DE TREURIGE SIONS GETROOST

TWEEDE ZESTAL PREDIKATIËN

VAN WELEERW. HEER

Ds. A. MAKKENZE

LAATST EMERITUS PREDIKANT DER GEREFORMEERDE GEMEENTE TE NIEUW-BEIJERLAND

Voorafgaand

VERKORTE LEVENSSCHETS VAN DS. A. MAKKENZE

UITGEVER: C. VELDHOEN, OUD-BEIJERLAND

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015

VERKORTE LEVENSSCHETS VAN DS. A. MAKKENZE
Overgenomen uit: *Dag en nacht in Zijn tempel.* Door J. van Belzen,

Uitgeverij/boekhandel gebr. Koster, Barneveld, 2000. 347 bladzijden.

INHOUD

1. Het gezin Makkenze
2. Overtuigingen
3. In de Haarlemmermeer
4. Van God geroepen
5. Woont in IJsselstein
6. Huwelijk
7. Godsdienstonderwijzer in Alkmaar
8. Tot profeet gezalfd. Enkhuizen 1889 - 1893
9. Oefenaar G. Maliepaard
10. Herder en leraar
11. Een profeet in zijn vaderland. Dirksland 1893 - 1909
12. Beroepen te Meliskerke
13. De vrijmoedige geest ondersteune mij. Meliskerke 1909 - 1911
14. Werkzaam in de gemeente
15. Consulentgemeenten
16. Uw ogen zullen uw leraars zien. Tholen 1911 - 1913
17. Zonder tegenspreken gekomen. Bruinisse 1913 – 1914
18. Ridderkerk 1914-1917
19. Ik ben met ulieden. Nieuw - Beijerland 1917 - 1920
20. Emerituspredikant van 1 oktober 1920 tot overlijden 16 januari 1921
21. *Ik heb de goede strijd gestreden.* Kort verslag van de begrafenis

INHOUD PREKEN

Voorrede

1. Licht en Waarheid.
Tekst: PSALM 43: 3 en 4:
"Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden; dat zij mij brengen tot de berg Uwer heiligheid, en tot Uw woningen. En dat ik inga tot Gods altaar, tot de God der blijdschap mijner verheuging, en U met de harp love, o God, min God."

2. De Gesterkte Erfenis.
Predicatie over Psalm 68: 10b.
"Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden."

3. De Gouden Koets van Salomo voor zijn Bruid.
Predicatie over Hooglied 3: 9 en 10.
"De koning Salomo heeft zich een koets gemaakt van het hout Libanon; de pilaren derzelve maakte hij van zilver, haar vloer van goud, haar gehemelte van purper; het binnenste was bespreid met de liefde van de dochteren Jeruzalems."

4. Sions genezing door de Heere.
Predicatie over Jeremia 30: 17.
"Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen, spreekt de Heere; omdat zij u noemen: de verdrevene. Het is Sion, zeggen zij, niemand vraagt naar haar."

5. Sions troost in de vervolging.
Predicatie over Matth. 5: 10-12.
"Zalig zijn die vervolgd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen. Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn."

6. Levengemaakt met Christus
Predicatie over Eféze 2: 5a.
"Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus."

7. De Hulp in benauwdheden.
God is een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwd-heden.
Psalm 46:2

Laatste preek overgenomen uit: VOOR GEZETTE TIJDEN. Door Ds. A. MAKKENZE, Predikant bij de Gereformeerde Gemeente te Ridderkerk.

VERKORTE LEVENSSCHETS VAN DS. A. MAKKENZE

1. Het gezin Makkenze

Voor Hendrik Makkenze en Bastiaantje Schans was 15 mei 1847 een blijde dag; zij traden in het gemeentehuis van Dirksland in het huwelijk. Hendrik Makkenze was van beroep arbeider en 25 jaar oud. Bastiaantje Schans van beroep arbeidster, was 23 jaar. Een blijde dag was het, toen zij elkaar het jawoord mochten geven. Toch lag er op deze dag een sluier van rouw en droefheid. Wat was hiervoor de reden?

Wel, Hendrik Makkenze had geen vader en moeder meer, die van deze dag getuige konden zijn. Zij waren jong gestorven. Daardoor stond de bruidegom als wees naast zijn bruid. Zij mocht het voorrecht hebben dat haar vader en moeder van de huwelijksvoltrekking getuige konden zijn. Ze betrokken een arbeiderswoning in Dirksland. En in die arbeiderswoning van de familie Makkenze heerste op 6 december 1851 grote vreugde. De Heere schonk hun na vierenhalf jaar getrouwd te zijn de huwelijkszegen. Er was een dochtertje geboren, dat de naam Wilhelmina kreeg. Ruim tweeënhalf jaar later, op 22 juli 1854, werd het gezin uitgebreid met de geboorte van een gezond zoontje en broertje: Andries; hij werd vernoemd naar zijn opa, Andries Schans.

De ouders van Andries Makkenze behoorden tot de Nederlandse Hervormde Kerk van Dirksland. Daar werd aan hun zoontje op 13 augustus 1854 de Heilige Doop bediend, door ds. H. Steenberg.

Ds. Steenberg diende de Hervormde Gemeente te Dirksland van 1850 tot en met 1854. Kort nadat hij Andries gedoopt had nam hij afscheid van zijn gemeente.

Na Andries werd op 13 september 1859 weer een zoontje en broertje geboren: Willem. Tenslotte werden er nog twee dochtertjes en zusjes geboren; in 1862 Maria, en in 1868 Engeltje. Zo groeiden de kinderen in het gezin Makkenze op. Voor God en Zijn dienst was in het gezin eigenlijk geen plaats. Men behoorde tot een kerk, maar daarmee was ook alles gezegd. Men leefde zoals elk mens van nature, kerkelijk of onkerkelijk, naar het goeddunken van hun eigen boos en verdorven hart. Maar genade maakt onderscheid, waar het van nature niet gevonden wordt.

2. Overtuigingen

Want hoewel ook Andries, evenals zijn broer en zusjes, leefde naar de begeerlijkheden van deze wereld, was er toch bij hem telkens iets wat hem er aan herinnerde dat hij eens sterven moest; hij kende wanneer hij gezondigd had en ondeugend was geweest iets wat hem veroordeelde. Er waren bij Andries overtuigingen. Hij had al vroeg indrukken van dood en eeuwigheid en kon niet leven zoals anderen leefden. Hij was onrustig, werd veroordeeld en kende een innerlijke onrust als hij gezondigd had. Dat gaf hem stille en eenzame plaatsjes waar hij" zich afzonderde voor de Heere. De wereld kon zijn hart nooit rust geven. Met Augustinus beleefde hij: "Onrustig is mijn hart in mij, totdat het rust vindt in U, o God!"

Het gebeurde weleens dat hij vreugde in de dienst van de Heere zag. Er was immers maar één volk gelukkig, en dat was het volk van de Heere. Wanneer hij als jonge knaap op het land zijn werk moest verrichten, gebruikte hij zijn schafttijd soms om, zittend op een hek, de Psalmen over het land uit te zingen. Ja, soms had hij een lust in zich om te preken. Dan stond hij midden op het eenzame land te preken. Zijn innerlijke lust was het om al zijn krachten in de dienst des Heeren te besteden.

Geliefde lezer, ik schreef dat genade onderscheid maakt, daar waar het van nature niet

gevonden wordt. Andries was met indrukken bezet van Gods hoge Majesteit. Op latere leeftijd zouden de overtuigingen in zijn hart doorbreken. De Heere zou hem in Zijn dienst gaan gebruiken als een middel in Zijn hand. Daar had hij toen nog geen licht over.
In het ouderlijk huis van Andries heerste soms grote armoede. Het gebeurde dat hij bij zijn baas moest gaan vragen om een stukje brood, om de honger te stillen. Zijn moeder had dan geen sneetje brood meer op de plank. Meestal werkte hij op het land; op een andere tijd was hij als koeienwachter werkzaam rondom zijn geboorteplaats Dirksland. Dit heeft hij jaren mogen doen, totdat ook de toekomst ging wenken. Moest hij in Dirksland blijven wonen, of zou hij naar de Haarlemmermeer verhuizen?

3. In de Haarlemmermeer
Wij lezen in Gods Woord: "Ik weet, o HEERE, dat bij den mens zijn weg niet is; het is niet bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richte' Ongetwijfeld zal de vraag hem beziggehouden hebben wat in deze de weg des Heeren was. Ook zijn voornemen en doen was niet in zijn macht. Hij moest alle eigen wijsheid en kracht verzaken. Hij moest zijn voornemen aan Gods regering overlaten. Enkele jaren daarvoor was de Haarlemmermeerpolder drooggelegd, zodat die bearbeid kon worden. Zijn besluit, ongetwijfeld biddend genomen, was om daarheen te gaan. Hij zou zijn ouderlijk huis verlaten, om tussen de Venneperdwarsweg en de Bennebroekerdwarsweg op één van de boerenhoeven te gaan werken.
Zo vertrok Andries in 1874, op bijna twintigjarige leeftijd, om de kost te verdienen. Hij is toen ingetrokken bij Karel Loosbroek, die daar zijn land en hoeve had. Vader en moeder Makkenze deden in maart 1876 dezelfde stap, het gezin vestigde zich toen buiten Venneperdorp, tussen de Lisserdwarsweg en de Venneperdwarsweg. Andries is toen weer naar zijn ouderlijk huis teruggegaan. Meerderen uit Flakkee zagen in de Haarlemmermeer toen hun toekomst liggen.

Het is omstreeks die tijd geweest dat de Heere door ging werken in het hart en leven van Andries. Hier kreeg hij met de onderwijzer te doorleven: "God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, óf door onszelven, óf door een ander volkomen- lijk betalen."
Zijn vraag werd: *Hoe kom ik ooit met God verzoend?* Hij had niet alleen tegen een rechtvaardig, maar ook tegen een goeddoend God gezondigd. Een God Die nog geen voleinding met hem gemaakt had. Krachtdadige overtuigingen namen al zijn hoop en verwachting weg. Hij moest sterven en kon niet sterven. Andries werd een verloren mens, die voor God niet kon bestaan. Hij werd aan zijn zonde en schuld ontdekt; hij kreeg te zien dat hij een hemelhoge schuld had en geen penning om te betalen. Hier kreeg hij met de Majesteit van de God des hemels en der aarde te doen. Schuldig werd hij verklaard aan Gods heilige Wet; niet één gebod stelde hem schuldig, maar hij werd schuldenaar aan al Gods geboden. Al zijn doen en laten, waarmee hij getracht had de Heere aan zijn kant te krijgen, werd weggeslagen. Als een naakte schuldenaar werd hij in het gericht betrokken. Daar heeft de Heere hem teruggeleid naar het Paradijs, waar Hij hem liet zien dat hij goed en volmaakt uit Gods handen was voortgekomen. Hier werden de zonden hem tot zonde en de schuld tot schuld. De Heere eiste Zijn beeld terug en handhaafde Zijn Goddelijk recht. Doorleven moest hij: "Maar bij God is een vreselijke Majesteit!" Hij leerde Psalm 51:3 kennen:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren;
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toren,

Reeds van het uur van mijn ontvang'nis

Hij kreeg de Heere te rechtvaardigen; God zou geen onrecht doen als Hij hem voorbij zou gaan. De satan, als de verklager der broederen, beschuldigde hem en wees op zijn vuile klederen. De Wet veroordeelde hem, hij was schuldig, van de hoofdschedel tot zijn voetzool toe. De Rechter veroordeelde hem. Daar moest hij verloren gaan, nee, daar *kon* hij verloren gaan. In dat ogenblik van het gericht werd hij het met God eens en mocht hij de Heere heilig vrij verklaren. Maar, o wonder, daar liet de Middelaar Zich vanuit het welbehagen ontdekken. Hij eiste op grond van de door Hem aangebrachte Borggerechtigheid vrijspraak van de Rechter. Het wraakzwaard van Gods gerechtigheid had Hem verteerd, om ook deze voor Zijn rekening genomen zondaar vergeving te schenken door het bloed des Kruises.
Daar werd Makkenze vrijgesproken en kon hij uitroepen: "Want ik weet: mijn Verlosser leeft." Hij moest niet sterven en hoefde niet verloren te gaan, want zijn Verlosser leefde. Wat een wonder is dat voor Andries geweest. Christus had hem in de stille Vrederaad uit de hand van Zijn Vader ontvangen, als loon op Zijn Middelaarsarbeid. Hij had de dure prijs op Golgótha betaald, uit liefde tot de eer en de deugden van Zijn Vader, maar ook om Zijn Kerk die verlossing te schenken, die voor tijd en eeuwigheid onmisbaar is om gekend te worden tot de zaligheid. Hij werd onderwezen in de bloed- en borggerechtigheid van Sions eeuwige Koning: "Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tienduizend. Zijn hoofd is van het fijnste goud; Zijn haarlokken zijn gekruld, zwart als een raai." Zijn ziel leerde een vrede kennen, die alle verstand te boven gaai!

4. Van God geroepen

In gedachten zien wij Andries arbeiden op het land van de Haarlemmermeer. De Heere had hem niet alleen genade geschonken, maar ook meerdere genade. Zijn gedachten waren bij zijn opstaan, tijdens zijn werk en bij het slapen gaan bij de Heere. Een vrede die alle verstand te boven gaat had hij leren kennen. Zijn beleving was: "Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in den HEERE verblijden." Wanneer hij het wonder dat hem te beurt gevallen was mocht overdenken is er ook een begeerte in zijn hart om het anderen te vertellen. Genade baarde hem verwondering. Genade, aan hem bewezen, aan een schuldig en zondig mens. Genade, aangebracht door het Offer van Golgótha. Er was iets wat hij niet verklaren kon. Als genade hem te beurt gevallen was, zulk een overtreder van al Gods geboden, dan was er ook genade voor anderen. De oprechte gunning leefde in zijn hart. Maar hoe zou hij deze gunning anderen kunnen vertellen? In zijn omgeving was hij spoedig uitverteld. Hij kreeg werkzaamheden om de boodschap van genade, in de Naam van de Heere, anderen te vertellen. Na alles wat hij doorleefd had, was er iets wat om een antwoord vroeg. Een antwoord dat geen mens hem kon geven. Hij kreeg een begeerte om zijn leven in de dingen van Gods Koninkrijk te besteden. Het kreeg de liefde van zijn hart om die enige Naam, Die onder de hemel is gegeven, te gaan verkondigen.
Dat was geen zomaar opwellende gedachte. De nood werd hem opgelegd. Hij kon het niet meer van zich af zetten. Zo gebeurde het op een dag, toen hij op het land zijn werk deed, dat de Heere hem bij de geschiedenis van Elia en Elisa bepaalde. Eeuwen geleden was er immers ook een man geweest, die op het land arbeidde, door de Heere geroepen werd en tot profeet gezalfd moest worden. Elia, die moedeloos de woestijn was ingevlucht, nadat hij op de berg Karmel in de kracht des Heeren had mogen getuigen voor de eer van de God van Israël. Izébel zocht daarna zijn ziel te doden en daardoor legde hij zich in moedeloosheid onder de jeneverboom. En dan weten wij dat

een engel des Heeren tot hem gezonden werd, die voor hem een koek bakte en een fles met water hij zich had, opdat hij daarvan zou eten en drinken. Elia wilde niet eten en drinken, maar voor de tweede keer viel hij in slaap en weer werd hem hetzelfde door de Engel des Heeren gegeven. Toen kon hij door de kracht van deze spijze veertig dagen en veertig nachten gaan, tot aan de berg Gods, Horeb. Daarna kreeg hij woordelijk de opdracht: "Daartoe zult gij Jehu, den zoon van Nimsi, zalven ten koning over Israël; en Elisa, den zoon van Safat, van Abel-Mehóla, zult gij ten profeet zalven in uw plaats." Toen heeft Elia aan deze boodschap gehoor gegeven en dan volgt de roeping van Elisa.
Andries werd in de dadelijkheid bij deze geschiedenis uit Gods Woord bepaald, die wij kunnen lezen in 1 Koningen 19:19-21: "Zo ging hij van daar en vond Elisa, den zoon van Safat; diezelve ploegde met twaalf juk runderen voor zich heen, en hij was bij het twaalfde; en Elia ging over tot hem, en wierp zijn mantel op hem. En hij verliet de runderen en liep Elia na en zeide: Dat ik toch mijn vader en mijn moeder kusse; daarna zal ik u navolgen. En hij zeide tot hem: Ga, keer weder; want wat heb ik u gedaan? Zo keerde hij weder van achter hem af, en nam een juk runderen en slachtte ze, en met het gereedschap der runderen zood hij hun vlees, hetwelk hij aan het volk gaf; en zij aten. Daarna stond hij op en volgde Elia na en diende hem."

Hier ontving Andries zijn roeping tot het ambt van dienaar des Woords. De Heere zou hem toebereiden voor het werk der bediening. "Daarna stond hij op en volgde de Heere na en diende Hem." De Heere Zelf zou voor hem de weg banen, maar hij moest leren om de Heere in de hem onbekende toekomst te volgen. Ook bij Andries waren de bezwaren vele. Hij was immers niet geleerd en zijn kennis van Gods Woord was gering. Later schreef hij hierover dat hij door voortdurend onderzoek van Gods Woord, de nodige kennis had verkregen. Ik mag wel opmerken: de Heere vindt Zijn knechten bekwaam, of Hij maakt ze bekwaam.
Andries vond de weg tot het ambt niet direct geopend. Er zouden nog enkele jaren overheen gaan, voordat hij in Gods wijngaard ging arbeiden. Zoals een akker bewerkt en toebereid moet worden, eer hij ontvankelijk is voor het zaad dat gestrooid wordt, moest ook Andries voor- en toebereid worden om het zaad des Evangelies te zaaien. Toen hij eens op één van de landerijen werkte, had hij nogal dorst. Niets leek hem begeerlijker dan een slok water. Daar hoefde hij niet veel moeite voor te doen, op het land waar hij werkte vond hij een kruikje. Andries meende dat het water was en dronk daarvan een volle teug. Het was echter geen water, maar vergif waarmee een schaapherder bezig was geweest om de hoeven van zijn schapen te reinigen. Te laat ontdekte hij deze verschrikkelijke vergissing. Met kracht sprak de Heere tot hem: "En al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden."
Andries werd hierdoor ernstig ziek. De bange vraag rees of hij sterven moest. Maar Andries kon niet sterven, de Heere had hem geroepen om in Zijn wijngaard te arbeiden. Het ging als door de onmogelijkheid heen. Maar de Heere was een Waarmaker van Zijn Woord: "En gij weet in uw ganse hart en in uw ganse ziel, dat er niet één enig woord gevallen is van al die goede woorden, welke de HEERE uw God over u gesproken heeft."

5. Woont in IJsselstein

In 1883 baande de Heere voor Andries de weg tot de ambtelijke bediening. In IJsselstein kreeg hij een aanstelling als Godsdienstonderwijzer. Hij woonde toen nog wel in de Haarlemmermeer, waar hij lidmaat was van de Nederlandse Hervormde Kerk te Nieuw Vennep. Inmiddels had hij kennis gekregen aan Klaartje Leentje van

Winkelhof. Zij werd op 18 december 1851 in IJsselmonde geboren. Haar vader was schoenmaker. Het gezin Van Winkelhof behoorde ook tot de Nederlandse Hervormde Kerk.
Klaar beroep was dienstbode. Zij is dat op verschillende plaatsen geweest, want toen zij negentien jaar was vertrok ze naar Barendrecht en kwam na enige tijd weer naar IJsselmonde. Van 13 mei 1878 tot 3 juni 1880 en van 23 september 1881 tot 13 augustus 1883 is zij in Amsterdam dienstbode geweest, in het gezin van H. Groenendijk, die van beroep telegrafist was.
Van Amsterdam vertrok zij naar Benschop en oefende haar beroep daar bit tot 1 mei 1884.

6. Huwelijk
Op 1 mei 1884, vestigde de aanstaande echtgenote van Andries zich in IJsselstein. Het zou ongeveer nog drie weken duren eer het huwelijk tussen hen voltrokken zou worden. Andries werd op 24 mei 1884 door de ambtenaar van de burgerlijke stand in IJsselstein ingeschreven. Als beroep werd genoteerd: Godsdienstonderwijzer.
Het was dan ook een dag van vreugde en blijdschap toen zij op 23 mei 1884 het jawoord gaven. De bruidegom was 29 en de bruid 323 jaar.

In het verdere van hun leven is zijn vrouw hem tot grote steun geweest. Toen hij predikant werd en veel van huis ging om te preken, in vele plaatsen in het vaderland, heeft zij voor haar gezin gezorgd en stond zij menigmaal alleen voor de opvoeding van de kinderen. Vader en moeder Makkenze mochten getuige zijn van deze heuglijke dag. Van de bruid was alleen moeder aanwezig, haar vader was toen al overleden. Het huwelijk werd kerkelijk bevestigd door ds. A. Verheij van Woerden.

Zo werd de weg voor hem gebaand en werd zijn begeerte vervuld. Hij kreeg een plaats in een deel van Gods wijngaard. Van de periode die Makkenze in IJsselstein heeft doorgebracht is weinig of niets bekend. Er was ook niets te achterhalen van hetgeen hij in IJsselstein heeft meegemaakt.
Dit kan ik de lezer wel laten weten: binnen een jaar werd het echtpaar Makkenze verblijd met de kinderzegen. Op 19 maart 1885 mochten vader en moeder uit de hand van de Heere een gezonde zoon ontvangen. Ze gaven hem de naam Leendert. De baby werd vernoemd naar opa Van Winkelhof. Zijn opa was schoenmaker en is jong overleden.

Als Godsdienstonderwijzer bestond zijn werk niet alleen uit catechiseren, maar ging hij ook regelmatig voor in de verkondiging van Gods Woord. Zijn prediking verspreidde een goede reuk van Christus. Dat gaf ook tweeërlei uitwerking en vrucht; hij preekte niet om mensen te behagen. Het was zijn bede en verwachting dat hetgeen hij sprak, Gode welbehaaglijk zou zijn; dat hij geen mensen behaagde is wel gebleken. Zo bepaalde hij zijn gehoor in de prediking des Woords eens bij de beeldendienst: "Voor beeldendienst zult gij u wachten." Onder zijn gehoor zaten toen ook enkele mensen die rooms waren. Tijdens die dienst zei hij: "De Roomse kerk is van ouderdom kinds geworden en zit nu met poppen te spelen".
De uitwerking van deze woorden was verschrikkelijk. Die roomse mensen stonden op en veroorzaakten buiten de kerk een hevig rumoer; steeds meer 'geloofsgenoten' van hen raakten daarbij betrokken. Het duurde niet lang of de kerk liep in een ogenblik vol met deze opstandelingen. Makkenze moest van de preekstoel, het was hen immers om de voorganger te doen. Zonder vrees stapte hij moedig door de bende oproermakers.

De stenen vlogen langs zijn oren, maar hij mocht in de kracht des Heeren huiswaarts gaan en zei: "De duivel kan niet mikken!"
De uitwerking van zijn prediking had tweeërlei vrucht, schreven we. Dit waren echter geen vruchten van de Geest, maar van het verdorven vlees. Zouden er ook geestelijke zegeningen in IJsselstein ervaren zijn? Het is mij niet bekend. De Heere, Die Makkenze tot de bediening van het Woord had geroepen, heeft met het Woord dat daar verkondigd is, gedaan hetgeen Hem welbehaaglijk was. Makkenze moest de uitwerking van het door hem gestrooide zaad overlaten aan de Hemelse Landman. Vanuit IJsselstein bediende hij het Woord ook wel eens in een lokaal van een Vrije Evangelisatie in Alkmaar. Waarschijnlijk voor een groep mensen die het niet meer in de Nederlandse Hervormde Kerk kon vinden. In het voorjaar van 1885 werd hij als evangelist begeerd of kreeg hij daarvoor een aanstelling. In ieder geval voelde hij zich geroepen om daarheen te gaan. Hij was maar kort in IJsselstein geweest, slechts twee jaar; maar wanneer het tot bekering van één verloren zondaar is geweest, zou zijn arbeid rijkelijk zijn bekroond.
Op 9 juni 1885 vertrok de Godsdienstonderwijzer met zijn vrouw en zoontje naar het Noord-Hollandse Alkmaar.

7. Godsdienstonderwijzer in Alkmaar

Men had in Alkmaar naar zijn komst uitgezien; daar zou hij zijn dienstwerk voortzetten. Het gezin Makkenze vestigde zich eerst aan de Koningsweg, daarna verhuisden ze naar de Korte Nieuwesloot. Makkenze stond niet in het ambt van herder en leraar, maar noemde zich evangelist. Het voornaamste was echter dat hij onder de zegen des Heeren mocht arbeiden. De apostel Paulus heeft daarvan geschreven in 2 Timotheüs 4:5: "Maar gij, wees wakker in alles, lijd verdrukkingen; doe het werk van een evangelist; maak dat men van uw dienst ten volle verzekerd zij." Twee woorden uit genoemde tekst heeft hij ook in Alkmaar moeten ondervinden: "Lijd verdrukkingen."
Ook daar is hem de strijd niet gespaard gebleven. Een strijd niet alleen tegen de wereld, maar ook tegen hen die het meest nabij kwamen. Hoewel het gezin Makkenze nog steeds behoorde tot de Nederlandse Hervormde Kerk ging hij in Alk- naar voor in een Evangelisatie. Hun zoontje Leendert was nog steeds Ongedoopt gebleven. Waarom hij in IJsselstein niet was gedoopt, in de Hervormde Kerk, daar geeft de geschiedenis geen verklaring voor. In Alkmaar kwam het definitief tot een breuk met de Hervormde Kerk. De plaats waar evangelist Makkenze Gods Woord verkondigde was aan de Koningsweg.
In juni 1885 werd de Heilige Doop aan Leendert bediend door ds. J. van den Broek DJzn. Hij was predikant van de Oud Gereformeerde Gemeente van Den Helder.

Toen kwam evangelist Makkenze in opspraak bij de kerkvoogdij van de Hervormde Kerk in Alkmaar. Op de kerkenraadsvergadering van 2 juli 1885 werd deze zaak besproken. De voorzitter vroeg de broeders welke personen hun kinderen in het lokaal aan de Koningsweg hadden laten dopen.

Wat hij daar verder over zei laat ik nu volgen:
"Hij meent dat de zodanigen in de termen van censuur vervallen, omdat de doop aldaar geschiedt door ongeordende predikanten in een vereniging die een onnkerkrechterlijk karakter draagt en meent ook dat het tegen de roeping is van hen die het ambt van opzieners bekladden, in een gemeente behorende tot het Ned. Herv. Kerkgenootschap, om een dergelijke zaak door bijwoning der vergadering te steunen.

Hierover werd thans enkele ogenblikken over en weer van gedachten gewisseld. De doop is volgens mededeling van Br. De Graaf slechts aan één kind bediend, n.l. dat van den heer Makkenze, voorganger in de bijeenkomsten; door den heer v.d. Broek, voorganger eener vrije gemeente te Den Helder."

Enkele kerkenraadsleden zijn van een ander gevoelen dan de voorzitter en menen dat het er niet toe doet wat zij in deze zaak ondernemen. Hierdoor ontstond een meningsverschil tussen de predikant en enkele kerkenraadbroeders. Ten onrechte werd door de voorzitter opgemerkt dat de doop door "ongeordende predikanten", daarmee werd de heer Van den Broek bedoeld, bediend werd. Genoemde ds. J. van den Broek is waarschijnlijk in 1875 door ds. C. van den Oever bevestigd tot predikant.
Na deze gebeurtenis gingen de kerkdiensten aan de Koningsweg gewoon door.

Inmiddels was het gezin Makkenze weer verhuisd. Ze woonden nu aan de Gedempte Nieuwesloot 1. Op 26 maart 1886 ontving ds. Makkenze een droeve tijding. Zijn moeder, Bastiaantje Makkenze-Schans, had het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Zij overleed op de leeftijd van 62 jaar.
De waarheid van Gods Woord werd ook aan haar bevestigd: "De mens, van een vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust." Droefheid en blijdschap wisselen elkaar af in dit leven, want 5 maanden later, op 29 augustus 1886, werd er een dochtertje geboren. Het echtpaar Makkenze werd opnieuw oudervreugde gegeven. Vader en moeder gaven haar de naam Bastiaantje; zij werd vernoemd naar haar overleden oma. De wijze prediker heeft daarvan gezegd: "Het ene geslacht gaat en het andere geslacht komt." Zo zullen wij ook sterven, die nu nog leven. Alles wat in en van deze wereld is, is vergankelijk en veranderlijk. Want: "Alles heeft een bestemden tijd, en alle voornemen onder den hemel heeft zijn tijd. Er is een tijd om geboren te worden en een tijd om te sterven."
Uit deze veranderlijkheid blijkt duidelijk dat wij in dit vergankelijk leven ons geluk niet moeten zoeken.

Nadat het gezin voor de derde keer verhuisd was, nu in dezelfde straat, naar nummer 64, werd op 11 januari 1888 een derde kind geboren. Een tweede zoontje, dat de naam Hendrik kreeg. Hij werd vernoemd naar opa Makkenze. De zegen die de Heere in Zijn Woord heeft laten optekenen: "Zie, de kinderen zijn een erfdeel des HEEREN; des buiks vruchts is een beloning", werd het gezin Makkenze rijkelijk geschonken.

Zondagmorgen 21 augustus 1888 sprak evangelist Makkenze in Alkmaar uit Genesis 19, over de uitleiding van Lot uit Sodom. Daarover schreef hij aan een jonge vriend, waarmee hij in zijn geboortestreek had gewerkt, het volgende:
"Ik heb gistermorgen gesproken over Lots uitleiding uit Sodom. Hoe de Heere hem te Sodom zocht, de plaats waar Hij hem vond, in de poort, in het midden der ijdelheid. Hoe de Heere hem Zijn waarschuwend woord schonk om Sodom te verlaten, om toch niet om te komen. Hoe de Heere hem eruit moest trekken en bij zijn hand nam, zodat op het gepredikte woord de reddende daad volgde. Hoe hij op de weg des behouds zijnde zijn onmacht gevoelde en zei Zoar geenszins te zullen inkomen. Zo smeekt hij de Heere om bijblijvende genade op den weg, en hoe hij door de Heere werd gerust gesteld en verzekerd van zijn behoudenis. Lees zelf aandachtig Genesis 19. Gij vindt daarin juist het beeld van de reddende liefde Gods in het zaligen des zondaars."
En op zondagavond sprak hij over Lukas 17:32: "Gedenkt aan de vrouw van Lot.

8. Tot profeet gezalfd. Enkhuizen 1889 - 1893

In Enkhuizen was rond 1865 een gemeente die bediend werd door ds. H. van den Oever en aangesloten was bij de 'Van den Oever-groep'. Later zou deze gemeente opgaan in de Kruisgemeenten. Daarnaast bestond er nog een andere groep, die eveneens Gereformeerde Gemeente onder het Kruis heette. Deze gemeente bezat een kerkje aan de Breedstraat, in de volksmond spottend 'ansjoviskerkje' genoemd, omdat het gebouw uit een verbouwd vispakhuis bestond. In januari 1869 kreeg deze gemeente een predikant in de persoon van ***ds. J. W. van den Broek.***
Toen ds. Van den Broek het beroep van de gemeente Enkhuizen ontving, kreeg hij gelijktijdig een beroep uit een gemeente te Dieren. Hij nam de beroepen in beraad. Vroeg hij de Heere om licht en wijsheid voor de gemeente van Dieren, dan bleef alles gesloten. Toen hij de gemeente van Enkhuizen opdroeg, kreeg hij een krachtig antwoord: "Verderf ze niet, want er is een zegen in."

Ds. G. H. Kersten schreef over hem: "Ds. Van den Broek was krachtdadig uit de wereld getrokken, waarin hij naar hartelust leefde. De Heere heeft echter Zijn genade rijkelijk in hem verheerlijkt en hem tot de Dienst Zijns Woords geroepen. In zijn prediking was hij verre van gemoedelijk en drong sterk aan op het verkrijgen van de rust in Christus." Hij heeft de gemeente van Enkhuizen met rijke zegen mogen dienen. Ds. Van den Broek overleed op 17 april 1880, op de leeftijd van 59 jaar. In hetzelfde jaar kreeg de gemeente, na een korte vacante periode, opnieuw een predikant, in de persoon van ds. Abraham Obbe Schaafsma.

Ds. Schaafsma werd op 17 april 1830 te Harlingen geboren. Hij was jarenlang als zendeling voor het Nederlandse Zendinggenootschap werkzaam geweest te Langowan, in de Minahassa op Celebes. In 1870 ging hij in Utrecht wonen en ging enkele maanden voor in de hervormde Gemeente van De Bilt. Hij diende daarna vanaf 5 november 1871 in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Zeist. Hij bediende er de Sacramenten, zoals hij dat als zendeling ook had gedaan. Dit werd hem echter door de Classis van het kerkverband verboden, omdat hij niet Christelijk Gereformeerd was. Hij was dus niet wettig in het ambt bevestigd. Zijn kerkenraad bleef achter hem staan, zelfs tegen het verbod van de Synode in.
Op 2 september 1873 werd hij door de kerkenraad afgezet. Het gevolg was dat er een scheuring in de gemeente ontstond. Daarna stichtte hij een Vrije Gereformeerde Vereniging, die hij Diende tot zijn vertrek op zondag 28 november 1880. In december van liet jaar 1880 verbond hij zich aan de gemeente van Enkhuizen. Zijn ambtsperiode in de gemeente verliep niet zonder problemen, want in 1886 ging hij over naar de Dolerenden. Hij bleef ondanks alle problemen tot 1888 in Enkhuizen.

9. Oefenaar G. Maliepaard
Nadat ds. Schaafsma was overgegaan naar de Dolerenden, ging men in Enkhuizen verder door predikanten te vragen die de gemeente in het ambtelijke werk konden dienen. Van de bekende oefenaar G. Maliepaard uit Rotterdam kreeg men in augustus 1887 hulp. Hij kwam om de veertien dagen naar Enkhuizen om daar in de prediking des Woords te gaan; hij nam dan ook de catechisaties waar. Oefenaar Maliepaard bleef dit doen tot december 1887. …
Het was de wens van de kerkenraad dat oefenaar Maliepaard tot de volle bediening van Woord en Sacramenten zou komen. Ook werd voorgesteld om vereniging te zoeken met de Oud Gereformeerde Gemeenten waartoe ds. P. Los Gzn. en ds. D.

Wijting behoorden. Ds. Wijting ging in Enkhuizen ook wel voor. Zowel op oefenaar Maliepaard als op het verenigen was dus niets tegen. De genoemde oefenaar bleek van harte begeerd te worden door de broeders. Eén van hen had daar niets op tegen, maar zag ook op het recht van de gemeente. Men wilde genoemde persoon de gemeente niet opdringen, maar ook de leden naar hun mening vragen. Oefenaar Maliepaard was een man van onbesproken gedrag en hij kon voor de gemeente zeer dienstbaar zijn. Diaken L. Boeder ontkende dit niet, maar meende dat dit niet alleen gold voor de onder hen bekende oefenaar; hij had namelijk al contact gehad met oefenaar A. Makkenze, van Alkmaar. Hij vond dat bij Makkenze leer en leven ook overeenstemden en zou hem graag in de gemeente laten voorgaan. Met algemene stemmen besloot de kerkenraad om hem zo spoedig mogelijk te schrijven, met het verzoek "dat hij ons in het Evangelie zou komen dienen".

Nadat vier maanden waren verstreken, had de kerkenraad op 24 april een ledenvergadering belegd. Ondertussen had ds. L. Spoel van Rijssen de gemeente gediend. Of de heer Makkenze, van Alkmaar in Enkhuizen is voorgegaan is mij niet bekend.

10. Herder en leraar

Op de kerkenraadsvergadering van 24 september 1888 ging men over om uit een groslijst van voorgangers die de gemeente gediend hadden een tweetal te stellen. De uitslag van de stemming was: dhr. A. Makkenze van Alkmaar en ds. A. Verheij van Delft. Men moest als kerkenraad wel voorzichtig te werk gaan. Er werd besloten de mening van de gemeente over het beroepen van dit tweetal te vragen, opdat alles met vrede en stichting zou geschieden. Wanneer de gemeente het goedkeurde, kon men vrijmoedig doorgaan met beroepen. Op zaterdag 29 september zouden de leden uit Enkhuizen bijeengeroepen worden en op maandag 1 oktober de leden uit Andijk.
Men ging dan als kerkenraad naar Andijk toe, waar ook een gedeelte van de leden woonde. Tenslotte werd door ouderling Kooiman voorgesteld om ds. Verheij hiervan in kennis te stellen en wanneer de keus viel op de heer Makkenze te vragen of ds. Verheij dan bereid was hem in zijn ambt te bevestigen. Alles verliep voorspoedig en er werd op zondagavond 14 oktober, na de kerkdienst, een ledenvergadering gehouden. Aanwezig waren 33 leden. Op Makkenze werden 31 en op ds. Verheij 2 stemmen uitgebracht, zodat de eerste met meerderheid van stemmen beroepen kon worden. Na de vele teleurstellingen die de gemeente van Enkhuizen had meegemaakt werd het antwoord van Makkenze met blijdschap vernomen. Het op hem uitgebrachte beroep had hij aangenomen. Zes weken nadat het beroep op hem was uitgebracht, woonde hij al met zijn vrouw en drie kinderen aan de Breedstraat 1 in Enkhuizen. Zijn weg was voorspoedig gemaakt. Zo brak de tijd aan dat hij in het ambt van dienaar des Woords bevestigd zou worden. De Heere, Die hem gelijk Elisa van het land riep, was een Waarmaker van Zijn Woord.

Op de kerkenraad van 12 december 1888 is Makkenze voor het eerst aanwezig. Op deze vergadering werd het ambtsgewaad van de aanstaande predikant besproken. Ouderling Kooiman en de andere broeders waren er op gesteld dat de ambtskleding van Makkenze zou zijn naar de aloude gewoonte der predikanten; die werd omschreven als: mantel en bef, en het dragen van de steek. Wat het dragen van de steek betrof, die moest hij dragen bij het gaan naar de kansel, maar ook hij het afleggen van huisbezoek. Verder werd het aan de aanstaande predikant overgelaten wanneer hij die zou dragen. Omdat de broeders hier op gesteld waren, stemde

Makkenze hier welwillend mee in.
Wat Makkenze zelf betreft: hij had dit liever niet gedaan, maar omdat de kerkenraad er min of meer op stond, legde hij zich hier 'welwillend' bij neer. Makkenze had nooit een steek met mantel en bef gedragen. Dit blijkt duidelijk, want de kerkenraad zou hem van de steek voorzien, terwijl de mantel door de gemeente aangeschaft zou worden. De mantel zou eigendom van de gemeente blijven.
Voordat ds. Verheij overging om oefenaar Makkenze te bevestigen als predikant, schreef hij hierover de kerkenraad van Rijssen een brief.
De vraag van ds. Verheij was, of de broeders uit Rijssen bezwaren hadden tegen de 'ordening' van Makkenze. Eenparig was het getuigenis gunstig voor de oefenaar. Men kende Makkenze in Rijssen wel, want in 1884 was hij er al eens voorgegaan.

Het kerkverband bestond uit slechts drie gemeenten, namelijk: ***Delft, Enkhuizen en Rijssen.***
Het is te begrijpen dat ds. Verheij hierin ook Rijssen wilde kennen. De predikant van Delft had dit dus niet nodig omdat de kerkenraad van Rijssen nog een stempel op Makkenze moest zetten. Hij had immers het huwelijk van het echtpaar Makkenze bevestigd, toen Andries nog Godsdienstonderwijzer was in IJsselstein. Ook had hij de jonge Makkenze eens een dienst des Woords laten waarnemen in zijn eigen gemeente, Woerden. Ds. Verheij had dus voldoende vertrouwen in Makkenze. Eén regel uit zijn brief geef ik weer: "Ik heb dan ook voor mij geen bezwaar, en wel te minder, daar ik geloof hoe eenvoudig hij daar heengaat dat hij zijn zaak bewust is."

Het was een bijzondere dienst die op woensdagavond 9 februari 1889 in Enkhuizen werd gehouden: de vierendertigjarige Andries Makkenze werd bevestigd in het ambt van herder en leraar. Daar heeft hij zichzelf geheel en al aan de Heere overgegeven. Het was zijn innerlijke bede: "Mag ik aan Uw dienst oprecht verbonden blijven." Het was dan ook een bijzonder ogenblik toen ds. Verheij de gemeente bepaalde bij 1 Koningen 19:16b: "En Elisa, den zoon van Safat, van Abel-Mehóla, zult gij ten profeet zalven in uw plaats." Hij sprak over de roeping van Elisa. De Heere gaf Elia de last om Elisa te zalven tot profeet; die bevond zich op het land, achter de ploeg. Zo was het ook met de man die zich in het midden van de gemeente Enkhuizen bevond. Ook hij zou bevestigd worden in het ambt waartoe de Heere hem geroepen had. De Heere had hem ook van het land geroepen tot de bediening.
Ds. Verheij schreef daar later van: "Plechtig was dan ook het ogenblik, vooral toen hij geknield lag met de Bijbel op het hoofd, waaronder hij scheen te bezwijken." Onder doodse stilte, gepaard met vele ontroerde harten, las ds. Verheij de korte woorden in het formulier vervat: "God, onze hemelse Vader, Die u geroepen heeft tot dezen heiligen dienst, verlichte u door Zijn Geest, versterke u door Zijn hand, en regere u zó in uw bediening, dat gij daarin behoorlijk en vruchtbaar moogt wandelen, tot grootmaking Zijns Naams, en tot uitbreiding van het Rijk Zijns Zoons Jezus Christus. Amen."
Verder voegde ds. Verheij er nog enkele korte woorden aan toe. Toen hij daarna de preekstoel weer beklom, om het overige werk te verrichten, zong men ds. Makkenze Psalm 134:3 toe:

Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal';
Hij schiep 't heelal, Zijn naam ter eer;
Looft, looft dan aller heren HEER'.

Daarna sloot hij de plechtigheid met dankzegging en het zingen van
Psalm 121:1 en 4:

'k Sla d' ogen naar 't gebergte heen,
Vanwaar ik dag en nacht
Des Hoogsten bijstand wacht.
Mijn hulp is van den HEER' alleen,
Die hemel, zee en aarde
Eerst schiep, en sinds bewaarde.

De HEER' zal u steeds gadeslaan,
Opdat Hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar';
De HEER', 't zij g' in of uit moogt gaan,
En waar g' u heen moogt spoeden,
Zal eeuwig u behoeden.

Vanuit Delft schreef ds. **Verheij** op 15 januari 1889 een brief aan de kerkenraad van Rijssen. Een gedeelte uit deze brief laat ik volgen:
"Afgereisd, en zwaar verkouden, zit ik thans aan mijn schrijftafel, om enige brieven te schrijven, waaronder ook één naar Rijssen, en wel om de broeders in kennis te stellen, dat de bevestiging van Makkenze de vorige week woensdag heeft plaats gehad met het door onze vaderen gemaakte formulier, ten aanhore van een grote schaar. Met volle vrijheid voor mijn hart mag ik zeggen heb ik dit werk verricht, nadat ik mij eerst op de hoogte had gesteld hoe hij tot de zaak was gekomen. Ik zou mij bitter moeten bedriegen, waar ik een mens voor hen, maar anders geloof ik dat hij er, hoe eenvoudig dan ook, de man voor is en de gemeente van Enkhuizen met hem een zegen van de Heere heeft ontvangen. Die dan ook, hoewel alles nieuw is, er bijzonder mee zijn ingenomen. Waarlijk ik zou van hem zeggen: "Zie, waarlijk een Israëliet, in welken geen bedrog is." En niet alleen dat, k heb hem daar nu voor leren kennen, maar sedert vijf jaren heb ik hem ook in zijn huwelijk ingezegend. Meermalen is hij aangezocht door anderen om bevestigd te worden, maar stond onverzettelijk, als dat immer in de weg Gods mocht liggen, dat dit dan door mij mocht geschieden. En nu mocht daartoe alles samenlopen tot het bereiken van dit doel."

Ds. Makkenze schreef de volgende brief aan J. H. Nijland te Rijssen:

Enkhuizen, 28 februari 1889.
Waarde broeder,
De vrede Gods in Christus vervulle uw harte, alsmede die ten uwe huize zijn, is mijn wens. Uw letteren heb ik in goede welstand mogen ontvangen, daar wij door 's Heeren goede alverzorgende hand ons nog in een goede welstand verblijden mogen. Welke gezegende voorrechten en onuitsprekelijke weldaden nietwaar? Mochten die maar meer als weldaden Gods worden erkend en gewaardeerd en ons leiden tot diepe vernedering en verootmoediging voor 's Heeren aangezicht. Nu, broeder, aangaande uw verzoek, wat onze duurzame roeping is en naar de mate der gaven ons de Heere geschonken heeft, om elkander daarmede zoveel mogelijk in ons is te dienen. Zo hoop ik aan uw verzoek te voldoen, niettegenstaande de grote afstand en het koude weer er mij nogal wat doet tegen opzien. Maar het kan niet anders of het is roeping en plicht

elkander naar het kan en nodig is bij te staan. Zo hoop ik dan met Gods hulp de aanstaande woensdag tot u te komen, en hoop door u of een der vrienden aldaar afgehaald te worden. En hoop dan naar die mate de genadige God mij belieft te verwaardigen en in staat te stellen u te dienen waarin zulks nodig is. Gedenk mijner dan, broeders, in uw gebeden. Dat de Heere mij geve een goede overkomst en aangename gemeenschap met elkander en dat Hij onze gebrekvolle arbeid en zwakke pogingen met Zijn onmisbare zegen mag bekronen. Zo hoop ik dan met 's Heeren hulp aanstaande woensdag op 6 maart en donderdag 7 maart in uw midden te zijn. En dan ga ik met de trein van 7.40 minuten van Enkhuizen naar Amsterdam, en ben daar met Gods hulp om 9.30 minuten. En van Amsterdam om 9 uur 54 minuten en dan ben ik om 10 uur 48 minuten te Amersfoort. Van Amersfoort om 11 uur 54 minuten en te Apeldoorn 12 uur 48 minuten. En vandaar om 1 uur 45 minuten en dan kan ik zonder verhindering om half vijf te Rijssen zijn. Dus ik hoop dan om half vijf te Rijssen aankomende daar te worden afgehaald door u. Mogelijk dat gij mij nog wel zult herkennen, daar ik vijf jaar geleden ook eens ten uwen gepreekt heb. In alle geval zult u mij wel kennen in het dragen van een steek. De gemeente was daar zeer op gesteld toen ik tot hei leraarsambt geordend en bevestigd ben dat ik die zou dragen.
En nu broeder, schrijft gij uw adres alleen: Nijland Rijssen. Op hoop dat deze daarop terug zal komen. Wil zo goed zijn mij per omgaande geruststelling, al is het per briefkaart, te laten weten of u mijn schrijven ontvangen heeft.
En nu zal ik maar eindigen. Hopende weldra op gemelde datum de aanstaande woensdagavond om half vijf aan te komen, en een paar avonden u te dienen met de prediking des Woords en nog eens enige kennis te maken met elkander.
Tot ziens, zo de Heere wil en wij leven.
Met achting uw vriend en broeder,
A. Makkenze

Het was voor ds. Makkenze een bijzondere gebeurtenis toen hij op zondag 17 maart 1889 voor het eerst de voorbereidingspreek hield, om op zondag 24 maart voor het eerst het Heilig Avondmaal te bedienen. Zijn opzien zal groot geweest zijn om dit gewichtvolle werk in het midden der gemeente te verrichten. Het was een grote zegen dat hij de verworven heilsweldaden van Christus zoen- en kruisverdiensten, als wettig leraar in Gods Kerk, mocht uitdelen aan Gods vermoeide pelgrims. Nog groter was dat hij er persoonlijk, als 'kind, in deelde. Wat zal het hem iaat verwondering en aanbidding geweest zijn toen hij het brood uitreikte en de beker met wijn deed rondgaan, als de tekenen en zegelen van des Heeren hartelijke liefde en trouw. Daar had hij door genade kennis aan gekregen in een weg van recht en gerechtigheid.

11. Een profeet in zijn vaderland. Dirksland 1893 - 1909

In Dirksland was oefenaar W. C. Huizer sinds 1867 regelmatig in een gezelschap voorgegaan. Ds. C. van den Oever, met wie hij goed bevriend was, moet hem daar als oefenaar ingeleid hebben. De oefenaar verzocht ds. Van den Oever de gemeente van Dirksland te institueren.
Op 16 december 1868 preekte ds. Van den Oever in Dirksland en werden er nieuwe lidmaten bevestigd. De volgende dag werd de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis in Dirksland geïnstitueerd en werd de kerkenraad bevestigd. In 1869 werden op 13 februari W. C. Huizer en P. Los Gzn. te Leiden geëxamineerd. Op 23 februari werd Huizer door ds. Van den Oever bevestigd tot herder en leraar, met een predicatie over Openbaring 3:8: "Ik weet uw werken; zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten; want gij hebt kleine kracht, en gij hebt Mijn Woord bewaard en hebt Mijn Naam niet verloochend."
Ds. Huizer deed intrede met 1 Korinthe 2:2: "Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd."
De gemeente kwam toen bijeen in een als kerk ingerichte schuur van ouderling A. Kattestaart. Hij was de eerste ouderling van de gemeente Dirksland. Zijn schuur stond in de buurtschap Kralingen, op het grondgebied van Melissant. Ds. Huizer heeft tijdens zijn ambtsperiode in Dirksland veel meegemaakt. De gemeente was maar een veracht hoopje volk en er was veel vijandschap tegen de mensen van de 'schuurkerk'. Er waren tijden dat de opkomst maar minimaal was. Toch kwam er op den duur groei, zodat de schuurkerk werd verlaten en één die groter was werd aangekocht en ingericht als kerk. Een huis dat naast de schuur stond werd pastorie. De 'kerkschuur' en de pastorie stonden eveneens in de buurtschap Kralingen.
Ruim dertien jaar was ds. Huizer predikant in Dirksland; hij overleed op 14 augustus 1882. Vanaf 1867 werd in deze kerk, toen veel kleiner en nog meer in de vorm van een schuur, door ds. Huizer gepreekt. In de loop van de tijd werd er veel verbouwd. Een foto van deze oude kerk is niet aanwezig. Aan de hand van gevonden bouwtekeningen is deze kerk getekend.

Na twee maanden vacant te zijn geweest kwam **ds. D. Versteeg.** Hij diende de gemeente drie jaar en vertrok in oktober 1885 naar de Oud Gereformeerde Gemeente van Den Helder. Onder de bediening van ds. Versteeg vroeg de gemeente rechtspersoonlijkheid - als vereniging - aan, hetwelk bij Koninklijk Besluit op 4 november 1884 werd goedgekeurd. De naam was Vrije Gereformeerde Gemeente onder het Kruis te Melissant, bij Dirksland; de kerk stond op grondgebied van Melissant.

De derde predikant, **ds. M. van der Spek**, kwam een klein jaar later, in augustus 1886. Ds. Van der Spek kwam van Sliedrecht. Veel gegevens over zijn periode te Dirksland zijn er niet, aangezien hij de kerkenraadsnotulen heeft laten vernietigen. Volgens hem kwam door het bewaren van notulen de mens in het middelpunt te staan. Na zes jaar ver trok hij naar de Nederlands Gereformeerde Gemeente van Grand Rapids. Hij nam op zondag 11 september 1892 afscheid van de gemeente naar aanleiding van Handelingen 20:32: "En nu, broeders, ik beveel u Gode en het woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden." De getrouwe leraar werd toegezongen Psalm 147:7:
Hij sterkt uwe poorten zeer krachtig
Met ijzeren grendelen machtig;

Hij zegent in de stad zeer spoedig
Uwe kinderen overvloedig;
En maakt, dat gij hebt altijd vrede
In uwen land, aan alle zijden;
En veel goede tarwe hiermede
Geeft Hij u, om u te verblijden.

Zeer toepasselijk was de regel: "In uwen land, aan alle zijden", want ds. Van der Spek vertrok naar Amerika. Nog geen jaar later overleed hij in Grand Rapids; op de leeftijd van 70 jaar.

Op 29 november 1892 werd een ledenvergadering gehouden om over te gaan tot het beroepen van een eigen herder en leraar. De voorzitter, ouderling W. Kardux, liet zingen Psalm 80:9, las Ezechiël 34 en ging daarna voor in gebed. Door de kerkenraad was een drietal gesteld, namelijk: ds. A. Janse van Sloten, ds. A. Makkenze van Enkhuizen en oefenaar J. J. Uitenbroek van Scheveningen. Laatstgenoemde werd op 16 juli 1893 door ds. G. Maliepaard tot predikant bevestigd in de Vrije Gereformeerde Gemeente van Melissant. Het opmerkelijke van deze vergadering was dat alle stemmen werden uitgebracht op ds. Makkenze.

De dag voor Kerstfeest 1893 ontving men dan ook het verblijdend bericht dat hij zou overkomen; op eerste Kerstdag werd de gemeente meegedeeld dal ds. Makkenze het beroep had aangenomen.
De kerkenraad voegde er de wens aan toe dat de Heere hem tot een zegen mocht stellen. De Heere was niet alleen een Hoorder, maar ook een Verhoorder der gebeden geweest. Men wenste dat de gemeente hem mocht eren als een knecht van God gezonden en dat hem geen verdriet zou worden aangedaan. Men zag hem als een geschenk van de Heere.
Op 15 februari betrok het gezin Makkenze de pastorie. Ds. Makkenze werd na 19 jaar weer inwoner van Dirksland, samen met zijn vrouw en de kinderen.
Zondag 19 februari 1893 was voor de gemeente een blijde dag. In de bevestigingsdienst, die om negen uur begon, ging ds. A. Janse van Sloten voor. Hij bepaalde zijn talrijk gehoor bij Jesaja 3:10 en 11: "Zegt den rechtvaardige, dat het hem welgaan zal; dat zij de vrucht hunner werken zullen eten. Wee den goddeloze, het zal hem kwalijk gaan; want de vergelding zijner handen zal hem geschieden." In de avonddienst deed ds. Makkenze zijn intrede met de troostvolle belofte van Matthéüs 28:20: "En zie, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen." Het kerkgebouw was overvol.

Aanvankelijk had ds. A. Verheij van Alphen aan den Rijn de bevestigingsdienst op zich genomen, maar hij was door omstandigheden verhinderd. De kerkenraad van Dirksland bestond toen uit de ouderlingen W. Kardux en A. Bakker, en de diakenen P. van der Vliet en S. Menheer. Onder de ambtelijke bediening van ds. Makkenze nam het ledental sterk toe. Veel mensen uit de omliggende plaatsen bezochten de kerkdiensten; het was zelfs nodig om de kerk uit te breiden.
Er was grote blijdschap in de pastorie. In het gezin van ds. Makkenze werd op 3 maart 1894 een dochtertje en zusje geboren, Maria. Zij was het vijfde kindje van vader en moeder Makkenze.

De prediking van ds. Makkenze was tot stichting voor een arm en ellendig volk, maar

ook tot onderwijs voor het meer geoefende volk. Kortom: elk die de Waarheid niet meer hoorde verklaren op grond van Gods Woord kreeg een betrekking op die prediking. Een prediking waar de Waarheid niet alleen voorwerpelijk zuiver werd gepreekt, maar ook onderwerpelijk beluisterd mocht worden. Wanneer het Heilig Avondmaal werd gehouden, kwamen er ook kinderen Gods ten Avondmaal, die geen lid der gemeente waren. Er werd besloten om hen twee- of driemaal toe te laten. Men week van die regel nogal eens af! Daarna zou een gesprek plaatsvinden hoe men erover dacht om lid van de gemeente te worden. Men wilde hun de mogelijkheid niet ontnemen om de dood des Heeren te verkondigen, omdat men daar juist zulk een behoefte aan had. Wanneer mensen uit andere plaatsen in Dirksland naar de kerk kwamen, was er gelegenheid om tussen de diensten over te blijven. Koster G. Boks voorzag de kerkgangers dan van koffie, zodat het meegenomen brood kon worden genuttigd.
Ds. Makkenze preekte naast zijn eigen gemeente ook in andere plaatsen op het eiland. Verschillende keren ging hij voor in de zondagsschool te Middelharnis en af en toe in Ooltgensplaat, op avonden in de week. Er gebeurden in die jaren ook veel onordelijke dingen in het kerkelijk leven. Ds. Makkenze probeerde het echter daarheen te sturen dat er zoveel mogelijk naar de Dordtse Kerkorde werd gehandeld. Classicaal was men echter nergens aangesloten.
De gemeente van Dirksland was, hoewel - als zoveel anderen - de naam dragend van Gereformeerde Gemeente onder het Kruis, toch een vrije gemeente. In de verenigde Christelijke Gereformeerde Kerk waren in 1869 vele Kruisgemeenten opgenomen, behalve Enkhuizen, Lisse en Tricht. Later voegden zich bij genoemde gemeenten onder andere ook: ***Barneveld, Beekbergen, Charlois, Kampen, Meliskerke, Opheusden, Rijssen-Es, Twello en Westzaan.***
Deze gemeenten hielden jaarlijks hun classisvergadering, wat ook op 25 april 1894 het geval was. Dirksland werd ook uitgenodigd afgevaardigden te zenden. Besloten werd dat deze Classis zou worden bezocht door ds. Makkenze en ouderling Kardux; men vond aansluiting bij genoemde gemeenten toch wel gewenst. Het bleef echter bij wensen.

De predikant van Delft, ds. A. Verheij, was in 1893 betrokken hij het classicaal examen van **Pieter van der Heijden.** Hij werd rond 1892 krachtdadig geroepen tot het predikambt. Nadat hij enige tijd in vrije gemeenten had gepreekt, werd hij in mei 1893 door de Vrije Gereformeerde Gemeente van Lemmer tot predikant beroepen. Hij nam het beroep aan, maar verzocht de kerkenraad van die gemeente wel om een voorbereiding van een jaar, eer hij zich zou laten ordenen tot predikant. Nadat hij classicaal geëxamineerd was door ds. Verheij, verbond hij zich op 23 juli 1893 als oefenaar aan dit in Friesland gelegen plaatsje. Ruim een jaar later, op woensdag 17 oktober 1894, bevestigde ds. Makkenze hem in de volle bediening. De reis was voor ds. Verheij te ver en te vermoeiend.

In het dorpje **Charlois** waren verschillende gezinnen die zich niet konden vinden in de prediking die in de negentiger jaren in de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerk werd gebracht. In een woonhuis kwam men als gezelschap bijeen en al spoedig zaten daar dertig tot veertig mensen bij elkaar rondom het lezen van een oudvader. Na korte tijd was dit woonhuis te klein om de samenkomst te kunnen huisvesten.
In 1893 werd er een kerkje gebouwd aan de Zuidhoek, in de volksmond 'De Kulk' genoemd. Op 13 december 1894 institueerde ds. Makkenze deze gemeente tot een

Vrije Gereformeerde Gemeente onder liet Kruis. Tot ouderling werden gekozen J. de Wit en J. Noordzij, en tot diakenen P. Kranenburg en H. van der Tholen.
Op 3 januari 1895 werden de gekozen ambtsdragers door ds. Makkenze bevestigd met de woorden: "Volg Mij."

12. Beroepen te Meliskerke
In het voorjaar van 1908 kwamen klachten op de kerkenraad. Ds. Makkenze hield zich onwetend. De kerkenraad zei, dat er klachten waren binnengekomen omdat hij zijn zoon had laten catechiseren. Hij was echter niet van plan om bij al zijn drukke ambtelijke arbeid dit werk, dat toch ook een 'handenbindertje' was, voort te zetten. Wanneer hij niet kon catechiseren, moest ***ouderling Vijfhuize*** het maar doen. Maar 'Flip' liet zich niet voor het karretje spannen. Hij zei dit niet te kunnen vanwege zijn onbekwaamheid, en hij had ook zijn werk nog als barbier en kleermaker in Sommelsdijk. Hij stelde voor om het diaken Van der Wekke te laten doen, die had het al eens eerder gedaan. Maar genoemde broeder was diaken en geen ouderling, en zei dit niet te doen omdat hij niet in het ambt van ouderling stond.
Tenslotte sprak Vijfhuize de leraar aan; naar zijn idee moest de leraar het zelf weer doen, want de drukke werkzaamheden waren wel weer voorbij. Dat vond hij het beste. De predikant legde zich er maar bij neer en zou het werk zelf ter hand nemen.

Voor de derde maal ontving ds. Makkenze een beroep uit Charlois. Op zondagmorgen 1 november 1908 maakte hij het zijn kerkenraad bekend. Men wenste hem toe dat de Heere in deze zaak zijn Raadsman en Leidsman zou zijn. Drie weken later mocht de predikant bedanken. Opnieuw werd hij na de dienst toegesproken door ouderling Vijfhuize. Hij wenste de predikant des Heeren zegen toe voor zijn persoonlijk en huiselijk leven. De herder en leraar werd bij vernieuwing de zegenbede van Psalm 134:3 toegezongen.
Ds. Makkenze bedankte met een toepasselijk woord zijn ouderling en de gemeente.

Het tweede beroep van Meliskerke was ook het laatste in de periode van zestien jaar in Dirksland. Terwijl ds. Makkenze op zondag 25 april 1909 in een vacante gemeente elders het Woord van God bediende, werd in Dirksland meegedeeld dat hun herder en leraar bij vernieuwing een beroep had ontvangen van de Kruisgemeente Meliskerke. Op de vergadering van de kerkenraad, gehouden op 3 mei 1909, werd de voorzitter gevraagd hoe het stond met het beroep naar Meliskerke.

Teleurstellend was het voor kerkenraad en gemeente toen de predikant op zondagmorgen 16 mei 1909 de mededeling deed dat hij het op hem uitgebrachte beroep naar Meliskerke had aangenomen. Hij durfde niet langer de roepstem van de Heere, uit Ezechiël 12:3a, tegen te staan: "Daarom gij mensenkind, maak u gereedschap van vertrekking."
Een periode van zestien jaren was voorbijgesneld. Het Woord van vrije genade was in alle getrouwheid bediend en de gemeente had haar herder en leraar veel liefde en weldaden geschonken.

Door des Heeren dragende en sparende goedheid mochten ds. en mevrouw Makkenze op 23 mei 1909 hun vijfentwintigjarige echtvereniging gedenken. Hoewel er voor hen en de gemeente van Dirksland droefheid was vanwege hun vertrek, werd hier toch met blijdschap aandacht aan geschonken.
Het echtpaar mocht samen met hun kinderen veel liefde, belangstelling en waardering

van de gemeente ondervinden. In een herdenkingsdienst heeft ds. Makkenze de gemeente stilgehouden bij 1 Samuël 7:12: 'Samuël nu nam een steen en stelde dien tussen Mizpa en tussen Sen, en hij noemde diens naam Eben-Haëzer; en hij zeide: Tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen."

Zondag 27 juni 1909 was voor de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis een droeve dag. In de avonddienst nam ds. Makkenze, voor een stampvolle kerk, afscheid van zijn geliefde gemeente Dirksland. Na ruim zestien jaar zegenrijk in hun midden gediend te hebben, moest ook de gemeente afscheid nemen van hun herder en leraar. De afscheidspreek schreef ds. Makkenze voor zijn vrienden uit. Enkele fragmenten zal ik uit deze in druk verschenen preek weergeven:

Geliefde gemeente,
Zo is dan nu de reeds gevreesde en pijnlijke ure van scheiding gekomen. De ure, dat ik voor de laatste maal als uw scheidende Leraar ben opgetreden, om mijn afscheidsrede tot u te spreken. Deze ure waar ik reeds lang bezwaard tegen aan zag. Hij is thans gekomen. Een gemoedsstemming als van den dichter: "0 mijn ziel, wat buigt g'u neder?" is thans bij mij en zeker ook bij velen uwer aanwezig. Ach, geliefde gemeente, scheiden van wat ons lief en dierbaar is, valt zwaar. Scheiden is pijnlijk, nietwaar? Maar de hope op een weerzien lenigt de smart. Maar, zo mogen wij vragen, zullen wij dan elkander wederzien? Zo ja, wanneer, en waar dan? Ach, ons leven is zo kort en onzeker, daar is maar één schrede tussen ons en de dood. Daarop ziende is het wel mogelijk, dat een wederzien aan deze zijde van het graf voor ons niet meer plaats heeft. Wel wenste ik, dat wij elkander eens en voor eeuwig mogen wederzien, voor de troon van God en het Lam. Hoewel ik dat vrees van de meeste van u, daar dat zonder wedergeboorte niet mogelijk is. Maar dat dit nog uw deel worde, onbekeerden in ons midden, is mijn wens. Enz.

… Hij heeft met de profeet Jeremia achter het volk aangedrongen, omdat hij hun dodelijke dag niet begeerde. Hij heeft de onbekeerden toegeroepen: "Zoekt den HEERE, terwijl Hij te vinden is." Hij heeft heilbegerige en bekommerde zielen gewezen hoe tot de volle zekerheid van het geloof te komen. Hij wees Christus aan als het Enige Fundament der zaligheid. Hij ondervond tegenstand omdat hij de huizen van ingebeelde zaligheid met de hamer van Gods Woord neersloeg. Hij heeft met de staf van Gods Woord gedorst om het kaf van het koren los te krijgen. Hij heeft vermaand tegen de zonden. Hij gaf raad en onderwijs. Hij heeft zijn broeders in naam aangesproken, omdat zij geen broeders in de daad waren. Hij heeft de nieuwgeboren kinderen de redelijke en onvervalste melk van Gods Woord voor hun ziel verkondigd. Hoewel hij zwakheden en gebreken had, was hij voor Gods volk hun geestelijke broeder. Hij wenste dat al zijn zonden, door hem tegen anderen begaan, werden vergeven. Hij heeft met tranen vermaand. Hij preekte niets anders dan de bekering tot God en het geloof in Christus. Hij preekte het ware zaligmakend geloof in al zijn eigenschappen. Hij onderzocht gedurig de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament. Hij vermaande de ambtsdragers acht te geven op heel de kudde Gods. Hij waarschuwde tegen wolven die de schaapskooi van Christus trachtten binnen te dringen. Hij waarschuwde tegen brooddienaars en wolven in schaapsklederen. Wees Gods kerk erop om te delen in de gunst van God. Hij wees op God Drie-enig als de Bron, de Grond, de Oorzaak en de Bewerker van alle heil en zaligheid. Hij vertroostte die neergebogen gingen onder hun schuld en zonden. Hij wees op Gods grote liefde tegenover dood- en doemschuldigen. Hoe menigmaal wees hij op de onveranderlijke

trouw van God. Hoe menigmaal deed hij horen van de vrede, blijdschap en zaligheid die in des Heeren dienst en nabijheid gekend en ondervonden wordt. Hoe wees hij met volle ernst op de rampzalige slavendienst van de zonde, de duivel en de wereld. En nog moest hij tijdens zijn afscheidspreek uitroepen: "Ik erken graag dat mijn arbeid onder u vol gebreken was!"
Na het vertrek van ds. Makkenze, naar de Gereformeerde Gemeente te Meliskerke, werd bij de kerkenraad en gemeente hoe langer hoe meer de noodzakelijkheid gezien om zich toch bij de Gereformeerde Gemeenten aan te sluiten. Nadat verschillende predikanten waren voorgegaan, viel op de ledenvergadering van 18 november 1909 het besluit tot aansluiting bij genoemd kerkverband. Deze vergadering werd geleid door de consulent, ds. G. H. Kersten van Rotterdam.

13. De vrijmoedige geest ondersteune mij. Meliskerke 1909 - 1911

Omstreeks 1836 was door inzet van ds. H. J. Budding in Domburg een afgescheiden gemeente ontstaan, welke zich noemde 'De Gereformeerde Gemeente van Jezus Christus die vergadert te Sint Jan ten Heere'. Dit laatste omdat deze gemeente samenkwam op de buitenplaats van Sint Jan ten Heere, eigendom van Jhr. Willem Versluijs. Aanvankelijk preekte oefenaar Johan Willem Vijgeboom er, terwijl ook ds. Budding wel eens voorging. Later sloot de gemeente zich aan bij de Ledeboeriaanse gemeenten, zodat ds. L. G. C. Ledeboer en ds. P. van Dijke er voorgingen. In Middelburg werd spoedig daarna een afdeling gesticht, die samenkwam in een herenhuis in de Lange Delft, eveneens in bezit van Jhr. Willem Versluijs. Toen hij in 1875 overleed, werd zijn buitenplaats gesloopt. In het nabijgelegen Aagtekerke werd daarna in 1876 een nieuw kerkje gebouwd en een Gereformeerde Gemeente geïnstitueerd. In die tijd trad Jan Vader als oefenaar bij de Ledeboerianen op. Hij oefende aanvankelijk in Meliskerke het beroep van wagenmaker uit. Na het overlijden van ds. Van Dijke, in 1883, werd ds. D. Janse zijn opvolger. Ook onder hem bleef Jan Vader nog oefenaar. De leden die in Meliskerke woonden, moesten in Aagtekerke naar de kerk. Dit werd op de duur toch wel wat bezwaarlijk, toen meerdere gezinnen met kinderen uit Meliskerke zich bij deze gemeente aansloten. Men kreeg van de kerkenraad van Aagtekerke weinig medewerking om in Meliskerke ook een kerk te bouwen. Tegen oefenaar Vader kwamen ook nog kerkelijke bezwaren, daardoor kwam hij in 1889 buiten het kerkverband te staan, waarbij de leden die in Meliskerke woonden hem volgden. Oefenaar Vader liet daarna voor zijn eigen rekening een kerk bouwen en ging voor deze vrije groep oefenen.
Men noemde zich toen 'Gereformeerde Vereeniging', waarvan de statuten bij Koninklijk Besluit op 13 december 1890 werden goedgekeurd. In verband met moeilijkheden om de Sacramenten te laten bedienen, zocht de 'Gereformeerde Vereeniging' in 1891 contact met de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis. Ds. E. Fransen van Lisse werd uitgenodigd en ging daarna verschillende keren voor in de prediking van het Woord.
Op 14 september 1891 ging ds. Fransen weer voor in de gemeente van Meliskerke. In deze dienst bevestigde hij twee ouderlingen en twee diakenen. Hierdoor ontstond een kerkelijke gemeente met een kerkenraad. Deze datum kan tevens gezien worden als de Instituëring van de gemeente. De andere dag, 15 september 1891, ging de predikant weer voor om de Heilige Doop te bedienen aan tien kinderen. Dit was een groot aantal in deze nog kleine gemeente. Het laat ons zien dat de Heilige Doop reeds lange tijd niet was bediend. Meliskerke was door de Instituëring een zelfstandige gemeente

geworden. Nadien werd de gemeente bediend door de kruispredikanten E. Fransen, A. Janse en de oefenaars C. Pieneman en H. Roelofsen.

Na het overlijden van Jan Vader, op 14 juli 1901, gaf ds. C. Pieneman van Opheusden, de consulent, advies om contact op te nemen met de jonge oefenaar G. H. Kersten. Nadat deze op verzoek van ds. Jac. Overduin en anderen enige malen was voorgegaan in de kring van de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis, was hem door de Classis Rotterdam de acte van proponeren verleend. Oefenaar Kersten kwam in 1901 met Kerst naar Meliskerke om de gemeente enige dagen te dienen.
Op de ledenvergadering van 8 januari 1902 werd oefenaar Kersten, die in Den Haag woonde, gekozen. Hij mocht het beroep naar de gemeente aannemen. Op 23 maart 1902 werd oefenaar Kersten in het ambt va n lerend ouderling bevestigd door ds. Pieneman, uit 1 Timotheüs 4:12: "Niemand verachte uw jonkheid." Oefenaar Kersten was toen 19 jaar. Hij verbond zich aan de gemeente met Jesaja 40:1: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen." Op de algemene vergadering van 16 en 17 mei 1905, te Rotterdam, werden, na approbatie van de Classis, de broeders G. H. Kersten uit Rotterdam en D. Chr. Overduin uit onderzocht, teneinde hen in het ambt van predikant te bevestigen. Op de avond van 16 mei hielden de kandidaten Kersten en Overduin proefpreek. Op 17 mei werd voor elk van de kandidaten een kwartier besteed aan onderzoek naar bekering en roeping. Op de proefpreken van de vorige avond werden geen opmerkingen gemaakt. Het oordeel van de vergadering was eenparig: allebei de broeders konden in het leraarsambt bevestigd worden. De bevestiging van Kersten vond plaats op zondag 1 juni 1905, weer door ds. Pieneman, uit Eféze 4:10: "Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou."
Ds. G. H. Kersten deed intrede met 2 Samuël 23:5a: "Hoewel mijn huis alzo niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles welgeordineerd en bewaard is."

Hoewel Meliskerke een Kruisgemeente was, ging ds. Kersten ook voor in de naburige Ledeboeriaanse gemeenten. In de periode die Kersten eerst als oefenaar en later als predikant in Meliskerke stond, zette hij vaart achter de vereniging. Op een kerkenraadsvergadering van 25 september 1903 wees hij zijn kerkenraad erop dat de verhouding tussen de Ledeboeriaanse gemeenten en de Kruisgemeenten steeds minder goed werd en verder achteruitging, terwijl men, naar Gods Woord, toch één moest zijn. De kerkenraad besloot om de gemeenten van Aagtekerke, Middelburg en Oostkapelle aan te schrijven met het verzoek om een nauwere samenwerking.
Op een volgende vergadering werd besloten om ook alle Ledeboeriaanse gemeenten buiten Walcheren aan te schrijven. In mei 1904 kwam er pas een schrijven van de Middelburgse ouderling Jac. Poppe. Hij nodigde de broeders van Meliskerke uit om tot een samenspreking te komen, in Aagtekerke.
Deze vergadering werd in dezelfde maand gehouden; vier Ledeboeriaanse gemeenten waren vertegenwoordigd, namelijk: Aagtekerke, Axel, Middelburg, Oostkapelle en de Kruisgemeente van Meliskerke. Als gevolg van deze bespreking kwam de kwestie 'vereniging' op de agenda van de algemene vergadering van de Ledeboeriaanse gemeenten, te Bruinisse op 7 juni 1905, en die van de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis, te Lisse, op 8 en 9 juni daaropvolgend.
Het liep in Bruinisse niet zoals de Meliskerkse kerkenraad het wenste. De predikanten Pieneman en Jac. Overduin, die de Kruisgemeenten op die vergadering vertegenwoordigden, stonden zelf niet achter het voorstel tot vereniging van

Meliskerke. Ze hoefden niet veel in te brengen, de Ledeboerianen bleken zelf ook nog niet aan de vereniging toe te zijn. De voorstellen werden afgewezen.
In 1906 ontving ds. Kersten een beroep van Rotterdam. Op de kerkenraadsvergadering van 12 maart 1906 deelde hij mee dat hij het beroep naar Rotterdam had aangenomen. Ruim een maand later, op 16 april, nam ds. Kersten al afscheid van Meliskerke, met de woorden van de apostel Paulus uit Filippenzen 2:16: "Voorhoudende het Woord des levens, mij tot een roem tegen de dag van Christus, dat ik niet tevergeefs heb gelopen noch tevergeefs gearbeid."

Het scheen alsof alle pogingen tot vereniging in de periode van 1902-1906, door ds. Kersten en de Walcherse kerkenraden, waren mislukt! Toch bleef het streven om tot een eenheid te komen tussen de Ledeboeriaanse gemeenten en de Kruisgemeenten. In de loop van 1906 kwamen de Kruiskerken op initiatief van ds. Kersten op de algemene Synode van 27 juni 1906 met de Ledeboeriaanse gemeenten overeen om elkaars "ambten en ambtelijke verrichtingen" officieel te erkennen. Via de Classis Rotterdam bracht ds. Kersten een voorstel op de Synode: "Een benoeming van een commissie uit onze kruisgemeenten en uit de gemeenten van ds. Ledeboer tot onderzoeking van leraars en oefenaars die in één der beide kerkengroepen zullen toegelaten worden."
Op de algemene vergadering van de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis, gehouden op 23 mei 1907, betoogde ds. Kersten dat een dergelijke commissie noodzakelijk was geworden door de erkenning van elkanders ambten. Beide kerken hadden er groot belang bij welke nieuwe leraars en oefenaars werden toegelaten. Nadat de vergadering met dit voorstel meeging, bracht ds. Kersten als voorzitter opnieuw de wenselijkheid van vereniging der beide groepen naar voren. Omdat twee jaar eerder de Psalmberijming het struikelblok was, stelde hij voor: "De Synode benoeme een commissie met opdracht de Algemene Vergadering der gemeenten van wijlen ds. Ledeboer, te houden op 4 en 5 juni 1907 te Middelburg, onder voorbehoud van de goedkeuring onzer plaatselijke kerken, voor te stellen de vereniging, met toegeven onzerzijds om in alle meerdere kerkelijke vergaderingen, waar de afgevaardigden van die gemeenten zitting hebben, de oude berijming te zingen." Opnieuw ging de Synode akkoord en als leden van die commissie werden benoemd ds. A. Janse, ds. G. H. Kersten, ds. Jac. Overduin en ouderling A. Janse van Meliskerke.

Op 4 en 5 juni 1907 werd in Middelburg de jaarlijkse Algemene Vergadering van de Ledeboeriaanse gemeenten gehouden. Ds. L. Boone werd tot voorzitter gekozen. De tweede dag van deze vergadering werd het voorstel van de Kruisgemeenten besproken, om nel elkaar te verenigen. Deze vergadering had een gunstig verloop: kortom, de vereniging was tot stand gekomen. Toen op 25 juli 1907 een aantal afgevaardigden in vergadering bijeenkwam, werd benadrukt dat de vereniging een feit was. Het doel van deze deputatenvergadering was de "vaststelling van de gronden der vereniging tussen de Kerken onder het Kruis en die van wijlen ds. Ledeboer". Men kwam tot een totale overeenstemming. De vereniging was nu een feit geworden. De namen Ledeboeriaanse gemeenten en Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis vervielen. Het verenigde kerkverband kreeg de naam 'Gereformeerde Gemeenten in Nederland.' De eerste synodevergadering van het nieuwe kerkverband kwam op 9 en 10 oktober 1907 te Rotterdam bijeen.

Het leek mij goed en nuttig even in het kort de aanleiding tot de vereniging te beschrijven. Ook Meliskerke heeft hier een belangrijke bijdrage in geleverd. Nu keer

ik terug naar het gemeenteleven in Meliskerke.

Op de kerkenraadsvergadering van 5 februari 1907, te midden van alle perikelen rond de vereniging, vroeg de voorzitter aan de broeders kerkenraad hoe zij erover dachten om een predikant te beroepen. De broeders stemden met dit voorstel eenparig in en zagen de noodzaak ervan in dat de gemeente weer op kon komen onder de prediking van Gods Woord, die door een eigen herder en leraar verkondigd mocht worden. Het was broeder J. S. Adriaanse die voorstelde om ditmaal niet een drietal, maar een tweetal samen te stellen.
Mondeling werden door de broeders de namen van twee predikanten voorgedragen. Het tweetal werd als volgt: ds. A. Makkenze van Dirksland en ds. Jac. Overduin van Lisse. Op zondag 10 februari werd dit tweetal aan de gemeente voorgesteld.)e ledenvergadering zou plaatsvinden op woensdagavond 20 februari, nadat ds. Kersten, die tevens consulent was, in de prediking des Woords zou zijn voorgegaan. Tevens werd op dezelfde kerkenraadsvergadering besloten een schrijven te richten aan ds. Makkenze, en hem te vragen of hij gelegenheid en genegenheid had om de tweede woensdag van maart de jaarlijkse Biddag in de gemeente te houden. Dit werd door hem met en teleurstellend schrijven beantwoord. Hij had namelijk juist aan de gemeente van Charlois beloofd de jaarlijkse Biddag in hun midden te houden; hij beloofde echter in het voorjaar een zondag in de gemeente voor te gaan. Uit het genoemde tweetal werd op 20 februari met meerderheid van stemmen ds. Makkenze beroepen als herder en leraar.

Teleurstellend was dat in het dankgebed van ouderling A. Janse, op de ledenvergadering, iets aanstootgevends werd vernomen. Janse bleek namelijk niet ingenomen te zijn met de zojuist beroepen leraar. Opmerkelijk is wel dat het beroep van Meliskerke ds. Makkenze niet losliet, maar dat hij het beroep in overweging moest nemen. Juist in deze tere zaak schreef ouderling Janse, buiten medeweten van de kerkenraad, de beroepen leraar een brief en deelde hem mee dat hij niet met hem verenigd was over een zekere waarheid uit het Hooglied. Dat dit niet bij één brief is gebleven, bleek uit de notulen.
Door de beroepen predikant werden onhartelijke brieven ontvangen. Het was dan ook teleurstellend voor kerkenraad en gemeente toen de beroepen predikant voor Meliskerke moest bedanken. Hij had geen vrijmoedigheid om de roeping die tot hem gekomen was op te volgen. Zouden de genoemde gebeurtenissen daaraan hebben meegewerkt? Eén ding is zeker: het was Gods tijd nog niet om Zijn knecht weg te laten gaan uit Dirksland. Hoewel hij zich aanvankelijk losgemaakt voelde van zijn geboorteplaats, heeft de Heere daar ongetwijfeld nog werk voor hem gehad! Gods weg is volmaakt.
Dat dit bedanken nog verstrekkende gevolgen had onder de broeders van de kerkenraad zal ons duidelijk blijken. Op de volgende kerkenraadsvergadering, van 19 april 1907, werd van de rondvraag dan ook gebruikgemaakt. Vooral ouderling A. Jobse liep met de zaak van de door hem beminde Makkenze op het hart. De voorzitter, ouderling S. Ton, sprak in opdracht van ouderling Jobse. Er moest gesproken worden met ouderling Janse; zijn gedrag tegenover ds. Makkenze, die beroepen was, maar inmiddels had bedankt, was niet hoffelijk geweest.
Er moest tussen de broeders een vlak veld gemaakt worden. Het lag niet vlak tussen beide ouderlingen. Waarschijnlijk is broeder Janse de oor zaak van het bedanken geweest, omdat hij onhartelijke brieven geschreven had, terwijl de beroepen predikant het beroep in overweging had moeten nemen. Men vond dat hij aanstoot had gegeven

in zijn dankgebed op de ledenvergadering, toen ds. Makkenze beroepen werd, en te veel zijn bedenking had geopenbaard tegenover de beroepen predikant.
Broeder Janse verklaarde dat er geen opzet bij hem was geweest om Makkenze te kwetsen of van Meliskerke af te houden. Wel moest hij tegenover zijn medebroeders bekennen dat hij geen betrekking op de predikant had. Het deed hem zelfs helemaal niets dat de dominee had bedankt. Hij had geen aansluiting met hem, toen hij in Meliskerke had voorgegaan, hoewel hij niets tegen zijn preken had.
Alle broeders van de kerkenraad waren hierover geërgerd. Dit vond broeder Janse spijtig. De kerkenraad wenste dat hij over zijn verkeerde handelingen schuld zou belijden. Hij verklaarde op zijn beurt hierover geen schuld te gevoelen en niet van voornemen was om hierover schuld te belijden.
Dat er ook onder Gods volk verschillende karakters zijn en blijven zal de oorzaak van genoemd voorval wel geweest zijn. Ook in de dagen van de apostel Paulus was dit al een bekend verschijnsel in de gemeente van Korinthe. De apostel schreef in 1 Korinthe 3:4: "Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: Ik ben van Apollos; zijt gij niet vleselijk?" Zelfs onder Paulus en Bárnabas, dienstknechten des Heeren, ontstond verbittering en verwijdering.

Enige tijd later bracht ouderling Janse een verzoek in het midden van N. N., die gevraagd had lidmaat van de gemeente te mogen worden. Hierna werd de mening van de kerkenraad gevraagd. Ouderling Jobse gaf te kennen dat het tussen genoemde persoon en ds. Makkenze niet vlak lag door zaken van ingrijpende aard. N. N. beweerde dat de leraar in de zonde leefde. Dit kon Jobse niet geloven en van dit gevoelen waren ook alle andere broeders. Er werd besloten niet op zijn verzoek in te gaan. Janse werd gevraagd om hem het besluit van de kerkenraad mee te delen, met de opdracht dat hij het met de betreffende leraar 'glad' moest maken. N. N. wilde hier echter geen gehoor aan geven. Wat een droevig verschijnsel, wanneer men Gods knechten vals beschuldigt.
Veel smaad en tegenstand heeft ds. Makkenze moeten ondervinden tijdens zijn aardse loopbaan. Ook hij moest, als een getrouwe leraar, de ,voorden van zijn Meester ondervinden: "Een dienstknecht is niet 'eerder dan zijn heer, noch een gezant meerder dan die hem gezonden leeft."
Op de kerkenraadsvergadering van 10 maart 1908 werd besloten over te gaan tot het stellen van een tweetal predikanten. Gekozen werden Ds. G. H. Kersten van Rotterdam en ds. H. Roelofsen van Goes. Voordat dit werd afgerond, had ouderling Jobse nog iets te vermelden. Het was voor hem een struikelblok om te beroepen. De broeders vroegen vroegen om dit duidelijk te maken. Nu, daar zou hij gehoor aan geven. Hij zou van zijn hart geen moordkuil maken. Hij vertelde hun dat hij het nog altijd moeilijk had met het bedanken van ds. Makkenze. Hij was met banden der liefde aan genoemde leraar verbonden en het is hem mogelijk tot grote strijd geweest of de door hem begeerde leraar nog wel naar Meliskerke zou komen. Het onredelijk en schandelijk gedrag van N. N. tegen genoemde predikant lag hem zwaar op het hart. Dit was zijn medebroeders immers overbekend!
Maar N. N. was geen lid van de Gereformeerde Gemeente, dus was er geen reden om hem kerkrechtelijk te behandelen. Nee, er kon geen bezwaar zijn om te beroepen, want er was aan genoemde persoon geen recht gegeven om lid van de gemeente te worden. Men kon dus overgaan om een predikant te beroepen. Maar het bezwaar van Jobse was nog maar gedeeltelijk opgelost. Hij had nog een bezwaar en hij hoopte daarin verdragen te worden. Wat moest dat bezwaar toch zijn?
Een bezwaar tegenover ouderling Janse! Zijn handelwijze tegenover ds. Makkenze

was bij hem niet in goede aarde gevallen; het lag niet vlak tegenover zijn medebroeder. Hij hoopte dat aan zijn vraag zou worden voldaan, Janse moest hierover schuld belijden. Alle andere broeders stemden daar nu mee in. Over het bekende voorval werd gesproken en gediscussieerd. De conclusie was: Janse had onkerkelijk gehandeld. Janse kwam tot de overtuiging dat hij zich schuldig had gemaakt en wilde zijn schuld belijden. Hier kwam de vrucht van het nieuwe leven openbaar.
Er werd door de broeders genoegen in gevonden. Hij eigende de schuld en zou het goedmaken. Hij zou zijn brieven bij de dominee opvragen en dan zouden ze er later nog eens over spreken. De broeders vonden het niet nodig, maar Janse zou het toch doen. Hij bevestigde dit met de daad, want staande de vergadering schreef hij een brief, las deze de broeders voor en deed hem daarna op de post.
Op deze brief schreef ds. Makkenze een berichtje terug. Hij was niet genegen de brieven terug te sturen, met als argument: "Maar die de zaak weder ophaalt, scheidt den voornaamsten vriend."
Dat was balsem voor de wond. Ds. Makkenze wilde de overtreding niet meer ophalen, hij achtte Janse als zijn voornaamste vriend. De leraar kon het zijn broeder volkomen vergeven en wilde er zelfs niet meer over praten. Beiden waren er goed mee, de predikant nam een lage plaats in van zelfverloochening en Janse nam de lage plaats in van zelfvernedering. Wonderlijke genade!
Op donderdagavond 5 november 1908 ging ds. Makkenze in Meliskerke voor in de verkondiging van Gods Woord. Er was een band der liefde gelegd, die de predikant van Dirksland aan Meliskerke verbond. Bij al het wel en wee over zijn persoon bleef zijn verbondenheid met de gemeente. Dit was geen wonder, hij wist dat Meliskerke de gemeente was waar de Heere hem eens aan zou verbinden. Tussen het eerste beroep, op hem uitgebracht in 1907, en het tweede beroep, in 1909, zijn er toch wat roerige gebeurtenissen geweest.

Nu was N. N. uitgenodigd om op de kerkenraadsvergadering van vrijdag 6 november te verschijnen, met het verzoek om zijn bezwaren tegenover de persoon van ds. Makkenze mee te delen. Hij was toch in Meliskerke voorgegaan, dus kon ook hij aanwezig zijn. Wat ik geschreven heb dient niet tot vermaak, maar tot waarschuwing gelezen te worden! De Heere is een jaloers God op Zijn eer; Hij ziet nauwlettend, met een oog van ontferming, op Zijn volk en knechten. Vrijdag 6 november werd de kerkenraadsvergadering gehouden. Tijdens de morgenvergadering werden de eerste punten van de agenda afgehandeld. Daarna was het tijd om wat te nuttigen. De kosteres voorzag de broeders van brood en koffie.
Na de maaltijd kwamen N. N. en de dominee ter vergadering. De beschuldiger en de beschuldigde! Ds. Makkenze verzocht voorzitter Janse het aangezicht des Heeren te zoeken in deze gewichtvolle zaak. Hij eindigde de maaltijd met dankzegging en droeg de zaak waarvoor men bij elkaar was gekomen aan de Heere op. Janse verwoordde wat het doel van deze samenkomst was: N. N. had zijn voornemen te kennen gegeven om lid van de gemeente te worden.
Ondertussen had de kerkenraad de geruchten van laster gehoord, die genoemde persoon over de aanwezige predikant had uitgesproken. Het doel van de kerkenraad was dat N. N. zich uit zou spreken tegenover ds. Makkenze. N. N. wees erop dat de predikant veel op- en aanmerkingen had over de preken van andere predikanten en op het bidden van anderen. Hij vond dat de dominee veel durfde zeggen!
Nu, daar ging het in de eerste plaats niet over. Wat was er dan met de dominee aan de hand? Volgens de beschuldiger zou de leraar in de zonden leven. Hierop vroeg de beschuldigde dominee: "Welke zonden zijn dat dan?" Hij durfde de hoge God wel

aanroepen en zei dat dit helemaal niet waar was, om verder maar te zwijgen van alle verdorvenheden die hij gewaar moest worden in zijn hart.
Maar de Heere had Zijn knecht, tot op deze vergadering, ten aanzien van openbare zonden genadiglijk bewaard. Ds. Makkenze kon de Heere tot Getuige roepen en zei: "Als dat zo is, dan durf ik vrijmoedig zeggen, dan mag de Heere Zijn wraak over mij uitoefenen, zodat ik hier geen vijf minuten meer zitten zal. De Heere weet dat ik vrij sta van deze beschuldiging." Verder vroeg hij zijn beschuldiger waarin die zonde bestond? Zijn beschuldiger wilde dit niet te zeggen! Of laat ik schrijven: zijn beschuldiger kon dit niet zeggen!
Het antwoord dat hij gaf was heel zwak: hij geloofde eigenschappen in de dominee te zien die dat uitwezen. Nadat er nog meer gesproken werd over deze droevige en lasterlijke woorden, bleek dat de beschuldigingen totaal ongegrond waren. Ds. Makkenze verliet hierna de vergadering en nam afscheid van de kerkenraad, door hen een hand te geven. Zijn beschuldiger gaf hij geen hand, hij meende dit niet te mogen doen. De beschuldiger werd door de kerkenraad ernstig vermaand, hij moest zijn schuld over deze laster belijden. In deze verkeerde weg kon hij geen lid der gemeente worden, waarna ook hij de vergadering verliet. Uit dit voorval kunnen we opmerken dat een dienstknecht niet meerder is dan zijn heer. Hoe moest Christus klagen:

Versmaadheid breekt en scheurt mij 't hart vaneen;
Ik ben zeer zwak; de lasteringen snijden
Mij door de ziel, ik wacht naar medelijden.

Hoe moest ds. Makkenze hetzelfde ondervinden: "De lasteringen snijden mij door de ziel." Wat een voorrecht! Hij werd beschuldigd en kon vrijuit gaan, terwijl de beschuldiger aan laster schuldig stond. Toen moest ook de leraar zeggen dat hij verder zwijgen moest vanwege de verdorvenheden van zijn hart. Klagen moest hij over de onzalige fontein die hij in zich omdroeg, die niets anders dan modder en slijk der zonden opwierp. Maar hij mocht zich daar ook verheugen dat er een Fontein geopend is tegen de zonden en tegen de onreinheid. Want toen Jezus gestorven was, doorstak een van de krijgsknechten Zijn zijde met een speer. En dan lezen wij: "En terstond kwam er bloed en water uit." Wat had ook de dominee steeds dat onderwijs nodig uit Christus' bloed- en kruisverdiensten. Gelukkig die mens, gelukkig die knecht op wie de woorden, door Christus gesproken, van toepassing zijn: "Zalig /ijl gij, als u de mensen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad legen u spreken om Mijnentwil."

Op 12 maart 1909, de tweede woensdag van maart, werd de jaarlijkse Biddag gehouden. Ds. Makkenze ging in de gemeente van Meliskerke voor. Ondanks alle bezwaren en hindernissen wist hij zich geroepen om het Woord van God in deze gemeente te verkondigen. Er bleef bij ds. Makkenze een betrekking om eenmaal onder dit volk de herdersstaf op te nemen. Na de Biddag vergaderde de kerkenraad op zaterdag 15 maart. Ouderling Janse nam bij de rondvraag het woord en stelde de broeders voor om op één van de volgende vergaderingen een twee- of drietal te stellen. Zou de leraar iets hebben losgelaten over zijn betrekking tot de gemeente?
Dit was voor ouderling Jobse een gelegenheid om daar op in te haken. Hij vertelde dat ds. Makkenze erg genegen was om tot hun gemeente over te komen. De predikant had hem zijn betrekking tot Meliskerke en de losmaking van Dirksland te kennen gegeven. Janse vond het erg jammer dat de predikant zich zo had uitgelaten. Hij vond dit vleselijk en zou het niet aandurven om ds. Makkenze in deze weg te beroepen. Jobse had zich wat laten gaan; hij had de mededeling van de leraar beter voor zichzelf

kunnen houden. De voor hem blijde mededeling werd anders beantwoord dan hij verwacht had.
Ook bij Vreeke veroorzaakte dit grote problemen, omdat hij en de andere broeders zielsverenigd waren met de prediking en de leer van ds. Makkenze. Deze zaak stond hem zeer tegen. Janse begreep zijn broeder Jobse nu helemaal niet meer; hoe kon hij met deze mededeling over de leraar ingenomen zijn? Adriaanse hield zich erbuiten, omdat hij tijdens het beroep dat in 1907 op ds. Makkenze werd uitgebracht enige werkzaamheden met deze leraar had. Hij meende zelfs te geloven dat de beroepen leraar het beroep zou aannemen.
Het is natuurlijk wel begrijpelijk dat hij, toen hij deze dingen hoorde, weer hoop kreeg. Lezen wij niet in het Woord des Heeren: "Zou Ik het zeggen en niet doen, spreken en niet bestendig maken."
Er waren binnen de kerkenraad twee broeders die eensgezind waren over dezelfde zaak. Al was het in 1907 de tijd niet geweest, de Heere zou betonen: "Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen", want ds. Makkenze had geen vrede gekregen op het bedanken voor Meliskerke.
Er werd besloten de zaak in overweging te nemen; ieder kon zich beraden, in afhankelijkheid van de Heere, tot een nader te bepalen vergadering. Wat de wil des Heeren in deze zaak was, zal de lezer duidelijk worden, want op de kerkenraadsvergadering van 6 april werd door de kerkenraad een drietal gesteld, namelijk: ds. G. H. Kersten van Rotterdam, ds. A. Makkenze van Dirksland en ds. G. van Reenen van Leiden. Ds. Makkenze werd met meerderheid van stemmen gekozen en dus voor de tweede keer beroepen. Wel een opmerkelijke gebeurtenis, want de beroepen leraar stond nog steeds op zichzelf, in de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis. Dirksland was dus nog niet toegetreden tot het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten.

Na zondag 16 mei werd het verblijdend antwoord van ds. Makkenze gehoord: hij had vrijmoedigheid ontvangen om het beroep aan te nemen. Hij schreef dat hij na veel strijd en tegenkanting het beroep naar deze gemeente mocht aanvaarden, door inwinnende genade van Zijn grote Zender.
De kerkenraad kwam op 20 mei samen. De scriba las de brief van de aanstaande predikant op de vergadering voor. De wens werd uitgesproken dat de Heere hen samen vernederen mocht onder deze grote weldaad. Dat zijn komst in de gunst van God zou zijn, opdat Zijn grote Naam daarin verheerlijkt mocht worden. Dat er nog velen gewonnen werden voor het Koninkrijk van God en dat de levendgemaakten verder opgebouwd mochten worden in het allerheiligst geloof.
Na dit verblijdend antwoord kwam ds. Makkenze naar Meliskerke, voor nadere kennismaking met de broeders. Wat betreft de overkomst moest nog het één en ander geregeld worden. Het was de begeerte van de leraar dat er twee broeders naar Dirksland zouden komen om zijn goederen en meubelen in te pakken en dan vervolgens per boot en wagen naar Meliskerke te vervoeren. Zijn voornemen was dat hij en zijn gezin met ingang van 1 juli zouden overkomen naar de nieuwe gemeente. De broeders Janse en Adriaanse[1] zouden contact met de leraar houden betreffende zijn overkomst, opdat hij met alles op de hoogte zou zijn. De scriba zou de leraar vragen of hij de stukken zou toesturen voor de kerkenraad en de Classis, alsook een beschrijving van goed gedrag. De predikant had tijdens zijn bezoek blijkbaar ook de preekstoel

[1] Na de komst van ds. Makkenze kwam bij Adriaanse een verkeerde geest openbaar. Ds. Makkenze wist het, maar durfde het niet te openbaren. Later openbaarde de Heere het; z'n einde was droevig. In de gemeente Melsikerke werd over deze zaak 50 jaar later nog gesproken.

goed bekeken. De bodem moest wat verlaagd worden, omdat hij kennelijk lang van gestalte was. Er moesten ook een paar lampen op de preekstoel aangebracht worden. Eerst de bodem van de preekstoel, zo besloot Hen.
Hier zou ouderling Janse voor zorgen. Wie zou het beter kunnen doen? Zijn beroep was timmerman! De lampen kwamen later, het was mimers toch nog zomer.

Zondag 4 juli 1909 was voor de gemeente van Meliskerke een blijde dag, dar men naar had uitgezien. Na een vacante periode van ruim drie jaar, werden de woorden uit de profetie van Jesaja: "Uw ogen zullen uw leraars zien", voor de gemeente vervuld. Namens de gemeente van Aagtekerke was ouderling W. Houmes en namens Oostkapelle ouderling A. Pieterse als afgevaardigde vertegenwoordigd. De consulent van de gemeente, ds. J. R. van Oordt van Middelburg, bevestigde ds. Makkenze uit Hebreeën 13:17: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig."
Wonderlijk zijn de wegen des Heeren, want in 1897 bevestigde ds. Makkenze oefenaar Van Oordt tot predikant in de Gereformeerde Gemeente onder het Kruis te Charlois. In de avonddienst verbond ds. Makkenze zich aan de gemeente van Meliskerke. Hij sprak de gemeente in zijn voorwoord het volgende toe: "Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde. Zo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden."

Zo sprak Petrus, gekomen zijnde te Cesaréa, in het huis van Cornelius. Daar waren drie mannen die de dienstknecht van Christus zochten. En door de Heilige Geest geleid ging hij met hen, om aan hun verlangen te voldoen. Hij komt met deze vraag tot hen, die daar vergaderd waren. En, gemeente van Meliskerke, al kan en durf ik mij met de apostel geenszins te vergelijken, maar toch door genade ben ik wel bewust dat de Heere mij tot Zijn dienstwerk geroepen heeft, en nu wettelijk, door u tot uw herder en leraar geroepen zijnde, zo kom ik bij de aanvang van mijn dienstwerk, ook tot u met deze vraag: "Om wat reden gijlieden mij hebt ontboden", daar dit toch niet doelloos zal zijn. Wat mij aangaat: nee, ik ben niet zonder tegenspreken gekomen. Hoewel ik verzekerd was dat de Heere mij riep met de woorden uit Ezechiël 12:3a: "Daarom gij mensenkind, maak u gereedschap van vertrekking; en vertrek bij dag van hun ogen; en gij zult vertrekken van uw plaats tot een andere plaats voor hun ogen:'
Zoals ik ook in mijn afscheidsrede van de gemeente Dirksland gezegd heb, er was zoveel wat strijdend was tegen mijn vleselijke en natuurlijke gezindheden, zoals die vaak tegen des Heeren wil en weg zich openbaren bij al des Heeren volk, die daartoe door de Heere overwonnen en ingewonnen moeten worden, om zich te onderwerpen aan de wil des Heeren!
Daarom bad David, de man naar Gods hart, in Psalm 27:11a: "HEERE, leer mij Uw weg, en leid mij in het rechte pad."
Ik had in de gemeente van Dirksland een gezegende werkkring. In een grotere gemeente dan deze, een meer aanzienlijke plaats. Ik had daar veel vrienden, en mocht tegenover smaad en laster, om der waarheid wil, ook veel eer, achting en aanzien ondervinden. En de tijdelijke voordelen waren daar ook groot. En geen geld of goed kon een drijfveer om die plaats te verlaten. En zeer gehecht aan die plaats zijnde, werd ik afkerig om mijn geboorteplaats om uwentwil te verlaten. Maar geen afkerigheid of tegenstand baatte. De Heere nam Zijn woord, waarmee Hij mij tot u riep, niet terug. O nee, Hij zal nooit herroepen wat Hij éénmaal heeft gesproken.
En geroepen van de Heere, en door Hem gewillig en bereid gemaakt, zo ben ik

gekomen. En nu kom ik met de vraag: Waarom hebt gij mij ontboden? Cornelius kon op deze vraag een gegrond antwoord geven, en het was hem en allen die daar vergaderden te doen, om van Petrus woorden der zaligheid te horen. Gemeente, gaat het u ook daarom? Is het u daarom te doen? Is het ook hier onder u wat het profetisch Woord zegt: "Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen die het goede boodschapt, die den vrede doet horen; desgenen die goede boodschap brengt van het goede, die heil doet horen; desgenen die tot Sion zegt: Uw God is Koning."
Maar dan, gemeente, geen vrede zonder recht u doen horen. O nee, eerst het Goddelijk recht naar de eis der Wet en dan de vrede. En wel alleen de vrede, door en met Hem: "Want Hij is onze vrede". Vrede gemaakt door het bloed des kruises door Christus Die aan het kruis gestorven is. "Tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid."
Waarom hebt gij, gemeente en kerkenraad, mij ontboden om deze ledige plaats van een herder en leraar te vervullen? Waar ziet u mij voor aan? Al ben ik door Gods genade een dienstknecht des Heeren. Al ben ik ziende op mijzelf, wegens mijn zondige natuur en diepe onwaardigheid, onkunde en onbekwaamheid niet waardig om die naam te dragen, toch zeg ik evenwel met Paulus in 1 Korinthe 15:10: "Doch door de genade Gods ben ik wat ik ben." En door genade dan ook een gebrekvol dienstknecht des Heeren.
Daarom, gemeente: "Opdat niemand van mij denke boven hetgeen hij ziet dat ik ben, of dat hij uit mij hoort." En is het nu des Heeren bevel, uw dienaren hoog te achten om huns werks wil. En zo wij het in dit morgenuur uit de mond van mijn bevestiger hoorden: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig." Bedenkt evenwel dat ik een zondig en gebrekvol mens ben, niet een volmaakt, heilig en rechtvaardig mens. Nee, ik ben ellendig, zondig, schuldig en melaats. Zo zie, gevoel en erken ik mij ook voor God en mensen. Enz.

14. Werkzaam in de gemeente

Het ontdekkend element was in zijn preken altijd terug te vinden. Hoe kon hij op Christus bouwen, zonder de mens met al zijn eigen werk en gronden af te breken? Nee, al dat werk verzette hij niet zonder kruis en druk. In zijn huiselijk leven maakte ds. Makkenze de nodige zorgen mee. Veel beproevingen en teleurstellende omstandigheden waren zijn deel. Zijn beide dochters Sjaan en Marie waren veel ziek en zijn zoon Hendrik was ook erg zwak.
Ook door vele andere gemeenten werd bij de kerkenraad een verzoek ingediend om hun leraar een 'zondagje' af te staan. De kerkenraad moest het goedkeuren, men kon in die tijd als predikant nog niet zelf de gemeenten kiezen waar men heen wilde gaan. Trouwens, men was met het weggeven van vrije zondagen niet zo royaal, men beschikte maar over een klein aantal. In de jaren na de Vereniging van 1907 was het namelijk de gewoonte dat één van de predikanten een preekbeurtenlijstje opstelde, waarop aangegeven werd in welke gemeente de leraars van tijd tot tijd moesten voorgaan.
Volgens de notulen van de Classis Walcheren stelde ds. Janse dit preekbeurtenlijstje op. Men was gehouden zich strikt aan dat lijstje te houden. Daar moesten natuurlijk ook de vacante gemeenten zich strikt aan houden. Men kreeg een zondag toegezegd, maar mocht op eigen initiatief geen predikant benaderen, hoewel dat toch weleens gebeurde. Dit kon dan een heftige reactie oproepen! Zo gebeurde het aan het eind van 1909, dat ds. Makkenze een zondag moest voorgaan in Giessendam. Maar de predikant van Meliskerke had zijn vorige gemeente, Dirksland, beloofd om hen op 23 januari 1910 te dienen met Woord en Sacramenten. Dit had men waarschijnlijk in Giessendam vernomen.

De gemeente van Giessendam stuurde de kerkenraad van Meliskerke een 'aanmaning, dat hun leraar volgens het preekbeurtenlijstje op zondag 9 januari bij hen hoorde voor te gaan. Dit werd de kerkenraad van Meliskerke toch te veel: twee keer een zondag in de maand de prediking te missen werd door de broeders onmogelijk geacht. Deze zaak werd afdoend door hen beantwoord en met redenen omkleed.
De gemeente van Giessendam had door de over komst van ds. Pieneman, uit Grand Rapids naar Charlois, al een extra zondag in december gekregen. In januari 1910 schreef ds. Kersten de kerkenraad, met het verzoek of ds. Makkenze in zijn gemeen te, Rotterdam, kon voorgaan. De kerkenraad was daartoe bereid, mits de beurt zou vervallen van de gemeente Giessendam. Dat de kerkenraad met het genoemde lijstje niet zo ingenomen was zal ons uit het vervolg blijken.

De kerkenraad van Meliskerke diende op de classisvergadering van 18 januari 1910, gehouden in Terneuzen, een bezwaar in tegen het aantal vacaturebeurten dat hun leraar was opgelegd. De kerkenraad van Meliskerke had in kerkenraadsvergadering besloten om hun leraar tien vrije zondagen af te staan om daarmee de vacante gemeenten te dienen. Hiermee kon de Classis instemmen. In maart 1910 ontving men weer een schrijven van de kerkenraad te Rijssen, met het verzoek of ds. Makkenze in april een zondag in Rijssen zou kunnen voorgaan. Dit zou volgens schema van het preekbeurtenlijstje zijn. De brief werd door de Meliskerkse kerkenraad beantwoord: Er was geen denken aan, ook niet in de meimaand. Ouderling Janse vroeg of het soms mogelijk was dat ds. H. Kieviet van Aagtekerke aan dit verzoek zou voldoen. Dan zou hij ook eens de gemeente van Rijssen kunnen dienen. De voorzitter antwoordde hierop volmondig dat ook daar geen denken aan was. Ds. Kieviet was enkele weken geleden in Rijssen voorgegaan. Men besloot er een eind aan te maken, maar het op de classisvergadering van 12 april, die in Meliskerke zou worden gehouden, toch nog maar eens aan ds. Kieviet te vragen.
Op de classisvergadering van 12 april 1910, gehouden te Meliskerke, werden de predikanten A. Makkenze van Meliskerke en H. Kieviet van Aagtekerke, en de ouderlingen A. Janse van Meliskerke en F. Dekker van Terneuzen afgevaardigd naar de Synode die 25 en 26 mei 1910 in Rotterdam zou worden gehouden. Van de rondvraag werd door de gemeente van Aagtekerke gebruikgemaakt.
De notulen van de Classis vermeldden het volgende: "Eenig vriendschappelijk verschil was er ontstaan tussen Aagtekerke's leraar en een ouderling dier gemeente over ene uitlegging van Genesis 3:8."

Na enige bespreking nam ds. Makkenze op zich om een volgende classisvergadering over genoemd Schriftgedeelte uitvoerig in te gaan. Tussen de Aagtekerkse predikant ds. Kieviet en zijn ouderling **W. Houmes** was dus een 'vriendschappelijk' verschil ontstaan over Genesis 3:8: "En zij hoorden de stem van den Heere God, wandelende in den hof, aan den wind des daags. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw voor het aangezicht van den HEERE God in het midden van het geboomte des hofs." De Meliskerkse predikant zou over deze tekstwoorden een referaat schrijven. Toen hij dit referaat had geschreven, wilde hij het eerst op de kerkenraadsvergadering van 4 juli de broeders van Meliskerke voorlezen. Nadat dit referaat door hen was beluisterd, oordeelde men dat het wel wat korter had gekund, men had niet verwacht dat de leraar dit verschil zo uitgebreid zou behandelen.
Wat het verschil van opvatting of uitleg tussen ds. Kieviet en ouderling Houmes is geweest, bleef mij onduidelijk, omdat er geen mening van de predikant en van zijn ouderling te vinden is. Het is in ieder geval geen leerverschil geweest, want toen ds.

Makkenze op de classisvergadering van 12 juli 1910, gehouden in Terneuzen, zijn referaat had gehouden was het 'vriendschappelijk' verschil opgelost. In de notulen las ik: "Dit tamelijk breedvoerig, maar tevens inhoudrijke verslag vond algemeen bijval." Ds. Makkenze werd dankgezegd voor zijn werk.

Op de synodevergadering, gehouden 25 en 26 mei 1910 in Rotterdam, kwam aan de orde om een 'Commissie van onderzoek' te benoemen. Voorgesteld werd om daarvoor de deputaten van artikel 49 te benoemen. De deputaten waren: ds. A. Janse, ds. G. H. Kersten, ds. H. Roelofsen en ds. J. R. van Oordt. In de plaats van ds. Janse en ds. Kersten werden ds. G. van Reenen en ds. A. Makkenze gekozen. Het bleek dat de afgevaardigden in de leraar van Meliskerke wel vertrouwen hadden. Hij was bedeeld met de gaven van onderscheid, had veel licht in het Woord, maar had ook kennis aan een rijk geestelijk leven. Zijn gaven en talenten bleven niet in een zweetdoek bewaard en begraven; hij mocht met de hem van God geschonken gaven Gods Kerk op aarde tot nut en heil zijn.

In 1910 adviseerden de kerkvisitatoren, ds. Janse van Terneuzen en ds. Van Oordt van Middelburg, de ouderlingen S. Ton en A. Jobse te laten aftreden. Zij waren volgens de predikanten te oud om nog in de kerk te dienen. Zij hadden toen de leeftijd bereikt van respectievelijk 85 en 77 jaar. Per 1 januari 1911 legden deze broeders hun ambt neer. Hun plaats werd ingenomen door J. Verhage en J. Poppe, die de kerkenraad al dienden in het ambt van diaken.
Het was voor ds. Makkenze verblijdend te vernemen dat de gemeente in Dirksland weer een eigen herder en leraar kreeg in de persoon van Pieneman. Hij schreef hierover het volgende: "Ik wens dat hij in de gunste Gods mijn achtergelaten gemeente mag ingaan. Dat de Heere en zijn huisgezin en de gemeente zegene moge. En de uitkomst openbaart dat alles. En als de Heere het behage moge, dat er maar veel in waarheid tot God bekeerd worden. En de Heere hem tot een rijke zegen stelle." Hierdoor zou een door hem toegezegde zondag aan deze gemeente vervallen. In plaats van naar Dirksland te gaan, besloot hij deze zondag door te brengen in de gemeente van Tholen. We zullen in het volgende hoofdstuk uit zijn brieven vernemen dat er al wat contacten bestonden tussen hem en de kerkenraad van Tholen.

In de periode die ds. Makkenze in Meliskerke mocht doorbrengen woonde er op Walcheren nog veel geoefend volk van God. Ook Maria Pieternella de Doelder, uit Terneuzen, in de volksmond 'blinde Marie' genoemd, kwam door middel van ds. Van Oordt in contact met het volk des Heeren op Walcheren.
Zij kwam daardoor ieder jaar voor zes weken naar Middelburg. In die weken bezocht ze dan ds. Kieviet van Aagtekerke en kwam bij het volk van God in Biggekerke en Grijpskerke, bij Catharina Flipse te Westkapelle, bij J. Caljouw te Souburg en bij B. Zwart te Vlissingen, een kinderlijk bekommerde man, maar ook bij de leraar van Meliskerke. Zo mocht ze op een zondag eens onder zijn gehoor verkeren, waardoor zij voor haar eigen hart en leven gesticht werd.
Op diezelfde zondagavond werd er nog een gezelschap gehouden, waar ook ds. Makkenze aanwezig was. Hij vroeg Marie hoe zij onder het gehoor gesteld was. Zij antwoordde echter niet, waarop hij aan haar vroeg hoe oud zij was toen ze onder het volk van God kwam. Daardoor liep ze vast, maar zweeg. Tegen de anderen begon hij toen een gelijkenis te vertellen over een stad met straten. Hij noemde: De rechte straat, de praatstraat, maar sprak ook van donkere keldertjes. Ineens zij hij tegen Marie: "Wel, Marie, waar woont gij?" Weer gaf ze geen antwoord. Toen zei hij: "U bent net

als een breister, die telkens een steek laat vallen, net zolang totdat alles verknoeid is. Zit je hier nogal gemakkelijk, of zou je hier wel vandaan willen vliegen?" Waarop er één uit het gezelschap zei: "Kom, dominee, u moet niet zo hard zijn." Hij antwoordde: "Het is geen kippenei."
Zich weer tot haar wendend, zei hij: "Is je munt niet gangbaar?" Marie raakte daardoor zo in het nauw, dat zij zich niet wist te keren. Toen begon de leraar de eigenschappen van het leven op te noemen. En hoewel dat zeer aangenaam was, bleef Marie gesloten. Hij zei: "Wel, Marie, moeten er nog knopen ontbonden worden? Maar we moeten nu weg. Geef dan maar een versje op." Daaraan kon ze niet ontkomen en ze gaf na enige ogenblikken Psalm 38:4 op:

Want de straffe mijner zonden,
Niet om gronden,
Zeer zwaar over mijn hoofd gaat;
Als een last zeer zwaar om dragen,
't Allen dagen
Wordt zij meerder met der daad.

Nadat zij dit versje had opgegeven zei de leraar tegen haar: "Zo, nu weet ik waar je zit." Nadat hij een ernstig gebed had gedaan nam men afscheid van elkaar. Ze voelde daarna veel schuld, ze had een knecht van God niet geantwoord en bovenal het goede verzwegen.

15. Consulentgemeenten

Naast zijn eigen gemeente, had ds. Makkenze ook zijn consulentgemeenten. Regelmatig moest hij naar de gemeente van Goes om daar de Sacramenten te bedienen en andere ambtelijke werkzaamheden te verrichten. Aan de gemeente van Goes was oefenaar J. Fraanje verbonden. Tijdens de kerkenraadsvergadering van 8 februari 1911 werd besloten, dat wanneer ds. Makkenze naar Goes moest, om daar het ambtelijk werk te verrichten, oefenaar Fraanje in Meliskerke zou preken. Op 23 mei 1911 werd daar aan voldaan.
Op de classisvergadering van 11 april 1911, gehouden te Meliskerke, werden de predikanten A. Makkenze van Meliskerke en H. Kieviet van Aagtekerke, en de ouderlingen A. Janse van Meliskerke en F. Dekker van Terneuzen afgevaardigd naar de Synode die op 17 en 18 mei 1911 te Rotterdam gehouden zou worden. Bij de rondvraag nam ds. Kieviet het woord. Hij zei dat op de aanstaande synodevergadering beslist gesproken zou worden over de gemeenten in Amerika.
Van de verenigde gemeenten in Amerika werd verlangd dat om de drie jaar één van de leraars zou overkomen om hun vergaderingen bij te wonen en zo meer met elkaar mee te leven. Hij vroeg of de Classis genegen was om aan dit verzoek gehoor te geven. De onkosten daarvoor zouden niet hoger zijn dan vijf gulden per jaar. Er werd voorgesteld om met de Amerikaanse gemeenten te corresponderen. Dit voorstel werd verworpen. Dan zou men maar overgaan om het in stemming te brengen. Er waren broeders die deze zaak niet aandurfden, omdat het geen punt op de agenda was. Er werd besloten dat de afgevaardigden dit voor mei op hun kerkenraad zouden brengen. Het besluit van de kerkenraden moest voor 10 mei worden opgestuurd aan ds. Makkenze. Op een vorige classisvergadering was hierover ook al eens gesproken. Ds. Makkenze gaf toen te kennen dat hij daar nog even mee wilde wachten, omdat "het water hem breed voorkwam."
Op de kerkenraadsvergadering van 3 mei 1911 bracht de voorzitter de zaak van de gemeenten in Amerika ter sprake. Hoe dachten de broeders erover om contacten te onderhouden met de gemeenten in Amerika? Deze vraag was hun immers door de

Classis opgelegd, om tot een eenparig besluit te komen. Het werd door de kerkenraad met algemene stemmen verworpen.

Toen ds. Makkenze in Meliskerke was bevestigd, werd hij ook consulent van de gemeente Tholen. Volgens het preekbeurtenlijstje zou hij 10 oktober 1909 voorgaan in zijn consulentgemeente. Ds. Roelofsen van Goes had het beroep naar Bruinisse aangenomen en werd daardoor consulent van Tholen. Het voornemen van ds. Makkenze werd gewijzigd. Hij zou daardoor niet in Tholen, maar in Borssele moeten voorgaan. Hoewel de weg gekruist werd, bleef er toch contact met ouderling J. van de Velde van Tholen. Niet alleen contact, er werd een geestelijke band gelegd tussen de Meliskerkse predikant en de Thoolse ouderling. Ds. Makkenze schreef hem: "Wij zullen hopen dat de Heere ons in het leven spaart en ons tijd en gelegenheid geeft om, naar uw verzoek, in de maand december een paar avonden te kunnen komen. En om de gemeente naar de mate der genade, der gaven en in bekwaamheid te komen dienen met de prediking." Ze kenden elkaar in het geestelijk leven door hun briefwisseling, er was daardoor een verlangen ontstaan om persoonlijk met elkaar kennis te maken en te spreken over het geestelijk leven. Ds. Makkenze schreef Van de Velde: "Mocht Hij dan maar met Zijn zalige nabijheid en vruchtbaar makende werking door de Heilige Geest in ons midden komen. Nu moet u zelf maar schrijven wanneer het in de maand december gelegen komt. Maar het liefst niet in het laatste van de maand, tegen de feestdagen.

In december 1909 schreef hij opnieuw een brief aan ouderling Van de Velde:
Zo kwam ds. Makkenze op 15 en 16 december voor het eerst in Tholen.

16. Uw ogen zullen uw leraars zien. Tholen 1911 - 1913

In het stadje Tholen waren eind vorige eeuw twee gezelschappen. Deze gezelschappen werden gehouden bij L. M. Schot en L. de Jonge. In het huis van De Jonge werd in 1899 een vergadering belegd om de twee bestaande gezelschappen met elkaar te verenigen en openbare bijeenkomsten te gaan houden. De bespreking die tijdens die vergadering is gehouden leverde geen resultaat op. Verschillenden gingen op zondag ook naar Poortvliet, waar Joh. Elenbaas een preek las. In die samenkomsten ging namelijk ook ds. H. Stam voor. Deze diensten werden voornamelijk bezocht door mensen uit Tholen. Men begon er na enige tijd aan te denken om de samenkomsten die in Poortvliet werden gehouden te verplaatsen naar het stadje Tholen. Maar Schot dacht ei' over om ook op zondag in Tholen kerkelijke bijeenkomsten te gaan houden. Dit was reeds lang zijn verzuchting. Hij had hiervoor al een ruimte gehuurd aan de Kerkstraat, maar het vlotte niet. Toen hij nier meer wist wat hij doen moest, werd hem gevraagd bij Elenbaas in Poortvliet te komen.
Toen hij daar kwam, was J. van de Velde ook aanwezig. Elenbaas vertelde hun toen dat hij ouder werd en niet lang meer dacht te leven; hij overwoog de samenkomsten in Poortvliet te beëindigen. Hij stelde voor om de hele inventaris van het kerkzaaltje aan Tholen te schenken, om daar samenkomsten te gaan houden.
De zondag hierna, het was in 1901, las Van de Velde een preek in de samenkomst. Uit verschillende richtingen verzocht men sprekers. Van allen kon gezegd worden dat ze graag naar Tholen kwamen. Ook ds. Roelofsen ging er voor. De eerste preek die de voormalige schaapherder van Lunteren hield was uit Johannes 10:3: "Dezen doet de deurwachter open, en de schapen horen zijn stem; en hij roept zijn schapen en leidt ze

uit."
Na een jaar moest worden uitgeweken naar een grotere ruimte. Men verhuisde van de Kerkstraat 15 naar de 'Kruittoren; waar twee huisjes tot een kerkje werden verbouwd. Op 23 juni 1902 werd er de eerste kerkdienst gehouden.

Omdat de gemeente van Tholen eigenlijk altijd nog als 'gezelschap' samenkwam, ging men er toch over denken om zich aan te sluiten bij een kerkverband. Men dacht aan het verband van de Ledeboeriaanse gemeenten. Van de Velde nam contact op met ds. Roelofsen, die altijd een kerkordelijke weg voorstond. Ds. Roelofsen had daar ook al voorzichtig op aan gewerkt in Tholen en schreef op 19 december 1905 dat de vrienden eerst een kerkenraad moesten vormen, zodat de Sacramenten bediend konden worden. Het was voor ds. Roelofsen tot blijdschap toen hij op 14 februari 1906 kon schrijven "dat bij u in Tholen de vergadering eenparig is geweest, om stappen te doen tot vereniging". Hij verzocht twee afgevaardigden uit de kerkenraad naar de classisvergadering van de Ledeboeriaanse gemeenten te zenden, die op 28 februari 1906 te Goes gehouden werd. De gemeente werd toen in het kerkverband opgenomen. Voor sommige leraars en oefenaars buiten het kerkverband was het niet aangenaam om dit te vernemen. Men dacht voortaan geen verzoeken meer te zullen ontvangen om in Tholen te mogen preken. Men kwam toch wel heel graag naar deze plaats. Daar velen die de bijeenkomsten bezochten geen lid waren van een kerkgenootschap, werden op 19 mei 1906 te Sint Philipsland door ds. L. Boone de eerste lidmaten aangenomen en bevestigd. Ook werden op die dag twee ouderlingen en twee diakenen gekozen als kerkenraadsleden voor Tholen.)p 8 juni 1906 bevestigde ds. Roelofsen uit Goes de gekozen kerkenraad, namelijk J. van de Velde en L. M. Schot als ouderling, en C. Schot en M. Baaij als diaken. De begaafde Leen Schot was een broer van Kees Schot.
In 1907 werd een vergrote kerk in gebruik genomen. Ouderling de Velde werd in hetzelfde jaar afgevaardigd naar de eerste Synode van de verenigde Ledeboeriaanse- en Kruisgemeenten, die op 4 en 5 juni 1907 te Middelburg werd gehouden.

Zo was ook in Tholen een Gereformeerde Gemeente ontstaan. Op een vergadering, in februari 1911, wilde de kerkenraad overgaan om een tweetal te kiezen voor het beroepen van een eigen herder en leraar. Men besloot echter eerst nog wat predikanten te beluisteren eer men hiertoe zou overgaan. Op een ledenvergadering, gehouden in april, werd over de belangen der gemeente gesproken. Waarschijnlijk werd toen het beroepingswerk aan de leden voorgesteld en gevraagd hoe men daar over dacht. Het antwoord zal positief geweest zijn, want men bleek niet alleen een eigen herder en leraar te begeren, er was ook grote behoefte aan.

Dit zal u duidelijk worden uit het gedeelte van een brief, die ds. Makkenze op 27 juni 1910, dus een jaar eerder, aan ouderling Van de Velde schreef:
"Maar toch, waarde broeder, zal ik niet vergeten onze kennismaking, ons verkeer en mijn aangenaam levensgenot met u en het volkje in Tholen. Ja, ik heb daar nog al eens over gesproken. En hoe gaarne had ik aan uw verzoek voldaan weer eens naar ulieden te komen en u te dienen en met het volkje weer eens te verkeren. Maar ach, tot mijn leedwezen kan ik niet. Eenvoudig, ik heb andere plaatsen op mijn lijstje. Ik heb nog wel verzocht om Tholen en Giessendam te mogen krijgen op mijn lijstje, maar neen, daar is geen sprake van. Ja, hoe meer de Heere met Zijn lieve Geest en werk wijkt, hoe meer mensenwerk en menselijke binding. Maar wat zal ik zeggen, het spijt mij zeer, hoe gaarne had ik nog eens voor een paar dagen met u en het volkje te Tholen

doorgebracht. Maar daar is niets aan te doen. De Heere regeert, wie weet waartoe het zo is? Maar was het winter, gaarne kwam ik een paar avonden weer tot u, maar nu weet ik niet of u de dankdag van het najaar gelijk houdt met ons. …
En als de gemeente een leraar krijgt, als zij dan daarin Gods hand mogen zien en de gezegende vrucht van onze genadige gebedsverhoring mogen zien. Ik hoorde eens van een kerkenraad die gemeenschappelijk zich afzonderde tot het gebed en de knieën bogen voor de Heere. En de Heere verhoorde en gaf een leraar. Maar, waarde broeder, ik zal daar mee ophouden, u bent veel ouder als ik en veel rijker in ervaringen van het kerkelijk leven. Wat zal ik mij daarmede verder inlaten tegenover u."

Men begaf zich daarom ook in de weg der middelen om een predikant te beroepen. Zo werd in juni 1911 ds. Makkenze van Meliskerke beroepen. Deze predikant was voor de gemeente van Tholen geen onbekende. Nadat hij in dit dorpje op Walcheren was bevestigd was er een band ontstaan tussen de kerkenraad en het 'volkje' van Tholen. Toen hij het beroep uit de gemeente van Tholen had ontvangen, kreeg hij er werkzaamheden mee, de nood werd op zijn hart gebonden. …
Hij mocht het beroep aannemen en schreef op vrijdag 4 juli nog een brief naar ouderling Van de Velde in Tholen. Hij hoopte op Gods tijd verwaardigd te worden om te lijden en te strijden voor Gods eer en het zielenheil van des Heeren wijngaard in Tholen. Het had hem een bange strijd gekost eer het besluit er was om het beroep te kunnen aannemen. Maar de zaak was echter beslist. Hij had de doorslag in zijn hart gekregen. Hij moest niet alleen, maar hij mocht ook in deze weg de Heere volgen. In zijn schrijven vroeg hij of er in de gemeente blijdschap was vanwege zijn komst. Hij ging vrijdagmorgen 11 juli vroeg naar Tholen en zou in een avonddienst de gemeente voorgaan in de prediking des Woords. Na die dienst moest hij beslist naar huis, want hij moest zondag 13 juli in de gemeente van Borssele preken en het Heilig Avondmaal bedienen. Hij kon onmogelijk een nachtje overblijven, hoewel hij dat graag had gewild. Verder moest men in Tholen niet meer op hem rekenen om te komen preken, voor zijn overkomst. Hij had het beroep aangenomen en nu kon men nog wel enkele weken geduld beoefenen, omdat hij voorgoed hoopte te komen. Die weken zouden spoedig voorbij zijn; hij moest eerst in Meliskerke al zijn ambtelijk werk nog beëindigen.

Het blijde nieuws ging door deze nog maar vijf jaar bestaande gemeente; zoals wij in Job lezen: "Uw beginsel zal wel gering zijn, maar uw laatste zal zeer vermeerderd worden." Zo was het ook met de gemeente van Tholen. Was het klein en gering begonnen, vanuit het gezelschapsleven in Poortvliet en later voortgezet in de stad Tholen, zo groot zou de Heere hen gaan maken. Groot, niet alleen in het uitwendige, maar ook groot in het geestelijke. Daarvoor zou de Heere de arbeid van Zijn knecht gaan gebruiken, om hem te stellen als een rover van de hel (.11 een bouwer van Zijn Koninkrijk. Het was dan ook een blijde dag voos de gemeente dat de Heere hun, na een korte periode vacant te zint geweest, voor de eerste keer een eigen herder en leraar zou schenken Dat betekende voor de jonge gemeente wel dat men moest gaan zoeken naar een woning die als pastorie kon dienen.

Op zondagmorgen 3 september 1911 ging ds. Roelofsen van Bruinisse voor om ds. Makkenze in zijn nieuwe gemeente te bevestigen. De tekst voor deze bevestigingsdienst was uit Hebreeën 13:17: "Zijt uw voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende, want dat is u niet nuttig."

In de avonddienst verbond de bevestigde predikant zich aan zijn gemeente met de woorden uit Jesaja 30:20b: "Maar uw leraars zullen niet meer als met vleugelen wegvliegen, maar uw ogen zullen uw leraars zien." De gemeente zong aan het einde van deze dienst hun eerste herder en leraar Psalm 134:3 toe:

U zal de Heer; Die eeuwig leeft,
Die hemel en aard' gemaakt heeft,
Uit Sion met groot' overvloed
Zegenen met allerlei goed.

Driemaal ging hij 's zondags in zijn gemeente voor.

In december 1928 ontstond er een vrije gemeente in Tholen. Deze gemeente was ontstaan door een scheuring in de Gereformeerde Gemeente van Tholen. Verschillenden leden en doopleden scheidden zich af van de Gereformeerde Gemeente en gingen afzonderlijk vergaderen. In deze bijeenkomsten ging Willem Baaij preken. Tweeënhalf jaar later werd Baaij hier beroepen als predikant. Op 22 oktober 1931 bevestigde ds. C. de Jonge uit Kampen hem tot herder en leraar van deze vrije gemeente. Op 21 augustus 1945 ging ds. Baaij over naar de Christelijke Gereformeerde Kerk. Het jaar daarop vertrok hij naar Alphen aan den Rijn. Nadat hij deze gemeente ruim negen jaar had gediend, nam hij aan het eind van het jaar 1955 een beroep aan naar Doorn. In deze 170 plaats ging hij in april 1960 met zijn gemeente over naar het verband van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Ds. W. Baaij overleed op 7 juni 1961.

Ook Gods kinderen en knechten zijn en blijven mensenkinderen. Dat blijkt als het ging over het onderwerp 'traktement. Over de vaststelling daarvan is nogal wat heen en weer gesproken. Op de kerkenraadsvergadering van 23 februari 1912 werd besloten om het salaris van ds. Makkenze te verhogen. Hem zou f 1.400,- per jaar worden gegeven, met ingang van 1 maart 1912. Tevens zou hem een toelage worden gegeven voor het houden van de Bid- en Dankdagen. Maar op de agenda van de vergadering van 22 maart staat onder artikel 1: "De leraar brengt verslag uit waarom hij niet zal ingaan op het bij vorige vergadering, op artikel 9, beslotene, als zijns oordeels niet in den rechten weg." Onder artikel 2 staat: "Wordt door den kerkenraad gevraagd, of zijn eerwaarde tot een vast traktement zou willen komen, als in wettige orde daartoe besloten werd. Zijn eerwaarde stelde voor, de volgende vergadering zich daarover uit te spreken." Hij was het dus niet eens met de hoogte van zijn salaris. Op de volgende vergadering, gehouden op 26 april, wenste hij op de eens gestelde voorwaarden te blijven voortgaan. Dat was het preken op de bus. Hij ontving dan wat hij de gemeente waard was. De kerkenraad stond hem tevens acht vrije zondagen per jaar af

Een droeve tijding bereikte ds. Makkenze op zaterdag 3 augustus 1912. Ds. C. Pieneman, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Dirksland, had op vrijdagavond het tijdelijke met het eeuwige verwisseld, op de leeftijd van 49 jaar. Toen ds. Pieneman op zondag 28 juli, een hete zomerdag, in de tochtige noodkerk was voorgegaan, had hij een zware longontsteking opgelopen. Tijdelijk moesten de diensten in een houten noodkerk worden gehouden; vanwege allerlei gebreken moest de kerk van Dirksland in 1912 een grondige verbouwing ondergaan. Slechts zestien maanden had hij in de gemeente mogen arbeiden. Grote verwachting had men van deze beminde leraar, maar de Heere beschikte zo geheel anders. Hij nam Zijn knecht

tot Zich. Op dinsdag 6 augustus werd hij onder grote belangstelling in Dirksland ter aarde besteld. Ds. G. H. Kersten sprak in het vernieuwde kerkgebouw over Openbaring 7:13 en 14. Aan de geopende groeve werd het woord gevoerd door ds. H. Roelofsen van Bruinisse, ds. Jac. Overduin van Lisse en ds. A. Janse van Barneveld. Als laatste spreker trad ds. Makkenze, oud-herder en -leraar van Dirksland, naar voren en sprak het volgende slotwoord:
Het heeft de Heere behaagd in Zijn vrijmachtig welbehagen deze broeder van zijn post te ontslaan. Tot de één spreekt Hij: Kom, en zij komen, en tot de ander: Ga, en hij gaat! Gaat ook af van het toneel dezer wereld, waar zijn taak is afgedaan. Ik verheug me als oud-leraar van deze gemeente in de achting die de overledene blijkt te genieten, getuige de honderden rondom deze groeve. Nochtans zal éénmaal blijken of er vrucht geweest is op de prediking. Als de graven worden opengedaan en ieder lid der kerk voor de rechterstoel Gods zal gedaagd worden om en rekenschap van af te leggen hoe hij het woord van de leraar heeft aangenomen en aanvaard. Enz.
Kom, laten wij over die verlossing zingen uit Psalm 68:2:

Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,
Daar zij hun wens verkrijgen;
Hun blijdschap zal dan, onbepaald,
Door 't licht, dat van Zijn aanzicht straalt,
Ten hoogsten toppunt stijgen.
Heft Gode blijde psalmen aan;
Verhoogt, verhoogt voor Hem de baan;
Laat al wat leeft Hem eren;
Bereidt den weg, in Hem verblijd,
Die door de vlakke velden rijdt;
Zijn Naam is HEER' der heren.

Op 4 september 1912 werd de Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, te Rotterdam gehouden. Namens de Classis Tholen waren ds. Roelofsen van Bruinisse en ds. Makkenze van Tholen afgevaardigd. De voorzitter was ds. A. Janse van Barneveld; ds. J. R. van Oordt was assessor, terwijl ds. G. H. Kersten van Rotterdam en ds. H. Kieviet van Aagtekerke als scriba fungeerden. Het doel van deze synodevergadering was het benoemen van een 'docent'. Nadat hierover het een en ander was gesproken, meende de voorzitter, ds. Janse, een oplossing te vinden door het benoemen van drie predikanten die de toegelaten personen zouden opleiden tot het ambt van herder en leraar. De volgende predikanten werden daartoe gekozen: ds. A. Janse, ds. G. H. Kersten en ds. A. Makkenze.

Ds. Kersten kon zijn benoeming niet aanvaarden, omdat hij meende dat de volle last der opleiding dan toch op hem zou blijven rusten. Wanneer ds. Kersten zijn benoeming niet aannam zouden de predikanten Janse en Makkenze er ook voor bedanken. Nadat men pauze had gehouden werd de middagvergadering door ds. Roelofsen met gebed geopend. Er werd bij de gekozen predikanten aangedrongen om hun benoeming te aanvaarden.
Ds. Kersten bezweek door de aandrang van de Synode en nam zijn benoeming aan. Na hem volgden ook de twee andere predikanten. In deze gewichtige zaak werd een oplossing gevonden. Nadat er met dankzegging was geëindigd, gingen de afgevaardigden uiteen. Hiermee was dus een feit dat ds. Makkenze docent was

geworden om studenten hun opleiding te geven. Hij reisde hiervoor op zaterdag van Tholen naar Yerseke. In het boerderijtje van ouderling W. Meijaard, gelegen in het buurtschap Zoute, even buiten Yerseke, werden de eerste lessen gegeven.
Twee studenten woonden in die tijd in Yerseke, namelijk R. Kok et' J. Overduin. Student Overduin was in de kost bij diaken Hartoog en student Kok bij ouderling Meijaard.
Hoe lang ds. Makkenze docent geweest, is echter niet bekend. In ieder geval geen lange tijd, want til de 'Handelingen van de Synode der Gereformeerde Gemeen ten in Nederland, gehouden 17 mei 1916 in Rotterdam, komt zijn naam niet meer voor.

Op 16 september 1912 was er weer grote droefheid, nu in de gemeente van Tholen; ouderling Van de Velde was de weg van alle vlees gegaan. Een jaar na de komst van zijn vriend ds. Makkenze. In Van de Velde moest de gemeente een godzalige ouderling verliezen en de leraar een zielenvriend. De begrafenis vond plaats in Scherpenisse. Daar had Van de Velde jaren geleden zijn graf reeds besteld. Het was een behoorlijke afstand lopen vanaf zijn boerderij, tussen Poortvliet en Tholen, naar Scherpenisse. Leen Potappel wist te vertellen dat er zoveel beslag op de wensen kwam, die de begrafenisstoet zagen, dat eenieder zijn werk neerlegde en meeliep naar de begraafplaats. Naast de plaatselijke predikant van Tholen voerden ook ds. H. Roelofsen van Bruinisse en oefenaar M. Remijn van Krabbendijke het woord.

Begin november mocht het voor Tholen verblijdende bericht gehoord worden dat ds. Makkenze voor Charlois had bedankt.
Het volgende opmerkelijke voorval deed zich voor op 25 december 1912, eerste Kerstdag dus. Op deze eerste Kerstdag hield men kerkenraad en vond een vrije stemming plaats om ouderlingen en diakenen te kiezen. Op deze vergadering was ds. Makkenze echter niet aanwezig. Volgens zijn zeggen was dit om alle schijn tegen te gaan. Niemand kon dan denken dat God, buiten hem om, Zijn raad niet kon volvoeren. Ging het hem om een bepaalde persoon die hij wel of niet in de kerkenraad wenste? In ieder geval is deze uitspraak niet goed te keuren. Als herder en leraar was hij immers geroepen om leiding te geven aan de kerkenraad en gemeente die hem was toebetrouwd!
De ledenvergadering van 18 januari 1913 werd door ds. Makkenze geopend met het zingen van Psalm 119:17:
"Leer mij Heer, Uwen weg gans ende gaar,
Die volmaakt is, bekennen en bewaren."

Hij las Eféze 4:1-16 en ging voor in gebed. In zijn openingswoord sprak de voorzitter: "Wij zijn door vrije genade en door Gods goedertierenheid, tegen alle verdiensten, nog in het heden der genade. En in de weg van Zijn voorzienigheid mogen wij elkaar hier nog ontmoeten." Ds. Makkenze werd een vraag gesteld naar aanleiding van een uitdrukking op de preekstoel door hem gedaan. Hij had namelijk gezegd dat zijn inkomen te laag was. Hij ging op deze vraag niet verder in, temeer omdat hij een brief had ontvangen van de gemeente Nieuw-Beijerland. Er werd besloten de zaak van zijn salariëring op een volgende ledenvergadering, indien dat nog nodig was, op te lossen.
In januari 1913 ontving ds. Makkenze dus zijn derde beroep, nu van de gemeente Nieuw-Beijerland. Tijdens de periode van dit beroep wilde de kerkenraad op 31 januari bijeen om te vergaderen. Er werd besloten op de volgende ledenvergadering voor te stellen ds. Makkenze een salaris van f 1.500,- te geven, plus de collectegelden van de Bid- en Dankdag

Negen dagen later, op 9 februari 1913, werd er opnieuw een ledenvergadering gehouden.
Ds. Makkenze liet zingen Psalm 122:3: "Binnen uw muren wonen zal; liefde, vrede met enigheid." Hij las daarna Psalm 122 en ging de vergadering voor in gebed. Was er geen liefde en vrede meer?
In zijn openingswoord sprak hij over Psalm 122. Zijn wens was dal eenieder in de voorgelezen Psalm zijn betrekking mocht zien. Niet alleen de leraar en de kerkenraad, maar heel de gemeente. Nadat de notulen waren voorgelezen droeg hij de leiding over aan ouderling S. Praat. Het ging nu immers om zijn persoon. Op deze vergadering werd na enig overleg gestemd om het voorstel van de kerkenraad, over de vaste salariëring, door de vergadering te laten bevestigen. Een kleine minderheid was tegen. Hierop nam ds. Makkenze het woord en verklaarde met deze zaak geen genoegen te nemen, omdat de zaak niet eenparig werd aangenomen. Uiteindelijk werd de zaak aangenomen en besloot men hun herder en leraar f 30,- per week te geven. Werd er meer gecollecteerd, dan mocht hij het resterende houden, werd er minder gecollecteerd dan zou de kerk het verschil aanvullen. Dit voorstel werd door de leraar en de leden aangenomen. De slepende zaak van het 'traktement' was nu opgelost. Het ongenoegen bij Gods knecht was weggenomen.

Inmiddels had ds. Makkenze voor het beroep naar Nieuw-Beijerland bedankt. Brief 4 februari 1913.

17. Zonder tegenspreken gekomen. Bruinisse 1913 – 1914

Op een wonderlijke wijze werd de grondslag gelegd van de Ledeboeriaanse Gemeente te Bruinisse. Op een stormachtige middag omstreeks 1847 begaf Pieter van Dijke zich naar de veerboot van Zijpe naar Sint Philipsland. Hij was enkele dagen in Zierikzee geweest en ging weer naar huis. De wind werd steeds sterker en het begon ook nog hevig te stortregenen. Druipnat kwam hij bij het veerhuis aan. De veerman vertelde hem dat hij in dit noodweer onmogelijk kon overvaren. Het werd avond, maar het bleef stormen en regenen. Toen besloot Van Dijke om maar naar het vlakbij gelegen Bruinisse te gaan. Dat viel ook niet mee, want het voetpad was doorweekt van het water en er was geen beschutting tegen de hevige wind. Waar moest hij dan een verblijfplaats zoeken om de nacht door te brengen? In Bruinisse kende hij niemand en de meeste mensen lagen al op bed. Het werd zijn verzuchting of de Heere hem bij vrienden zou willen brengen. Hij vroeg de Heere om een teken; als hij straks in het dorp een deur open zag staan, en er in dat huis nog licht brandde, zou hij daar naar binnen gaan. En als daar dan vrienden van degenen die Sion beminnen zouden wonen, dan was dat van de Heere.
En wat gebeurde er? Zodra hij in het dorp kwam en een straat inliep, zag hij een deur openstaan en licht branden. Direct stapte hij daar binnen. In dat huis woonde een weduwe. De Heere was enige tijd daarvoor begonnen te werken, maar ze was nog niet tot de zekerheid gekomen dat Christus haar Zaligmaker was. De afgelopen dagen had ze zuchtend en klagend doorgebracht. Een sterkte begeerte had ze om eens met een kind van God vertrouwelijk over deze zaken te spreken. Ze geloofde dat de Heere iemand zou zenden. Toen ze juist weer in het gebed hierom worstelde, kwam Van Dijke binnen. Ze kende hem, want ze had hem al eens eerder bij vrienden gezien. Van ontroering kon ze eerst niets zeggen. Toen begon Van Dijke te vertellen hoe hij bij

haar gekomen was, waarop zij hem vertelde hoe ze gesteld was geweest. Beiden waren verwonderd en zagen hierin duidelijk de hand des Heeren. De volgende morgen stormde het nog even hard, maar Van Dijke wilde toch naar huis gaan. Voor hij wegging vertelde de weduwe hoe de Heere haar die nacht erbij bepaald had dat Hij Van Dijke zou gebruiken om in Bruinisse tot een grote zegen te zijn. Ze zei te geloven dat hij die avond nog moest blijven om in haar kamer Gods Woord te prediken. Maar hoe zij ook sprak, hij geloofde haar niet en ging naar de veerboot. Heel de dag wachtte hij daar, maar het bleef stormen, tenslotte kwam hij beschaamd bij haar terug. Op haar aanhoudend verzoek was hij eindelijk bereid enige woorden te spreken. Zodra enige vrienden dat wisten kwamen zij er op af, met nog vele anderen, die zij dat bekendgemaakt hadden, zodat de ruime kamer bijna vol was. Hij kreeg toen zoveel te spreken en zo vurig te bidden, dat allen die het hoorden, verslagen waren. De Heere wilde de eerste woorden die hier gesproken werden niet alleen gebruiken om die zwaar bedrukte vrouw te verlichten, maar ook voor vele anderen was hij tot een rijke zegen, en tot vertroosting en bemoediging.
Zo werd op deze eerste avond van samenzijn door God Zelf de eerste steen gelegd voor een nieuwe gemeente en werden er banden gelegd tussen de beminde voorganger en des Heeren volk, die in der eeuwigheid niet verbroken zouden worden. Juist deze gemeente is één van zijn rijkst gezegende geworden, waarvan er nu reeds velen met hem voor eeuwig juichen voor Gods troon.
Ook heeft hij zelf dikwijls gesproken over de wonderlijke weg die de Heere ook daarin met hem heeft gehouden. Het is geen wonder dat dit dikwijls het onderwerp van gesprek was als hij later bij deze weduwe logeerde. Bij haar is hij ook blijven logeren, vierendertig jaar lang En tot zijn dood toe heeft zij hem als een dienstknecht van God bemind.
De eerste steen werd dus door de Heere Zelf in 1847 in Bruinisse gelegd.

De gemeente van Bruinisse was van Ledeboeriaanse oorsprong. De eerste predikant die deze gemeente ontving was ds. H. Roelofsen. Op 26 september 1909 werd hij hier bevestigd door ds. J. R. van Oordt van Middelburg. Zijn verblijf in Bruinisse duurde niet erg lang, want op 26 januari 1913 nam hij al afscheid van zijn gemeente, hij had een beroep naar Zeist aangenomen. Vier maanden na het vertrek van sa. Roelofsen werd door de kerkenraad een tweetal gesteld, namelijk ds. A. Janse van Barneveld en ds. A. Makkenze van Tholen. Met meerderheid van stemmen werd ds. Makkenze eind mei 1913 beroepen. Ik schreef dat ds. Makkenze de roeping van Bruinisse niet naast zich neer kon leggen. Hoewel Tholen hem lief was, werd Bruinisse op zijn hart gebonden. Ook in deze weg moest hij naar de stem van zijn Zender luisteren, zoals wij dat lezen in Psalm 32:8: "Ik zal u onderwijzen en u leren van den weg, dien gij gaan zult; Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn."

Het verblijdende nieuws werd dan ook in juni gehoord: "Ds. Makkenze heeft het beroep aangenomen". Hij verwisselde de vissersstad Tholen voor het vissersdorp Bruinisse. Op maandag 4 augustus 1913 liet ds. Makkenze zichzelf, zijn vrouw en drie kinderen inschrijven in het bevolkingsregister van het gemeentehuis in de Oudestraat te Bruinisse. Het predikantsgezin ging wonen op het adres Schoolstraat 82a.
Na een halfjaar vacant te zijn geweest werd ds. Makkenze op zondagmorgen 10 augustus bevestigd in zijn nieuwe gemeente. De dienst begon om 9 uur. Ds. H. Kieviet van Dirksland bediende in deze bijzondere dienst het Woord des Heeren uit 1 Thessalonicensen 5:12-13: "En wij bidden u, broeders, erkent degenen, die onder u arbeiden en uw voorstanders zijn in den Heere en u vermanen. En acht hen zeer veel

in liefde, om huns werks wil. Zijt vreedzaam onder elkander."

17. Zonder tegenspreken gekomen. Bruinisse 1913 – 1914

18. Ridderkerk 1914-1917
Op de kerkenraadsvergadering van 14 oktober 1914 nam ds. Makkenze een beroep aan naar Ridderkerk.
Ds. Makkenze was in begin van 1917 ernstig ziek, waarvan hij weer herstelde.

Op de kerkenraadvergadering van 7 september 1917 werd hij opnieuw beroepen te Nieuw-Beijerland.

19. Ik ben met ulieden. Nieuw - Beijerland 1917 - 1920
Ds. L. G. C. Ledeboer, de bekende predikant van Benthuizen, kwam in de loop der vijftiger jaren van de 19e eeuw zo nu en dan in Nieuw-Beijerland en Oud-Beijerland voor enkele gezelschappen preken. Het gevolg daarvan was dat door hem in 1862 te Nieuw-Beijerland een Gereformeerde Gemeente werd geïnstitueerd. De samenkomsten werden in een woonhuis gehouden. In datzelfde jaar beriep men, in combinatie met de Ledeboeriaanse gemeenten van Borssele, 's-Gravenpolder, Stavenisse en Stad aan het Haringvliet, lerend ouderling Daan Bakker, die woonde in 's-Gravenpolder. Hij weigerde dit beroep, omdat hij daarvoor nog geen roeping had. In 1864 ontstond er een twistpunt tussen ds. Pieter van Dijke, van Sint Philipsland, en Daan Bakker. Dit had tot gevolg dat ds. Van Dijke bedankte voor de gemeenten die destijds Bakker hadden beroepen.
Na deze scheuring van de Ledeboeriaanse gemeenten, in 'Van Dijkianen' en 'Bakkerianen, kreeg Bakker echter vrijmoedigheid om het beroep van de genoemde gemeenten aan te nemen.
In 1878 werd door de 'Bakkeriaanse gemeenten' een tweede predikant beroepen, namelijk ds. W. C. Wüst. Hij was predikant van een zelfstandige Nederlandse Gereformeerde Gemeente te Lodi, in New Jersey (USA). Hij nam het beroep aan. Als woonplaats kreeg hij Nieuw-Beijerland en werd daar op 23 februari 1879 door ds. Bakker bevestigd. Na enige problemen nam hij in 1880 weer een beroep naar zijn vorige gemeente, Lodi, aan. Vijf jaar later, op 25 november 1885, overleed ds. Bakker. Zijn gemeenten hadden nu dus geen predikant meer. In 1887 verschenen ouderling B. IJzerman en diaken A. A. van Lieburg op de Provinciale Vergadering van de 'Van Dijkiaanse gemeenten, die op 26 oktober van dat jaar werd gehouden. Op hun verzoek opgenomen te worden in het kerkverband werd gunstig beslist.

Van de 'Bakkeriaanse gemeenten' sloot Nieuw-Beijerland zich dus aan bij de 'Van Dijkiaanse gemeenten, waar ds. David Janse van Middelburg toen predikant was. Naar de Synode van 1907 werden ouderling A. A. van Lieburg en diaken W. Hoepel afgevaardigd. Toen de tak van de Ledeboeriaanse gemeenten' zich in 1907 verenigde met de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis, tot de Gereformeerde Gemeenten, waren daar in Nieuw-Beijerland meerdere leden tegen. Zij besloten ds. . Boone van Sint Philipsland te volgen, die zich eveneens onttrokken had. Zo ontstond er in Nieuw-Beijerland een Gereformeerde Gemeente en een Oud Gereformeerde Gemeente. Na het vertrek van ds. Wüst werd de 'Van Dijkiaanse gemeente' van 1891-1893 bediend door oefenaar N. H. Beversluis.
De eerste predikant die de Gereformeerde Gemeente van Nieuw Beijerland na de

Vereniging van 1907 diende, was ds. D. Chr. Overduin. H was slechts kort predikant van deze gemeente, namelijk van april 1914 tot en met november 1915.

Men miste een herder in de gemeente. Maar in de weg van bidden en werken nam men het beroepingswerk weer op. Verschillende keren werd een beroep uitgebracht, maar de uitslag was telkens weer teleurstellend. In september 1916 bracht men een beroep uit op de Ridderkerkse predikant, ook hij moest weer bedanken. Meerdere keren had men hem beroepen, ook toen hij andere gemeenten mocht dienen.
Nadat ds. Makkenze in het begin van 1917 ernstig ziek was geweest, beloofde hij de gemeente op zondag 8 juli 1917 voor te gaan in de prediking van Gods Woord. In de gemeente van Nieuw-Beijerland werden op zondag drie diensten gehouden. In de morgendienst bevestigde hij nieuwe leden en bediende tevens het Heilig Avondmaal; in de middagdienst werd de Heilige Doop bediend, en in de avonddienst hield hij de nabetrachtingspreek.
Hij had het Heilig Avondmaal met aangename vrucht voor zijn eigen leven mogen vieren. Verder ging hij dinsdagavond 10 juli voor in het 'station' Goudswaard. Goudswaard was een afdeling van Nieuw-Beijerland. Hij mocht deze dagen met veel genoegen onder het volk des Heeren doorbrengen en keerde woensdagmorgen naar Ridderkerk terug. Ondanks alle zwakheden van zijn lichaam bleef men hem in Nieuw-Beijerland toch als predikant begeren. Er was een wederzijdse band. Een band, door de prediking van het Woord gelegd, waarmee men zeer aan hem verbonden was.
Op de kerkenraadsvergadering van 7 september 1917 werd weer dooi de broeders besproken om onder biddend opzien tot de Heere een leraar te beroepen. De kerkenraad stelde het volgende tweetal: ds. Iz. Kok van Aagtekerke en ds. A. Makkenze van Ridderkerk. De notulen vermelden het volgende: "Aanstaande Dinsdag, wanneer D.V. Ds. H. Roelofsen van Zeist hier hoopt voor te gaan, zullen dan de Kerkenraad en de manslidmaten samen komen, om uit de genoemde kandidaten er een verkiezen als Herder en Leraar. En och, mocht de Heere voor dit maal onze pogingen zegenen opdat wij in Zijn lieve gunst den man Raads in ons midden mogen ontvangen."

20. Emerituspredikant van 1 oktober 1920 tot overlijden 16 januari 1921

Op zondagmorgen 16 januari, om half twaalf, ontsliep hij kalm en vredig in de Heere zijn God. De Heere nam Zijn kind en knecht, na een leven vol arbeid in de dingen van Zijn Koninkrijk, tot Zich in eeuwige heerlijkheid.
Van de aardse sabbat mocht hij ingaan in de eeuwige sabbat. Nee, hij was niet verroest, maar verteerd in de dienst des Heeren. Alles wat van Andries Makkenze was is het graf ingegaan, maar "Al wat Gij wrocht, zal juichen tot Uw eer." Hij is de strijd al vele jaren te boven. Verlost van een lichaam der zonde en des doods, mag hij zich nu storeloos en eindeloos verheugen in de God der blijdschap zijner verheuging. Verlost van alle strijd, verlost van alle lichamelijke en huiselijke druk, maar bovenal verlost van de zonden. Het was enkel genade, dat de Heere hem uit zijn vaders huis getrokken had, hem wedergeboren had, hem tot Zijn knecht geroepen had. De roemtaal van hem en allen die de verschijning van Christus hebben liefgehad zal tot in eeuwigheid zijn:

Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;
Uw vrije gunst alleen wordt d' ere toegebracht;
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d' eerkroon dragen,

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

21. *Ik heb de goede strijd gestreden.* Kort verslag van de begrafenis

Donderdag 20 januari had de begrafenis van ds. A. Makkenze plaats, op de Algemene Begraafplaats van Nieuw-Beijerland. Op uitdrukkelijk verlangen van de overleden predikant nam ds. G. H. Kersten van Yerseke de leiding van deze begrafenis.
De rouwdienst begon om twaalf uur, in het kerkgebouw van de Ge reformeerde Gemeente.

Ds. Kersten sprak onder meer het volgende:

"Ds. Makkenze is niet meer, God nam hem op in Zijn heerlijkheid. 0, hoe gaarne had ik hem nog eens gesproken, maar het mocht door alle' lei omstandigheden niet meer zijn. De hem gestelde tijd was er, eer ik te Nieuw-Beijerland kon zijn. Ach, neen, dat nog eens willen samenzijn was niet omdat er vreze of twijfel was aangaande de dienstknecht Gods, die verteerd is in het werk des Heeren, hem opgelegd. Doch vooral wanneer druk en lijden onder ons klein getal leraren komt, en dan bijzonder nog onder die oude garde, waarmee ik zolang mocht verkeren, dan gevoel ik meer dan anders nog de band die God legde. Dan ook is het of de vrees, dat onze gelederen weer gedund zullen worden, mij temeer drijft elkaar te zoeken. Uit die liefdedrang, die elkaar zoekt, had ik zo gaarne nog eens gezeten aan het ziek- en sterfbed van mijn nu ontslapen broeder Andries Makkenze. Dat mocht zo niet zijn. Maar ik mocht dan toch in geen geval weigeren wat de overledene nog levende had verzocht, dat ik bij deze gelegenheid een kort woord spreken zou, tot troost der diepbedroefde weduwe en haar kinderen, en tot bemoediging der gemeente, die haar leraar missen moest, die zij in al zijn leed zozeer had gedragen. Want Makkenze's vertoeven te Nieuw-Beijerland was in gestadige druk. Ik zou dat misschien van geheel zijn leven kunnen zeggen. Ook op hem zal het woord van toepassing zijn: "Dezen zijn het, die i t de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange witte klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams." Hoeveel droeve en zieke dagen doorworstelde hij met vrouw en kinderen. Hoe schrikkelijk benauwde hem de vijand keer op keer, inwendige smaad, gruwelijke laster was soms zijn deel. Dat alles zal hem nu niet meer hinderen, hij is het voorgoed te boven. Ook hem wacht de kroon der eeuwige heerlijkheid. Wijl hij Paulus woorden de zijne maken mocht:
"Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben."

Deze woorden vormen een zegezang uit de volle verzekering des geloofs. Een tempellied volgend op het drankoffer, hoedanig Paulus zelf geofferd werd. Reeds sleept de apostel ketenen en boeien, en hij is zich bewust: "En de tijd mijner ontbinding is aanstaande." De dood wacht hem. Maar dat alles doet hem niet wankelen. Ook de dood schuwt hij niet. In de dood zal hem en zijn werk de kroon worden opgezet. Sterven is hem geen verlies, zomin als ook maar één dergenen die de verschijning des Heeren hebben liefgehad. Hoe zalig is toch het sterven van Gods kinderen. Hoe komt daarin uit, dat hun de dood verslonden is tot overwinning. Eén

oog op de Leeuw uit Juda's stam, Die overwon, en de dood vliedt met al zijn verschrikkingen. Dat doet de heiden-apostel, nu de ure van zijn ontbinding nabij is, dan ook roemen als in het gezicht van de dood: "Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd." Vooral de Griek, wien Paulus zich een schuldenaar rekende, vooral de Griek verstond de beeldspraak door 's Heeren dienstknecht in deze woorden gebruikt. Want de Griek vierde op vaste tijden zijn grote spelen. Dan worstelde men om de prijs, dan liep men in een loopbaan om gekroond te worden, om als overwinnaar te worden bekleed met koninklijk purper en te dragen de lauwerkrans, en zijn volk te zijn als de man die boven alle eer waardig was.
Gelijk nu de Griekse worstelaar kampte, zo die loper rende in de loopbaan, zo heeft ook Paulus de strijd gestreden, de loop geëindigd, maar een zo gans andere strijd, een zo geheel enige loop. De loopbaan des apostels ving aan op de weg van Damascus, toen God hem te sterk werd en hem neervelde in zijn briesende vijandschap tegen het erfdeel des Heeren. Toen Paulus met God verzoend werd verklaarden satan en wereld en eigen vlees, die driehoofdige vijand van al wat het werk Gods is, hem de oorlog. O, hoe beschrijft ons de apostel het in zulk een duidelijke taal. Hem was gegeven een engel des satans die hem met vuisten sloeg. Sta niet naar allerlei diepzinnige verborgenheden, van dat verschrikkelijk woord, maar neem het zoals het er staat. Sloeg de duivel Job niet met vreselijke smarten en gruwelijke melaatsheid?
En Paulus zegt het zelf: God gaf hem, opdat hij zich niet zou verheffen, een engel des satans, en die engel des satans sloeg hem met vuisten. De hel vergrimde zich tegen de man die door genade satan de dienst opzeggen mocht, om een prediker te zijn van het Evangelie, weleer door hem gehaat, en nu zielen te winnen voor1 Koning Jezus, in zijn eertijds door hem vervolgd. En de woede der wereldmachten uitte zich in die vreselijke kwelling, waarover Paulus de Heere driemaal bad, opdat zij werd weggenomen, doch die hij dragen moest en dragen kon door Gods genade, strijdende de goede strijd lopend de loopbaan.
Bovendien werd vooral in Paulus leven het Woord des Heeren bevestigd: "Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld."

Vervolgd van bijna plaats tot plaats, buiten de steden geworpen, gegeseld, hij droeg de littekenen in zijn lichaam. Ik heb, zo zegt hij zelf te Eféze, met de wilde beesten gevochten. En ook al moesten beiden satan en wereld aflaten, in zijn vlees droeg de man in wie zo rijk de genade Gods uitblonk een vijand om, die hem soms gevangen nam; die hem klagen deed: "Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander." Deze strijd maakte Paulus een ellendige: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"
Nu echter was de strijd volstreden. De loop, door die gedurige bekamping heen gelopen, ten einde gebracht. Stoutmoedig had Paulus het Evangelie gepredikt, trots de ergernis van de Jood en de waanwijsheid van de Griek. De apostel liep de hem van God gestelde loopbaan, waarvan hij nu het einde had bereikt. Blijmoedig mocht hij getuigen: "Ik heb het geloof behouden." Dat wil zeggen: de waarheid, de belijdenis des geloofs. Hoe velen weder afvielen, Paulus had onvervalst het Evangelie bewaard en gepredikt. Nu wachtte hem de kroon, hem en allen die de verschijning des Heeren hebben liefgehad. En onder die behoorde ook onze ontslapen broeder ds. Makkenze.
Ook van hem mogen wij zeggen: "Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden." Te Dirksland gaf hij zich in volle kracht. Meer dan zestien jaren mocht hij daar arbeiden, en met vrucht. Ge voelt het zodra ge in die gemeente het Woord bedienen zult, dat er gebouwd is op het fondament der

apostelen: goud, zilver, kostelijke stenen. Want Makkenze wenste in de gemeente niet te weten, dan Jezus Christus en Die gekruist. Daarom brak hij zo alles af, wat buiten Christus bouwen wilde, en dreef hij in de prediking de kerk zo voort om in Christus alleen rust te zoeken. In de waarheid leefde hij. Zijn studeerkamer stond niet leeg.. Nachten heeft hij erop doorgebracht; totdat hij niet meer kon. Van hem bleef alles hier, genade deed hem binnengaan.
Wat troost voor de weduwe, zo zij het beseffen mocht. Voor de kinderen, wie ik toe bidden wil hun vader nimmer te vergeten, zijn voetstappen te mogen drukken en zijn geloof deelachtig te worden. Wat was de ontslapene ons, die hem hoorden en kenden? Hoe vol opoffering en liefde was de kleine gemeente van Nieuw-Beijerland, tijdens het langdurig ziek-zijn en het overlijden van haar leraar.
Bij al het zondige wat ons bedroeven kan, is er in onze gemeenten toch nog wat dat bemoedigt: De liefde namelijk tot de Waarheid en tot hen die het Woord brengen. Vooral in dagen als deze komt dat uit. Denk eens aan Dirksland, aan Tholen, en nu weer aan Nieuw-Beijerland. De gemeente wilde ook haar wegkwijnende leraar niet kwijt, ze maakte zich niet van hem af. Integendeel, ze wilden zijn graf delven en zorgen voor hem tot in de dood, dat is haar gegund.
De Heere zegene haar. Hij doe het gepredikte Woord nog rijke vruchten dragen, tot bekering van zondaren en tot wasdom van Gods kinderen. O, dat toch de arbeid aan ons ten koste gelegd, niet in het oordeel tegen ons getuige. Onze ziel moge Christus leren kennen, opdat wij ook Zijn verschijning zouden lief krijgen. Want, o! Dan zal eeuwige heerlijkheid ons deel worden, als we de loop zullen mogen geëindigd hebben en onze strijd volstreden is. Dan zullen we eeuwig bij de Heere zijn. Gedenkt dan, jong en oud, allen samen: "Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandel?'

Daarna sprak ds. Kersten de familie Makkenze, de kerkenraad en gemeente van Nieuw-Beijerland op hartelijke wijze toe.

Nadat iedereen het kerkgebouw had verlaten, maakten de ongeveer vierhonderd aanwezigen zich gereed om zich langs de pastorie, gelegen aan de Kerkstraat 8, naar de begraafplaats te begeven. De teraardebestelling vond plaats om twee uur. Als eerste spreker trad ouderling A. van Bochove naar voren; hij sprak namens de kerkenraad en gemeente van Nieuw-Beijerland.
Ds. J. R. van Oordt van Ridderkerk sprak namens de Classis Rotterdam. Daarna sprak als vriend, de Christelijke Gereformeerde predikant, ds. P. de Smit, van Oud-Beijerland. Ds. Kersten sprak een slotwoord. Een zoon van de predikant "bedankte de sprekers, kerkenraad en gemeente voor de moeite, die ze zich getroost hadden en voor de liefde, die zij zijn ouden vader hadden toegedragen." Na de begrafenisplechtigheid keerde iedereen terug naar de plaats van bestemming.

Ds. Van Oordt ging op de dag van de begrafenis in een avonddienst voor in de prediking van Gods Woord. Hij bepaalde zijn gehoor bij Openbaring 7:14: "En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams." Hij sprak een toepasselijk woord over het heengaan van ds. Makkenze:
"Een Koningskind is heengegaan. Een bidder minder op deze aarde. Dat was hij door genade geworden. Een bidder voor zijn vrouw en kinderen, een bidder voor Gods Kerk op aarde, een bidder voor land en volk. Maar ook een lover meer in het

Jeruzalem dat Boven is. Daar mag zijn stem zich paren in het koor der gezaligden, om het wonder van vrije genade eeuwig uit te zingen. Om een Drie-enig God tot in alle eeuwigheid de lof, de eer en de dankzegging toe te brengen. De Vader als de bewegende Oorzaak van zijn zaligheid, de Zoon als de Verlosser en de Heilige Geest als de Toepasser."

DE TREURIGE SIONS GETROOST

TWEEDE ZESTAL PREDIKATIËN

VAN WELEERW. HEER

Ds. A. MAKKENZE

LAATST EMERITUS PREDIKANT DER GEREFORMEERDE GEMEENTE TE

NIEUW-BEIJERLAND

Voorrede

Tweede Zestal leerredenen van wijlen de geliefden Ds. Makkenze.
Daar het eerste Zestal bijna geheel verkocht is, en er veel vraag is naar de predicatiën van voorn. schrijver, hebben we gemeend, te trachten een tweede Zestal uit te geven.
De kinderen van wijlen Ds. Makkenze werden bereid gevonden de copie voor dezen bundel af te staan. Ze wilden dien schat niet alleen voor zichzelf behouden, maar ook anderen daarin doen delen. Daarvoor onze hartelijke dank.
Om een oordeel te geven over dezen bundel, daartoe acht de schrijver van dit voorwoord zich te onbekwaam. Maar aanbeveling is ook overbodig. Immers "goede waar behoeft geen krans". Dat de preken van Ds. Makkenze geliefd zijn, bewijst wel de grote vraag naar zijn pennevruchten.
Dat de lezing van dit werkje in 's Heeren hand moge bijdragen tot ontdekking van onbekeerden en tot verdere voortleiding op de weg des levens van 's Heeren erfdeel, is de wens van de uitgever

C. VELDHOEN.

1. **Licht en Waarheid.**
Predicatie over Psalm 43: 3-4.

Zingen Psalm 119 : 17.
Lezen Psalm 42.
Zingen Psalm 86 vers 6.
Psalm 43 vers 3 en 4.
Psalm 116 vers 5.
Psalm 85 vers 4.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!
Het is een geruststellende, een bevredigende en waarborgende belofte van de Heere voor en aan Zijn volk, wat we beschreven vinden in Jes. 58: 11: "De Heere zal u geduriglijk leiden." Let maar eens op. De Heere Jehovah, de Drieëenige, de genadige en getrouw God, de almachtige God verzekert hier aan Zijn volk, dat Hij hun Leidsman zal zijn. Niemand dan Hij alleen kan dat. Mozes kon met een engel, om hem de weg te wijzen, zich niet bevredigen. De Heere Zélf moest met hem gaan. En waar de Heere Zijn volk leidt, daar zullen zelfs de dwazen niet dwalen. De Heere Zelf zal ze leiden op en in Zijnen weg, naar Zijn wil en raad, voor hen bepaald. Zij kunnen zichzelven niet leiden, want ze zijn van zichzelven blinden en dwazen, die de weg niet weten, dien de Heere wil dat zij gaan zullen.
Daarom zegt de Heere: "Ik zal de blinden leiden door de weg dien zij niet geweten hebben en in paden die zij niet gekend hebben." Zij kunnen ook van zichzelven zonder de leiding des Heeren de weg Gods niet bewandelen, want zij zijn machteloos en krachteloos ten goede. Daarom zegt de Heere in Hoséa 11: 3: "Ik nochtans leerde Efraïm gaan." Wel een bewijs, dat zij van of door zichzelven niet kunnen. O nee, de Heere Zelf moet voor hen de weg banen, haar daarop leiden en voortleiden, en op doen wandelen, naar Spr. 8: 20: "Ik doe wandelen op de weg der gerechtigheid." De Heere zal ze leiden. Let op het woordje "zal"; dat is absoluut, dat woord verzekert dat de Heere hen niet zal begeven noch verlaten. En dit is wel nodig, daar zij van zichzelven niet te vertrouwen zijn, want haar blindheid en eigenliefde zou hen wegen doen kiezen en bewandelen, die in strijd zijn met des Heeren wil en weg.
De vreze daarvoor deed David bidden: "Leer mij, Heere, Uwen weg en ik zal in Uw waarheid wandelen." De Heere zal u geduriglijk leiden. Let op het woordje "u". Daarmede wordt aangeduid des Heeren volk, want de wereld, de eigengerechtige heeft daar geen behoefte aan. Maar des Heeren volk moet worden geleid, als Israël door de woestijn naar Kanabt, met, in en door de vuur- en wolkkolom, daar zij van zichzelf geen stap op de weg voorwaarts wisten te gaan. Maar nu komt het er met dat "u" voor ons ieder persoonlijk op aan, of wij de Heere als onze Leidsman kennen en nodig hebben. "Zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."
Let nu ook op het woord "geduriglijk" leiden. Dat is dus niet nu en dan, maar: de Heere tot een gedurige Leidsman te hebben. Wij kunnen ook geen ogenblik aan ons verstand overgelaten worden, want dan dwalen wij; niet aan eigen wil, want dan verlaten wij de weg des Heeren; niet aan eigen kracht, want daarmede zijn wij tot niets goeds bekwaam. "Geduriglijk leiden" verzekert ons een gewisselijk doorkomen, welke moeilijkheden er ook op de weg mogen voorkomen, want, in en met de Heere hebben we de onpeilbare wijsheid om ons te leiden; de onveranderlijke liefde om ons te troosten; de eeuwige kracht om ons te beschermen. Wanneer de Heere onze Leidsman

is, dan geen nood, dan komen wij door alles heen in dit vaak moeitevolle leven, en zullen we eens gewis binnenkomen in de Stad, die fundamenten heeft. De Heere leidt al de Zijnen in een rechte weg tot een stad ter woning. De Heere leidt haar uit satans rijk in Zijn koninkrijk. En die leiding gaat door de dood tot het leven, door de duisternis tot het licht, door vernedering tot verhoging, door omkomen tot behoudenis. Komt, laat ons in deze ure zien, wat de Heere is en wezen moet tot leiding van Zijn volk. Doch vooraf zoeken we het aangezicht des Heeren in gemeenschappelijk gebed.

Tekst: PSALM 43: 3 en 4:
"Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden; dat zij mij brengen tot de berg Uwer heiligheid, en tot Uw woningen. En dat ik inga tot Gods altaar, tot de God der blijdschap mijner verheuging, en U met de harp love, o God, min God."

VERKLARING.
Deze psalm en de voorgaande behoren, volgens taalgeleerden, bij elkaar. Beide zijn ook door David opgesteld bij dezelfde gelegenheid, n.l. toen Absalom het ganse rijk in zijn samenzwering wikkelde, 2 Sam. 15: 10-13.
Het was, M. H., voor David een benauwde en bange tijd. Men had hem verdreven van het Huis des Heeren, wat hij zo beminde, zelfs boven eigen huis en paleis, omdat de Heere daarin woonde en met de Zijnen verkeerde, waarnaar ook de ziel van David dorstte. Hij wenste en verlangde derwaarts weer te keren, en bidt tot God om recht en verlossing, belovende, God te zullen loven voor de gebedsverhoring, wanneer hij zich weer door het geloof zal kunnen verblijden in God. Nee, David denkt niet in de eerste plaats aan eigen huis, vrouw en kinderen, maar aan de Heere en de levensgemeenschap met Hem. Dat te missen is zijn grootste smart, en ach, M. H., mocht dat ook maar meer onder ons gevonden worden. Het besef en het gevoel van het snode onrecht, hem aangedaan door zijn vijanden, is voor hem een diepvoelende smart, en brengt zijn ziel in een zware strijd, waarin hij tot de Heere roept, vers 1, dat die hem recht doe. Hij openbaart in vers 2 de vasten grond van zijn geloof, als hij roept tot de Heere: "Gij zijt de God mijner sterkte!" Zijn vrienden kunnen hem niet redden, niets en niemand blijft hem over, dan de Heere zijn God, in Wien alleen zijn sterkte en kracht is, en tot Wien hij dan ook daarom zijn toevlucht neemt.
Komt laat ons zien:

1e. Op wat hij begeert;
2e. Met welk doel;
3e. Met welke vrucht.

Wij horen hier in David, M. H., een kind Gods spreken, die een benauwde ziel heeft, en die geen opening ziet tot de troon der genade, en nochtans de Heere blijft aankleven, hoe donker en benauwd ook; hij kan de Heere maar niet loslaten. Dat openbaart een oprecht geloof als een werk Gods in zijn ziel. Hoort hem klagen: "Waarom verstoot Gij mij dan? waarom ga ik steeds in het zwart, vanwege des vijands onderdrukking?"
Merkt eens op, M. H., een zich verstoten achten van de Heere, en nochtans aan Hem vasthouden.
Dit is geen vrucht van het vlees. O nee! ons vlees geeft God prijs, komt in opstand tegen God, redeneert en murmureert, want het vlees onderwerpt zich der wet Gods niet, Rom. 8: 7. Een God die Zich verbergt, een God die kastijdt en slaat, om die niet alleen in Zijn doen te rechtvaardigen, maar zelfs nog lief te hebben, Hem nog aan te

kleven, Hem blijven zoeken en bij Hem aanhouden; dat is niet anders dan een werk der genade in de ziel, ja, dat is zo de verborgen trekking van God in de ziel. Daarom is de bede van David: "Zend Uw licht en Uw waarheid." Dat is nu het verborgen werk des Heeren, die innerlijke zielsbegeerte uit en door de Heere in hem, waardoor de Heere hem doet volharden. Hij gevoelt zichzelf een machteloze, daarom roept hij om hulp; hij kan er zelf niet meer komen; hij moet liet niet zichzelven opgeven. Maar in zijn hulpeloosheid roept hij tot de Heere, zijn almachtige en getrouw Helper; wat de Heere ook wil gedaan zijn.
Het is een voorrecht als wij onze onmacht leren kennen en gevoelen. Doordat nu de Heere op de ziel begint te werken en wij zelf beginnen te worstelen en te werken, leren wij juist onze totale machteloosheid kennen; maar dit nu juist zó, dat wij de Heere zouden leren kennen als een almachtige Helper. Daarom moeten wij zo in onze onmacht terecht komen voor de Heere, om tot Hem te leren roepen, die alleen verlossen kan, zoals David dit deed. Eerst is het met de mens een niet willen, wat God wil; en dan, als God het willen gaat werken, met de wil van het schepsel, dan wordt het een niet kunnen, om alzo te verstaan Filipp. 2: 13: "Want het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen."
David openbaart hier zijn begeerte tot de Heere. Het is een genadig voorrecht, als wij van God mogen begeren, hetgeen Hij niet alleen bereid is te doen, maar wat Hij ook telkens doet aan Zijn volk, want Hij is de Gever en Bewerker van alles, en Hij moet dat blijven doen, daar Hij alles werkt naar de raad zijns willens. David erkent de Heere voor de Zender. En dit is Hij ook. Hij is geen God, die in Zichzelven besloten blijft.
Nee, Hij treedt naar buiten en is de Zon van en voor Zijn volk, Psalm 84: 12: "De Heere is een Zon en Schild dergenen, die in oprechtheid wandelen." Hij is de Zon die met Zijn licht, warmte en vruchtbaarheid uitstraalt. Jezus zegt: "Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook." Dat werken Gods is een uitstromen van Zijn levensvolheid. Hij zond Zijn Zoon ter verlossing van Zijn volk. In dit zenden ligt een Zichzelven geven, een meedelen van Zichzelven, om Zijn ellendigen gelukkig te maken, door hen te doen delen in Zijn gemeenschap, wat alleen in en met Christus kan geschieden.
Het was het voortstuwen van de stroom der eeuwige liefde, opdat in Christus geluk en zegen het deel van Zijn volk zou wezen. Dan: Hij zendt Zijn Geest, en ook in dat zenden is een uitstralen, opdat de doden door Hem levend worden, Joh. 6. Wat begeert David nu? Hij begeert licht. "Zend Uw licht", bidt hij. Daar heeft hij behoefte aan en dat geeft te kennen, dat het bij hem duister was. Maar niet zoals bij de wereld, dat bij hem de volle duisternis de heerschappij had.
O nee, het was met hem zoals Paulus zegt in Ef. 5: 8: "Eertijds waart gij duisternis, maar nu zijt gij licht in de Heere." Maar licht in de Heere komt niet in en van zichzelven. O nee, de onbekeerden merken niet eens dat hun licht ontbreekt; die menen in hun waanwijsheid, dat zij van zichzelven licht genoeg hebben. Daar nu God de mens schiep naar Zijn beeld en gelijkenis, zo wil het verduisterd verstand het omkeren en God maken naar ons beeld en gelijkenis, zoals de Heere zegt in Psalm 50: 21: "Gij meent, dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en het u ordentlijk voor ogen stellen."
Op de weg des levens komt de Heere ook aan die duisternis te ontdekken. Dan begint de ziel te zuchten om van die duisternis verlost te worden. Maar nu doet de Heere dat trapsgewijze. Eerst is het een inzicht in de duisternis der wereld, en men is blijde, dat de Heere daarvoor de ogen opende en van die duisternis verlost heeft. Dan kan men wel eens hartelijk bidden, dat de Heere ook van anderen de blinde ogen daarvoor opene. Doch daarna krijgt men te zien, dat er nog zoveel duisternis in ons overbleef.

Dan komt men in duisternis van ons eigen hart, en dan wordt men bevreesd, of bij ons wel waarlijk de ogen geopend zijn. En in plaats van vooruitgang, vindt men niets dan achteruitgang We dachten bekeerd te zijn, en nu zien en gevoelen wij ons zo verkeerd. We meenden een ceder op de Libanon te zijn, en we worden een treurwilg, ja, het kan zo ver komen, dat men er niets meer van begrijpt, en men een stomme wordt, wiens mond de tegenreden ontbreken om te spreken. Welnu, zo was het bij David ook. Hij begreep er niets meer van. De Heere was toch zijn sterkte? Zou God dan opgehouden hebben genadig te zijn, en Zijn barmhartigheden door toorn hebben toegesloten?
En nu vraagt de vijand zijner ziel in Psalm 42 in die duisternis: "Waar is nu uw God?" En hij kan Hem maar niet aanwijzen. O nee, want als Hij Zich verbergt, wie zal Hem dan vinden?
O, als zulk een ziel als David met Job moet zeggen: "Gij hebt duisternis op al mijn paden gelegd", waarin zal hij Hem dan zien? Maar nu zijn er rijke beloften in het Woord voor zulke zielen, Jes. 9: 1: "Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien"; en Jes. 42: 16: "Ik zal de blinde leiden in wegen, die ze niet geweten hebben, en op paden, die ze niet gekend hebben."
Maar als de Heere Zijn volk wat geeft, laat Hij er hen eerst om bidden en smeken. Hij wil er, zegt Hij, van de huize Israëls om gevraagd worden, dat Hij het hun doe. De Heere maakt plaats voor Zijn genade. Hij komt ledige vaten te maken, om daarin uit de volheid van zijn zegeningen over te storten. En nu zo een leeg in en bij zichzelven volk, zoekt het ook alleen maar bij de Heere. Daarom begeerde ook David, dat de Heere zou neerzenden licht en waarheid. Ook om waarheid badlij. Wie kennis maakt met duisternis, maakt ook kennis met de leugen. Leugenachtig, ja, dat was de ziel, toen God hem arresteerde en hij op de brede weg des verderfs wandelde; maar hij leerde de waarheid kennen, en verliet de leugen, waarin hij leefde. Maar toen hij later zijn leven meer leerde kennen met zijn arglistig hart, werd hij wel eens bang voor zichzelf, vooral toen hij zag, dat er zoveel zelfbedrog was, denkende aan de man zonder bruiloftskleed en aan de dwaze maagden. Nu begint ook die ziel te zuchten: "O, als ik mij toch eens bedrieg, en dat voor de eeuwigheid!" Een ziel, in zulk een toestand verkerende, verlangt eerlijk behandeld te worden. Dan verwekt het geen vijandschap, als men zegt: "Gij hebt niet genoeg om er mede voor God te kunnen bestaan." Al is het dan ook hard, dan toch zegt de ziel: Beter dat mij hier alles ontvalt, dan met een ingebeelde Christus voor Gods vierschaar te komen.

Daarom de bede: "Zend Uw licht en waarheid, dat die mij leiden."
Wat is nu dat licht en die waarheid?
Onder Israël was het de Urim en de Tummim, door de Hogepriester gedragen. De Hogepriester was een type van Christus. Christus alleen is Licht en Waarheid. Hij is de Zon der gerechtigheid en het Licht, schijnende in een duistere plaats. Hij is ook de Waarheid, Joh. 14: 6. "Licht en waarheid", alleen verworven door Christus voldoening, evenals door de zonde de duisternis en de leugen kwam, en overal buiten Christus heerst. Maar nu is het iets anders: het heil van licht en waarheid in Christus voor des Heeren volk en de toepassing daarvan aan het hart. Daartoe gebruikt de Heere nu Zijn Woord, wat is de waarheid, en de werking van de Heilige Geest. Het bidden om licht en waarheid is een smeking om de Heilige Geest, tot ontsluiting en toepassing van het Woord aan de ziel. Hoe armer en ellendiger de mens zich gevoeld, des te meer de behoefte, om door de Geest geleerd en geleid te worden. Daarom de begeerte hier: "Laat Uw licht mij bestralen, want daardoor alleen zien wij liet licht," Psalm 36: 10. Nu moet bij het Woord ook altijd de Heilige Geest werken. Dat is de ervaring van des Heeren volk. Want hoe dor en dodig kunnen wij soms onder de

prediking verkeren, terwijl op andere tijden onze ziel weer is als een gewaterde hof. De een zal leeg heengaan, en de ander zal de buit wegdragen. Dit ligt niet aan de prediker of aan het Woord, maar aan de werking van de Heilige Geest aan het hart. Door liet licht des Geestes zien we in dat Woord de toestand onzer ziel. tiet spreekt van schuld en zonde tot de ziel; het past het Woord tot troost toe; het Woord en de Geest zijn de leidslieden op de weg des levens. Daarom de begeerte: "Zend Uw licht en waarheid, dat die mij leiden."
Maar door "Uw licht" wordt ook verstaan en bedoeld het licht van Gods aangezicht, dat is: Gods gunst, liefde, genade en hulp. Dat die nederkome en geschonken worde, om daarin te mogen leven en verkeren, daar is liet des Heeren volk om te doen. Licht en waarheid zijn tweelingen, die samengaan, gelijk het licht en de warmte der zon. In het licht ziet men de waarheid, en in de waarheid ziet men het licht. Licht zonder waarheid is dwaallicht. Het licht is Gods gunst, liefde, genade en waarheid. Hij toont dat in de vervulling Zijner beloften, en dat te ondervinden, daarin te leven en te verkeren, is voor de ziel zo zalig en zoet. Dat is dan ook hier de begeerte van David. Daarom de bede: "Zend Uw licht en Uw waarheid."
Het was Davids ziel bang, dat hij het licht en de waarheid moest missen. Maar als de Heere die nederzendt, dan komt er moed, hoop en troost, en dan wijkt de vrees, zoals al des Heeren volk dat door ondervinding leert kennen. Licht is de glansrijke hulp en het heil van het aangezicht Gods uitgaande, en Gods waarheid is trouw in het bevestigen Zijner beloften. God zal Zijn goedertierenheid en zijn waarheid neerzenden. Dengene nu, die door dat licht wordt bestraald, wordt in het licht der verlossing gesteld, en diens duisternis en droefheid verdwijnt. Dan jubelt de ziel: "Gij omringt mij met vrolijke gezangen van bevrijding." Zo begeert dan David hier, dat de Heere Zijn gunst en getrouwheid deed uitstralen, om hem te verlichten, te verlevendigen en te verblijden.

Laat ons nu in de tweede plaats zien, met welk doel hij het begeerde.
Nee, niet doelloos begeert David deze twee leidslieden voor zijn ziel; hij zegt: "Dat die mij leiden, dat ze mij brengen tot de berg Uwer heiligheid en tot Uw woningen." Merkt dus wel op. David wenst gered en verlost te wezen om geen andere reden, dan om zijnen God te aanschouwen en te genieten. Niet maar om uit zijn ellende verlost te worden, maar om God te verheerlijken. Dat is het doel zijner begeerte, wat een rechtmatig doel is.
"Dat die mij leiden!" Hij zoekt geen licht om er bij te zondigen en geen waarheid om er zichzelf door te verhogen, maar opdat die hem diene om hem te brengen tot de innige gemeenschapsoefening met God, wat alleen door het licht en de waarheid, van God komende, kan geschieden. Alleen het licht van de Heilige Geest en de waarheid, zo die in Christus Jezus is, kunnen onze zielen opheffen en heenvoeren tot God en zijn gemeenschap, waar het alleen goed is voor de ziel.

"Dat die mij leiden!" David moet dus ergens heen en dit is de ervaring van al des Heeren volk: zij moeten komen, waar zij uit gevallen zijn, bij de Heere. De verloren zoon moet terug naar het Vaderhuis. De Heere komt nu tot de Zijnen met wien Hij Zich verzoend heeft in het Middelaarsbloed van Christus, en zo moet ook de mens met God verzoend worden. De Heilige Geest werkt daartoe op de wil, zodat de ziel de Heere gerechtigheid toekent, al is het ook dat men daaronder verloren gaat. Nu is die ombuiging van de wil naar de Heere toe, een zoeken, een toevlucht nemen onder de schaduw Zijner vleugelen. De Heere komt en nadert tot Zijn volk, en in die nadering doet Hij hen naderen tot Hem. Daarom zegt David dan ook: "Dat die mij leiden"; want

uit zichzelf komt hij daar niet toe; hij kan de muur niet wegbreken, die hem van de Heere scheidt. O nee, de mens kan wel door zijn zonde muren der scheiding van de Heere met zijn ziel, bouwen, maar niet afbreken.

"En dat die mij brengen tot de berg Uwer heiligheid en tot Uw woningen." Zo verwacht dus David het geheel en alleen van de Heere. Dat openbaart hij met te zeggen: "leiden" en "brengen". Hij begeert er wel te komen en is ook niet bang daarheen te gaan; maar hij kan niet; hij is machteloos; daarom moet hij geleid en gebracht worden. David begeert dan licht en waarheid; hij kende die; hij had ze al vroeger meermalen ondervonden. Maar nu begeert hij dat om hem te brengen en te leiden waar hij wezen wil, maar niet kan komen. Doch als die, n.l. licht en waarheid, hem geleiden, dan zal hij er komen; dan weet hij ook, hoe hij er gekomen is.
Door de berg van Gods heiligheid wordt de berg Sions bedoeld. Daar was de tent der samenkomst; daar was Gods heiligdom. Hij wordt genoemd de berg van Gods heiligheid, omdat hij door de Heere was geheiligd en afgezonderd van alle bergen. Vergeleken met andere bergen, was deze berg niet hoog, want Basans berg verhief zich veel stouter. Maar die hoge bergen der aarde was de Heere voorbijgegaan, ook de Basansberg en de Libanon, om de nederigen Sionsberg te verkiezen, omdat Hij Zijn Naam daar wilde doen wonen. En zo komt de Heere aan Zijn eer. Wat hoog is, gaat hij voorbije en de nederigen geeft Hij genade.
David zegt in Psalm 68:

"God zelf heeft dezen berg begeerd,
Ter woning, om aldaar geëerd,
Zijn heerlijkheid te tonen."

Maar toch was die berg zeer groot onder de bergen van het heilige land, omdat de Heere er woonde, die hoog en verheven is te midden van Zijn volk. Dat nu des Heeren woningen op een berg gebouwd waren, had wel zijn betekenis. Dat was dan om van uit de verte zich aan de arme en begerige te vertonen. Men kon er dus van verwijderd zijn, en er toch gezicht op hebben, zoals een zoekende ziel wel eens van uit de verte de Heere zien kan, en dan met kracht tot Hem heengetrokken wordt, al gaan er dan soms nog tijden overheen, eer het komt tot een geschonken omhelzing van de Heere. Gods woningen lagen hoog en kosten dus inspanning om bereikt te worden, vooral voor de gebrekkigen en ouden van dagen. Daarom was het ook een opgaan naar het huis des Heeren, en dat is het beeld van het leven Gods.
Er moet veel strijd zijn gestreden, en veel leed geleden zijn, zal het eens een zalig heden zijn. Onder de bezoekers van het huis des Heeren waren ook lammen, en die werden naar boven gedragen; dien kostte het dus de minste inspanning. Zo is het ook in het geestelijke. De Heere Zelf zal opnemen en dragen dengene, die geen kracht meer heeft van zichzelf. Dat die woningen Gods op een berg lagen, geeft ook de vastheid van des Heeren huis te kennen. Dat gebouw wankelt nooit, het staat op een onwankelbare rots, zodat de Heere het gebouw Zijner gunstbewijzen zal doen rijzen op de berg Zijner heiligheid. Hij Zelf trekt het op en fundeert het op Zijn eigen deugden van liefde en trouw, op Zijn wijsheid en gerechtigheid in Zijn onwankelbaar wezen. Nu is het wel te verstaan dat 's Heeren volk verlangt om tot dien berg der heiligheid gebracht te worden, en dat David biddende begeerde: "En dat die mij leiden en brengen tot de berg Uwer heiligheid", met het doel daar te mogen komen.

Maar nu is dit David nog niet genoeg, want hij laat er op volgen: "En tot Uw woningen."
Niet slechts aan de voet van de berg, maar er op; hij wil het voorhof van nabij zien, en

de behangselen van fijn getweernd linnen, die hem spraken van de witten mantel der gerechtigheid, die door de Heere Zijn volk, die zijn tempelen zijn, worden omhangen; en dan die koperen pilaren met koperen voeten, wat het beeld uitdrukt van Jehovah's onbeweeglijk koninkrijk; en verzekerd zijn, daartoe te mogen behoren. Hij wilde graag zien dat eerste voorhangsel met zijn veelvuldige kleuren, als de veelvervige rok van Jozef, die hem deden kennen de ambten en geestelijke gaven van de beloofden Messias. Hij wilde wel eens graag naar binnen gluren, om de bewegingen der priesters gade te slaan, om dan iets te verstaan van wat eens de verlosten zullen wezen, als zij eeuwig als koningen en priesters de Heere volmaakt zullen dienen. Daar dan Israël te aanschouwen, als in een omheind voorhof, afgebakend door het fijn getweernd linnen of de gordijnen, die van gerechtigheid spraken; dat te zien, getuigde ook van vergeving der zonde, en gerechtigheid, en rechtvaardiging voor God, en des eeuwigen levens.

Maar hij moet verder komen dan tot aan de deur van de tent der samenkomst. Als hij de dorpel nog niet over is, is hij nog niet binnen, daarom zegt hij: "En dat ik inga tot Gods altaar." Het altaar is het beeld van de Godheid van Christus. De Heere Zelf wijst daarop, als Hij zegt, dat het altaar meerder is dan de gave, die door liet altaar geheiligd wordt, want het offerdier onderscheidde niets van andere dieren, maar werd geheiligd door het altaar, waarop het gelegd werd. En zo is nu ook Christus' aangenomen menselijke natuur geheiligd door Zijn Godheid, waardoor Hij uitnemender is dan alle mensenkinderen, gelijk ook de hoornen van het altaar spreken van de goddelijke kracht van de Zaligmaker. David zoekt ook zijn kracht in die goddelijke kracht; geen hulp was er voor hem dan bij de Heere; daarom verlangt hij dan ook tot het altaar des Heeren geleid te worden, om de Sterke God in zijn kracht te ontmoeten, en die in zijn leven te ervaren. Dat zou hem genoeg zijn, hetgeen allen, die kennis hebben aan de weg des levens, wel zullen toestemmen. Zo moet de sterke hand en de kracht Gods van de Middelaar gedurig ondervonden worden. Eerst moet David de Heere met Zijn volheid hebben, en dan zal hij zijnen God met de harp psalmzingen.
Met dat doel nu begeert David door des Heeren licht en waarheid geleid te worden, en, zoals nu de zon de duisternis verdrijft, zo ook verdrijven de zonnestralen van Gods gunst en liefde de donkerste toestanden voor de ziel. En dat heil nu, dat uit Gods gunst vloeit, en in zijn belofte is geopenbaard, tot de Heere, tot Zijn huis en tot Zijn dienst, ondervindt de ziel, als hij door het licht en de waarheid gebracht en verlost wordt uit zijn treurigen toestand tot God en zijn gemeenschap, zoals Mozes getuigde: "Gij leiddet door Uw weldadigheid Uw volk, dat Gij verlost hebt; Gij voerdet ze zachtkens door Uw sterkte tot de lieflijke woning Uwer heiligheid." Ex. 15: 13. Allen, dien God nu Zijn liefde bewijst en Zijn waarheid leert verstaan, zijn begerig naar Gods huis, waar de honger naar het Woord en het dorsten naar God en zijn gemeenschap hen toe dringt. Zoals nu de ster de wijzen uit het Oosten tot Christus leidde, zo ook leidt en brengt het licht des Geestes en de waarheid de ziel tot Christus en tot de gemeenschap Gods, waar het elke heilbegerige ziel om te doen is, die niet innig zielsverlangen uitroept: "Ach, Heere Jezus, dat ik U toch had en kon omhelzen als de mijn." Gelukkig die het nu zo om Hem te doen is. Eerst de berg der heiligheid op, dat is de berg Sions; dan zijn woning ingaan, en in die woning tot het altaar en bij het altaar tot zijn God; en zo gaat het dan trapsgewijze. Zo leert de Heere nu Zijn volk voorwaarts gaan tot Christus en Zijn heil, tot God en zijn gemeenschap, waar men komen moet om rust, vrede en blijdschap te vinden voor de ziel.

"En dat ik inga tot Gods altaar." Niet tot het altaar op zichzelven, dat is maar een

ledige schaal; daarom voegt hij er dadelijk bij: "Tot de God des blijdschaps mijner verheuging"; tot zijn God. Hem te ontmoeten, dat is voor hem hoofdzaak, dat is ook het voornaamste en het grootste levensgeluk en genot. Een helder licht voor de ziel van de Heere te ontvangen, en de toepassende kracht van de waarheid, zal dan het innig verlangen verwekken naar de Heere en naar de gemeenschap met Hem, want daarin is alleen rust, vrede en zaligheid.

Daarom zegt David: "Dat ik inga tot Gods altaar, tot de God der blijdschap mijner verheuging."
In het offerdier op het altaar zag hij de beloofden Messias, en Christus was juist het offer voor hem, de God der blijdschap zijner verheuging. In het offer op het altaar trad hem de grote Hogepriester voor, die als Priester en Lam zichzelven gegeven heeft tot een rantsoen voor velen. Dat offerdier gedood, opdat hij leven zoude. Dat offerdier verteerd door de gloed van de vlammen des toorn Gods, opdat hij het eeuwig verderf zou ontkomen. Door Christus' offerande wordt hem verzekerd, dat de toorn Gods van hem is afgekeerd, zijn zonde en schuld door het vuur in dat offer vernietigd, en zo vond hij het rustpunt voor zijn hart in het offer, dat voor hem gebracht werd, en dat offer werd verteerd en niet het altaar. Zo ook met Christus, de stervende Christus blijft: God te prijzen in der eeuwigheid! En als David dan zo met zijn gedachten doordrong in het Heilige der Heiligen, dan wist hij, dat daar de staf Aärons was, die dood was geweest en toch daarna gebloeid had; en dan zag hij door de geest Christus opgewekt en ten hemel varen; dan als een toonbrood voor het aangezicht des Heeren gesteld als het reine dankoffer; en dan als het wierookoffer altijd biddende voor Zijn volk; ja, als hij mag komen tot het altaar en dan zien de ark met het verzoendeksel boven de wet, ten bewijze dat aan alle gerechtigheid genoeg gedaan was; en dan de Heere, tussen de cherubim wonende boven het verzoendeksel. Hij wist, als hij daar kwam tot Hem, die op het altaar lag in het offerdier, dat hij dan ook bevredigd en verzoend was met een Drieëenig God. En zoolang als des Heeren volk daar niet komen kan, zal er bij hen altijd nog een ledige plaats overblijven.
Maar waar dat geschiedt, daar noemde David de Heere: "Den God der blijdschap mijner verheuging." Nu te ontvangen wat men niet had durven verwachten, hoeveel te meer zal dat dan de ziel in God verblijden, als het hem mag gebeuren om daar gebracht te worden, dat men kan getuigen: "Ik ben door Christus niet God verzoend; de Heere is mijn deel voor tijd en eeuwigheid, en nu heb ik de rust voor mijn hart en de vrede voor mijn ziel met God ontvangen." En welk een wonder- volle blijdschap voor de ziel, die gemeend had in de diepte des eeuwigen verderfs gestort te worden, door de diepte des eeuwigen ontfermens gebracht te zijn geworden, door Christus, tot God en zijn zalige gemeenschap. Dat was dan ook, geliefde toehoorders, Davids doel.

Laat ons nu in de derde plaats zien, welke vrucht dat afwierp.

Doch zingen we vooraf met elkaar: PSALM 116: 5.

Davids bede en begeerte was om licht en waarheid, met het doel, de Heere te ontmoeten, met Hem te verkeren, Hem te genieten en Hem te dienen. En die begeerte vervuld zijnde, kan niet zonder vrucht blijven. En die vrucht is vreugde en blijdschap der ziele, en een verheerlijking van Jehovah.
Hoor maar hoe David besluit: "En U met de harp love, o God! mijn God!" God Drieëenig is de bron der ware vreugde. Uit Hem alleen vloeit het heil en de vrede voor een benauwde en bedroefde ziel. Immers, ook David had verkeerd in ellende, in strijd,

in Godsgemis; maar nu, als hij weer bij de Heere is of zou gebracht zijn, dan kan hij ook getuigen: "0 God! mijn God!" Dat is dan weer de gewenste zielevreugde, waar David om bad in Psalm 51: 14: "Geef mij weder de vreugde Uws heils." Er is geen ware blijdschap als alleen uit, van en door de Heere. Hij is de Fontein van alle zalige levensvreugde, en zich alzo openbaart en ontsluit, en zijn vreugde en blijdschap alleen meedeelt aan de ziel in de weg des geloofsgemeenschap met de Heere. Dan kan de ziel getuigen: "Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven." En, zoals nu de Heere de Bron is van zielevreugd, dat uit en door Hem wordt meegedeeld aan de ziel, zo is Hij ook, wanneer men hem weer ziet en niet Hem verkeert, het eeuwige voorwerp van ware levensvreugd. Daarom is het Filipp. 4: 4: "Verblijdt u in de Heere!"
De vreugde en blijdschap des Heeren is verheven boven alle vreugde van godsdienstig zelfvermaak, gelijk velen, M. H., een eigengemaakte blijdschap hebben, wat geen vrucht is van geloofsgemeenschap met de Heere. De vrucht van geloofsgemeenschap niet de Heere is van geestelijken aard, want zij is uit God, door Christus, in de ziel gegeven. Zij is heiligend en ziel- zaligend in haar wezen en natuur. Hoe meer het hart met die vreugd is vervuld, hoe meer de zonde en aardsgezindheid daaruit verdreven worden. Zij is God-verheerlijkend, want hoe meer van die vreugd in de ziel, hoe meer lust om de Heere te dienen, te loven en te prijzen. Dan is het, Psalm 103: 2: "Looft de Heere, mijn ziel en al wat binnen in mij is Zijn heiligen naam."

En dan stort hij zijn van vreugde overvolle hart uit aan des Heeren voetbank, met God-verheerlijkende lof, gelijk hij ook zegt: "En U met de harp love, o God, mijn God!"
Nee, dan hangt de harp niet meer aan de wilgen en behoeft men niet meer te zeggen: "Hoe zonde ik de Heere een lied zingen in een vreemd land", maar dan zingt men juist een lied ter verheerlijking Gods in het land onzer vreemdelingschap hier op aarde. Deze vreugde openbaart zich niet gelijk de ingebeelde vreugde in een hoogmoedige zelfverheffing en zelfverheerlijking en in een zoeken van haar eigen gaven, maar zij is uit, door en met God; zij is vreugde, die de ziel zich niet doet verheffen, maar vernederen.
En dan God als de God zijner ziel te kennen, verzekerd te zijn de zijn te wezen, schenkt wel vreugd en blijdschap in de ziel, maar stemt haar tevens tot diepe ootmoed. Dan vloeien zelfs de tranen van dankbare ootmoedige liefde en van nederige kleinheid langs de wangen. Die tranen worden door de Heere in zijn flessen vergaderd. Dit is een blijdschap, dien de wereld niet kent, omdat zij van de Heere uitvloeit. Hierdoor wordt weer openbaar, dat de Heere niet stil zit, maar dat Hij nederzendt, dat Hij Zichzelf meedeelt en iets van de eeuwige gelukzaligheid uit Hem in de harten van Zijn volk doet stromen. En wat uit en door en van Hem is, keert ook weer met oprechten dank tot Hem weder, met een Hem verheerlijkende lof, want uit, door en van Hem zijn alle dingen.

Dat is dan ook zo met David als hij zegt: "En U met de harp love, o God, mijn God!"
Welk een heerlijke vrucht van een geschonken en vervulde begeerte, van genadige gebedsverhoring. Daar gaat het dan ook, om de Heere te loven. Het is zo groot, om zijn ziel gered te zien van de dood, de ogen van tranen, de voeten van aanstoot, om voor de Heere te leven en te wandelen en Hem te kunnen lofzingen, vanwege de verheerlijking van zijn genade aan de ziel. Dat is dan de verlustiging der ziel.
Maar waarom moet daar nu de harp bij? Is dan de mond niet genoeg? O, als een zondaar begenadigd wordt, als zijn ziel gered en verlost wordt van de eeuwigen dood en van de zonden en schuld, dan zou hij wel wensen, dat heel de wereld met hem

samenstemde, om des Heeren lof te verkondigen. Hoor maar eens wat de dichter zo in een anderen psalm uitroept: "Dat de aarde zich verheuge! Looft de Heere! Looft de Heere in de hemelen! Looft Hem op de hoge plaatsen! Looft Hem, gij Engelen! Looft Hem, gij zon en maan en gij lichtende sterren." Ziet nu hoe de ziel wilt, dat allen de Heere loven vanwege zijn genade en goedertierenheid aan hem bewezen. Alleen schreien, dat gaat wel, maar alleen te juichen en de Heere groot te maken en te loven, nee, dat kan niet. Dan is het, Psalm 34: 3: "Maakt de Heere met mij groot en laat ons Zijnen Naam tezamen verhogen."
En dan geeft hij de reden daarvan te kennen in het volgende vers: "Ik heb de Heere gezocht en Hij heeft mij geantwoord en mij uit alle mijn vrezen gered." Daarom is dan nu de stem alleen voor de dichter, voor David, niet genoeg, de harp moet er bij, gelijk in de hemel de citers zijn, om in oneindigheid des Heeren deugden te loven, Openb. 15: 2, waar een groot getal mede stond aan de glazen zee, hebbende de citers Gods enz.

Het is dan ook de moeite wel waard om de Heere te loven, die hij nu kan en mag aanspreken met het: "O God, mijn God!" Dat mede te mogen zeggen: "Mijn God!" dat die God, de Vader in de hemel, onze God en Vader is, die trouw houdt in der eeuwigheid, zou dat hem niet doen zingen? Keer tot uw ruste weder, mijn ziele, want de Heere heeft aan u welgedaan.
"O God!" Deze uitdrukking zegt het onbegrijpelijke van de grootheid, het onverklaarbare van het wondervolle, daarvan ziende op wie en wat de Heere voor hem is, en wie en wat hij is voor de Heere.
Dat "o God!" zegt dan ook, dat nu zo geheel zijn hart en ziel daarmede vervuld is. En geen wonder, want bij dat "o God!" voegt hij onmiddellijk: "Mijn God!" En juist dat "mijn" is zo de heerlijke vrucht van een verzekerd geloof en dat doet hem dan ook zo spreken. Dat is dan ook de drang om de Heere zijnen God op de harp te loven en te prijzen. "0 God" te zeggen, zou hem weinig baten, als het niet gepaard ging met een "mijn God!" En nu is het niet een mond, vol over de Heere, maar wel een hart vervuld met God, en vrolijk roemende lippen.

Maar, M. H., nu komt het er voor ons persoonlijk op aan, of wij daaraan kennis hebben; of het ook ons om licht en waarheid van de Heere te doen is, om daardoor geleid te worden. Doch dan moeten we leren kennen: 1. Wat de duisternis is. 2. Wat de leugen is. 3. Onze machteloosheid ten goede.
Daarop komt het toch noodzakelijk aan, dat we kennen de duisternis van ons eigen zondig, goddeloos hart, en ook de oorzaak van die duisternis, nl. de zonde, die ons in zulk een jammerlijke staat der ellende hebben gebracht. Daartoe is ons nodig de ontdekkende werking en het licht van de Heilige Geest, dat we daardoor onze blindheid leren kennen; onze duisternis, waardoor we vervreemd zijn van God en Zijn zalige gemeenschap, geen hope kunnen hebben voor de toekomst, zonder God in de wereld levende, gewillige slaven en dienaren der zonde en van satan. Toch, in dezen staat levende en daarin onze lust vindende, zal het ons een eeuwige duisternis baren, een eeuwig verlaten zijn van God en Christus, om voor altijd te verkeren in de gemeenschap der duivelen en vervloekten in de hel. Maar nu, als Gods Geest ons aan deze treurvolle zaak ontdekt, wordt de behoefte geboren, om uit die duisternis, uit de kluisters van zonde en dood, verlost te worden.
Dan, ten tweede, leren we ook de leugen kennen. In onze val en bondsbreuk in Adam, zijn we de leugen toegevallen, en hebben haar geloofd; satan, die een leugenaar is van de beginne en in de waarheid niet is staande gebleven, want geen waarheid is in hem.

Ziet, zo we kennis krijgen aan zonde en ellende, worden we ook gewaar, dat, wat we eerst in onze afval van God als waarheid hebben aanvaard, leugen is, want in plaats van als God te wezen, zijn we de duivel gelijk geworden, beelddragers van satan, doende de wil des vleses en der gedachten, hetwelk vijandschap is tegen God. Maar nu, wanneer het God behaagd Zijn licht in onze ziel te ontsteken, zuchten we in dezen kerker der zonde naar God en zijn gemeenschap. Dit is de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Maar nu worden we ook gewaar in de derde plaats onze machteloosheid daartoe. Vandaar de bede der kerk: "Heere, bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn." Dan klimt de smeekbede uit onze ziel met de dichter van Psalm 140 op tot God:

"Voer mij uit mijn gevangenis,
Tot roem Uws Naams, die heerlijk is."

Is dat nu zo met u, mijn lieve toehoorder? Heeft uw ziel daar kennis aan? Hebt ge zo uw kracht- en machteloosheid leren kennen, dat ge zegt: "Heere! zo Gij mij niet te hulp komt, moet ik eeuwig omkomen, ach, zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden en brengen tot de berg Uwer heiligheid."
Ziet, dan zijt gij niet meer in de duisternis, maar al hij aanvang daaruit verlost. Is dit nu zoo, dan moet ook het doel van onze begeerte zijn, om tot God geleid te worden, en met Hem te mogen verkeren, in zijn liefde en gunst te delen, en nu niet alleen om Hem te genieten, maar ook om Hem met een volkomen hart te dienen, te loven en te prijzen, omdat 21
Hij het waardig is. Is het ons nu daarom te doen? Dit hebben we ernstig te onderzoeken. Het moet ons maar niet te doen zijn, om van de straf ontheven te worden, maar om met God verzoend te worden, dien wij door onze zonden hebben vertoornd en beledigd. Om tot die verzoening te geraken, moeten we kennis krijgen aan de Zone Gods, Jezus Christus, als Borg en Middelaar, waardoor ons de verzoening geschonken wordt. En, ja! nu moet ieder, die op de weg des levens gebracht wordt, wel ervaren, dat de dagen der duisternis vele zijn, wat moeite en soms bange strijd veroorzaakt, waarin we menigmaal vrezen, nog een der dagen in de klauwen van de helse leeuw om te komen.
Maar geen nood, de Heere is getrouw en Hij zal niet laten varen het werk Zijner handen, en dat krijgt de ziel dan ook wel weer eens te geloven. Als de Heere weer eens een straaltje licht geeft om te zien, wat Hij gedaan en geschonken heeft, o, dan komt er wel eens een blijmoedige zielsgestalte, wat zo aangenaam is. Dan kan ons hart zo verlangen naar de Heere en het goede van Zijn huis, want daar is Gods volk ook op gesteld, om te wandelen in de ordonnantiën des Heeren, om te komen onder de prediking des Woords en de bediening der Sacramenten. Als het leven der genade op een gezond peil staat, hebben we daaraan behoefte, dan kunnen we daar niet buiten.
Daar was het David ook om te doen, om gebracht te worden tot des Heeren woningen en tot zijn altaren. Maar nu ook verlangt de ziel licht, meer licht en meer waarheid in liet hart, opdat men daardoor meer eigen ellende zonde kennen, en ook de rijkdom der genade, de volheid van God in Christus Jezus, geopenbaard voor ons. En nu is alles hier ten dele, gelijk de apostel zegt: "Wij kennen ten dele en profeteren ten dele, maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal hetgeen ten dele was, te niet gedaan worden, opdat God zij alles en in allen." Dan zal ook alle duisternis verdreven worden. Dan, als het eeuwige licht komt, wanneer God alle tranen van de ogen zal afwissen, en de dood niet meer zal zijn, dan zal er een opgaan zijn ten berge des Heeren, ten huize Gods des Vaders, waarin vele woningen zijn. Dan is er nooit geen donkerheid en ellende meer, maar een eeuwig leven en wandelen in het licht van de

heerlijkheid des Heeren, de Drieëenigen Verbonds-God!
AMEN!

2. De Gesterkte Erfenis.
Predicatie over Psalm 68: 10b.

Zingen Psalm 23 vers 1.
Lezen Psalm 68 vers 1 -17.
Zingen Psalm 68 vers 4 en 5.
Psalm 16 vers 4.
Psalm 17 vers 8.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!
"De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken." Zo horen wij David spreken van zijn genadig voorrecht, Psalm 23: 1. Was de Heere zijn Herder, dan was hij ook een schaap van dien Herder, die wel voor Zijn schapen zal zorgen, zoals Christus van Zichzelf getuigt, Joh. 10: 11: "Ik ben de goede Herder, de goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen."
Zoals David eens een schaap van zijn vader redde en verloste, zo heeft Christus, de meerdere David, al Zijn uitverkoren schapen uit de klauw en de macht van de satan, de helse leeuw, verlost, Jer. 31: 11 enz. Hij heeft al Zijn schapen in Hem uitverkoren, gekocht met Zijn dierbaar bloed. Allen waren van nature verloren schapen, dwalende op de weg der zonde en der vervreemding van God, Jes. 53: 6: "Wij dwaalden allen als schapen en keerden ons een iegelijk naar zijnen weg." Dat is naar onze eigen weg, van God af en tegen God in. Maar Hij, de Herder Israëls, komt Zelf de uitverkoren kudde Zijner schapen te roepen en bijeen te vergaderen, zoals van haar gezegd wordt, 1 Petrus 2: 25: "Want gij waart als dwalende schapen, maar nu zijt gij bekeerd tot de Herder en Opziener uwer zielen."
"Hij is mijn Herder!" Dus wordt hij als des Heeren schaap geleerd en geleid. Hij leerde hem in de vernederende school van zelfkennis en in de pijnlijke school van lijden en onder de schaduw van het kruis, want al des Heeren schapen worden tot kruisdragen geroepen. Hij is een Goddelijke Herder, zodat Zijn ambt en werk voor en aan Zijn schapen van Goddelijke waardigheid is en van een eeuwige ge-duurzaamheid. Daarom kan en zal Hij ze wel bewaren, zodat niet een uit hen verloren gaat. O nee, (Joh. 10: 28.)

"De Heere Jehovah is mijn Herder!" Daarom, als de Heere Jehovah, de waarachtige God, heeft Hij een volmaakte kennis van al Zijn schapen, elk in 't bijzonder. Hij kent hen persoonlijk; kent hun wegen, hun behoeften, toestanden en omstandigheden, Joh. 10: 14: "Ik ken de Mijnen en wordt van de Mijnen gekend." Hij kent hun zonden en ellenden en ook hun noden en hun dagelijks kruis en verborgen verdriet. De Heere mijn Herder, weet alles, want Hij heeft mij gemaakt een schaapke Zijner kudde.
Hij, de Herder, is hun geleide, en leidt hen door woestijnen en door de wildernis van hun gevallen natuur, door de moeilijke wegen der beproevingen. Maar Hij zal hen in geen pad leiden, wat zijn voorzienigheid niet verordende en wat zijn wijsheid niet heeft afgebakend en waarin het eeuwig verbond niet voorzien heeft. Waar Hij hen ook leidt, Hij kent hun weg. Wanneer Hij zijn schapen heeft uitgedreven, gaat Hij voor hen heen. Zo gaan zij geen onbetreden pad.
O nee! Hij, hun Herder, is voorgegaan, om de weg te banen. Welk een voorrecht, om de weg, dien Hij voorging, te betreden; de weg, eenzaam, niet tranen en lijden, daarop geleid, worden zij ondersteund door Hem en Hij zal hen leiden door Zijnen raad en

daarna in heerlijkheid opnemen. Hij is de Herder, wiens macht hen bekeren, wiens genade hen zaligen en wiens trouw hen bewaren zal, want Hij is en blijft dezelfde; Hij is de Herder, op Wien, in hun plaats, het zwaard der Goddelijke gerechtigheid neerkwam, om het voor eeuwig van hen af te wenden.
Merkt nu wel op! Niet een Herder, niet de Herder, maar mijn Herder. Dat is een dubbel voorrecht. Dat is een persoonlijke geloofsverzekering. De ziel erkent daarmede haar aanspraak op Zijn persoonlijk bezit, dat is: Hij beminde mij persoonlijk; verkoos mij persoonlijk; kocht, verloste en riep mij persoonlijk. En daarom ben ik de Zijne, door zijn toe-eigening van mij.

"De Heere is mijn Herder!" Daarom zal Hij mij redden en mij blijven verzorgen. Daarom kan David ook zeggen: "Mij zal niets ontontbreken." O nee! want de Heere zal al hun nooddruft vervullen. Daarom zal Hij zijn schapen wel redden, leren, leiden en voeden. Hij Zelf zal hen leiden in grazige weiden van Zijn Woord, Verbond en Sacramenten en van zijn weldaden. Hij richt Zelf de tafel toe met zijn verbondsweldaden; voor hen aangericht tegenover hun tegenpartijders. Hij wil hen komen onthalen aan het gastmaal Zijner genade, waar de scheiding zich openbaart tussen des Heeren levend- gemaakte schapen en de wereld, (1 Joh. 3: 1). Ik heb een spijze, zegt Jezus, dien gijlieden niet weet. En zo kan ook des Heeren volk spreken. Het zielevoedsel van des Heeren volk is voor de wereld gans onbekend. Hij bereidt de Zijnen een vetten maaltijd. Daarop onthaalt Hij zijn arme, ellendige, geestelijk hongerigen en dorstigen.
Komt, laat ons verder zien het genadig voorrecht van des Heeren volk, wat de Heere haar verzekert van zijn dierbare weldaden.

Zoeken wij vooraf des Heeren aangezicht in gemeenschappelijk gebed.

Tekst: PSALM 68: 10b:
"Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden."

VERKLARING.
Deze psalm, M. H., is door koning David opgesteld, door de Heilige Geest, bij gelegenheid van de opvoering van de ark des Verbonds naar Sion. De ark des Verbonds met haar verzoendeksel daarop, was een gewichtig stuk onder Israël. Daarin lag het gehele geheim van Gods genaderaad en van het verbond der verlossing, dat in God, door de Messias, eeuwig vast is. In die ark lag de gehele dienst van Jehovah, Israëls God. Waar die ark gemist werd, daar ontbrak alles, want zij was de woonstede des Heeren onder Zijn volk. Zij was een zichtbaar teken en onderpand van Zijn tegenwoordigheid. En daarin en daardoor was Hij te vinden voor Zijn volk, dat naar Hem zocht. Zijn woning was in het bloed der verzoening, hetwelk op het verzoendeksel gesprengd werd, wat beenwees op Christus. Neemt Christus weg uit de dienst des Heeren, wat houdt men dan over, daar Hij alleen alles is?
De ark Gods werd weleer weggevoerd. Daarop ziende, werd het in benauwdheid geboren kind Ikaboth genaamd, d. w. z.: de ere Gods is weggevoerd uit Israël. Zo ook is alleen in en door Christus de ere Gods teruggebracht. De Heere verlaat wel nooit geheel Zijn volk, o nee, maar er kan wel een tijd zijn, waarin Hij Zich verbergt. Dan geen gezicht op Hem, geen opening en geen toegang tot Hem. Zo was het ook met Israël, toen de ark uit de aan- spraakplaats, uit Gods heiligdom, was weggenomen, maar nu mocht David haar weder opbrengen naar Sion.
En, zoals Mozes met het optrekken van de ark zeide: "Sta op, Heere! en laat Uw

vijanden verstrooid worden en Uw haters voor Uw aangezicht vlieden!" zo ook spreekt David hier, (vers 1-4). Hij ziet zo in de betekenis van de ark de gehele verlossing van Gods volk, hetwelk een stof van vreugde is, (vers 5-7). En zo getuigt hij, dat de Heere Zich zo ontzaglijk openbaart in Zijn wezen, om Hem te vrezen. Tevens ook zo gunstrijk om Hem te beminnen, zoals hij in vers 8 en 9 openbaart. En dan horen wij in onze tekst, wat de Heere is voor Zijn volk.
Laat ons dan zien:
1e. Op des Heeren erfenis;
2e. Op haar toestand;
3e. Op haar weldaad.
Daarna zullen we met toepassing eindigen.

"Gij hebt Uw erfenis gesterkt."
Door 's Heeren erfenis, M. H., wordt door sommigen Israël, als des Heeren bijzonder volk, verstaan. Door anderen weer het beloofde land Kanaän. Wij kunnen het echter niet van elkaar scheiden. Zo zegt Mozes tot de Heere, ziende op Israël: "Zij zijn toch Uw erfdeel", Deut. 9: 29. En ziende op Kanaän "Het land, dat de Heere u ten erfdeel heeft gegeven", Deut. 4: 21. Ja, al wat dat volk is, heeft en ontvangt, is alles uit en van de Heere. Nu moet men echter niet Israël in het algemeen aanmerken als des Heeren bijzonder volk, onderscheiden van alle volken, als des Heeren erfenis te zijn. O nee! daar is een overblijfsel, naar de verkiezing der genade. Daarom wordt ook gezegd: "Hetgeen Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen, maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden." Wij moeten wel aanmerken, dat het Adamsgeslacht in twee soorten is gesplitst, waarvan het ene deel het slangenzaad en het andere deel het vrouwenzaad uitmaakt. Een middelsoort bestaat niet. Nu is er in Adams bondsbreuk, waarin alle zondige gevallen Adamskinderen zijn, geen onderscheid, o nee, van nature zijn zij allen kinderen des toorns, allen in de dood, onder de vloek. Dood in zonden en misdaden, vervreemd van het leven Gods. "Want zij allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods," Rom. 3: 23. Nu moet men ook wel van die onderscheiding) verstaan, dat niemand zichzelf gaat onderscheiden en afscheiden, want dat geschiedt alleen door , de Heere Zelf. Toen de Allerhoogste Adams. Kinderen vaneen scheidde, heeft Hij de landpalen der volken gesteld naar het getal der kinderen Israëls. Want de Heere is het deel van Zijn volk, Jacob is het snoer Zijner erve.
Maar de oorzaak ligt niet in hen, wanneer de Heere ze in Zijn liefde en verbond opneemt, en haar van de anderen komt te onderscheiden en af te scheiden, o nee, want wie onderscheidt u, en wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? Dat men een kind Gods wordt in onderscheiding van anderen, is niet gelegen in onze meerdere geschiktheid of goede gezindheid of gewilligheid onzerzijds, maar de Heere verkiest sommigen tot vaten ter ere voor Hem, en laat anderen in haar val en verderf liggen. Hij doet alles naar Zijn welbehagen. Wat reden of oorzaak zou er kunnen zijn, daar allen onrein zijn? (Job 14: 4.) Allen in zonden ontvangen en geboren, allen de eeuwigen dood onderworpen. Hij zegt, dat Hij de vaten des toorns in lankmoedigheid heeft verdragen, tot het verderf toebereid. *En hetgeen Mijn volk niet was, Mijn volk noemen, en die niet bemind was, Mijn beminde.*
Zo dus vindt het onbegrijpelijke voorrecht een kind Gods te zijn, een erfdeel des Heeren, geen andere oorzaak dan vrijwillige liefde, zoals ook Johannes daarvan getuigt en roept dat op en aan te merken enz. Wat voor reden was daartoe in Adam, in Abraham, in Jacob, in Israël, in de Efeziërs, in de Corinthiérs?
Immers niets dan redenen, dat God Zich niet meer met hen ten goede zou komen in te

laten? Hoe wordt men nu een kind des Heeren, een erfgenaam van God en Christus? Alleen door wedergeboorte, zoals men door natuurlijke geboorte een kind wordt uit onze ouders, zonder ons toedoen of onze wil. Zo ook is des Heeren erfdeel niet uit de wil des vleses of uit de wil des mans, maar uit God geboren, Joh. 1: 13. De oorzaak hiervan is alleen Gods grote barmhartigheid. En wat is nu daarvan de grond en het middel, waardoor dat geschiedt? Immers alleen de voldoening van de Zone Gods door Zijnen dood en opstanding? En de Heilige Geest is daarvan alleen de Bewerker. Daardoor worden wij de Goddelijke natuur deelachtig. Door de wedergeboorte wordt het verstand verlicht, waardoor men leert zien en kennen het kostelijke van de Goddelijke dingen, en het snode van die der zonde en wereld; het schandelijke en schadelijke van de zonde, en het begeerlijke van Gods gunst en gemeenschap, en van een geredde ziel; en de noodzakelijkheid en dierbaarheid van de Heere Jezus Christus, waardoor men zonde- wereld- en satansdienst gaat verlaten en geheel vrijwillig de Heere en Zijn dienst en gemeenschap kiest en die nu ook gaat zoeken. Ook gaat hij beantwoorden aan het bevel des Heeren: "Zoekt de Heere!" Jes. 55: 7.

De Heere wordt nu voor zulk een ziel het voorwerp van vrees, liefde en gehoorzaamheid. Dat geschiedt nu alleen op de dag van 's Heeren heirkracht, Psalm 110: 3. Zo verlaat dan zulk een, die van nature de duivel tot zijn vader had, zijn volk en zijns vaders huis, en gaat over tot de Heere, tot Zijn Woord, weg, dienst en volk, hetgeen nu zijn keus en levenselement wordt, om reden hij overgaat van de dood in het leven.

Dat zijn nu, M. H., geen mensen, die van nature beter zijn dan anderen, o nee, want was Jacob beter dan Ezau? Was Manasse beter dan anderen, en de ene moordenaar aan het kruis beter dan de andere moordenaar? Was Paulus beter dan andere farizeeërs? Immers nee! Het geldt hier alleen, Ef. 2: 8: "Uit genade zijt gij zalig geworden."

Waarom wordt nu 's Heeren volk een erfenis genoemd? Wegens een bijzonder eigendom, en dat zijn zij van Hem, 1 Petrus 2: 9. Een erfenis is een zaak, waar men een wettig recht op heeft. Alzo heeft de Heere dat op Zijn volk. En dat niet alleen uit schepping, maar door een wijze en genadige uitverkiezing, voor Hem. Deze verkiezing is geschiedt voor de grondlegging der wereld, en dat niet om, maar wel in Christus, Ef. 1: 4 en naar vers 11: "In Hem, (dat is in Christus) in Welken wij ook een erfdeel geworden zijn, wij, die te voren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen, die alles werkt naar de raad van Zijnen wil."

Een erfdeel of erfenis zijn ze ook om het genoegen en vermaak, hetwelk God in hen heeft. Zoals men zich in een erfenis verheugt, zo is des Heeren volk een erfenis, waarin God Zich verlustigt, al is zij ook, zo de Heere zegt, de gesprenkelde vogel, waar al de vogelen, als roofgedierte der hel, op los komen. Hij zegt, Ez. 44: 28: "Ik ben hun erfenis!" Zij zijn de voorwerpen van Zijn Goddelijk vermaak en verlustiging. Daarom zegt Hij ook, Jes. 62: 8: "Mijn lust is aan haar." Waarom is nu Zijn erfenis het voorwerp van Zijn verlustiging?

Omdat Hij in hen ziet: 1. Zijn eigen eeuwig voornemen en welbehagen, Zijn raad, Zijn verbond en Zijn verkiezing. 2. Maar ook ziet Hij in hen Zijn Zoon met Zijn werk, Zijn bloed en gerechtigheid. Daarom kan van hen gezegd worden, Psalm 16: 6: "Een schone erfenis is mij geworden." Ook ziet Hij in hen Zijn Heilige Geest met Zijn gaven en werken. En zo zijd zij een erfdeel van God, uit Christus, door de Heilige Geest, Ef. 4: 17 enz.

Een erfenis, wegens de onveranderlijkheid van eigendom. Een erfenis wordt zorgvuldig en nauwkeurig bewaard. Zo ook bewaart de Heere Zijn volk, want Christus

is gesteld tot een erfgenaam van allen. In Hem verkoren, worden zij ook als Gods erfenis in Hem bewaard. Een erfenis is het voorwerp van bijzondere zorg en verzorging. Zo zal de Heere ook voor Zijn volk zorgen, Zijn wijngaard zijnde, zal Hij haar bevochtigen, behoeden en bewaren, dag en nacht. Een erfenis heeft voor de eigenaar een grote waarde, zo ook des Heeren volk voor Hem! Immers, ze zijn de kostelijke kinderen Sions; ze zijn de beminden des Heeren, de duurgekochten door het bloed des Zoons Gods, 1 Cor. 6: 19.
Welk een genadig voorrecht, zo die erfenis in onze tekst, ons geldt, zo wij daartoe mogen behoren en wij een erfdeel in Hem, de Geliefden, zijn, Ef. 1: 11. En nu wordt daarvan gezegd: "Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden."

Zien we daarom ten tweede op haar toestand.
De toestand van deze hoogbevoorrechten is evenwel niet aangenaam. O nee, dat wordt te kennen gegeven door het woordje "mat", hetwelk aanduidt, uitgeput door krachtverlies, zoals Jeremia klaagt: "Mijn sterkte is vergaan," Klaagt. 3: 18. "Mat" drukt uit een toestand, die bezwijking nabij is, wegens gebrek aan het voor haar onmisbare, om moedig en opgewekt te kunnen zijn, zoals David klaagt, Psalm 63 2: "O God! Gij zijt mijn God! ik zoek U in de dageraad; mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water." Zo dorst Davids ziel naar des Heeren bijzondere openbarende tegenwoordigheid, waarin zijn ziel alleen kracht en geloofsvruchtbaarheid vindt en waarin het alleen goed is, Psalm 73: 28. Zo verlangde zijn matte, vermoeide ziel naar de verkwikkende wateren uit Gods heiligdom, zoals een dorre aarde naar de neerdalenden regen. En zo zoekt hij in zijn ellende en benauwdheid alleen in de Heere zijnen God zijn vergenoeging, hetgeen ook maar alleen in Hem te vinden is, zoals Asaf getuigt in Psalm 73: 25.
Merkt nu eens op, M. H., Gods erfenis, zo hoog bevoorrecht, en dan mat geworden! Dat openbaart dus wel, dat 's Heeren volk niet altoos in een aangename levenstoestand verkeert. Niet altoos in de bloemhoven ven een aangenaam levensvermaak, maar in ellende, strijd en moeite, wat Maf deed klagen, Psalm 77: 10: "Heeft God vergeten genadig te zijn? heeft Hij zijn barmhartigheden door toorn toegesloten?" "Mat", dat wil zeggen, allerlei vermoeidheid. O, de zielen der kinderen Gods kunnen wel eens zo vermoeid zijn van de last hunner zonden, die zo veroordelend op de ziel drukt, zoals David klaagde: "Mijn hart keert om en om, mijn kracht heeft mij verlaten; en het licht mijner ogen, ook zij zelven zijn niet bij mij," Psalm 38: 11. En vers 19: "Ik ben bekommerd vanwege mijn zonden."
Moede en mat kan des Heeren volk zijn vanwege de vervolging door de vijanden der ziel, Klaagl. 5: 5: "Wij lijden vervolging, wij zijn moede, want men laat ons geen rust." O, hoe kunnen ook des Heeren kinderen moede worden wegens bijzondere verdrukking, als alles soms zo gesloten blijft en de ziel zo in grote duisternis verkeert, wat kan dat vermoeiend zijn! Job 19: 8: "Hij heeft Mijnen weg toegemuurd, dat ik niet doorgaan kan, en over mijn paden heeft Hij duisternis gesteld." Klaagl. 3: 7: "Hij heeft mij toegemuurd, dat ik niet uitgaan kan." Dan kunnen zij ook vermoeid zijn wegens het zuchten onder de lasten en bekommernissen van dit leven, zodat zij klagen moeten: "Mijn zuchtingen zijn vele en mijn hart is mat." Welk een lijden kan een kind des Heeren soms terneder drukken door de last van het verdorven vlees, dat krijg voert tegen de ziel, Gal. 5: 17: "Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees," zodat zij zuchten: "Och, dat ik toch verlost werd, dat Gij toch de hemelen scheurdet, dat Gij nederkwaamt, dat de bergen van Uw aangezicht vervloten." Jes. 64: 1.
Dan weer kan de ziel zo moede en mat worden wegens de kracht des ongeloofs, die de

ziel gevangen houdt, zodat het haar onmogelijk is, geloof te kunnen beoefenen. O, dan kan al het vroeger gebeurde haar niet meer troosten. De ziel zucht en worstelt onder die macht, maar liet is haar onmogelijk, die macht te verbreken, zodat zij uitroept met de vader van de bezeten zoon: "Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp," Marc. 9: 24.
Dan, dan komt de ziel van Gods erfenis, des Heeren keurvolk, in strijd met de satan, waardoor een geestelijke matheid ontstaat. Dan bestrijdt satan hetgeen gebeurd is, zeggende dat alles maar verbeelding is; dan weer, dat zij de zonde tegen de Heilige Geest begaan heeft en er nu geen vergeving meer mogelijk is. Dan weer werpt hij alle Godlasterlijke gruwelen in de ziel en wilt hij haar wijsmaken, dat God al niet Zijn ongenoegen over hen kwam. Dan zegt hij: "Waar is nu in deze omstandigheden uw God?" Dan roept de ziel uit: "Twist, Heere! met mijn twisters, gaat toch mijn bestrijders te keer," Psalm 35: 1.
Het naam-Christendom kent deze bestrijdingen niet. En geen wonder. Immers, daar is niets te bestrijden. De zeerovers vallen niet aan op ledige schepen, maar op die, welke met kostbaarheden geladen zijn. Hier wordt die strijd gekend en ondervonden door des Heeren volk, maar hiernamaals zullen zij die te boven zijn voor altoos, want in en door Hem zullen zij meer dan overwinnaars zijn, Rom. 8: 37. Maar hier in het Mesech der ellende moeten zij met Job wel eens uitroepen: "Ik hen bezweken vanwege de bestrijdingen." Gods leidingen met Zijn volk zijn leidingen der liefde. Maar menigmaal kunnen zij dat niet bezien, want de Heere komt vaak met rampen en tegenheden, waardoor de ziel zo moede en mat wordt, zodat zij uitroept: "O, wee mij, want mijn ziel is moede, ik ben bedrukt, mijn kracht is vergaan."
En waarom laat de Heere Zijn volk nu in zulke toestanden komen, dat zij mat worden? Laat Hij hen daarin omkomen? O nee, Hij laat haar in die wegen en toestanden komen, om haar te doen ondervinden, dat de benauwdheid voor Jacob wel groot moge wezen, maar dat hij nochtans daaruit verlost zal worden. De Heere zegt, Jer. 31: 14: "Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden." Nu laat de Heere hen in zulke toestanden komen, dat zij mat worden, dan hebben zij dat zo nodig, gelijk de droge aarde de regen. Dan kan de Heere Zijn goed ter hunner verzadiging zo kwijt. Dan komt Hij hen troosten in hun droefenis, Jer. 31: 13, 14. En dat wordt nu in onze tekst verzekerd.

Zien wij ten derde op de weldaad.
"Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als:dj mat was geworden." Dat is een weldaad des Heeren, geschonken aan Zijn volk, wanneer zij die zo nodig had. Zo geeft de Heere de Zijnen het zijn ter rechter tijd. Zeker heeft de dichter met deze woorden, met dat "Gij", de Heere, de Drieëenige Verbonds-God van en voor Zijn volk, bedoeld, het oog op zijn weldaden, aan Zijn volk bewezen, op hun woestijnreis naar Kanaän, waar Hij het moede en matte volk versterkte met het manna uit de hemel er met het water uit de steenrots. Zo schenkt de Heere ook Zijn volk geestelijke zielsversterkingen in hun moeitevolle leven, gelijk een Elia met de voor hem bereidde spijze, de warmen koek uit de hemel, werd gezegd: "Sta op en eet, want de weg zou voor u te veel zijn," 1 Kon. 19: 7. Welke geestelijke zielskwalen des Heeren volk ook moge hebben, voor die allen heeft Hij zijn middelen, want in Hem is een alle soorten volheid. Hij versterkte Zijn volk Israël dan weer eens door hun brood te geven, als in de dagen van Naomi, dan weer door een wondervolle verlossing door de Rode Zee, dan weer door overwinning van de vijanden, als met Amelek. Op allerlei wijze komt de Heere Zijn matte erfenis te versterken, naar dat Hij ziet, dat zij van node hebben. Daarom zegt Paulus, Hebr. 13: 9: "Het is goed, dat het hart gesterkt wordt door genade."
Met dat "Gij hebt" verklaart David, dat de Heere alleen de oorzaak en bewerker is van

al die versterkingen en van geheel Zijn erfenis. O ja! elke versterking der matte ziel komt als een genadeweldaad en gave van de Vader der lichten, afdalende tot hen, Jac. 1: 17.
Het woord "verstel kt" wil zeggen, bevestigt, ondersteunt en onderschraagt. Hij komt Zijn volk versterken, als Hij door middel van Woord en Sacramenten, haar zwak geloof komt bevestigen en verzekeren van haar genade, en dat haar werk in der waarheid zijn zal, en als Hij de ziel, die nergens vat aan kan krijgen, nergens in of bij kan komen en geen kracht heeft om te kunnen geloven, dat de Heere een goed werk aan haar begonnen heeft, komt versterken met kracht, zodat zij kan geloven, dat de Heere een goed werk aan haar begonnen heeft en dat ook zal voleindigen. Hij komt haar versterken niet het manna van Zijn Woord en met de vertroostende wateren van Zijn Evangelie, als Hij hun geestelijk hongerige zielen daarmede eens komt voeden en laven. Dan kunnen zij getuigen met David, Psalm 23: 3: "Hij verkwikt mijn ziel."
Hij komt ze versterken als Zijn erfenis, als Hij hen te hulp komt in hun noden en hen komt te redden. En wanneer Hij tot hun ziel spreekt: "Vreest niet, want Ik ben met u, Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u niet de rechterhand Mijner gerechtigheid," les. 41: 10, dan komt Hij ook de treurige zielsgestalte Zijner erfenis wel eens te veranderen in blijdschap, door de vertroostingen Zijner genade en door de vreugde Zijn Geestes, als Hij die aan de ziel schenkt, zoals David mocht ondervinden, Psalm 4: 8. Hij versterkt hen als Hij hen in hun zwakheden komt ondersteunen en hen genade en kracht aan de ziel schenkt, 2 Cor. 12: 9. Hij versterkt Zijn erfenis, als Hij haar komt verzekeren van haar gezegend aandeel aan Hem, zodat zij kunnen zeggen, Klaagt. Jer. 3: 24: "De Heere is mijn deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen." Ook doet de Heere dat door middel van de Verbondszegelen, in 't gebruik der Sacramenten, als Hij hen in het Avondmaal, in die tekenen, zo eens Zijn liefde, door overgave in de dood, doet zien, en aan de ziel mededeelt en doet genieten, zodat zij die proeven en smaken. "En bekennen zijn liefde, die de kennis te boven gaat," Ef. 3: 19. En ook als Hij zijn verzoenende vrede eens aan haar mededeelt en haar in zijn gemeenschap voert en haar daar doet zingen Psalm 68: 5: "Gij verkwikt Uw volk goedertieren."

De Heere komt dan de matte ziel Zijner erfenis vaak verrassend en onverwacht k versterken, en als zij daar niet op durven rekenen, omdat zij zich dat zo onwaardig achten en gevoelen. Hij schenkt hen een verrassende zegen door licht te geven of door kracht mede te delen; door een woord te spreken; door een belofte te schenken of door het Avondmaal dat opnieuw aan de ziel te bevestigen. Hij komt ook Zijn erfenis versterken, zoals Hij Israël wel eens terugleidde naar de Schelfzee of Rode Zee, en haar het begin van Zijn weg en leiding deed zien en haar versterkte door het gezicht op zijn eerste wondervolle daden. Zo leidt de Heere Zijn volk wel eens terug tot de eerste daden van zijn bemoeienissen met haar om haar dan daarbij te bepalen, zodat zij daardoor zon versterkt worden, dat zij zeggen: "Heere, nu ben ik verzekerd, dat niet ik met U, maar Gij met mij begonnen zijt."
Ook komt de Heere hen wel eens bij hun eerste Avondmaalsviering te bepalen, zodat zij daardoor weer een sterke geloofsbegeerte krijgen, om daar weer eens aan te zitten, en dat zij weer eens gemeenschap mogen oefenen met de Heere door het Sacrament. Hij komt hen te versterken, als Hij de verkiezende liefde, de volbrachte verlossing en de verdere weldaden voor het eerst of bij vernieuwing komt toe te passen, en daarmede, door de Heilige Geest, aan de ziel getuigt, dat zij kinderen Gods zijn, Rom. 8: 16.
Hij versterkt haar met een geloofsgezicht op Hem, als op de oversten Leidsman des

geloofs, Hebr. 12: 1, ziende, dat Hij alle behoeften kan vervullen. Geen zonden zijn er, die zijn genade niet kan vergeven; geen bederf, dat zijn almacht niet kan overwinnen; geen gebrek, waarvan Hij niet kan verlossen; geen leed, hetwelk Hij niet kan verzachten; zodat men zijn algenoegzaamheid erkent en boven alles verheft. Hij versterkt haar in de Avondmaalsviering, als Hij door de tekenen tot haar spreekt: "Ik ben dood geweest, en wel voor u, om u en in uw plaats, ter uwer bevrijding van de dood. En nu, Ik leef en gij zult leven," Joh. 14: 19.
En als daar dan het geloof zo in liefde met Hem werkzaam mag zijn, door zijn werkzaammakende tegenwoordigheid, o, dan wordt zo Zijn bevel gehoorzaamd: "Doet dat tot Mijn gedachtenis." Zal dan uw ziel niet gevoed en verkwikt worden? Maar als het nu uw ziel aangenaam is, stelt dan niet uw gevoel in de plaats van Christus, om daarop te vertrouwen. Want Hij alleen moet het voorwerp en de grond van uw vertrouwen blijven, zoals Asaf zegt: "Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten," Psalm 73: 26.
Als de ziel dan aan het Avondmaal, door des Heeren tegenwoordigheid, in die grazige weide mag verkeren, dan wordt zij versterkt, en dan wordt ondervonden oprechte boete, maar ook schept zij dan moed; het krachtigst geloof, de warmste liefde, de levendigste hoop, de zaligste vrede en heerlijkste vreugde. Dan getuigt zij met Jacob: "Is dit niet een poort des hemels?" Dan door vertrouwen te rusten op Zijn volbrachte offerande, dat doet de toekomst verbeidend tegengaan, zeggende: "Deze God, is onze God, eeuwiglijk en altoos, Hij zal ons geleiden tot de dood toe," Psalm 48: 15. Wanneer Hij nu komt versterken door Zichzelf te geven, door kracht van Zich te doen uitgaan, door tot de ziel te spreken, al is men dan verwond of moede en mat, dan gevoelt men genezing, rust en vrede. Dan wordt er een gezicht op het hemels Kanaän gegeven en dan wordt getuigd: "Het is ons goed hier te zijn!" Dan wordt gejubeld: "O, Heere! wanneer komt die dag, dat ik toch bij U zal wezen?"
Ziet, is dit nu geen dierbare weldaad, die de Heere zijn erfenis schenkt, door haar zo te komen versterken, en zo dat stil vertrouwen op Hem aan haar ziel te schenken, waarin haar sterkte is? Zo wordt dan bevestigd: "Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden." En zoals David nu hier spreekt tot de Heere: "Gij versterkt Uw erfenis!" zo erkent hij, dat alle leven en geloofsversterking alleen een werk is van de Heere. Daarbij ziende op de verbondsark, was dat het enige middel, waardoor dat geschiedde. En daar nu de ark liet beeld is van Christus als Middelaar, zo wordt het ons ook alleen in en door Christus geschonken, zoals Paulus zegt, Rom. 8: 32: "Zou Hij ons niet alle dingen schenken met Hem?" Alle licht, leven, kracht en troost, komt alleen uit Hem in ons en uit zijn volheid ontvangen wij van Hem genade voor genade, Joh. 1: 16.
In Christus zijn wij erfgenamen, in Hem is haar erfrecht. Door zijn kracht zullen wij strijden, volharden en overwinnen, en dan ook alles beërven, Openb. 21: 7. Dan zal des Heeren erfenis, Zijn volk, de heerlijke erfenis ontvangen, waartoe zij tot kinderen Gods zijn wedergeboren, 1 Petrus 1: 3, 4. Dan zullen zij niet meer moede of mat worden, maar vreugde en blijdschap eeuwig haar deel wezen.
Komt, zingen wij daar nog van uit
PSALM 16: 4.

TOEPASSING.
Geliefde Toehoorders! Het kan dienen voor des Heeren volk, arm en ellendig in zichzelf voor de Heere, tot bemoediging, te horen, te weten en verzekerd te zijn, dat des Heeren erfenis in haar matheid wordt versterkt. Maar nu komt het er vooral op aan, of wij ook tot die erfenis behoren, anders kan 't voor u niet tot troost en bemoediging dienen. Vanzelf behoren zulken niet daartoe, die leven naar het goed-

dunken huns harten, zonder zich om God en Christus te bekommeren en die niet bezorgd zijn over de aanstaande eeuwigheid. Maar wat zal dat eens vreselijk zijn, zo geleefd té hebben en gestorven te zijn, om dan te vallen in de handen van de levendigen God.
Daarom bedenkt toch, hoe zullen wij ontvlieden de toekomende toorn, indien wij op zo'n grote zaligheid geen acht nemen? Hoe zult u ontvlieden, in welk een weg, op welk een wijze? Dat is buiten Christus niet mogelijk! O nee! En zult u nu uw hoop bouwen tot Gods erfenis te behoren, op uw uitwendig levensgedrag, op uw godsdienstplichten, op uw goede werken? O, ziet dan op de rijke jongeling.
Ook die waren bij hem, maar daarom behoorde hij nog niet tot de erfenis des Heeren. Men moet God leren kennen en met Hem verzoend worden, of anders hebt ge geen heil, geen geluk te wachten voor de eeuwigheid. O, weet, dat het daartoe zal moeten komen tot bekering. Wel is dit uwerzijds onmogelijk. Maar mocht het nu maar een moeten en een niet kunnen voor uw ziel worden, opdat u leerde roepen, zuchten en vluchten tot God en zijn genade, om door Hem aangenomen te worden en zo tot zijn erfenis te mogen behoren.

Is u nu reeds genade geschonken? Hebt u God op Zijn woord leren geloven? Is er een opstaan uit de dood der zonden door Gods genade? Is er een zoeken naar de Heere en Zijn heil? Is er een vrezen voor de zonden en voor het gemis van God en Christus? Waar dat nu is, daar is men mede behorende aan Gods erfenis. Als dat zo wezen mag, dan hebben wij kennis aan een matte ziel, want dan is onze zondelust een zondelast geworden. En waar men dan nog alle grond van vertrouwen mist om op te kunnen hopen, omdat men de Heere nog niet kent en nog geen verzekering heeft van zijn genadestaat voor de eeuwigheid en daarover wel eens moede van zuchten is; welnu, het moet verloren en hopeloos worden uwerzijds, omdat het verloren en hopeloos uwerzijds voor God is.
Maar Christus is gekomen, om verlorenen te zoeken en zalig te maken. O, mocht het maar daartoe komen, om u met al uw ellende, zo u zijt, aan de Heere over te geven en u door Hem laten redden en zalig maken. Hij verzekert ons, dat, die tot Hem komt, Hij geenszins zal uitwerpen, Joh. 6: 37. De Heere is bereid om de moedeloze en matgewordenen te versterken met Zijn Woord, beloften en Sacramenten. Maar dan moet men ook in waarheid moede en mat geworden zijn wegens onze zonden, wegens onze droefheid naar God en vanwege ons verlangen naar Christus en Zijn heil. Dan komt de Heere dat mat geworden geloofsleven wel eens versterken tot geloofsoefening met Hem. Dan hopen op Hem, want niet eerder komt de Heere met die versterking, dan wanneer de ziel mat is. Eerst de honger en dan komt de Heere met het manna van levensvoedsel. Eerst de dorst, dan komt Hij met het water uit de geslagen steenrots.
Maar, volk des Heeren, waar u klaagt over de weinige versterkingen des Heeren, onderzoekt u wel de reden? Zijt u wel getrouw in het strijd voeren tegen de zonden, uw vlees, wereld en satan? Komt u wel getrouw en vrijmoedig uit voor de naam en zaak des Heeren?
Uw zondig gemak maakt, dat u niet moede en mat wordt, maar ook, dat u de versterkingen niet nodig hebt. En zo is dan niet de Heere, maar u zelf de schuld daarvan. Leert dat beseffen en bekennen, waar het toe komen moet, zal de Heere uw zielen met liefde en genade versterken. Mocht u nu, volk des Heeren, maar veel behoefte hebben aan die zielsversterkende genade. Wel, dan zal Hij u in het hemels Kanaän binnenleiden, hetwelk uw erfland is, en, als erfgenamen van God en Christus, daar alle verzadiging eeuwig uw deel zijn!

AMEN!

3. De Gouden Koets van Salomo voor zijn Bruid.
Predicatie over Hooglied 3: 9 en 10.

Zingen Psalm 45 vers 2.
Lezen Psalm 45.
Zingen Psalm 68 vers 16, 17.
Psalm 89 vers 1.
Psalm 118 vers 10.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!

Eigenaar en bezitter is niet altijd een en hetzelfde. O nee! Een knecht in het huis van zijn heer is wel bezitter, is inwonende in het huis, maar geen eigenaar er van. Dit is wel het kind, dat is eigenaar van de goederen der ouders, om die te beërven en eens in bezit te nemen. Zo is dat ook met des Heeren volk. Immers de apostel zegt in Rom. 8: 17: "En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en medeërfgenamen van Christus." En in Gal. 4: 28 zegt hij: "En wij, broeders! zijn kinderen der belofte, als Izak was." En kan is het wonderkind, dat uit de verstorvene geboren was. Zo is dat ook met al des Heeren volk, welke niet uit de bloede, noch uit de wil des vleses, maar uit God geboren zijn.
Eigenaar is dus geenszins hetzelfde als bezitter gemaakt was, zolang hij in Abraham's huis was, bezitter van Abraham's goed, maar geen eigenaar, kon dus ook geen erfgenaam worden. Izak, als de zoon der belofte, was de erfgenaam, en Ismaël, de dienstbare, werd verdreven. Bezitters kunnen wel eigengerechtigd optreden, om zich als eigenaar aan te stellen, maar daarmede zijn ze het nog niet, Rom. 9: 16: "Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods." Denkt maar eens even door. De heidense volkeren waren bezitters van Kanaän, maar Israël, het uitverkoren volk, was de eigenaar, daar de Heere het hun gegeven had, en aan Abraham en zijn zaad beloofd. Zo was Israël reeds eigenaar van Kanaän, eer zij daar nog in waren. Zo ook des Heeren volk, het geestelijk Israël, van het hemels Kanaän. Israël was geen eigenaar wegens hun waarde, of verdienste, of meer geschiktheid voor de Heere.
O nee! want de Heere zegt, dat ze het erger maakten in hun overtredingen dan de heidenen. Maar Israël was eigenaar wegens het verbond en. erfgenaam der belofte. Israël moest de weg daarheen bewandelen, en die weg was door de woestijn en was strijdend tegen haar natuur. Zo is het ook met al des Heeren volk. Ze moeten door de woestijn des levens, door de enge poort op de nauwe weg des levens, waardoor men alleen in 't hemels Kanaän komt. Israël kon en moest de weg naar Kanaän alleen bewandelen door goddelijke leiding van de vuur- en wolkkolom. Zo ook alleen zal en kan men des Heeren weg bewandelen door zijn leiding, Rom. 8: 14: "Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Israël moest zich op de weg naar Kanaän openbaren als een bijzonder volk, en Gods ere als hoofddoel stellen van het leven. De weg naar Kanaän was haar vorming en toebereiding tot de ingang. Zo ook met al des Heeren volk; gelijk Asaf zegt in Psalm 73: 24: "Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen."
Israël moest Kanaän als haar erfdeel in bezit nemen, maar dit, zou zijn door strijd en overwinning. Zo ook is de weg van al des Heeren volk. Zonder strijd geen overwinning, zonder overwinning geen kroon, Openb. 21: 7: "Die overwint zal alles

beërven." Israël had met vele en machtige vijanden te kampen, die haar op de weg tegenstonden en de ingang in Kanaän zochten onmogelijk te maken. Zo ook heeft des Heeren volk vele en machtige vijanden rondom en binnen in haar, die hen benauwen en tegenstaan op de weg des levens naar het hemels Kanaän. Maar ten slotte, Israël is toch in Kanaän gekomen, door alle strijd en moeite heen. Doch niet in eigen kracht, maar door de Heere, die haar door alles heengevoerd heeft en gebracht in het land der belofte.
Zo brengt de Heere Zijn ganse Sion in Zijn kracht, door Zijn macht en genade, in en om Christus wil in het Kanaän daar boven, in het hemelse Jeruzalem, waar alle strijd zal zijn gestreden en alle vijanden voor eeuwig zijn overwonnen, waar al Gods arme volk voor eeuwig bij en niet haar Koning zal wezen, om Hem te verheerlijken en te dienen eeuwiglijk en altoos, zoals we in deze ure verder willen bezien.

Zoeken we vooraf des Heeren aangezicht in gemeenschappelijk gebed.

Tekst: HOOGLIED 3: 9 en 10:
"De koning Salomo heeft zich een koets gemaakt van het hout Libanon; de pilaren derzelve maakte hij van zilver, haar vloer van goud, haar gehemelte van purper; het binnenste was bespreid met de liefde van de dochteren Jeruzalems."

VERKLARING.
Staan we eerst stil bij het verband, waarin deze tekst voorkomt.

Ten 1e: Van vers 1- 2 geeft de bruid haar ernstige begeerte te kennen naar haar zielsbruidegom. In vers 1 zegt ze: "Ik zocht 's nachts op mijn leger Hem, dien mijn ziel liefheeft; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet." Zij geeft uiting van het smartelijke daarvan. Hem niet vindende en het gemis van hem voor haar ziel onhoudbaar zijnde, deed haar meer werkzaam worden en opstaan, in de straten en wijken der stad omgaan, vragende en zoekende Hein, dien haar ziel liefheeft, maar ze vond hem niet, vers 2. Wij kunnen gemakkelijk verliezen, wat wij hebben, en de Heere kwijt raken, maar komen niet zo gemakkelijk weer in 't bezit van Hem, zoals de bruid ook hier ondervond.

Ten 2e: Zij komt bij de wachters, dat zijn de dienaren des Woords, en de stad is de kerke Gods. Zij vraagt aan de wachters, of zij ook Hem hebben gezien, dien haar ziel liefheeft, doch zij vond in hun antwoord geen bevrediging. O nee! zij moest hem persoonlijk ontmoeten, wat haar ook te beurt viel, vers 4, want ze zegt: "Toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem." Zij ging dus van de wachters tot de Heere, van de middelen tot de Middelaar, waar het ook met allen, die het om de Heere te doen is, komen moet, want niets als de Heere alleen kan de ziel bevredigen, zoals Asaf getuigt in Psalm 73: 25, 26: "Wien heb ik nevens IJ in de hemel? Nevens U lust mij, ook niets op de aarde! Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid."

Ten 3e: De bruid, haar zielsbruidegom, haar Heere, weer vindende, eindigde met die weldaad niet in zelfbevrediging. O nee! Zij hield hem vast en liet hem niet los en bracht Hem in haars moeders huis, in de binnenkameren desgene, die haar gebaard had. Zo bracht zij Hem weer in het moederhuis der kerke Gods, opdat Hij daar wone en werke, in Zijn huis, bij Zijn volk, in en met de genademiddelen.
In vers 5 bezweert de bruid de dochteren van Jeruzalem, dat zij de liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het haar luste.

Merkt wel op, Toehoorders, dat was niet een opwekken en wakker maken van die

liefde des Heeren, om zich aan haar te openbaren, uit te laten en ze te zegenen. O nee! zo was zij er reeds, maar om te vertrekken, erkennende daartoe geen andere reden of oorzaak, dan des Heeren eigen vrijmacht. Dan horen wij in vers 6 de roem der dochteren van Jeruzalem over de bruid, als zij vol verwondering over haar uitroepen: "Wie is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren, berookt met mirre en wierook, en met allerlei poeder des kruideniers?"
In vers 7 en 8 worden de dochteren van Jeruzalem van haar afgewezen op haar Bruidegom, dat is Salomo, die een type is van Christus, de meerderen Salomo. Zij wil geen voorwerp van roem zijn, dat komt alleen haar Bruidegom toe. Zij wijst haar op Zijn bed, dat is Zijn leger, en daar waren zestig helden rondom, die geleerd waren ten oorlog, om het bed zuiver en ongeschonden te bewaren. Sommigen willen, dat de helden engelen waren, als bewaarders van des Heeren volk, Psalm 91: 4. Maar het bed is de legerplaats, dat is de borggerechtigheid, waarbij de deugden Gods met de wet, als oorlogvoerende tegen de zondaar, hem beletten zichzelven daarop te begeven, tenzij goddelijk welbehagen hem naar Zijn vrijmacht daarop leidt.
En nu in onze tekst gaat het over liet bed van rust en vrede, vreugde en veiligheid. Er is in de tekst sprake van een koets, wat een onmis- baar vervoermiddel is om in opgenomen te worden, om van de ene plaats naar de andere gebracht te worden. Zo ook is Christus' borggerechtigheid de koets, waarin wij allen moeten opgenomen worden, zullen we behouden en gered worden. Christus' kerk is de koninklijke bruid en daarvoor is ook een koninklijke koets gemaakt, en wel, om heengereden te worden naar liet koninklijk paleis. Welk een voorrecht! welk een ere! maar ook welk een waarborg!
Over deze koets, als een onmisbaar voorwerp en voor ons allen noodzakelijk, willen we nu verder spreken, en letten op de volgende zaken:

1e. Op haar voorwerp;
2e. Op haar steunsel;
3e. Op haar grondslag;
4e. Op haar doel.

Het voorwerp, M. H., is hier Salomo en de koets, en dat is de lof, de eer, en de roem van de Maker, die ook alleen de roem en de ere toegekend moet worden voor alles, wat Hij is en doet voor en aan de zondaar. Daarom het bevel: "Geef ere de Heere uwen God, eer Hij het duister maakt." Met Salomo wordt bedoeld Christus, die de meerdere Salomo is. In Luc. 11: 31 toch zegt de Zaligmaker van Zichzelven: "Meer dan Salomo is hier." Salomo was in naam en ambt een type van Christus, de gezalfden Sionskoning. Salomo wil zeggen vrede, en Christus is de ware Vredevorst, Jes. 9: 5. Hij heeft vrede gemaakt met Zijn bloed voor arme, dood- en doemschuldige zondaren. Hij geeft ook vrede, en past die aan de ziel toe. Joh. 20 vers 19 en 26 spreekt Hij: "Vrede zij ulieden!"
Salomo is tot koning van God aan Israël gegeven. Zo ook is Christus tot Koning van de Vader gezalfd over Sion, de berg Zijner heiligheid, naar Psalm 2: 6, en in Psalm 89: 8 zingt de kerk: "En onze Koning is van Israëls God gegeven." Salomo, als koning, deed zijn ellendigen recht op hun klacht. Maar ook van Christus kan gezongen worden:

"Gij hebt ellendigen dat land,
Bereid door Uw sterke hand,
O Israëls Ontfermer."

Christus, als Koning, helpt, redt en verlost de ellendigen, die tot Hem roepen, zodat Hij recht doet zijn ellendigen, die dag en nacht tot Hem roepen.
In het Hooglied van Salomo, Toehoorders, is een klimmende roemtaal door de bruid van haar Bruidegom; door Gods kerk van haar Christus. Eerst is het Salomo, dan koning, dan gekroonde, en als zij dan in hfdst. 5 de schoonheid, de lieflijkheid en beminnelijkheid van de Heere Jezus ten toon spreidt, eindigt ze met de schone en de heerlijke roemtaal: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk; zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem!" En dan geeft de bruid daarmede te kennen, dat zij een koninklijke Bruidegom heeft, en zij een koninklijke bruid is. Welk een ere voor zo een, die van zichzelven zeggen moet: Ik ben zwart, zwart vanwege zonden en ongerechtigheid.
Maar ook spreekt de bruid hier van Zijn werk en maaksel, en dat is onderscheiden van Zijn persoon, hoewel niet gescheiden. Immers, men kan deel hebben aan Christus' werk en door Hem bewerkt worden, zonder dat men Hem nog in Zijn persoon kent. Daartoe moet Hij Zichzelf aan onze ziel openbaren door Zijn Woord en Geest. "Uw Maker is uw man, Heere der heirscharen is Zijn Naam", en de Heilige Geest is het, die het werk en de persoon van Christus beide aan de ziel toepast door middel van het Woord.
De koets in onze tekst is dan een werk, een maaksel van koninklijke wijsheid, macht en glorie, zoals van hem gezegd wordt in Psalm 45: 3: "Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen; genade is uitgestort op Uw lippen; daarom heeft U God gezegend in eeuwigheid." Het is dus een werk alleen van en door de Heere. Hij alleen maakt zalig, "en de zaligheid is in geen anderen". Hij maakt volkomen zalig degenen, die door Hem tot God gaan. Christus maakt de gehele verdorven zaak in Adam voor de zondaar bij God weer goed, en maakt ook de gans verdorven zondaar voor God zo die wezen moet. En Zijn werk draagt ook Gods goedkeuring weg, evenals met de schepping van God gezegd wordt: "En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed."
Merkt nu wel op, de koning Salomo maakte zich een koets alleen bestemd voor zichzelf en zijn bruid, waarmee hij één was. Alzo is er ook eenheid tussen Christus en zijn gemeente, die Hij kocht met Zijn bloed, zoals ook de apostel zegt in Gal. 3: 28: "Want gij allen zijt één in Christus Jezus." Hij is met eeuwige banden aan Zijn kerk verbonden, waarom Hij ook getuigt in Hoséa: "Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde en daarom heb Ik u getrokken met koorden der goedertierenheid."
En nu niet alleen het maken van die koets was zijn werk, maar ook het inkomen van de bruid, haar zitten, haar rijden daarin is zijn werk. Zo ook is het met Christus en zijn bruid, Jes. 63: 9b: "Door zijn liefde en door zijn genade heeft Hij hen verlost; en Hij nam hen op, en Hij droeg hen al de dagen vanouds." Het gaat daarmede als koning Jehu deed met Jónadab, volgens 2 Kon. 10: 15. Jehu ontmoette hem op de weg, waarop hij met zijn wagen reed, en hield Jónadab staande, en zeide: "Is uw hart recht, gelijk als mijn hart met uw hart is?" En hij antwoordde: "Het is, ja het is, geef uw hand." En de koning gaf zijn hand, en hij deed hem tot zich op de wagen klimmen. Zo ook ging het met de kamerling en Filippus. De kamerling bad Filippus om op zijnen wagen te klimmen, opdat hij hem de weg der zaligheid zonde uitlegden.

De koets nu is geestelijker wijze het verlossingswerk van Christus. Ze is zijn borggerechtigheid, waarin Hij al de Zijnen opneemt, volgens de gemaakte ordening van het genadeverbond, wat alleen door Hem is uitgevoerd en tot stand gebracht, waarom Hij het ook heeft uitgeroepen: "Het is volbracht!" En dit werk nu past de Heere door Zijn lieven Geest aan het hart Zijns volks toe, waardoor zij een maaksel

Gods zijn in Christus Jezus. Gods ere en onze zaligheid nu, moeten in die koets van Christus' verlossende liefde en gerechtigheid rijden, zoals de oude Jacob in Jozefs koets naar Gosen gehaald is, Gen. 46: 29.
En voorts, die koets werd gemaakt van het cederhout van Libanon. De Libanon was een vermaarde berg in Palestina, en wel in hoofdzaak om haar houtgewas, want daarop verhieven zich de sterke en schone cederen. Die cederen werden hoog geroemd. Het groeien en wassen van Gods volk in de genade, wordt ook daarbij vergeleken in Psalm 92: 13}: "De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal wassen als een cederboom op Libanon." Zo sierlijk, zo verheven, zo heerlijk in aanzien. Dit zijn ze niet in of van zichzelven. O nee! dan zijn ze gans melaats, onrein en walgelijk voor God. Maar ten opzichte van het werk van Christus, dat in hen verheerlijkt wordt, wordt er alzo van hen gesproken.
Dat Salomo die koets maakte van cederhout, ziet ook op haar duurzaamheid en grote waardij. Het cederhout is het duurzaamste en kostbaarste van alle houtgewas. De motten zelfs kunnen het niet verderven. Daarom ook ziet deze koets op 't verlossings- en Middelaars- werk van Christus, hetwelk ook duurzaam en van een eeuwige waardij is. Het verbond der verlossing heeft haar oorzaak en grond in Gods eeuwig welbehagen. Dit is de enige oorzaak van onze zaligheid. Christus en Zijn verlossingswerk is de uitvoering van Gods welbehagen, dat door Zijn hand gelukkig zal voortgaan. Daarom werd zijn komst op aarde door de engelen aldus bezongen: "Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een wel-behagen!"
Zoals we reeds zeiden, was het cederhout duurzaam, voortreffelijk en onverderfelijk, daarom maakte Salomo ook van dat hout de tempel. Zo ook is dan Christus' werk duurzaam tot in eeuwigheid, en voortreffelijk boven alles wat op aarde is, en ook onverderfelijk, want wat God doet zal in eeuwigheid zijn. Hij voleindt wat Hij begint. Dit is ook zo ten opzichte van het Evangelie, dat mede behoort tot het verbond der genade, om de inhoud, dat is Christus en Zijn verlossingswerk, geopenbaard in de zaligheid der uitverkorenen. Het Evangelie, de blijde boodschap des heils, is een gave van Gods eeuwig welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Zichzelven. Daarom wordt het ook het eeuwig Evangelie genoemd. Want hoe zullen zij geloven, zonder die hun predikt? Want het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.
Dat hout van de Libanon was hoog, lang en breed. Daarom ook geschikt tot het maken van de tempel. Zo ook is het Evangelie voor ons geloof, wat ons Christus openbaart in de breedte, de lengte en de diepte van de liefde der verlossing.

Hebben we nu gewezen op het voorwerp, Salomo en de koets, Christus en Zijn werk, ***zien we nu ten tweede op haar steunsel.***
In vers 10 lezen we: "De pilaren derzelve maakte hij van zilver." Dus had de koets een krachtigen steun, opdat zij niet zou bezwijken onder de last der inzittenden. Die koets gaat door de weg van Gods raad naar de stad des Konings, Psalm 73: 24. Voor de poort der stad is een diep, duister dal, waar de bruid bevreesd tegen aanziet- Dit is het doodsdal. De Koning Zelf heeft echter daardoor voor haar de weg gebaand en voert haar nu Zelf in de koets daardoor heen. Dat waarborgt haar Zijn trouw. Daarom mag en kan de kerk ook zingen:

"Deze God is onze God!
Hij is ons deel, ons zalig lot,
Door tijd noch eeuwigheid te scheiden.
Ter dood toe zal Hij ons geleiden."

Wanneer zij dus met de Koning in de koets verkeren, dan vrezen zij dat doodsdal niet, want 's Heeren stok en staf zal hen behoeden en vertroosten. In dat dal heeft ook een aflossing plaats. Niet van de personen, maar van de ballast, dien ze hebben. Want als ze met de koets binnengeleid zullen worden in die eeuwige Godsstad, zal in dat doodsdal het lichaam der zonden en des doods worden afgelegd, wat voor hen een verlossing wezen zal van alle ellende. Door de diepte gaat het naar de hoogte. Uit dit tranendal worden ze overgevoerd in eeuwige heerlijkheid, en dan, daar aankomende, zingen zij een lied, zoals zij het op aarde nooit konden zingen. Dan zal Gods volk eeuwiglijk zingen van Gods goedertierenheden, en zich verliezen in de blijden jubel: "Gij, o geslacht Lam Gods! zijt waardig te ontvangen de lof, de eer, de aanbidding en de dankzegging, want Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed!"
De koets nu, ondersteund door zilveren pilaren, is voor de inzittenden een sierlijke vastigheid. De Opperste Wijsheid bouwde haar huis van eeuwige zaligheid op haar zeven uitgehouwen pilaren, Spr. 9: 1. Het getal zeven is een heilig en volkomen getal, dat ziet op de volmaaktheden Gods, waarvan ook de dichter in Psalm 87 zegt: "Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid." In de tempel waren ook twee pilaren tot sieraad en vastigheid, Jachin en Boaz, d. w. z.: "De Heere zal bevestigen," en "In Hem is kracht." De Heere bevestigt Zijn volk, (Psalm 87); en Hij bevestigd ook Zijn werk, (Psalm 90). In Hem is kracht en sterkte voor al Zijn volk, die alleen hun kracht uit en door Hem hebben.
De pilaren waarop de koets steunde, waren van zilver, wat haar sieraad en voortreffelijkheid voorstelt, wat ons ook duidelijk wordt, zo wij die pilaren nader verklaren, ten eerste, als Gods liefde. Dat is wel een zilveren pilaar, want: 1. Is zij een eeuwige liefde; 2. Een vrijwillige liefde; 3. Een grote liefde; 4. Een onveranderlijke liefde.

Een tweede zilveren pilaar .is de eeuwige vredegedachte Gods, Jer. 29: 11: "Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, gedachten des vredes, en niet des kwaads, opdat Ik u geve het einde en de verwachting." Let wel, M. H., De Heere zegt: "Ik weet de gedachten, die Ik over u denk." Niet: die Ik over u gedacht heb, o nee! want nooit is des Heeren volk uit de gedachten Gods.
Een derde zilveren pilaar is Gods vrije verkiezing, naar de eeuwige voorkennis Gods des Vaders, en dat niet alleen om, maar ook in Christus. Uitverkoren ter zaligheid, ter verlossing door Christus, dat is wel een zilveren pilaar.
Een vierde zilveren pilaar is Gods eeuwig onveranderlijk genadeverbond, hetwelk onwankelbaar is, en volgens 2 Sam. 23: 5 in alles wel geordineerd en bewaard, d. i. gevloeid uit Gods Wezen, gegrond in Gods deugden, verzegeld door de Middelaar des Verbonds.
Een vijfde zilveren pilaar is Christus, in Zijn volbracht offerwerk, Zijn gehoorzaamheid en gerechtigheid, die van eeuwige waarde en duurzaamheid is, "want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden", (Hebr. 10: 14.)
Een zesde zilveren pilaar zijn de beloften Gods, die allen in Christus ja en amen zijn, en waarop men zich volkomen kan verlaten.
Ten slotte: een zevende zilveren pilaar is het onfeilbaar, onbedrieglijk Woord Gods, en dan daarbij de prediking, waarvan de predikers als pilaren waren geacht, Gal. 2: 9. Nu, op deze zilveren pilaren steunt de koets van het verlossingswerk ter eeuwige zaligheid voor des Heeren volk. Zilver wil zeggen: begeren; hij heeft begeerd. Zijn inkomen is uitgelezen zilver, volgens Spr. 8: 19. Ja, dat inkomen van de Heere in de

ziel heeft wel een zilveren waarde.
Ziedaar, haar steunsel.

Letten we nu ten derde op haargrondslag.
Die is voortreffelijk en dierbaar in waarde en boven alles verheven, want zo lezen we in onze tekst: "Haar vloer maakte hij van goud."
Op dien vloer kan men nu niet staan, of men moet binnen in de koets zijn. Dat die vloer van goud was, ziet op het goud van Zijn verzoend Godswezen, waar men door Christus' verlossingswerk op gebracht wordt. Goud is altijd een begeerlijk metaal. Dus hoe begeerlijk is het dan, zulk een grond onder de voeten te hebben. Wat kan een ziel begerig verlangen om door de Heere op dien grond gezet te worden, zoals Hij Mozes bij Zich in de klove der steenrots zette.
Op dien gouden vloer van het verzoend Goddelijk Wezen staan nu de zeven zilveren pilaren. Zo kan men in die koets onder Gods heilig recht niet verloren gaan, en niemand kan daarin omkomen, zoals ook Asaf zich bewust was, Psalm 73: 26: "Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid."
Wat wordt er al niet opgeofferd om in het bezit van goud te komen. Maar om dezen vloer, dezen grond van goud van het verzoend Godswezen, te bezitten, wat is daar niet voor opgeofferd. Daartoe spaarde God zelfs Zijn eniggeboren Zoon niet! Daartoe heeft Christus Zich Gode opgeofferd! Denkt slechts aan Gethsémané en Golgótha, waar Hij die verzoening bewerkte en de bitterste en felste strijd heeft gestreden, daarin Zijn grote liefde tot zondaren openbarende, als Hij zijn ziel uitstortte in de dood, en voor de overtreders heeft gebeden. En in dat heilig, onzondig Offer heeft God de Vader een welgevallen genomen. Daarin is Hij met al de uitverkorenen verzoend, zoals ook de apostel Johannes zegt: "Hij is een verzoening voor onze zonden." En daarom is Christus alleen de enige en waarachtige grondslag onzer behoudenis, waarom de kerk ook Hem alleen de ere en de roem zal toekennen, gelijk de dichter zingt in Psalm 89: "Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen."

Ten slotte hebben we nog te letten op onze vierde gedachte, nl haar doel.

Voor we dit echter meer toepasselijk voor uw aandacht openleggen, zingen we PSALM 89: 1.

Het doel van het maken dezer koets, M. H., is heerlijk, want het waarborgt een volkomen veiligheid, een zalig genot en een heerlijke bestemming.
We lezen nog in onze tekst: "Haar gehemelte was van purper; het binnenste was bespreid met de liefde van de dochteren Jeruzalems."

Vooreerst: Het purper is hier zinnebeeld van Christus' verdienste. Gelijk het gehemelte van purper aan deze koets de inzittenden overdekte en beveiligde, zo ook overdekt en beveiligt Christus' zoen- en kruisverdienste de armen zondaar tegen Gods toorn. Want de hitte Zijner gramschap is in dat bloed geblust. Op grond daarvan heeft Hij de zonden Zijns volks uit Zijn boek gedaan. Ook overdekt en beveiligt het tegen de vloek der wet, want Christus is het einde der wet een iegelijk, die gelooft, waarom ook de apostel Paulus zegt: "Uw leven is met Christus verborgen in God," Col. 3: 3.

Ten anderen: Het zalig genot wordt ons hier ook verzekerd, want daar wordt gezegd, dat het binnenste der koets was bespreid of besproeid met de liefde der dochteren Jeruzalems. Dit geeft te kennen een uitstralen van de liefde Gods in Christus, door de Heilige Geest in hun harten uitgestort. Van die liefde kunnen zij niet

zwijgen, maar doet hen er van getuigen. Die liefde des Heeren noopte ook tot wederliefde, gelijk het ook de innerlijke en hartelijke begeerte is van al des Heeren volk om Hem lief te hebben en van die liefde te getuigen. Ook de apostel Johannes zegt er van: "Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad." Alleen door zijn liefde, aan en in hen geopenbaard, hebben zij de Heere lief, en op het bezit van die liefde komt het voor ons allen aan. Wordt de liefde gemist, dan ook het geloof en de hope.

Ten derde: Deze koets voert door alles heen. Van Adam af tot de laatsten dag, naar de bestemming ener eeuwige heerlijkheid. Dat is haar heerlijk doel. Zij voert de kerk naar het nieuw Jeruzalem, met haar straten van goud, als glas en kristal gelijk. Wat zal dat wel wezen, om daarop en daarin eeuwig te mogen wandelen met de Eigenaar der koets, Jezus Christus. Dan zal men daar ondervinden, wat we lezen in 1 Cor. 2: 9, waar de apostel getuigt van die heerlijkheid: "Geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het gehoord, en het is in het hart des mensen niet opgeklommen, wat God bereid heeft dien, die Hem liefhebben."

Maar nu is de vraag: "Wie zijn de reizigers in deze koets, die daarin een plaats hebben?"
Dat zijn waarlijk geen goede en voortreffelijke mensen, Toehoorders. Let maar eens even op. Ik zal u enkele namen der inzittenden noemen. In deze koets hebben plaats mogen nemen Mam en Eva, de bewerkers van des mensen val; Abraham en Sara, die afgodendienaars waren; Jakob, die een bedrieger was; Rachab, een hoer; Ruth, een heidin; Manasse, die in alle goddeloosheid doorbrak. En wie was een David? Wie een Petrus? Wat was Paulus? Een woedende vervolger! Wie waren de Efeziërs; wie de Corinthiërs? Allen zondaars bij uitnemendheid!
Daarom, Toehoorders! staat u het gezelschap wel aan, om daarmede op één plankje van vrije genade u neder te zetten in die koets van Christus, om daardoor behouden te worden? Een ander middel is er niet. Er is maar éne meerdere Salomo, Jezus Christus, de Zaligmaker; en er is maar één koets, door Hemzelf gemaakt van Zijn verlossingswerk, om verloren zondaren te redden en zalig te maken. Voor de eigengerechtigden is daarin geen plaats. Zij zijn niet geschikt voor de koets van het alleen geldende Middelaarswerk van Christus. Zij kunnen op geen plankje van vrije genade neerzitten, maar zoeken langs eigen gekozen paden hun behoudenis, waarin zij echter teleurgesteld zullen uitkomen. Want hoe zullen wij buiten deze koets kunnen ontvlieden, indien we op zo'n grote zaligheid geen acht geven? Sommigen willen, dat Gods Woord de koets is, dat door de gehele wereld verkondigd wordt.
Maar nee, niet het Woord op zichzelf is het, dat van de koets getuigt, maar wel de persoon en het werk van Christus met het woord in de ziel. Daarom wordt van Hem begeerd in Psalm 45: "Rijdt voorspoedig op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid." Niet het horen van het woord, maar wel de bewerking door de Heilige Geest met het woord tot geloof in Jezus Christus; niet het horen spreken over de koets, en hoe die is, en het te weten dat die er is, kan ons iets baten.
O nee! de Heere Zelf moet ons daarin opnemen en mede wegvoeren uit alles, wat buiten God en Christus is, en invoeren in de verzoende gunst en gemeenschap met God. Als men nu de gouden vloer van Christus' gerechtigheid tot een vasten grond onder de voeten heeft, en met het purper van Christus' verdiensten overdekt wordt, is men in die koets goed gegrond en volkomen veilig. En dan, delende in die liefde, ondervindt men een zalig levensgenot. Daar is geen beter en heerlijker reizen als in de koets van de Heere Jezus, de meerderen Salomo.

Begeren wij nu ook een plaats in die koets? M. H., Zo ja, dan ook een plaats naast de grootste zondaars en zondaressen, met wien men zich dan verenigd moet kunnen gevoelen, om zo tezamen te reizen op één plankje van vrije genade Gods in Christus, om zalig te worden. Wat baat ons Salomo en zijn koets, als wij er geen deel aan hebben? En al is die koets al noodzakelijk en dierbaar, het baat alles toch niets, als wij daar geen plaats in hebben. Daar buiten zullen wij gewis voor eeuwig omkomen, want Hij alleen maakt Zijn volk zalig van hun zonden, Matth. 1: 21.

Er is maar één koets voor Salomo en zijn bruid. Zo ook maar één Middelaar Gods en der mensen, de meerdere Salomo, de mens Christus Jezus. De koets, die zulk een maker had, moet wel een pronkstuk geweest zijn. Nu, dat is dan ook wel het verlossingswerk van Christus. Het is een werk, waardoor God wordt verheerlijkt en waardoor ook de deelgenoten een pronkstuk worden van de werken Zijner handen. Hij, de Christus, is ons een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden, Hebr. 5: 9. Welk een genadig voorrecht, te behoren tot zulk een Koning, meerder dan Salomo, in wijsheid, in liefde, in macht en in trouw. Welk een ere, met Hem in één koets te rijden! Er is niets aan de koets wat afschrikt.

O nee! Maar wel alles wat uitlokt. Zo is het ook met de Heere Jezus. Alleszins dierbaar is Hij voor degene, die gelooft, 1 Petrus 2: 7. En nu zal de Heere Jezus, de meerdere Salomo, gewis nog eenmaal wederkomen en al de Zijnen opnemen in de koets der eeuwige heerlijkheid. Dan zal Hij haar heenvoeren naar de eeuwige bruiloftszaal, waar alles besproeid zal zijn met de liefde des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest. Zulk een dierbare koets, gemaakt door Christus, de groten hemelse Koning, moest wel uitlokken om boven alles te begeren, door Hem een plaats daarin gegeven te worden. En zeker is Hij ook wel genegen en bereidvaardig, om arme zondaren daarin op te nemen en te brengen voor de troon Gods, waar dan haar eeuwige bestemming is, om dan altoos bij de Heere te zijn. Maar wat zal het deel zijn dergenen, die daarin geen plaats hebben verkregen, noch hun toevlucht daartoe hebben genomen, maar in de koets van alle schijn en zingenot daar heen dartelen, of ook in vormen-godsdienst, zonder het wezen, opgaan en daarin hun leven vinden?

Ach! zo zij niet door Gods Geest aan het gevaarvolle en bedrieglijke van hun toestand worden ontdekt en tot God worden bekeerd, hun deel zal straks zijn de plaats van eeuwig ach en wee. Ach! mijn toehoorder! zo gij nog tot diegenen behoort, mocht ge u nog haasten om uws levens wil. Smeekt God om genade, om in die koets van Christus opgenomen te mogen worden, anders zo zult gij straks door satan heengevoerd worden naar het eeuwige verderf, wening zal zijn en knersing der tanden. Mocht het u eens ernst worden, eer het besluit bare. De dag gaat als kaf voorbij.

Gods kerk zal straks worden binnengeleid door Christus als een bruid, die voor haar man versierd is. Daar zullen zij met Hem wandelen in het eeuwig levenslicht, om eeuwiglijk zijn heerlijkheid te aanschouwen. En de Geest en de bruid zegge: *kom! En die dorst heeft, kome, en die wil, neme het water des levens om niet!*

AMEN!

4. Sions genezing door de Heere.
Predicatie over Jeremia 30: 17.

Zingen Psalm 103 vers 2. Lezen Jes. 33.
Zingen Psalm 147 vers 2 en 6.
" Psalm 34 vers 9.
" Psalm 146 vers 8.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!
De dichter looft de Heere. Dat is ons alleszins betamende. De Heere is dat zo waardig als de algenoegzame en volzalige Verbonds-God. Hij looft Hem voor zijn weldaden, welke hij hier erkent, van de Heere uit genade te ontvangen. Van al de zegeningen, die de Heere aan een armen in zichzelf verloren zondaar komt te schenken, zijn wel de voornaamste, waarvan hij hier spreekt, vergeving en genezing, door God uit genade, om de verdienste van Christus. Vergeving, en wel van alle zonden!
O ja, want de Heere vergeeft ze allen, of Hij vergeeft er niet één. Immers, er kan niet één zonde onvergeven blijven, en de zondaar begeert ook vergeving van alle zijn zonden. De andere weldaad is de genezing. Maar nu gaat de vergeving vóór de genezing, zoals de rechtvaardigmaking gaat vóór de heiligmaking. De genezing geschiedt door Woord en Geest in de weg der heiligmaking. De rechtvaardigmaking geschiedt volkomen, maar de heiligmaking slechts ten dele. In de weg der heiligmaking worden allerlei gebreken, zwakheden en krankheden der ziel gekend en ondervonden, wat de ziel doet begeren en smeken ,met David: "Genees mijn ziel," Psalm 41: 5.
"Die al uw ongerechtigheid vergeeft, die al uw krankheden geneest," zegt de dichter. Ja, veel en groot zijn de gebreken. die gekend en ondervonden worden. Maar een voorrecht, dat zij niet te groot zijn voor de Heere om te genezen. O nee! Hij heeft daartoe vrijwillig lief. Daartoe is Hij de Genadige, op grond van Christus' voldoening, Die in alles voldaan heeft. Hij is daartoe ook de alwijze en getrouw God.
Die genezing van krankheden belooft en verzekert de Heere Zijn volk, wat Hij alleen ook maar doen kan, zoals we in deze ure nader willen bezien.

Zoeken we vooraf des Heeren aangezicht in gemeenschappelijk gebed.

Tekst: JEREMIA 30: 17:
"Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen, spreekt de Heere; omdat zij u noemen: de verdrevene. Het is Sion, zeggen zij, niemand vraagt naar haar."

VERKLARING.
Dit hoofdstuk en het volgende, M. H., behelzen heerlijke en dierbare beloften van de Verbonds-God aan Zijn Verbonds-volk, voor wien de Heere, alleen in en met Christus, alles is, Col. 3: 11. Hij verzekert hier de Joden, het Israël, Zijn volk, dat Hij nooit zou vergeten het verbond, met hun vaderen gemaakt, want Hij is, volgens Mal. 3: 6, de onveranderlijke Verbonds-God.
De beloften van haar verlossing uit Babel en van haar herstelling zijn gedeeltelijk vervuld onder Cores, maar stonden geheel vervuld te worden met de komst van de Messias, door wien een geestelijke en eeuwige verlossing zou teweeggebracht

worden, Luc. 1: 68: "Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht zijnen volke." De verlossing van Israël, wat om haar zonden in Babel was, is schaduw en voorbeeld van de geestelijke verlossing der ziel door Christus, Ef. 1: 7.
Om nu de weldaad der verlossing des te beter te verstaan, te beseffen en te waarderen, wordt ook de ellende en benauwdheid, waarin zij verkeren, hun herinnerd, en worden zij daarbij bepaald door Jeremia, op bevel des Heeren, (vers 1-7). En dan worden (vers 8, 9) de beloften gegeven en vastgesteld, die haar gewisse vervulling zouden hebben, in en door de Messias, de Christus, in wien die allen ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid door ons, 2 Cor. 1: 20. Dan wordt (vers 10, 11) een nadere verklaring gegeven van de beloften, tot troost in haar ellende. En dan verzekert de Heere, dat Hij haar wel zou kastijden, maar geen voleinding zou maken. Hij zou haar kastijden met mate en niet gans onschuldig houden.
Verder zegt de Heere (vers 12-14) hoe ellendig, hoe ongeneeslijk en hoe reddeloos haar toestand is. Ten opzichte van zichzelf was het een geheel verloren zaak, want haar breuk was dodelijk en haar plaag smartelijk.
Dan ten slotte zegt de Heere, hoe Hij met haar ten goede en met haar vijanden ten kwade handelen zonde. Een straffende rechtvaardigheid zou Hij aan haar vijanden openbaren, en een genadige verlossing en herstelling zou de Heere aan Zijn volk komen te verheerlijken. Hoe ellendig het dan met dat volk gesteld moge wezen, het was toch een gelukkig, een gezegend en een beweldadigd volk, want de Heere zou Zich met haar inlaten, haar redden, verlossen en herstellen. Is dat niet onwaardeerbaar gelukkig?
En daar zij nu te veel op zichzelf, op haar reddeloze en ellendige toestand zagen en op de macht van haar verdrukkers, die haar opeten, beroven en plunderen wilden, verzekerde de Heere haar het rechtvaardig oordeel over haar vijanden, vers 16: "Daarom, allen, die u opeten, zullen opgegeten worden, en al uw wederpartijders, zij allen zullen gaan in gevangenis; en die n beroven, zullen ter beroving zijn, en allen, die u plunderen, zal Ik ter plundering overgeven." En zo wil de Heere, dat zij van zichzelf en van al haar vijanden zouden afzien en dat zij alleen op Hem zouden zien, die een belovend en vervullend God is.
Daarom het redegevend woordje "want". Dat roept om af te zien van alles buiten de Heere en alleen onvoorwaardelijk op hem te zien en van Hem alleen alles te verwachten. "Want", zegt de Heere, Ik zal u, dat is Sion, Mijn volk, de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen, spreekt de Heere, de Jehovah, de Drieëenige Verbonds-God, wiens woord en beloften niet feilen, Num. 23: 19: "God is geen man, dat Hij liegen zou, enz."

Laat ons nu vervolgens zien de inhoud van onze tekst. Dit doen wij door te letten
1e. Op het genadig voorrecht;
2e. Op de diepe ellende;
3e. Op een rijke troost;
4e. Op een zekere waarborg.

De rampzalige en diep ellendige toestand van Israël wordt naar vers 12 en 13 beschreven en voorgesteld door de gelijkenis van een gewonde, geslagene en kranke. Haar gezegende gelukstaat wordt onder 53
het beeld der gezondheid voorgeteld, en Gods werkzaamheid tot haar herstelling als genezing aangetoond, zoals in Jes. 57: 18, 19: "Ik zie hun wegen en Ik zal hen genezen." Wij zien hier een genadig voorrecht geopenbaard. Al de voorrechten, M.

H., weldaden, zegeningen en daden des Heeren zijn niet anders dan genade van de God aller genade. Welk een genadig voorrecht, nu tot dat bevoorrechte volk te mogen behoren en deelgenoot te zijn van die zegeningen en die Goddelijke bewerking. Gelijk ook Paulus erkent: "Door genade ben ik, dat ik ben." En dat genadig voorrecht geldt nu Sion. Sion en God zijn één, en dat wel in en door de Immanuël, waardoor God met Sion is verenigd. De Immanuël, d. i. God met ons, Jes. 7. Daarom is niets tegen Sion tot verderf en uitroeiing bestaanbaar. Dat zag en erkende ook Biléam. "Zie, ik heb ontvangen te zegenen; dewijl Hij zegent, zo zal ik het niet keren. Hij schouwt niet aan de ongerechtigheid in Jacob, ook ziet Hij niet aan de boosheid in Israël. De Heere, zijn God, is met hem en het geklank des konings is bij hem." Num. 23: 20, 21. Sion is uit God, is door God en is voor God. Dat openbaart haar oorsprong, haar bestaan en haar bestemming. Rom. 11: 36: "Want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen." Sion is uit God, het heeft geen oorsprong uit of van zichzelf.

O nee, dan zijn ze van nature ook kinderen des toorns. Uit en van zichzelf is Sion niet geheel de wereld verdoemelijk voor God. Sion is door God. Niet door eigen werk of willekeur, of door zichzelf. O nee! Rom. 9: 16: "Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods." Sion is voor God. Dat is haar bestemming. Het is niet voor de wereld, o nee! Wel op de wereld, maar uitverkoren van de wereld. Daarom zegt Biléam, Num. 23: 9: "Ziet, dat volk zal alleen wonen, en het zal onder de heidenen niet gerekend worden." Niet gerekend! Het zal niet geacht, niet gewaardeerd, niet gekend worden. Het zal een eigen volk des Heeren zijn. Sion heeft in God een vasten grond, Psalm 87: 1: "Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid." En de berg Sions is en heeft een onwankelbare vastigheid tot in der eeuwigheid, Psalm 125: 1. En omdat Sion in God, in Zijn wezen, in Zijn eeuwige verzoende deugden, in Zijn raad en in Zijn verbond, haar levensgrond heeft, is Sion een grondloos volk in zichzelf. Haar leven, levenswerkzaamheden, gestalten, standen en toestanden kunnen geen grond zijn. O nee, want die allen verwisselen en veranderen en zijn niet van blijvende aard. De Heere

Zelf heeft Sion in Hem gegrond. Slons geboorte is reeds door de Geest uit God, want van haar wordt gezegd: "Deze en die is daar geboren." Sion is omsloten met muren van heil, want God stelt heil tot muren. Die muren zijn Gods verzoende deugden, die haar omsluiten om haar te beveiligen. Daarom zegt de Heere: "Uw muren zijn steeds voor Mij," Jes. 49: 16. Zo is dus Sion daar achter volkomen veilig.

Sion is Gods uitverkoren volk, uitverkoren naar de eeuwige voorkennis van God de Vader. Zo kan God Sion nooit tegenvallen. Uitverkoren in Christus tot leven, verlossing en zaligheid. "Want de Heere heeft Sion verkoren, Hij heeft het begeerd tot zijn woonplaats, zeggende: Dit is mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd," Psalm 132: 13, 14.

Sion is Gods Verbonds-volk, het is in Gods genade- en vrede- verbond opgenomen en bewaard. Alles wat in dat verbond bepaald en besloten is, is voor Sion.

En wel: God Zelf, het leven, want zij zijn geschreven ten leven, Jes. 4: 3, Zijn woord, de doop, Zijn werk, zijn weldaden, het is alles voor haar. Daarom: wel is Sion het arme en ellendige volk, Zef. 3: 12, maar het is rijk in, met en door haar God. De Zoon Gods, de Middelaar des Verbonds, is gegeven voor en aan Sion, Jes. 42: 6: "Ik zal U geven tot een verbond des volks." Zijn dood is voor haar tot verzoening en Zijn bloed tot haar verlossing. Daarom zegt de Heere: "U ook aangaande, o Sion, om het bloed uws verbonds heb ik uw gebondenen uit een kuil, waar geen water in was, uitgelaten." Voor Sion is de spijze bestemd tot levensvoedsel, wat door de Heere gezegend wordt, Psalm 132: 15. Dat is Zijn Woord, de Sacramenten, zijn beloften en de weldaden van Christus. Daarom zal Sion de hongerdood niet sterven. En Sion zegt: een voorraad-

schuur. En dat is God voor Sion, welke door de Heere Zelf voor haar wordt geopend en waaruit Hij haar verzorgt, zoals Jozef voor het hongerige volk alles opende, waarin iets was.
God Zelf verblijdt Zich in Sions heil, want dat is de Heere en Zijn werk. Anders is er geen heil voor Sion. Hij, de God van Sion, is haar bewerker. Sions kinderen, die allen wonen in Sion, de stad der bijeenkomsten, Jes. 33: 20. Zij zijn van onderscheiden aard. Daarin zijn schreeuwende zuigelingen, spelende kinderen en mannen van geoefende zinnen, maar er zijn weinige vaders.
Sion wil zeggen: "tuighuis". Allen worden dan ook uit- en afgetuigd en uit Sions schathuis voorzien van alles, wat zij nodig hebben. Zoals de paarden en de wagens van Farao sierlijk waren door het opleggen van het gouden en zilveren tuig, zo is het ook met Slons dochter, de uitverkoren bruid des Heeren.
Sion wil ook zeggen: *dor, woest, onvruchtbaar.* En ja, Sion is van zichzelf dor en onvruchtbaar, want al haar groei en vruchtbaarheid is uit en van de Heere. Door Hem zal de woestijn en de dorre plaatsen bloeien als een roos. De Heere, Sions God, is alleen alles voor en in Sion. Hij is haar Zon en haar Schild. Haar weg en Leidsman is Hij, zodat zelfs de dwazen niet dwalen zullen. Hij is haar hoop en haar verwachting, haar kracht en haar sterkte. Daarom kan Sion niet buiten tegenstand en ook niet zonder vijanden. Immers, dan verkiest zij haar kracht in God, want Sion is van zichzelven niets. Het weet niets, heeft niets en kan niets. De Heere alleen is alles voor haar. Wat ze zijn, zijn ze door en met Hem.
Daarom een genadig voorrecht, als de Heere zegt: "Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen." Sion is Gods eigendom en niemand anders staat haar zaak voor, naar vers 13: "Er is niemand, die uw zaak oordeelt, aangaande het gezwel." Omdat er niemand is, die naar haar vraagt, daarom vraagt de Heere naar haar. Daarom zegt de dochter Sions: Ziet uw heil komt door de Heere, de aanbrenger van haar heil.

Zien we nu in de tweed plaats haar diepe ellende.
Sion, M. H., dat genadig bevoorrecht volk des Heeren, verkeert in een diepe ellende. Zoals David getuigde, dat hij daarin verkeerde en riep uit de diepten van nood en ellende (Psalm 130: 1), zo ook is het met Sion, want het is het arme en ellendige volk des Heeren. Immers, Sion is het gewonde, het kranke, het geplaagde en verdrevene volk. Welk een ellende, een ongeneeslijke, diepe en smartelijke wonde in zich om te dragen, en zich ongeneeslijk krank te gevoelen, wegens de ziekte der ziel. O, en dan nog geplaagd door de vijanden, die daar roepen: "Waar is nu uw God?" En dan verdreven, overal uit- en afgedreven geworden, nergens geen grond, geen rust, geen veiligheid kunnende vinden, zo min als de duif van Noach buiten de ark. Is dat geen ellende? Wél kunnen zij met David getuigen: "Ik ben ellendig en nooddruftig."
Zij zijn verwond door het zwaard van het geweten, dat gescherpt is en dat hen nu veroordeelt door het zwaard van Gods Woord; dat als een tweesnijdend zwaard door de ziel gaat en dezelve doorpriemt. Zij zijn doorwond door het zwaard der wet in de ziel, hetwelk veroordeelt en waardoor al haar eigen werk tot zelfbehoud gedood wordt. Gewond zijn ze door het zwaard van Gods gerechtigheid, dat door de Heilige Geest de gehele ziel doordringt, en alle leven buiten Christus afsnijdt. Verwond zijn ze door de overtuiging van zonde, gerechtigheid en oordeel, Joh. 16: 8.
Allen zijn dodelijk krank, als Hiskia, die tot aan de poorten des doods was gekomen, Jes. 38: 10. Daarheen worden we gevoerd, om door ondervinding met David te leren kennen, Psalm 9: 14: "Gij, die mij verhoogt uit de poorten des doods." Het gaat hier niet om die krankheid te kennen met het verstand, of over het spreken daarvan, of het horen klagen der zieken.

O nee! Rondom een ziekenhuis te loopgin en het gekerm der zieken te horen, of zelf daarin te liggen, is een groot onderscheid. Hier is het alleen een krankheid in zich om te dingen, die buiten God ongeneeslijk is. Het is hier niet het leven hunner hand te vinden en niet ziek te worden. Maar het is een dodelijke breuk te kennen en te gevoelen en een smartelijke plaag, en geen hulppleister te hebben, wat haar doet uitroepen: "O, wee mij over mijn breuk! mijn plaag is smartelijk," Jer. 10: 19.
En dan nog verdreven, van God weggedreven. O, te gevoelen van God weggedreven te zijn, niets van Hem te zien en te ondervinden, is dat niet een onuitsprekelijke ellende? Dan moet de ziel met Asaf klagen: "Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn? Houdt zijn goedertierenheid in eeuwigheid op? heeft de toezegging een einde?" Psalm 77: 8, 9.
Krankheid wil zeggen: verlies van gezondheid, beroofd van kleur en gedaante. Zo is het ook met des Heeren volk. Haar glans, haar schoonheid, gedaante en sieraad is door de zonde verloren en geworpen op het vlakke des velds om de walgelijkheid haar zielen, vanwege de zonden, ten dage toen zij geboren werden," Ez. 16: 5.
Ziekte maakt onbekwaam om een werk te kunnen verrichten. Zo waren ook zij onbekwaam om enig goed, geestelijk Gode-welbehaaglijk werk te kunnen doen, zelfs om een enkele geestelijke zucht tot God voort te brengen. O, zich zo onbekwaam, krachteloos en machteloos te gevoelen, om iets Gode waardigs te kunnen verrichten in haar toestand, wat is dat een ellende.
Ziekte brengt in gevaar te sterven. Wat een ellende, zo in de dreigende doodsgevaren te verkeren en te moeten getuigen: "Daar is geen ontvlieden voor mij, niemand zorgde voor mijn ziel." In dien toestand verkerende, kan de ziel zichzelf niet helpen, en is zij geheel afhankelijk. Ja, zulk een kranke kan God alleen genezen.
En nu waren dezen in haar toestanden van allen verlaten, volgens vers 14: "AI uw liefhebbers hebben u vergeten, zij vragen niet naar u, want Ik heb u geslagen met eens vijands plaag, met de kastijding eens wreden, om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn." Gij hebt vanwege uw zonden u zelf zulk een handeling van Mij veroorzaakt, zegt de Heere.
Nu zijn ze om die ellende nog geen beklagenswaardige voorwerpen. O nee! Maar wel hebben zij zich te beschuldigen en te veroordelen, zodat zij vanwege haar ellende, als vrucht der zonde, met David moeten getuigen: "Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten," Psalm 51: 6.
De zonde is een vreselijk en verdoemelijk iets. Wanneer men daar geringe gedachte van heeft, komt dat, omdat men haar niet in wezen, natuur, aard en werking kent. Als men ze door het licht des Geestes mag leren kennen, dan zal men wel met de kerke Gods moeten getuigen: "Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelve; maar wonden, en striemen, en etterbuilen," Jes. 1: 6.
Zoals een lek schip het water inzwelgt en hierdoor geheel wordt gevuld en ten laatste moet zinken, zo doorstroomt en beheerst de zonde geheel de mens. Het verstand is verduisterd, het oordeel verkeerd en de genegenheden verdorven. De wil is verkeerd en geheel afkerig. Zo is al wat in de mens is verdorven door de zonde. De pelagianen stoppen zelf de lekken met hun goeden wil, eigen krachten en vermeende goede werken. Maar dat is voor Sion niet mogelijk, die hebben geen hulppleisters, vers 13. De zonde kennen, de schuld beseffen en gevoelen, en Gods rechtvaardig oordeel daarop ondervindende, veroorzaakt de grote krankheid en neemt alle genot weg. Hierdoor wordt veroorzaakt een bittere smart in de ziel. "Ik brul van het geruis mijns harten," zegt David, Psalm 38: 9.
Haar ellende werd nog vermeerderd, daar zij volgens de tekst ook nog *plagen hadden.*

Wanneer er nu gesproken wordt van plagen, moet er ook, als vanzelf sprekend, plagers zijn. Dat nu zijn de volken, die rondom Sion zijn, de volken der wereld, die Sion gram zijn. Ja, als de Heere niet met haar was en haar bewaarde, dan zouden zij haar levend verslinden.
Maar niet alleen hebben zij haar plagers van buiten, rondom haar, maar ook binnen in haar ziel, zoals haar zonden, die zo levendig en krachtig op de ziel aanvallen en dezelve benauwen, en het vlees, wat haar onverzoenlijk tegenstaat; haar schuld, die de ziel drukt; de wet, met zijn eis en vloek, die haar overal achtervolgt met een: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Dan komt satan, de verklager der broederen, haar ziel plagen en benauwen op allerlei wijze.
Haar ellende wordt ook nog vermeerderd, omdat zij haar noemen "de verdrevene", een volk, waar God Zich niet mede inlaat ten goede, maar aan zichzelf overlaat. Het is, zeggen zij, een volk van God verstoten. Zo schijnt het dan ook voor Sion zelf vaak zo te wezen in haar gezicht en gevoel. Zo klaagt Sion in Jes. 49: 14: "De Heere heeft mij vergeten, de Heere heeft mij verlaten."
Verdrevenen! Doordat er met een grote bazuin wordt geblazen in de ziel, Jes. 27: 13, worden ze verdreven uit zonde-, satan- en werelddienst, waar zij nu haar levenselement niet meer in vinden kunnen, maar nu de plagers en vervolgers hunner ziel zijn geworden. O, dat zich verdreven te gevoelen van God en zijn gemeenschap, door haar zonden en schuld, dat maakt haar zo diep ellendig.
De diepe ellende, M. H., van dat Sion, is dan nu genoeg gebleken.

Zien we daarom in de derde plaats op haar rijken troost.
Sions rijken troost bestaat alleen in datgene, wat God voor haar is en doen zal. Wat daar buiten is, is geen rijke, maar wel een arme troost. Een troost, die niet bevredigt, maar teleur stelt, is de troost, die de wereld geeft. Dat is de valse en bedrieglijke troost, die de huichelaren hebben, die wel onder Sion verkeren, maar niet tot Sion behoren, waarvan gezegd wordt: "De zondaren te Sion zijn verschrikt, beving heeft de huichelaren aangegrepen," Jes. 33: 14. Maar niets en niemand kan het ellendige Sion troosten, en zij begeren ook van niemand getroost te worden. Daarom zal God Sion troosten, Jesaja 51: 3: "Want de Heere zal Sion troosten, Hij zal troosten al haar woeste plaatsen." Hij zal de treurigen in haar diepe ellende troosten.
Het arme, het ellendige Sion, wordt een rijke troost verzekerd, want: "Ik zal u de gezondheid doen rijzen en u van uw plagen genezen." Ja, zo spreekt de Heere tot het Sion, hetwelk de pijlen Gods
in hun zielen gevoelen en die zich dodelijk krank gevoelen vanwege hun zonden. Daarom voelen zij ook behoefte aan vergeving en genezing, die de Heere alleen schenken kan, Psalm 103: 3, 4: "Die al uw ongerechtigheid vergeeft, die al uw krankheden geneest, die uw leven verlost van het verderf."
Wanneer men onze geheel verdorven natuur leert kennen, dan is onzerzijds de kwaal ongeneeslijk. Maar geen nood, als God het werk der genezing ter hand neemt, want voor Hem bestaan geen ongeneeslijke kwalen, want Hij zegt: "Gij hebt u verdorven, o Israël, maar in Mij is uw hulp."
Aan dat niets wetende, niets hebbende, niets kunnende Sion, zal de Heere alles doen. Let maar eens op. Ik zal, niet Ik kan of Ik wil, maar Ik zal, spreekt de Heere, Jehovah, de Drieëenige God, die ook alleen maar zó spreken kan. Ik zal; zo is Zijn wil, Zijn raad en Zijn besluit, dat niets en niemand zal kunnen keren. *Ik zal;* zo kan Hij spreken, want Hij is de alwetende, die Sions noden en behoeften, ellenden, benauwers en benauwdheden kent, en daarom ook weet, wat zij tot redding en genezing nodig heeft.

Hij is de almachtige, voor Hem is niets onmogelijk. Hij zegt: "Ik zal werken, wie zal keren?" Hij kan de macht der zonde verbreken, Hij kan der geweten schuldenlast wegnemen, Hij kan de satan schelden en zijn macht verijdelen. Hij is de genadige, wiens recht voor Sion voldaan is, door Sions Koning, zodat Hij vergeving ter verlossing, genezing en genade, met behoud van recht, kan verheerlijken. Zo is God rechtvaardig als Hij ons de zonden vergeeft.
Hij is de getrouw en onveranderlijke voor Zijn Sion, Mal. 3: 6: "Ik, de Heere, word niet veranderd." "Ik zal", zo spreekt de Heere. Geen "indien" dus, of een "maar" van enige voorwaarde wordt hier gesteld voor Sion. O nee, maar een eeuwige liefde, een eeuwig raadsbesluit, een eeuwig verbond en een volbracht Middelaarswerk. Daar is het, Jes. 48: 11: "Om Mijnentwil, om Mijnentwil zal Ik het doen." Daar nu de Heere het om Zijnentwil doet, zo kan daar ook geen voorwaarde wezen voor Sion haarzijds. Maar daar is de oorzaak "waarom", in de grond "waarop", en de daad "waardoor", alles uit, van en door de Heere. "
Ik zal u", u, mijn ellendig Sion, de genezing, de gezondheid doen rijzen. Dat zijn woorden van troost van de God des verbonds voor Sion, dat zo ellendig, hulpeloos en troosteloos is. Doen rijzen is doen voortkomen, doen deelachtig worden. Hij heeft het enige middel der bereid. Daarom zegt de Heere, Jer. 8: 22: "Is er geen balsem in Gilead? is er geen heelmeester aldaar? want waarom is de gezondheid der dochter mijns volks niet gerezen? De Heere is in zijn genade de enige en ware Heelmeester. Het bloed en de gerechtigheid van Christus, de invloed en de werking van de Heilige Geest is liet enige middel om het ontroerde hart en beschuldigende geweten te genezen. "Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden," 1 Joh. 1: 7.
Als de Heere vergeving van zonden en gerechtigheid ter rechtvaardiging en vernieuwing des harten schenkt, dan wordt genezing geschonken en doet Hij de gezondheid rijzen.
Waar de onrust verandert in rust, de vreze in vrede, de smart in vreugde, daar is het, Psalm 116: 7: "Mijn ziel! keer weder tot uw rust, want de Heere heeft aan u welgedaan." Wanneer nu pas de hand der genade door de Heere aan de ziel wordt gelegd, kent men onze algeheel verdorvenheid en onze ongeneeslijke kwaal nog niet, maar wanneer men die later leert kennen en met de profeet, die van kamer tot kamer geleid werd, van kamer tot kamer van het hart geleid wordt, in de binnenkameren der wet, in de binnenkameren van Gods deugden, dan is de toestand reddeloos, de kwaal ongeneeslijk en de plaag dodelijk.
Dan is dat "Ik zal u", voor ons zo noodzakelijk en zo rijk van troost, omdat de oorzaak, de grond en de bewerking van de verlossing, genezing en gehele herstelling alleen de Heere is. Niets is er van of door ons, wat voor God bestaan kan. Zo openbaart dit dan cellen rijken troost. De Heere is dé barmhartige Samaritaan, die de neergeworpene, de dodelijk gewonde, geneest. Hij, de Heere alleen, is Israëls Heelmeester.
"Ik zal u de gezondheid doen rijzen en u van uw plagen genezen." Gods beloften zijn onvoorwaardelijk, want zij vloeien uit Gods eeuwige liefde, uit Zijn Verbond, uit Zijn welbehagen, en uit Zijn raad. Het middel der genezing is door het verlossingswerk bereid. "Door zijn striemen is ons genezing geworden." De genezing bewerkt de Heere ook aan de ziel door de gezegende toepassing van Christus' verdienste, waardoor de ziel gerechtvaardigd wordt en vrede met God deelachtig wordt. Ziedaar dan de rijke troost.

Thans rest ons nog onze vierde gedachte, n.l. een zekeren waarborg.

Doch vooraf zingen we PSALM 34: 9.

Van een zekeren waarborg, M. H., is in onze tekst sprake in de woorden "Ik zal".
"Het is Sion", zeggen zij, n.l. haar vijanden, niemand vraagt naar haar. Aldus spreekt de Heere, die, in tegenstelling van de komende taal der vijanden, dat Sion, door hen veracht, Zijn heil waarborgt. Daar nu de vijanden over Sion juichen, alle kwaad ten verderve over haar bedenken, zo is het de bestemde tijd des Heeren, zich aan haar te openbaren, en haar te verzekeren, wat zijn gedachten over Zijn Sion zijn, Jer. 29: 11: "Ik weet de gedachten, die Ik over ulieden denk, gedachten des vredes en niet des kwaads." Waar nu de Heere dat openbaart, gaat het ook al hun verwachting te boven, dat de Heere over zulke ellendige, verachte en gehate voorwerpen gedachten des vredes had. Uit die vrede-gedachte komt het vrede-verbond, dat niet wankelt, Jes. 54: 10, en naar dat vrede-verbond komt de Middelaar die vrede bewerken, Ef. 2: 14. En daar die vrede voor haar bewerkt is, wordt die vrede haar ook geschonken door en met Hem, Jesaja 32: 17: "En het werk der gerechtigheid zal vrede zijn." Die vrede-gedachte over haar, dat vrede-verbond voor haar, en het werk der vredemaking om haar, ziet, dat is een zekere waarborg van een volkomen genezing en dat een eeuwige vrede haar deel zal zijn.
Het is ook een zekere waarborg, dat de belofte zal vervuld worden: "Mijn volk zal in een woonplaats des vredes wonen en in welverzekerde woningen, en in stille geruste plaatsen," Jes. 32: 18. Dat: Ik zal u, de verachte en geplaagde, redden, genezen en behouden, is een zekere waarborg. Immers, de Heere is geen man, dat Hij liegen zal. Wie zal Zijn Woord kunnen ongedaan maken en wie zal Zijn werk keren? Zo dan God voor haar is, wie zal tegen haar zijn? Rom. 8: 27.
Omdat niemand naar haar vraagt, uit miskenning en verachting, en omdat zij zeggen, "het is Sion maar", daarom zal Ik er naar vragen en hen wenende en vragende naar Sion doen komen, waar Ik, de Heere, haar God, woon, en dan zullen ze Mij, de Heere, toegevoegd worden, en in een eeuwig verbond worden opgenomen, wat niet zal vergeten worden. Dat verbond is een eeuwig verbond en dat waarborgt haar een eeuwige behoudenis.
"Het is Sion", zo spreken de vijanden, des Heeren volk daarmede smadende en beschimpende. Ziende op de betekenis van dat woord, n.l. dorheid, woestheid, een woeste plaats, leerde David zich ook zo voor de Heere kennen, Psalm 63: 2: "O God! Gij zijt mijn God! ik zoek U in de dageraad; mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water." Ja, zo is des Heeren volk uit en van zichzelf, een dorre en onvruchtbare woestijn gelijk, waarin niets groeit en waarin allerlei ongedierte zich beweegt. Maar de Heere waarborgt haar Zijn heil. De Heere Zelf zal ze vruchtbaar maken. Hij stelt de woestijn tot een waterpoel en het dorre land tot watertochten.
Het is Sion, die wegens dorheid en doodsheid, niet waardig is, dat er naar omgezien wordt. Maar nu alle achting voor Sion bij de volken wegvalt, nu alle ogen haar met afkeer aanschouwen, nu zij een voorwerp is van snode miskenning, nu zal de Heere in liefde en welgevallen op haar neerzien. Nu zal de Heere naar haar vragen, nu zal Hij Sion zoeken en Zich aan dezelve openbaren. En dan zal dat verachte Sion genaamd worden "het heilige volk, de verlosten des Heeren, en de gezochte, de stad, die niet verlaten wordt," Jes. 62: 12. Ziet, dat is een volkomen waarborg voor het verdrukte Sion.
Het is Sion, zeggen ze met de grootste verachting, het is geen eer, geen achting waardig, dat volk. Zo wordt Sion bespot en benauwd door haar vijanden. Te

dienaangaande wordt van haar gezegd: "Want Ik hoor een stem als van een vrouw, die in arbeid is, een benauwdheid als van een, die in des eersten kinds nood is, de stem van de dochter Sions, zij hijgt, zij breidt haar handen uit, zeggende: O wee mij nu, want mijn ziel is moede vanwege de doodslagers."
Het is Sion, het is maar een arm, veracht hoopje volk, wat geen naam en bestaan waard is op de aarde. Maar juist dat kleine, arme, verachte hoopje volk, heeft haar waarborg van een eeuwig voortbestaan in de Heere. Want de Heere zegt: "Vreest niet, gij klein kuddeken! want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het koninkrijk te geven," Luc. 12: 32.
Het is Sion, die weleer een schone aanvallige vrouw geleek, die eertijds van rijkdom en eer was voorzien en daarin leefde. Toen wilde men zich nog wel met haar inlaten, maar nu zij van haar heerlijkheid, welke de Heere haar opgelegd had, schijnt beroofd te zijn, nu zij arm en ellendig is, ja, tot de grootste ellende vervallen, nu verlaten haar alle haar vorige liefhebbers. Nu maken de vijanden zich op, zeggende: "Laat ons hen uit het land der levenden uitroeien, opdat hun naam niet meer gedacht worde."
Zo had Sion alles verloren. Ook haar naam, haar eer, haar achting, haar waarde, haar genot en levensgeluk. Maar nu zal juist de Heere Zich openbaren, alles voor dat volk te zijn. Hij zal haar een naam en een plaats geven in Zijn huis. Hij zal haar een Vader zijn en zij zullen Hem tot zonen en dochteren zijn. En daar Sion nu geen eer heeft in of van zichzelf en als een eerloos volk wordt beschouwd, zal de Heere er haar toe brengen om alleen in en met Hem haar heil te mogen hebben. Sion heeft geen waarde bij de volken der wereld, maar haar waarde is in God, in de Messias, in zijn offerande, in Zijn bloed en in zijn gerechtigheid. Dat is een eeuwige waarde voor het voor de wereld waardeloze volk. Ze zijn Gods oogappel, zo teder bemind. Ze zijn in zijn handpalmen gegraveerd, Jesaja 49: 16. Daarom zijn ze van grote waarde bij God. En aangezien de Heere nu Zelf naar Zijn Sion blijft omzien, zoeken en roepen en haar zal blijven bewerken en nooit zal begeven of geheel verlaten, spreekt de Heere ook tot Jacob: "Want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben, hetgeen Ik tot u gesproken heb," Gen. 28: 15.

"Ik zal u de gezondheid doen rijzen."
Dat "doen rijzen" wil zeggen, dat de Heere reeds met haar begonnen was, hoewel zij dat zelf in haar ellende niet konden bezien. Daarom komt de Heere het haar dan ook te openbaren en verzekeren. En daar nu de Heere dat goede werk aan haar begonnen was, zal Hij het ook voleindigen, Filipp. 1: 6. Zo dus bevat het woord, de belofte: "Ik zal u de gezondheid doen rijzen en u van uw plagen genezen", een gewisse waarborg haar behoudenis, leven en zaligheid.
De Heere, die te Sion woont, die de God van Sion is, zal gewis de bede van zijn zuchtend Sion verhoren, Psalm 51: 20: "Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen" in Christus. Daarom zal Hij haar weldoen, door verlossing en herstelling in staat en stand, zodat het van haar behoudenis verzekerd wordt. Sion, neergeworpen in haar ellende, gewond in het diepst haar ziel, arm, beroofd, bespot, en gesmaad in de ogen haar vijanden, zal door de Heere wél gedaan worden. Hij zal haar zegenen met zijn genade, met Zijn liefde, met Zijn licht, heil en vrede, want "vrede zal in haar woningen zijn", Psalm 122: 7. Hij zal ze genezen door rechtvaardigmaking en heiligmaking, waartoe Christus hun dat van God geworden is, 1 Cor. 1: 30. Zij zullen onder Zijn bewerking en leiding van kracht tot kracht voortgaan en een iegelijk van haar zal voor God verschijnen in Sion.
Dan zullen zij eeuwig aanschouwen het Lam, staande op de berg Sions, als voor haar geslacht waardoor zij gekocht zijn uit de mensen tot eerstelingen voor God en het

Lam. Daar zijn ze volkomen gezond, ten volle genezen van al haar plagen en verlost van haar plagers. Daar zal geen snode miskenning, bespotting en verachting meer zijn. Dan zal Sion boven alle leed verheven zijn. Daar zal vervuld worden wat de Heere belooft en verzekert in Jesaja 35: 10: "De vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchtingen zullen wegvlieden."
Daar zullen Sions kinderen voor eeuwig verenigd wederkeren. Van alles, wat kwelt, zullen zij ontdaan worden. Geen zielskwalen zullen daar meer uitbreken. Geen oog zal meer verduisterd zijn, geen oor meer doof en geen handen zullen daar meer slap hangen. Daar zal geen hart meer bezwaard zijn. Geen inwoner zal meer zeggen: ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben, Jes. 33: 24. En dat dan voor eeuwig gewaarborgd,!
AMEN!

5. Sions troost in de vervolging.

Predicatie over Matth. 5: 10-12.

Zingen Psalm 25 vers 1.
Lezen 2 Cor. 4.
Zingen Psalm 73 vers 6 en 7.
Psalm 34 vers 8.
Psalm 89 vers 8.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!
Des Heeren volk heeft hier op aarde niet te verkiezen wat zij willen, maar de Heere verkiest voor hen wat Hij wil, want Zijn wil, die alleen rein, wijs, heilig en goed is, zal geschieden, en Zijn raad zal bestaan, Hij zal al Zijn welbehagen doen. Zij zouden zeker anders kiezen dan de Heere, en wel overeenkomstig haar natuur en vleselijke gezindheden. Zij zouden verkiezen een weg, bezaaid mei rozen, maar de Heere geeft hun een weg en pad, omtuind niet doornen en van allerlei kwellingen. Zij zouden verkiezen een weg van voorspoed door dit leven, maar de Heere die van tegenspoeden, Psalm 34: 20: "Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen." Maar een weldaad, dat er aan toegevoegd wordt: "Maar uit alle die redt hem de Heere."
Zij zouden een weg verkiezen van vermaak en gemak, maar de Heere beschikt hen een weg van kruis, want al des Heeren volk wordt tot kruisdragen geroepen, Matth. 16: 24: "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge Mij." Zij zouden verkiezen een weg van genot en vreugde, maar de Heere verkiest voor hen een weg van verdrukking, Joh. 16: 33: "In de wereld zult gij verdrukking hebben." Zij zouden een weg verkiezen van rust en vrede, maar de Heere verkiest voor haar een weg van strijd, roept haar daartoe en voert haar daarin. Aldus roept ook de apostel de gemeente toe: "Strijdt de goeden strijd des geloofs."
Nee, Toehoorders! het is hier voor Gods kerk geen weg, geen leven van aangename liefkozingen, maar van vervolgingen, want allen, die godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden. Des Heeren volk zou graag begeren, geëerd, geroemd en geprezen te worden, hoewel zij geen natuur omdragen, die daarvoor geschikt is, maar de Heere verkiest voor haar een weg van spot, smaad en laster, wat voor hun eerzuchtige en eigenlievende natuur niet aangenaam is.
O nee! Maar nu is het niet de vraag, wat zij willen, doch wat zij moeten hebben, wat goed voor hen is, en waar de Heere het meest door aan Zijn eer komt, en zij het meest keren kennen en ondervinden, wat de Heere voor hen is. Een weg van lijden en strijden, dulden en dragen is het, wat de Heere de Zijnen beschikt, eer de gloriekroon van triomf en zegepraal hun wordt geschonken, wat toch eens gewis haar deel zal zijn.
En nu hebben wij niet te vragen, waarom en waartoe de Heere dat zo wil, maar wel te erkennen:

"Diepe wijsheid zijn des Heeren paden!
Ja! wijsheid zonder eind of paal
Zijn, o Hoge God! Uw daden!
Zijn Uw wegen allemaal!"

Dat nu het lot van des Heeren volk op aarde zo is, verzekert ook de Heere Jezus, Sions Koning, zijn onderdanen, zoals we thans nader willen bezien.

Zoeken we vooraf des Heeren aangezicht in gemeenschappelijk gebed.

Tekst: MATTHEUS 5: 10-12:

"Zalig zijn die vervolgd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen. Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn."

De Heere Jezus, de Christus, de Immanuël en Vredevorst, de onderdanen van Zijn koninkrijk voorgesteld hebbende in de zaligsprekingen, hen ten laatste noemende "de vreedzamen", toont nu aan en verzekert hen wat zij zouden wedervaren en ontmoeten op de weg naar het hemels koninkrijk, en wel met het doel, dat zij zich nu met haar genadig voorrecht en gezegende weldaden niet moesten inbeelden, dat die weg gemakkelijk zou zijn voor haar vlees. Nee, zij moesten door een weg, bezaaid met doornen en distelen. Zij zijn de leliën onder de doornen, telkens blootstaande gestoken en gekweld te worden, Hoogl. 2: 2. Juist op de vreedzamen volgt een weg, waarin alles aangewend zou worden om haar vrede te verstoren, zodat, om in die vrede te verkeren en te leven, wel voortdurend 's Heeren gemeenschap noodzakelijk is. Gelijk de weg huns Heeren was, om door lijden tot zijn heerlijkheid in te gaan, Lucas 24: 26, alzo zou ook hun weg zijn. Want, waren zij erfgenamen van God en Christus, als kinderen zijnde zouden zij ook met Hem moeten lijden, opdat zij ook met Hem zouden verheerlijkt worden.

Komt, M. H., letten wij, naar aanleiding van onze tekst, op de volgende zaken:
1e. Waarin die vervolging bestaat;
2e. De oorzaken, waarom zij geschiedt;
3e. Waartoe zij strekt.

"Zalig zijn!"
Ja, M. H., weer geldt het een beslist zalig zijn, niet een moeten of kunnen zalig worden. Maar dan ook weer alleen de onderdanen van het koninkrijk Gods, die gekenmerkt worden als de vervolgd wordende om der gerechtigheid wil. Let nu wel op, dat de Heere Jezus, die al de Zijnen kent in haar lot en weg, niet zegt: Zalig zijn diegenen, die hier rustig en ongedeerd leven en wandelen. O nee! de natuur des mensen zou dat graag zo willen, maar het is juist andersom. De weg des levens is geen weg voor en naar de natuur, maar zij is geheel daarmede in strijd. Altijd moet de doding des Heeren Jezus omgedragen worden in het lichaam, opdat ook het leven van Jezus in hen zou geopenbaard worden, 2 Cor. 4: 10.
Ook zegt de Heere hier niet, dat wie de gerechtigheid liefheeft en aankleeft, mogelijk vervolgd zal worden, maar zij zullen vervolgd worden. "In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen." Daarvan verzekert Hij haar. En: "indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het haar liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld," Joh. 15: 19. Het wordt dus gezegd tot des Heeren volk. Zij moeten en zullen vervolgd worden. "Vervolgd, doch niet daarin verlaten; neergeworpen, doch niet verdorven," 2 Cor. 4: 9. "De duivel", zegt Luther, "is een boze en toornige geest, hij kan en wil niet dulden, dat 's Heeren volk het rijk Gods ingaat. Hij gaat om als 'n briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen

verslinden."
Let wel op het woord "mogen verslinden", want dat kan hij er niet één, als God het hem niet toelaat; en van wie de Heere het hem toelaat, zijn z'n eigen dienaren. Satan wil niet dat 's Heeren kinderen het koninkrijk der hemelen ingaan. Zodra hij dat bemerkt, stelt hij zich in de weg en beproeft dan al het mogelijke, om hun de ingang te belemmeren.
Het woord "vervolgd" wordt ontleend aan de jacht, aan snel voortgedreven worden, en betekent een onvermoeide ijver, met welke de jager bezig is het wild op te speuren, en tiet uit zijn rust- en legerplaats te verdrijven, waardoor hij het in zijn strikken tracht te vangen. Zo is ook de duivel en zijn geestverwanten altijd bezig om strikken te zetten, teneinde des Heeren volk gevangen te nemen en hun het leven moeilijk en bitter te maken, zoals David zegt tegen Saul: "Waarom vervolgt mijn heer zijnen knecht alzo achterna? want wat heb ik gedaan? en wat kwaad is er in mijn hand?" 1 Sam. 26: 15.
De satan weet de legerplaats der ziel, namelijk dergenen, die in de gerechtigheid van Christus zijn. En die rust in Christus gunt de duivel Gods kinderen niet, en hij spant al zijn krachten in, om het uit die rustplaats te verdrijven, en tracht door allerlei listen het tot verleiding te brengen. Daarom, als wij door Gods genade zijn wedergeboren en in Christus gelovig gemaakt, en tot bewaarders van zijn geboden geworden en getuigen van Jezus Christus zijn, dan kan het niet anders, of wij zullen vervolgd worden. Immers, gaat men met de wereld niet mede, gelooft men niet wat zij gelooft, en aanbidt men niet wat zij aanbidt, en getuigt men alleen van het geloof en de gerechtigheid van Christus, bekent men vrijmoedig Gods soevereiniteit tegenover al het willen en lopen van vlees en bloed, belijdt men alleen Gods vrije ontferming in het zaligen van zondaren, dan kan het niet anders, of wij zullen van allen, die Sion gram zijn, gebaat worden. Dan zult gij ook vlees en bloed tegen krijgen.
De Heilige Geest bedient zich van de uitspraak "vervolgen", wat jagen betekent, om de ijver der vijanden van Gods volk aan te duiden, waarin zij onvermoeid bezig zijn met allerlei vervolgingen en allerlei kwellingen. Ezau was een verstandig man op de jacht, en komt met vierhonderd man op zijn broeder Jacob aan, om hem, het kind der belofte, te doden, wat echter door de Heere belet werd. Alzo ook Nimrod, waarvan we lezen dat hij was een geweldig jager, die begon geweldig te zijn op de aarde.
Het haten, vervolgen en verdrukken wat de vijanden doen, daarop zijn ze gedurig op de jacht, om door alle wegen en middelen, de gelovigen te kwellen, ja, was het mogelijk, hen uit te roeien. Zij, die het de duivel niet gewonnen geven, maar daaraan vasthouden, dat genade genáde is en blijft, en dat de gerechtigheid van Christus alleen voor Gods vierschaar kan bestaan en redt van de dood, en dat niets tegen haar vermag en bestaan kan, en die het vasthouden, dat de ware heiligmaking alleen in Jezus' bloed en Geest is, zij, die voor de zonde de genade niet loslaten, trots verlokking en geweld, maar door de kracht der genade vasthouden, daar kan het niet anders, of alle haat kant zich daartegen.
Dat kan de natuurlijke mens niet verdragen, want die begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. De natuurlijke mens wil een geloof, overeenkomstig de vrucht van haar natuur in eigen kracht, en niet als gave Gods. Zij wil werken, dat is haar beginsel, maar zodra haar zichtbare steun ontvalt of ontnomen wordt, treedt de wolf uit zijn schapenvacht. Immers, wat anders dan de waarheid van Christus is het, die vervolgd wordt? O, degenen, die door genade uit de dienst der zonde en des satans overgezet worden in de dienst van de levenden God, worden dat zeer goed gewaar, want de duivel duldt niet en kan niet verdragen, dat de ziel uit zijn gevangenis wordt verlost, en ook de zonde kan riet verdragen, dat de liefhebbers der waarheid van haar heerschappij worden verlost; ook kan de wereld niet verdragen, dat men haar gehele

godsdienst met de bezem des Woords wegveegt, en al die giftige, helse spinnen op de vlucht jaagt.
Waar Jezus dit deed, riepen zij: "Hij heeft de duivel!" En zou de discipel meer zijn dan zijn Meester? Immers nee. Hijzelf sprak: "Zij hebben Mij vervolgd, zij zullen ook u vervolgen." De hel is altijd op jacht, om de kudde van Christus te verdrijven, zoals David door Saul als een veldhoen op de bergen vervolgd werd. Een menigte van jagers heeft de duivel in zijn dienst, om de schapen en lammeren des Heeren te vervolgen. Ze trachten op allerlei wijze hen in hun strikken te vangen, zodat het volk klagen moet: "Onze vervolgers zijn sneller geweest dan de arenden, zij hebben ons op de bergen hittig vervolgd en ons in de woestijnen lagen gelegd."
Ziet eens, hoe Paulus vóór zijn bekering woedde tegen 's Heeren volk en hoe hij haar vervolgde. En als hij later zelf voor de gemeente optreedt, vervloekte het volk zich en zwoer, niet te zullen eten of drinken, voor zij hem gedood hadden.
Die vervolging geschiedt uit- en inwendig, met het doel, te ontroven, wat men ons niet gunt. Immers, waar niets is, valt ook niets te roven, en is dus geen vervolging van node. Die vervolgers zijn zij, die op allerlei wijze hun naasten schade en schande trachten aan te doen. Nu komen die vervolgers er altijd niet rond voor uit, waar het hen om te doen is.
O nee, want niemand wil de naam van vervolger hebben. Vervolgen kan niet anders geschieden dan door persoonlijken haat, want zonder haat vervolgt men niet. Saul was een vervolger van David, al mislukte zijn doel. David kreeg echter de kroon op het hoofd. Jozefs broeders vervolgden hem, maar hij kwam er door tot de hoogste eer. Kájafas' godsdienstijver hielp Jezus aan het kruis. Ziet daar iets van de uitwendige vervolgers, maar hoeveel inwendige zijn er nu nog! De zonde, het ongeloof en bestrijdingen des satans. "Twist, Heere! met mijn twisters," zo smeekte David in Psalm 35: 1.

Laat ons nu zien, M. H. wat verder het deel is van 's Heeren volk. "Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en liegende alle kwaad tegen u spreken." Het woord "smaden" staat in de Griekse taal in verband met het woord, waarvan ook *ezel* is afgeleid. Dat zegt reeds genoeg, daar een ezel wegens zijn domheid en stugheid een veracht dier is. Vandaar dat mensen, die elkaar smaden willen, dit woord graag als een scheldwoord bezigen. Ja, de Heere Zelf bezigt dit woord, als Hij van de verachtelijke uitvaart van Jojakim, de koning van Juda, getuigt: "Met een ezelsbegrafenis zal hij begraven worden."
Zo zegt de Heere, dat Zijn volk van de zijde der wereld zou gesmaad worden. Gesmaad worden zij, door woorden van verwijt, dewelke haar schade en schande aandoen. Zo was Christus, de eeuwige Zoon des Vaders, een voorwerp van spot en smaad. En Paulus en de andere apostelen getuigden, dat zij een uitvaagsel der wereld en aller afschrapsel waren. Gesmaad worden zij door gebaren, wanneer men over haar het hoofd schudt, de schouders ophaalt, verachtelijk lacht, de tong uitsteekt en hen smadelijk aanziet. Dan komt daar verder bij: een liegen, alle kwaad spreken. En dat waarom? Is het niet, omdat de leugen de mens tot het tegenovergestelde maakt, van wat hij werkelijk is? Liegen is satanisch! Zoals God de Waarheid is, zo is de duivel de leugen. Hij is de vader der leugenen en daarom bedient hij zich ook van de leugen tegen des Heeren volk, en dat nog wet onder de schijn van waarheid.
Zie maar aan de broeders van Jozef. De leugen was: een boos dier heeft hem (Jozef) opgegeten. De schijn der waarheid was, de rok in bloed gedoopt. Zo ook met de vrouw van Potifar. De leugen was: Jozef heeft mij willen onteren. De schijn der waarheid: hier heb ik zijn kleed.

De leugen gaat zelfs zo ver, dat de Heere zegt: "Liegende alle kwaad tegen u spreken." Dat is allerlei mogelijk en denkbaar kwaad. Geen zonde wordt in de wereld gevonden, die .niet ten laste van Gods volk wordt gelegd. Hoe velen, M. H., worden er niet door leugens veroordeeld.

Zo dus wordt des Heeren volk vervolgd, gesmaad en belasterd. Maar nu komt de Heere het Goddelijk zegel van echtheid er op te drukken, door te zeggen ***de oorzaak, waarom die vervolging geschiedt. Dit is onze tweede gedachte.***
Dit is dan, M. H. "om der gerechtigheid en om Mijnentwil", dat is dus om de belijdenis Zijner Naam. De zaak Gods moet het enige kenmerk zijn, dat met de "zaligsprekingen" in verband staat. De kinderen Gods ondergaan al dien smaad, hoon en laster, omdat zij arm van geest zijn, omdat ze treuren, omdat ze zachtmoedig zijn, omdat zij hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, omdat ze barmhartig zijn, omdat ze rein van hart en' vreedzaam zijn. Want dit zijn, naar Jezus eigen getuigenis, de kenmerken, waarmede zij onderscheiden worden van de wereld en waardoor zij verbonden worden aan God en Zijn dienst. Zo zijn ze "de voorgekenden, de geroepenen, de gerechtvaardigden, de geheiligden en verheerlijkten". Ze zijn dus de hoogbevoorrechten des Heeren.
Als "om der gerechtigheid wil" niet bij de vervolging komt, kan het niet zalig zijn. Men heeft dus wel toe te zien, dat de vervolging, wanneer zij plaats heeft, om de rechte zaak gaat. Men zal verzekerd moeten zijn, dat, al kwam de gehele wereld er tegen op, men staande kan blijven. O, dan is het zalig, als men kan getuigen: die zaak gaat niet mijl, maar mijn Heere Jezus aan. Het is Zijn zaak, en daarom kan ik het gerust op Hem laten aankomen. Ik wil lijden, laten en doen, wat God wil. Zijn woord moet gelden, ondanks alle woeden en dreigen van de duivel en de wereld, dat moet onze getuigenis en beleving zijn. Dan is de Heere Jezus de oorzaak, waarom men lijdt. Daarom de waarschuwing: "dat niemand lijde als een kwaaddoener." Maar zo iemand lijdt als een christen, die schame zich niet. Die zichzelf de vervolging op de hals haalt, is een martelaar anders niet dan van de duivel. Paulus zegt: "Al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven," 1 Cor. 13: 3.

De Heere spreekt in onze tekst van "gerechtigheid". Nu wordt het wel eens voor vervolging gehouden, wanneer wij door anderen gewaarschuwd worden, dat wij een Farizese eigengerechtigheid aankleven. Maar, M. H., een Farizese gerechtigheid miskent Gods genade en verloochent de genade van Christus, dus ware het te wensen, dat men door die waarschuwingen zo vervolgd werd, dat men onze eigengerechtigheid moest loslaten, om een gerechtigheid te bezitten, die overvloediger is dan der Farizeeën en Schriftgeleerden. De Heere Jezus bedoelt hier zijn gerechtigheid, die de uitverkorenen van God uit genade worden toegerekend. Een gerechtigheid overeenkomstig Gods volmaakte eisen, in overeenstemming met de wet, dewelke ons rechtvaardigt zonder iets van of door ons, Rom. 3: 24. Die gerechtigheid, welke de zondaar in de geloof omhelst en waardoor men zo de Zijne wordt.

Door het geloof wordt de ziel verenigd met Christus, de Heere, onze gerechtigheid, Jer. 23: 6. Waar men door een persoonlijke aanneming de Heere Jezus wordt ingelijfd en zo in zijn gerechtigheid een volmaakte gerechtigheid heeft, waarop het heilig oog van God geen smet ziet aankleven. Die gerechtigheid is haar sieraad, en die is eeuwig in oorsprong, in duur, in wortel en vrucht. Die gerechtigheid brengt tot het kindschap Gods en geeft een toegang tot de gemeenschap met God. Want in die gerechtigheid wordt men gerechtvaardigd voor God.

O, waar de Heere onze gerechtigheid, in het hart, door de Heilige Geest geschreven staat, en men verzekerd is, dat door Hem een persoonsverwisseling voor Gods vierschaar bestaan heeft en men daardoor in Hem een gerechtigheid heeft, die voor God geldt, die is het, welke de Heere Jezus hier bedoelt. Zo is Hij de vrijstad onzer verberging en een volheid tegen onze ledigheid, Col. 1: 19.
Zo is Hij alles, tegen wij niets. Het is die gerechtigheid, waarnaar zij hongerende en dorstende waren, en welke de enige grondslag is van het koninkrijk Gods, en waar men door tot dezelve ingaat, daarom de vrijmaking. Matth. 6: 331: "Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid." Zo sluit dan dit "vervolgd worden" in, die gerechtigheid, als de enige grond der zaligheid, welke diegenen die deze omhelzen, aankleven en belijden; om wie de vervolging gaat, n.l. des Heeren volk.
Want daardoor zou men het woeden en vervolgen van de wereld op de hals halen. Want door de gerechtigheid van Christus te omhelzen en te belijden, wordt de duivel naar de kroon gestoken, en de grondwet van zijn rijk miskent en verworpen. Vandaar dat de duivel zich als een geweldig vervolger gaat aangorden, om dat tegen te gaan, om zijn rijk staande te houden. Daarom waarschuwt de Heere de engel der gemeente van die van Smyrna aldus: "Vrees geen der dingen, die gij lijden zult. Ziet, de duivel zal enigen van ulieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt; en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens."

In de tweede plaats, M. H., is ook Jezus in zijn omwandeling op aarde vervolgd om der gerechtigheid wil. Immers door woord en daad heeft Hij, die de Waarheid zelve is, recht en gerechtigheid geoefend, tot volbrenging van de wil des Vaders, wiens ere Hij zocht, en daarom werd Hij gesmaad, gehoond en gelasterd en ten dode toe vervolgd, hoewel Hij liet alles leed en verdroeg als plaatsbekleder van Zijn volk, "want Hij is om onze ongerechtigheden verbrijzeld". Daarom vermaant ook de apostel, om door het geloof op Hem te zien, die de overste Leidsman en Voleinder des geloofs is, die om de vreugde, die Hem was voorgesteld, het kruis heeft gedragen en de schande veracht, maar ook is gezeten aan de rechterhand des troons Gods. En, zegt hij, aanmerkt dezen, die zodanig een tegenspreken van de zondaren tegen Zich heeft verdragen opdat gij niet verflauwt en bezwijkt in uw zielen, (Hebr. 12).

Laat ons nu in de derde plaats zien, waartoe zij strekt.
"Zalig zijn ze, die vervolgd, gesmaad en gelasterd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen." Dus niet om de vervolging zijn ze zalig, maar om der gerechtigheid wil, en omdat hunner het koninkrijk der hemelen is, want alzo zegt ook de apostel Petrus: "Indien gij lijdt om der gerechtigheid wil, zo zijt gij zalig."

Die vervolging geschiedt immers niet om een kwade, maar om een goede zaak, wat dan ook tot een sterke vertroosting is voor de ziel, te midden van haar vervolgingen. Hierdoor wordt ook de beproeving des geloofs veel kostelijker dan het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, waarin en waardoor haar trouw aan Christus gekend wordt, en voor de ogen haar vijanden zou uitblinken.
Daarom roept ook de apostel Jacobus het de gelovigen toe: "Acht het voor grote vreugde, mijn broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt; wetende, dat de beproeving uws geloofs lijdzaamheid werkt." Ook wordt door die vervolging haar gemeenschap aan Christus openbaar, welke haar een overblijfsel van Zijn lijden heeft nagelaten, maar ook verzekert de Heere de deelgenoten aan Zijn lijden, dat zij zich in de openbaring Zijner heerlijkheid zullen verheugen. Zij worden daardoor losgemaakt van de aarde, want de aarde is haar vaderland niet. Doch zij worden daardoor ge-

tuchtigd, opdat ze met de wereld niet zouden verloren gaan. Dat is het Goddelijk doel van die vervolgingen en smadingen, door de vijanden van Gods erfdeel, en daarom, het strekt ten eerste tot beproeving des geloofs, om in des Heeren kracht te strijden, en door dat strijden de kroon der overwinning te behalen.

Ten tweede, *haar is het koninkrijk der hemelen* hier juist gepast. Daarin worden zij overgeplaatst, want zij zijn erfgenamen des koninkrijks, en daarom deert hen ook geen verlies van tijdelijke goederen, waarom de gelovige Hebreeën de beroving hunner goederen met blijdschap aanschouwden, wetende, dat zij in zichzelven een beter en blijvend goed hadden in de hemelen. De vijand moge alles van aardse goederen ontroven, maar de goederen van het hemels koninkrijk kunnen zij nooit ontroven, dat ligt boven het bereik van wereld en van satan.

Ten derde, van dat koninkrijk, wat hun wordt toegezegd, zijn de verlosten des Heeren burgers, welk burgerrecht zij hebben verkregen uit genade, om de wil van Christus, en door niemand kan vernietigd worden, omdat het in God Drieëenig vastligt, want de roeping en de verkiezing Gods zijn onberouwelijk.

"Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en liegende alle kwaad tegen u spreken." Lucas zegt: "Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten, en wanneer zij u afscheiden, en smaden." Hierdoor maakt hij ons duidelijk de oorzaak, waardoor dat smaden ontstaat, n.l. uit het vijandig hart, welke de smaad door een vijandige tong wordt uitgesproken, welke dan twee boze springaders zijn, waaruit alle kwelling en verdriet ontstaat, wat men onze naaste aandoet. Die haat nu is een afkeer des gemoeds, waardoor men onze evenmens begeert kwaad te doen, en deze haat is alle mensen gemeen, en die wordt ook gevonden in een godsdienstig mens, waarin de liefde Gods niet woont. Het waren de vrome mannen, die een duivelse haat tegen Jezus hadden. Ja, M. H., het onwedergeboren hart, hoe vroom en godsdienstig ook, is een samenknoopsel van ongerechtigheid, van haat, nijd en toorn, ja, het is de vijandschap zelve.
En nu is de haat en vijandschap van het hart een vruchtbare baarmoeder tot de smaad der tong, om de belijdenis van de belijders der waarheid, zoowel als haar personen, met vuile lastering te betichten, opdat niemand met haar gemeenschap zou hebben.

Daarom voegt Lucas daar aan toe: "En u afscheiden".
Wel terecht zegt Luther: "Die een christen wil zijn, die moet er op rekenen, dat de vergiftige addertongen, die alle boze laster uitspreken, hem niet gespaard blijven." Nog eens, als we bij Lucas lezen: "En u afscheiden", dan zegt dat, dat de wereld zich van onze samenleving zoekt te onttrekken, omdat zij die niet begeren. Ook kan men het verstaan als uitwerpen, achtende ons geen gemeenschap waardig.
Maar er is nog meer, de tekst zegt: "En liegende alle kwaad tegen u spreken."
Dat is allerlei schandelijke leugens uitdenken, om daardoor een blaam te werpen op Gods kerk. Ach! hoe menigmaal maakt men zich schuldig aan laster en leugen, of daaraan gehoor te geven, of een kwaad gerucht in de stad te brengen ten onrechte, waardoor Gods kinderen allerlei kwellingen worden aangedaan, waardoor zij moeten klagen: "Ik heb vele bestrijders, o Allerhoogste!"
Maar ook hoe vele inwendige vervolgingen hebben er plaats in het hart van Gods kind, wat hem menigmaal doet zuchten met David: "De benauwdheden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt; voer mij uit mijn noden." O, welk een strijd en benauwdheid kunnen die inwendige vervolgingen van zonde, duivel en vlees hem veroorzaken, door te spreken: "Gij hebt geen heil bij God, en als ge een mens met genade waart, zou dit en dat, deze en die zonde bij u niet gevonden worden; ge zijt

nog geheel en al verwerpelijk!"
Maar wat een weldaad, als de ziel zich dan door het geloof vast mag klemmen aan de Heere en pleiten op zijn beloften, en om te kunnen geloven, dat zij dat alles moet lijden om der gerechtigheid wil en om Mijnentwil, zoals Jezus dat zegt.
Ja, M. H., als we waarlijk om de naam en zaak des Heeren smaadheid lijden, dat is zalig. Daarin moet openbaar komen, hoe dierbaar Hij ons is, en wij Hem boven alles beminnen. O! welk een waarde verkrijgt Hij dan voor onze ziel, en hoe doet het ons alle dingen dezer aarde schade en drek achten, om de uitnemendheid der rijkdom die in Christus is.
Als we nu alle smaad en lijden in het licht van Jezus woorden mogen zien, n.l. dat het alles gaat om Zijns Naams wil, dan is dat ons een hoge ere en een groot geluk, en al worden we van de wereld voor ellendige mensen gehouden, wat we zeker waren, als wij op de ellenden bleven starogen, maar waar het is in navolging van Hem, die door lijden zijn heerlijkheid is ingegaan en alzo al de Zijnen een oorzaak van eeuwige zaligheid is geworden, zo wil de Heere Jezus, dat wij het gezicht van het tegenwoordige zouden aftrekken, daar het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen bij die heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. Maar ook, zo wij om Jezus' wil lijden, behoeven wij ons ook niet te schamen, maar wel moesten we ons schamen wegens onze belangeloosheid en traagheid, ja, ook lusteloosheid omtrent de dierbaren Christus. Het is om Jezus wil dat de Zijnen alle smaad en hoon zullen verduren. Het is om Zijnentwil, die niet onrechtvaardig is, dat Hij de arbeid der liefde des geloofs zou vergeten.

Een groot loon wordt toegezegd in vers 12: "Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen." Wat een woord van lieflijke vertroosting is dit, M. H., wel geschikt om ons hart vrolijk en moedig te maken. Moest men dit woord van Jezus niet hoger achten dan het toornen, vloeken en dreigen van de wereld? Hij Zelf beveelt ons daarbij vrolijk en goedsmoeds te zijn, en belooft ons een heerlijk loon, en wel een koninkrijk met al zijn heerlijkheid, waarbij het goed en genot der wereld niets is. Zo hebben de vervolgden om Jezus wil stof tot blijdschap vanwege de ere, die hen aangedaan wordt.
"Uw loon is groot in de hemelen!" zegt Jezus.
Doch dit is nu, M. H., geen loon naar verdienste, maar het is een loon naar genade. Daar is geen overeenkomst tussen het lijden van de christen en de heerlijkheid, die eens aan hen zal geopenbaard worden, niet op aarde, maar in de hemel. De gelovigen zullen hun loon hiernamaals ten volle ontvangen. Gort Zelf is hun loon. God zal hun alles en in allen zijn. Christus in al Zijn volheid en heerlijkheid is hun erfenis. Dat loon kan door geen tirannie der wereld geroofd worden. De duivel mag het betwisten en bestrijden, maar niets en niemand kan die schat hun ontroven.
"Uw loon is groot in de hemelen!" God te genieten is de grootste beloning; in zijn gemeenschap te verkeren is het zaligst genot.
"Uw loon is groot in de hemelen!" De Heere Jezus toont hiermede aan de trimt van al de heiligen over al de wreedheden en woede van de poorten der hel, hen aangedaan, wat zoveel heerlijker en vrolijker zal zijn, dan het droevige van voorheen. O, men mag van goed, vrijheid en ere beroofd worden, maar hier is een dierbare schat voor haar op een verhevene plaats weggelegd.

En dan verwijst de Heere Zijn volk nog naar de profeten, die alzo vervolgd zijn en geleden hebben, om hen daarmede nog meer te vertroosten en te bemoedigen en het geloof te versterken, want zo lezen we nog in de tekst: "Want alzo hebben zij vervolgd

de profeten, die voor u geweest zijn."
De Heere Jezus wil daarmede zeggen: "Ziet maar eens terug op al de heiligen, vaders en profeten, die voor u geweest zijn. Dan wordt het u duidelijk, dat het hun ook alzo gegaan is. En wat heeft de vijand daarmede tot stand gebracht? Juist dat zij met Christus eeuwig regeren zullen! En dat zal ook u vergolden worden, evenals hun geschied is. Wat willen wij nu nog meer hebben? Moesten wij dan niet met zulk een troost voor ons de toorn der wereld en des duivels verdragen? O, volk des Heeren! dat we toch tot het genot der ons beloofde vertroosting, vreugde en zaligheid nader gebracht werden, om de Naam des Heeren ootmoedig te eren. Eenmaal zal de Heere alle zijn en uw vijanden voor eeuwig onder zijn voeten verpletteren. Dan zullen zij hun loon verkrijgen in de hel, om te dragen de straf des toorn Gods en ontvangen de vergelding hunner erfenis. Dan zal aan hen vervuld worden wat we met elkaar zingen willen uit
PSALM 34: 8.

"Verblijdt en verheugt 11, want uw loon is groot in de hemelen."
Dit is een loon der genade, dat aan niemand gegeven wordt als kroon der overwinning, dan die wettig gestreden heeft, en wat dan ook op de volbrachten arbeid geschonken wordt, waarvan ook Paulus getuigenis gaf in 2 Tim. 4: 7, 8: "Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben."
Dit loon der genade nu wordt door Jezus in de tekst voorgesteld, om aan te sporen tot volstandigheid, getrouwheid en liefde, om in de vreze des Heeren te wandelen alle de dagen van ons leven. Daarom versmaadde ook Mozes de kroon van Egypte, achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypte, want hij zag op de vergelding des loons, (Hebr. 11: 26).
De Heere Jezus, M. H., verheft hier het loon boven het lijden. "Uw loon is groot!" Dat zegt eigenlijk: uw loon is veel, ja, overvloedig. Alles zal daar rijkelijk worden vergoed, niet één traan zal verloren gaan, die God niet vergaderd zal hebben in zijn fles. Alles zal overvloedig worden vergoed. Gods kinderen zullen rijkelijk beloond worden als getrouw onderdanen des Konings. Ja, onuitsprekelijk zal dat loon zijn, als de grote God en Zaligmaker Zichzelven zodanig als Hij is, schenken zal.
Een loon zo groot, dat het niet gemeten kan worden; zo kostelijk, dat het niet genoeg gewaardeerd kan worden; zo overvloedig, dat het niet begrepen kan worden. Een loon in de hemelen, in het paradijs Gods, het paleis van Gods heerlijkheid. Die plaats is voor Jezus volk bereid, daar is haar loon, haar pand in Gods schatkist weggelegd, daar is haar heil, haar leven met Christus verborgen in God.
Hier is de plaats van strijd, daar van triomf en overwinning. Hier is de loopbaan, in de hemel de plaats van rust. Daar is verzadiging van vreugde, lieflijkheden zijn in Gods rechterhand, eeuwiglijk. Zo moet dan liet lijden gaan voor de verheerlijking, de vervolging voor de vergelding. Zoals nu satan en wereld en alles zich samenspant om liet leven te benauwen, zo zegt Christus: *Verblijdt en verheugt u!* wat eigenlijk, volgens taalgeleerden, zegt: Springt op van vreugde!
Want wat zal ons scheiden van de liefde van Christus? verdrukking, of benauwdheid, of honger, of zwaard? Nee, niets zal ons scheiden van de liefde Gods. Ziet op de profeten, die voor u geweest zijn, hoe ook die bespot, gesmaad en vervolgd, ja, gedood zijn geworden. Wat heeft Mozes niet moeten verduren, wat moeite en bekommernis was zijn deel. En Samuël, die door het volk werd verworpen, omdat het

een koning begeerde. David van Saul en zijn zoon Absalom. Elia werd als een beroerder Israëls gelasterd. Micha op brood en water gezet. Jeremia in de modderkuil. Jesaja werd aan stukken gezaagd. Amos uit het land gebannen. Daniël in de leeuwenkuil geworpen. En zo ook de apostelen des Heeren. Zij allen werden gesmaad en gelasterd, omdat hunner de wereld niet waardig was.
Daarop ziende, moest des Heeren volk zich verblijden, dat zij waardig geacht worden om Christus wil smaadheid te lijden. Ignatius zeide, toen hij voor de leeuwen geworpen werd: "Ik word door de tanden der beesten vermalen, om voor God een rein brood te worden."
Een vrouw, met haar kind op de armen, die eveneens de marteldood moest sterven tijdens de regering van een heidens keizer, kwam toelopen, en zeide: "Heden worden er kronen uitgereikt, ik zoek mijn deel." Ziet, dat alles moest ons aansporen, om getrouw te zijn tot in de dood, om te ontvangen de kroon des levens.

Zo dan, ziende op de profeten, die ook vervolgd zijn, kan men zien, dat de vervolging der vromen niet is een kwade zaak, maar een strijd voeren ter ere Gods. Het is de strijd tussen het vrouwen- en slangenzaad, welke strijd in het paradijs reeds gezet is. En nu: eens komt het einde van de strijd, maar nooit komt het einde van de zegepraal. Ziet dan hoe de Heere tegen de drie dingen van satan Ook drie zaken tegenover plaatst. Allereerst een oproepen om zich te verblijden en te verheugen. Dat zegt dan goedsmoeds te zijn en vreugde te bedrijven, als wij vervolgd, gesmaad en gelasterd worden. En dan geeft de Heere Zijn volk wel eens zoveel genade, dat zij kunnen roemen in de hope der heerlijkheid niet alleen, maar ook in de verdrukking. De vervolging, smaad en laster moet tot blijdschap des geloofs leiden bij des Heeren volk, dewijl zij daardoor genade ontvangen, om het geweten voor God zwarigheid te verdragen, lijdende ten onrechte.
En nu dat zalig zijn in de tekst geeft te kennen een blijde en geruste stemming der ziel, die vrede heeft met God. Het is een geestelijk zalig, want door die vervolgingen, door die vijandschap van satan en de wereld, wordt Gods volk meer en meer van haar losgemaakt. En het is een eeuwig zalig zijn, want zo wij met Hem lijden, wij zullen ook met hem verheerlijkt worden. Tegenover al dat liegen en kwaad spreken wordt hun dan verzekerd: "Uw loon is groot in de hemelen!"
Dit is dan eeuwig het deel van Gods gunstgenoten.

Maar wat zal uw deel zijn, onbekeerden in ons midden? Of gaat het u niet ter harte? Is het geen zaak, die overweging waardig is?
Ach! onderzoekt uzelven, beproeft uzelven of gij in het geloof zijt. Als ge sterft, zoals ge geboren zijt, valt ge er eeuwig buiten. En dan zal uw loon zijn een loon der zonde, om geworpen te worden in de buitenste duisternis, waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust. Daarom, terwijl het nog het heden genaamd wordt, smeekt de Heere om genade, opdat gij Hem moogt leren kennen tot uw zaligheid, en Hem en Zijn heil boven alles schatten, begeren en zoeken. Rust niet voor ge Hem gevonden hebt, die getuigt: "Die Mij vindt,!vindt het leven, en trekt een welgevallen van de Heere. Allen die Mij haten, hebben de dood lief."
En u, bekommerden in ons midden, heilzoekende zielen naar Jezus! U weet reeds bij aanvang, wat het zegt, vervolgd te worden om der gerechtigheid wil, al gaat het bij u in hoofdzaak over inwendige aanvechtingen en strijd tegen de zonde, wereld en satan. En zijn die vervolgingen ook voor u smartelijk, laat het u tot troost zijn, wat we u uit de tekst verklaard hebben. Staat naar die verzekering, dat het gaat om der gerechtigheid wil, en dat de Heere u geven mocht u te verheugen en te verblijden.

Smeekt de Heere om licht en klaarheid, opdat ook in uw zielen die zekerheid gewerkt worde: "Uw loon zal groot zijn in de hemelen!"
Leert meer en meer afzien van alles, dat buiten de Heere is, en Hij geve u geloof, om uzelven op Hem te verlaten, op hem te betrouwen en aan Hem u vast te klemmen. Dat alleen kan u troosten en bemoedigen.
En eindelijk, volk des Heeren! volhardt in het geloof. Weldra wordt het in een eeuwig aanschouwen verwisseld en zult ge in dat koninkrijk des Vaders worden binnengeleid, om dat grote en heerlijke loon te ontvangen, wat de Heere weggelegd heeft voor degenen, die Hem vrezen en op Zijnen Naam vertrouwen. Daar zullen we eeuwig met Christus triomferen en God Drieëenig eeuwig loven en prijzen!
AMEN!

6. Levengemaakt met Christus

Predicatie over Eféze 2: 5a.

Zingen Psalm 36 vers 3.
Lezen Eféze 2.
Zingen Psalm 119 vers 17, 29.
Psalm 17 : 8
Psalm 115 vers 9.

VOORAFSPRAAK.

GELIEFDE TOEHOORDERS!
Op de vraag of niet allen, als zij sterven, naar de hemel willen gaan, zal wel aller antwoord zijn: ja, zeer graag! Want wie zou naar de hel willen, de plaats van eeuwige weedom en eindeloze smart? Wie zou na de dood niet eeuwig gelukkig willen zijn; wie zou dat niet begeren? Maar vraagt men nu waarom men het begeert, dan zal het antwoord zeer verschillend zijn. Immers zijn er, die naar de hemel willen om de helse straf te ontgaan, niet gelovende, dat zij die rechtvaardig verdiend hebben. Zij vrezen voor de hel, omdat daar is een worm, die niet sterft, en een vuur, dat niet uitgeblust wordt. Doch niet voor een eeuwig Godsgemis daarin, wat juist het vreselijkste zal wezen; in plaats van Gods gunst, eeuwig Zijnen toorn en gramschap te moeten dragen, als een rechtvaardige straf over onze zonden. Weer anderen willen naar de hemel, om daar gelukkig te zijn, maar beseffen niet, dat de hemel op zichzelf niet gelukkig maakt, want in de hemel is geen waar geluk denkbaar, zo wij geen deel hebben aan God en Christus, gelijk ook Asaf getuigt, Psalm 73: 25: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!"
O nee, M. H., zo wij op aarde geen kennis en deel hebben verkregen aan de God des hemels en het leven der gelukzaligheid, wat alleen in God door Christus is, zo kan de hemel ons geen geluk schenken. De hemel is de plaats, waar God en Christus wonen, maar gaat het nu hier op aarde bij ons daarom? Is het onze innerlijke begeerte, om in de gemeenschap Gods, waaruit we, door onze zonden uitgevallen zijn, door Christus teruggeleid te worden? Daar komt het maar op aan. Wij moeten geen hemelzoekers, maar God-zoekers zijn. Paulus verlangde ook naar de hemel, echter alleen niet het doel, om ontbonden te zijn van een lichaam der zonde en des doods, en niet Christus te wezen, die hier op aarde reeds zijn leven was. Het is ons allen nodig te leren kennen, dat de hemel door de zonde een verbeurde verblijfplaats is geworden, en wij dus alle recht daarop hebben verloren. En ook zijn wij door de zonde, van nature daarvoor ongeschikt, zodat wij een geschonken recht daarop en een geschikt-maken daarvoor nodig hebben.
Daar bestaat, M. H. een organisch verband tussen dit en het toekomend leven. Er is geen hemel der zaligheid voor ons daar boven, zonder een zaligheid des hemels hier beneden in ons hart gekend te hebben. O nee! alleen wat door God uit de hemel in ons gewerkt wordt, zal ook zekerlijk naar God wederkeren. Hier moet men een geestelijk leven deelachtig worden, om eens in de hemel een leven der zaligheid te kunnen ontvangen. Ook kan niemand zichzelf voor de hemel geschikt maken, noch ook zichzelf daarvoor bereiden, zoals Paulus ons verzekert in 2 Cor. 5: 5: "Die ons nu hiertoe bereid heeft, is God, die ons ook een onderpand des Geestes gegeven heeft."
Nee! die geen leven van God uit Christus door de Heilige Geest hier op aarde deelachtig wordt, kan ook in de hemel niet komen. En hoe zou die daar ook kunnen

verkeren in een plaats, waar niets is dan een leven der reinheid en heiligheid ter verheerlijking Gods?

Daarover willen we thans met uw aandacht verder tot u spreken, nadat we vooraf de Heere hebben gevraagd om een onmisbare zegen over ons samenzijn.

Tekst: EFÉZE 2: 5a:
"Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus."

VERKLARING.
Deze zendbrief aan de gemeente van Eféze, door de apostel Paulus aan haar gericht vanuit Rome, had ten doel, haar te bepalen bij en te herinneren aan de uitnemende genadeweldaden, die haar in, door en met Christus geschonken waren, daar de Vader alleen in en met Christus alle dingen schenkt.
Eféze was de hoofdstad van Klein-Azië, en haar inwoners waren van nature heidenen, welke zeer overgegeven waren aan afgoderij, bijgelovigheid en duivelse kunsten. Zo waren het dus blinde afgodische duiveldienaars. Ook waren daar vele redenaars en mannen van grote geleerdheid. Maar die hadden haar niet kunnen brengen tot de kennis Gods ter zaligheid, die alleen in Christus is, gelijk de apostel in 1 Cor. 1: 21 ook zegt: "Want nademaal, in de wijsheid Gods, de wereld God niet heeft gekend, door de wijsheid, zo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der prediking, zalig te maken die geloven." Eféze was een rijke handelsstad. De apostel was daar geweest op de doorreis van Corinthe naar Jeruzalem, waar hij in de synagoge met de Joden handelde, en waar velen begerig waren hem te horen.
Maar Paulus, toen niet lang daar kunnende blijven, zo liet hij Aquila en Priscilla bij hen, doch beloofde, ook tot haar te zullen wederkeren, en hieraan later gevolg gevende, vond hij daar enige discipelen, die hij in het geloof bevestigde en bleef bij hen omtrent twee volle jaren, lerende dagelijks in de school van Tyrannus, waardoor er velen kwamen tot het geloof in Jezus Christus, en vertrok niet vandaar, voordat hij Timotheüs tot een dienaar der gemeente had aangesteld. En nu de apostel der heidenen te Rome was gevangen genomen, zo wil hij ook vandaar de gemeente uit de heidenen, door middel van zijn zendbrief, onderwijzen, en haar herinneren haar voorrechten, wegens hun aandeel aan de heilgoederen van Christus geopenbaard door het Evangelie, om daarop alleen hun vertrouwen te stellen, en in het geloof te volharden, onder de tegenstand van de wettische, Joodse, valse leeraars. En waar het nu vooral op aankwam, was, dat de gelovige Efeziërs die geschonken weldaden boven alles zou blijven waarderen en erkennen, en steeds zouden vasthouden, dat door de komst van het heerlijk en dierbaar Evangelie der zaligheid, in en door Christus Jezus, de scheidsmuur tussen Jood en heiden was weggenomen, en dat zoowel de gelovigen uit de Joden, als die uit de heidenen, verlost waren van alle wettische dienstbaarheid, en deelgenoten gemaakt van de gezegende heilgoederen, door Christus' zoen- en kruisverdiensten verworven, want de Heere had hun daardoor geopenbaard, dat er bij Hem geen aanneming des persoons is, dewijl Hij is een Heere van en voor alle die geloven en Hem aanroepen, want daartoe had Hij haar zelf geheel en vrijwillig uitverkoren in Christus, vers 1: "En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonde."

De Heere had hen gebracht tot de levensgemeenschap en geloofsvereniging met Christus. Hij had hen bedeeld met de Geest der levendmaking.

Van nature leefden zij gescheiden van God, dood waren zij door de zonde en misdaden, dat is: zij waren geestelijk dood, en dientengevolge ontbloot van het ware leven, van levenslust, levenskracht en levenswerkzaamheden. Daarom verklaart dan ook de apostel (vers 1-3) haar vorige ellende, en de oorzaak daarvan, n.l. de zonde, die de bron is van alle ellende, Rom. 3: 23: "Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods." Als nu de apostel de gelovigen op hun vorige ellendestaat gewezen heeft, gaat hij over haar te bepalen bij haar tegenwoordige gelukstaat (vers 4 -10), waartoe zij nimmer zouden gekomen zijn, zo de Heere niet uit vrije goedheid zich haar had ontfermd. Hij alleen is de bewerker en schenker van alle heil, vrede, leven en zaligheid. En Hij werkt alle dingen naar de raad Zijns willens. Maar nu wijst de apostel hen ook op de bron, waaruit dat heil, hun geschonken, was gevloeid, en wel, uit de rijkdom van Gods grote barmhartigheid, jegens hen en Zijn grote liefde waarmede Hij hen had liefgehad, en dat niet als levendgemaakten, die Hem daartoe vooraf liefhadden, nee, maar Hij had hen reeds lief toen zij nog kinderen des toorns waren, en geestelijk doden. Dus niet, omdat zij Hem liefhadden, maar wel, omdat Hij hen had lief gehad met een eeuwige liefde. Niet wij komen de Heere voor, maar wel Hij ons. Zo lezen wij ook in Psalm 130: 4: "Maar bij U is vergeving", niet, omdat wij u vrezen, maar wel: "Opdat Gij gevreesd wordt". Dat is een vruchtgevolg van de vergeving.

Komt, Geliefden! letten wij nu, naar aanleiding van onze tekst, op de volgende zaken:
1e. Op haar verleden;
2e. Op haar heden;
3e. Op haar toekomst.

We hebben dus eerst te letten op der gelovigen verleden.
Hiervan is duidelijk sprake in [den tekst, als wij letten op het woordje "ook", waarmede hij aanvangt. Dan geeft dat te kennen, dat Gods liefde reeds tot hen uitging als zij nog leefden in een staat des doods. God had hen lief, toen reeds, als zij nog vervreemd van Hem daarhenen leefden, als dode zondaars, blinde heidenen en afgodendienaars, 85
vijanden van God, doende de wil des vleses en der gedachten, Ja, toen zij in zulk een droeven staat leefden, had de Heere hen lief. Daarop komt de apostel hen te wijzen, om hen te verzekeren, dat hun tegenwoordige gelukstaat een vruchtgevolg is van een daad Gods, een werk der liefde, aan hen uit genade bewezen. Dus let wel op, Toehoorders, God had hen niet pas lief gekregen, nadat zij tot Hem bekeerd en levend gemaakt waren. Nee! juist omdat deze weldaad der bekering en levendmaking, hetwelk alleen een werk des Heeren is, hen te beurt was gevallen, daarin betoonde de Heere zijn grote barmhartigheid en onpeilbare liefde, dat Hij Zich over hen wilde ontfermen; toen, toen er niets in hen was, dat aan God dacht om Hem te vrezen, toen zij afkerig van Hem de zonde en de ongerechtigheid diende en liefhadden, en daardoor verzonken lagen in naamloze ellende.
Doch merkt nu wel, M. H., God de Heere had niet de zonde lief, noch hun leven in de geestelijken doodstaat. O nee! God haat de zonde en kan ze niet gedogen. Maar God had hen lief als mens, als Zijn schepsel, in en aan wie Hij Zijn vrijmachtige genade-wonderen wilde verheerlijken. Daarom maakt Hij hen ook levend, zodat de levendmaking een daad en vrucht van de liefde Gods is.
De apostel herinnert dus de gelovigen, de begenadigde kinderen Gods, die wedergeboren waren tot een nieuw leven, aan haar treurig verleden, toen zij leefden zonder God, zonder Christus, onder aandeel aan de beloften en weldaden van het

genadeverbond, en zonder hope voor de toekomst. Immers, zulk een leven is alleszins treurig en ellendig, hoewel de mens van nature zijn diepe ellendige en treurvoile staat voor de eeuwigheid niet kent. Door de afval van God, die alleen de fontein van alle leven is, Zijn wij allen onderworpen aan de drievoudige dood, tijdelijk, geestelijk en eeuwig.
En deze dood heeft betrekking op onze staat en stand beide; en wel statelijk naar het rechtvaardig oordeel Gods op de zonde bedreigd: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven", waarin duidelijk openbaar wordt, dat wij allen van nature in een rechterlijken doodstilst verkeren.
Maar ook heeft dit betrekking op het standelijk leven. Wat de toestand onzer ziel aangaat, dan zijn we van nature ook zonder geestelijk leven, onbekwaam om iets goeds te denken, te willen, of te kunnen, want zo min een Moorman zijn huid kan veranderen, zo min kunnen wij enig goed doen, die geleerd zijn kwaad te doen, volgens Jer. 13: 23.
De apostel noemt in de tekst de zonde, n.l., de daden der zonden, die uit de verdorven natuur voortkwamen, en ook de misdaden. En dat geeft te kennen, daden, die geheel mis waren, omdat zij het rechte doel en de vrucht missen. Daden, die tegen God en Zijn wil, en Zijn woord streden, die in strijd zijn met het doel, waartoe God de mens geschapen had, en in die staat der zonde zijnde, zo waren zij kinderen des toorns, d.w.z., aan de rechtvaardigen toorn Gods onderworpen die op de zonden rust, waar ook David zulk een smartgevoel over had in Psalm 51, als hij zegt: "Mijn zonde maakt mij het voorwerp van uw toorn, reeds van het uur van mijn ontvangenis af."
En alzo kan ook de droeve gevolgen dier zonden niet uitblijven, n.l. de dood, want het loon, de bezoldiging der zonde is de dood, en die dood nu is tot alle mensen, zonder onderscheid, doorgegaan, in welken allen gezondigd hebben, en waardoor de gehele wereld verdoemelijk ligt voor God, de Vlekkeloze, Heilige, en onkreukbaar Rechtvaardige. En in dien doodstaat nu, zijn wij allen in een staat van onreinheid en algehele verdorvenheid, waarin wij allen ontvangen en geboren worden, naar Psalm 51: 7.
In Rom. 3 wordt onze staat aldus getekend: "Daar is niemand rechtvaardig, niet tot één toe; daar is niemand, die God zoekt, allen zijn ze afgeweken, tezamen onnut geworden, daar is niemand, die goed doet, niet tot één toe. hun keel is een geopend graf, slangenvenijn is onder hun lippen, welker mond vol is van vervloeking en bitterheid. Vernieling en ellendigheid is in hun wegen en de weg des vredes hebben zij niet gekend, en er is geen vreze Gods voor hun ogen." En ook in Ezechiël 16 getuigt de Heere van de zondaar, dat hij, vanwege zijn ongerechtigheid, geworpen ligt op de vlakte des velds, vertreden in zijn bloed, d.w.z. geheel en al verdorven en gezonken in de ongerechtigheid, waaruit de arme mens zichzelven nimmer kan verlossen. Ja, zo ellendig is het met de mens, in zijn doodstaat zijnde, gesteld, dat hij zelfs onmachtig is, het te kunnen gevoelen, dat hij in zulk een staat van dood en ellende gezonken ligt. En ook begeren wij niet eens, om daaruit verlost te worden, om reden er dit nog bijkomt, dat wij met onze dieprampzalige doodstaat verenigd zijn. Daarin hebben wij ons leven. Daarin dartelen we voort op een hellend vlak, dat ons ten eeuwigen verderve voert, zo de Heere het niet verhoedt.
Ook zijn wij daardoor gekomen in een staat van schuld en straf, van blindheid en afkerigheid, vijandschap en opstand. Van nature zijn wij allen vijanden van God, van Christus, van de weg der zaligheid en van ons eigen waar geluk. En zoals nu een natuurlijke dode is gescheiden van de ziel en geen leven heeft, zo is ook een geestelijk dode gescheiden van God en vervreemd van het leven Gods. Zoals een beek afgescheiden is van een rivier, en dientengevolge stinkend heestergewas voortbrengt,

zo is het ook met een dode zondaar, hij brengt niets voort dan stinkende vruchten. Een dode is koud, hard en gevoelloos.
Zo ook de geestelijk dode zondaar. Hij is koud, hard en gevoelloos, ja verhard in de zonden. Een dode heeft ogen, maar ziet niet, oren, maar hoort niet, is zonder het ware levensgevoel, ronder reuk en smaak. Zo is het ook met een geestelijk dode. Hij ziet zichzelven niet, noch de Heere, noch zijn weg; hij hoort de stem des Heeren niet; heeft geen gevoel van zijn ellende, geen reuk voor de doodstank der zonde, geen smaak in de waarheid. Een dode is stom en kan niet spreken. Zo ook een geestelijk dode zondaar. Hij kan niet spreken noch tot God, noch van de Heere, en heeft daar ook geen behoefte aan. Zijn hart en mond is vol van de dingen der wereld, van al het zien en zinlijke.
In woord en daad betuigen ze: "Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust." Derhalve: zij hebben geen goede consciëntie, geen vernieuwd hart, geen waar geloof om God te kunnen behagen. Een dode mist alle goederen, voordelen en vermakingen van dit leven. Zo ook een geestelijk dode. Die is vervreemd van de heilgoederen Gods, van de zaligheid, die er genoten wordt in de dienst des Heeren. Derhalve: ze zijn zonder God in de wereld, ze staan buiten Christus en de weg der zaligheid, door Hem verworven, en missen de gezegende werking, onderwijzing en leiding van de Heilige Geest. Ten slotte: de mens is niet gedeeltelijk, maar geheel dood door erf- en de dadelijke zonden, en verkeerd onder toegerekende erfschuld, en kan niet anders dan de dood vruchten dragen, en niet, zoals sommigen willen en leren, dat er nog een wil ten goede in de mens overgebleven is, waardoor hij nog tot God kan terugkeren, en zichzelven beteren en bekeren.
Nee, Toehoorders, de mens is, zoals hij in Adam gezonken ligt, in erf- en dadelijke schuld, niet half, maar geheel dood in de zonden en de misdaden, gelijk Lazarus in het graf, wiens lichaam reeds tot ontbinding was overgegaan. Dat is ons aller beeld van nature. Zo ook zijn wij in een staat des doods, onnut en stinkende geworden. Daarom, ook al onze godsdienstige verrichtingen, zijn, zonder de levendmaking des Geestes, vruchten des doods. Het zijn uitwendige versierselen, zoals de doodsklederen, en hebben niet de minste waarde voor God.
Zo is dan ons aller beeld hierin getekend, en zo was ook het treurig eertijds van de gelovige Efeziërs, en van allen, die de Heere vrezen, die door zijn genade zijn wedergeboren tot een levende hope in Christus Jezus, wier treurig verleden is veranderd in een gelukkig heden.

Waarbij we in de tweede plaats met elkaar willen stilstaan.
Immers, we lezen in de tekst: "Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus." Daarmede wordt haar gelukkig heden verzekerd, en geeft ons te, kennen de oorzaak, waardoor en waarom, en ook de grond, waarop. Het is een daad Gods, een wonder Zijner genade, waarvoor alleen Hem de ere toekomt. De oorzaak ligt alleen in het vrije welbehagen Gods des Vaders, zoals de Heere ons verklaart in Ez. 36: 22: "Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls! maar om Mijns heiligen Naams wil."
Nee, de Heere kan liet niet doen om iets, want in het schepsel zijn zoude, want al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, en onze misdaden voeren ons weg als een wind. Maar de Heere doet het alleen om Zijn Zelfs wil, omdat Hij in Zichzelven van eeuwigheid is bewogen geweest over de armen zondaar, om uit het gevallen mensengeslacht, Zichzelven een gemeente te vergaderen, zonder vlek en zonder rimpel, en dat door de schenking van Zijn lieven Zoon. "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in

Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." De Vader gaf de Zoon, en de Zoon gaf Zichzelven vrijwillig, om te lijden en te sterven, en door Zijnen dood en opstanding het leven en de gerechtigheid te verwerven. Dit is dan ook de enige grond, waarop die levendmaking geschiedt.

"Levend gemaakt" wil zeggen, dat zij nu geestelijk leven hadden, door de bovennatuurlijke werking Gods, om uit een inwendig levensbeginsel, in afhankelijkheid van God werkzaam te kunnen zijn in die dingen, die het eeuwig belang hunner onsterfelijke ziel aangaan. Geestelijk levende, om geestelijke zaken bevindelijk te zien, te kennen te beminnen, te begeren, te zoeken en te omhelzen, maar ook te betrachten. Want het is onmogelijk, dat zij, die Christus door een oprecht geloof zijn ingeplant, niet zouden voortbrengen vruchten der dankbaarheid. Te voren afgescheiden van God, in wie alleen het leven is en nu verenigt met God, doordat Hij zich in Christus met de ziel verenigt door de Heilige Geest. Te voren beroofd van alle vermogens, om geestelijk werkzaam te kunnen zijn, maar nu levend gemaakt door God, hadden zij verlichte ogen des verstands, om geestelijke zaken geestelijk te kunnen onderscheiden, om God te kennen als het hoogste en alleen aanbiddenswaardige Goed, Hem te lieven en te loven om Gods Woord, weg, dienst en volk te kunnen zien en te beminnen; en om werkzaam te kunnen zijn tot Zijns Naams verheerlijking, naar Psalm 110: 3: "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkracht in heilige sieradiën." Want de consciëntie wordt gereinigd van dode werken om de levenden God te dienen.
Als nu dit wonder der levendmaking in haar aanvang in de ziel verheerlijkt wordt, dan is alles in ons er op gezet, om voor de Heere te leven en het pad van Gods geboden te lopen. Een onverklaarbare drang ontwaart de ziel in zich, om, ware het mogelijk, volmaakt voor de Heere te leven. Ja, dan meent de ziel, dat het wel altijd zo blijven zal, en dat de oude mens der zonde reeds dood en begraven is.
Doch later wordt de ziel het wel gewaar, als dat zoete en zalige genot van dat eerste leven wat gaat wijken, en zij zichzelf weer terug krijgt, wat ook een werk van Gods Geest en een voortzetting der levendmaking is, al kan de ziel dit zo niet bezien, maar de Heere zegt: "Wat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en wat Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs het ganse land."
En dat juist, opdat wij niet in de eerste beginselen zouden blijven hangen, maar de grond daaruit zouden verliezen, en de noodzakelijkheid in ons gewerkt worden, om de toevlucht te nemen tot Christus, die alleen de ware rust en vrede aan onze ziel schenken kan. Ja, dan worden we gewaar, dat die oude zonden wel neergeworpen, en voor een kleinen tijd overwonnen waren, maar geenszins uitgeroeid. En dan krijgt de ziel een levend gevoel van haar zonden en schuld, en van haar Godsgemis, hetwelk een smartelijk gevoel veroorzaakt en de ziel met droefheid vervuld en haar doet treuren, zuchten en klagen: "Hoe raak ik nog mijzelven kwijt, opdat ik voor een eeuwigheid eens anderen mag geworden?"
Nu wordt in zulk een levend gemaakte ziel ook levende begeerten en behoeften gewerkt tot Christus, als Verlosser, tot verlossing haar ziel, want zij gevoelt, dat zij gered en verlost moet worden van zichzelf, van de zonden, satan en wereld.
Ook wordt in zulk een levendgemaakte een ware honger en dorst gewerkt naar Christus en zijn gerechtigheid, om verzadigd te worden met het manna, dat verborgen is. Te voren waren zij koud, hard, ongevoelig, maar nu is het stenen hart uit hen weggenomen, en hebben zij ontvangen een gebroken hart en een verslagen geest, wat de Heere niet zal verachten. Te voren waren ze walgelijk en afschuwelijk voor God, maar zonder gezicht daarvoor en zonder besef en gevoel daarvan.

Maar nu daarvan kennis gekregen hebbende, leren ze bidden met David, Psalm 51: "Was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van al mijn vuile zonden." Nu is er een leven, om leven te begeren; een leven, dat God en zijn gemeenschap zoekt, maar ook Zijn heil, hetwelk Christus is.

Welnu, we lezen in de tekst, dat de apostel van de gelovige Efeziërs zegt, *dat zij levend gemaakt waren met Christus.* Niet maar in Christus, wat haar inzijn in Hem, als haar levend Verbonds-Hoofd, te kennen geeft, waar zij als Vadergift Gods aan Hem gegeven waren, en in Hem gerekend en verkoren ten eeuwigen leven. Daarop ziende, wordt in vers 6 gezegd, dat zij niet Hem waren gekruist, gestorven en begraven, en opgewekt, en medegezet in de hemel in Christus. Doch de Geest des levens. die in Christus is, die werd hun reeds met de wedergeboorte meegedeeld tot hun levendmaking. Zo was er dan nu geestelijk leven uit Christus door de Heilige Geest in haar gewerkt, en waren zij van dood levend gemaakt, en zo was er voor hen een gelukkig heden aangebroken, zodat zij mochten en konden zeggen met Paulus: "Ik ben niet Christus gestorven, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij."
En nu, M. H., de oorzaak van dit alles was *de Vader, die rijk is in barmhartigheid, die hen door zijn grote liefde, waarmede Hij hen liefgehad heeft, had levend gemaakt met Christus.* Des Vaders vrije verkiezende liefde is de gezegende bron van alle genade-weldaden, die de gelovigen in en met Christus worden geschonken, door de Heilige Geest aan hun harten toegepast. Christus, de Zone Gods, eens- wezend met de Vader, heeft voor hen aan het geschonden recht Gods genoeg gedaan, en op grond van Zijn borgtocht, wordt en is hun de Geest tot een Levendmaker meegedeeld, waarvan dan des Vaders vrijwillige, voorkomende en onafhankelijke liefde de oorzaak is, eer het volbrachte werk des Zoons het middel en de grond, en de Heilige Geest de bewerker en Toepasser. En zo is dus alles uit Hem, door Hem en tot Hem.
En daar nu ieder levendgemaakte in de vierschaar van het Godsgericht, als dood- en doemwaardigen, in en om Christus wil, worden vrijgesproken van schuld en straf, en een recht verkrijgen ten eeuwigen leven, zo worden zij, met medeweten van zichzelven, in Christus, voor God rechtvaardig verklaard, en al de gerechtigheid van het volbracht Middelaarswerk van Christus hun toegerekend, zó volkomen, als hadden zijzelf, in eigen persoon, alles geleden, en Gode voor hun zonden genoeg gedaan. Dan wordt hun ook die weldaad geschonken van de Vader, om in de geest, door het geloof, Christus en al Zijn weldaden aan te nemen en te omhelzen. En die genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere.
Zulk een is een door de wet gedode, want hij is door de wet der wet gestorven om Gode te leven, daar Christus, door het geloof, in hun harten woont. Daarom kunnen zij ook zeggen met Paulus: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en dat ik nu leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, die mij liefgehad heeft en Zichtelven voor mij heeft overgegeven."
Wat een rijke weldaad dan is hun geschonken. Geen wonder, dat de deelgenoten van dat heil, hun in Christus geschonken, het met de kerk van de ouden dag uitroepen: "Ik ben zeer vrolijk in de Heere, en mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan."

Hebben wij nu stil gestaan bij der gelovigen treurig verleden en hun gelukkig heden, staan we nu in de derde plaats stil bij ***hun heerlijke winst.***
Hun toekomst kan niet anders dan heerlijk wezen, want, levend gemaakt zijnde, sterven zij niet meer de dood als bezoldiging der zonde, maar is de dood hun een

doorgang in het eeuwige leven. Daarom riep ook Paulus de gelovige Corinthiërs toe: Alles is uwe, hetzij leven, hetzij dood enz. De Heere Jezus getuigt, Joh. 6:47: "Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven." Die komt ook niet in de verdoemenis, maar is uit de dood overgegaan in het leven. Maar nu hebben de levendgemaakten hier 't volle leven nog niet. Zij hebben wel het geestelijke leven, maar nog niet het volmaakt verheerlijkt leven, wat Dun eens na dit leven wacht. Dat is voor de hemel weggelegd. Daar zal het ten vollen worden geopenbaard, wat het zegt, door de Heere levend gemaakt en alzo tot zijn kinderen aangenomen te zijn.

Hier hebben de levendgemaakten nog maar een beginsel van Gods heerlijk deugdenbeeld in Christus, maar eens zullen zij daarmede ten vollen verzadigd wezen, als zij zullen ontvangen "verzadiging van vreugde, lieflijkheden aan Gods rechterhand, eeuwiglijk". Job was het een troost in zijn ellende, dat hij zeggen kon: "Ik weet, mijn Verlosser leeft, en Hij zal ten laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid, dit doorknaagd zullen hebben, zo zal ik uit mijn vlees God aanschouwen, dewelke ik voor mij aanschouwen zal en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in Mijnen schoot."

Mozes bad: "Toon mij Uw heerlijkheid." Maar hij kon die volle uitstraling van Gods heerlijkheid niet verdragen, en viel in aanbidding op zijn aangezicht. Maar als het levendgemaakte Sion straks de eeuwige Godsstad zal worden binnengeleid, dan zullen zij God volmaakt zien in al de uitstralende glansen van zijn heerlijkheid en majesteit. Daar zullen ze in de onmiddellijke aanschouwing van dat volzalige Wezen, met ongedekte aangezichten, de heerlijkheid des Heeren zien om zich eeuwig in Hem te verlustigen. Hier zijn ze nog in het vlees uitwonende van de Heere, hier moeten ze een lichaam der zonde en des doods in zich omdragen, wat hen menigmaal doet klagen: *Ik ellendig mens.*

Hier is het een leven van zuchting en van geween, maar daar zullen treuring en zuchting, voor eeuwig wegvlieden. Daar zal dan een leven aanvangen van genot, vreugde en heil. Een eeuwige heerlijkheid en oneindige blijdschap in alle volmaaktheid zal daar het deel zijn van het hier vaak zuchtend Sion. Want toch, hier zijn de levend gemaakte kinderen Gods onderworpen aan allerlei lichamelijke en geestelijke krankheden, maar daar zal geen inwoner meer zeggen, ik ben ziek, want het zal een leven zijn in een volmaakte herstelde staat van heerlijkheid.

Hier kwijnt vaak hun geestelijk leven en is onderworpen aan duisternis en dodigheid, maar daar zal het een leven zijn, verlost van alle banden, van de zonde, het vlees en de wereld. Ja, een leven van zalige vrijheid, om God te kunnen eren, dienen, loven en prijzen. Daar zullen ze dan eeuwig op de gouden harpen spelen en eeuwig zingen van Gods goedertierenheden.

Daar zullen zij voor hun verkiezing van God, hun opneming in het genadeverbond, hun rechtvaardigmaking en verlossing door Jezus dierbaar bloed en gerechtigheid, hun levendmaking en heiligmaking door de Heilige Geest, en voor hun bewaring tot de zaligheid in de kracht Gods, God Drie-enig eeuwig loven, danken, roemen en prijzen. In dat leven is er geen zonde meer, geen dood, geen moeite, geen smart, geen rouw, en geen scheiding zal daar meer zijn.

Daar zullen de gestorven kinderen Gods elkaar in de eeuwige heerlijkheid wederzien. Daar zullen ze elkaar kennen en eeuwig verenigd leven, en dan daar onafgebroken met elkaar spreken over de verschillende wegen en lijdingen, welke de Heere op aarde met hen gehouden heeft. Hier is het vaak een bezwaard zijn wegens uit- en inwendige strijd, waardoor ze moeten klagen met een Heman: "Ik ben besloten en kan niet uitkomen."

Maar daar zullen zij van alle lasten ontheven zijn, en een eeuwige ongestoorde rust

genieten. Het geestelijk leven is met de levendmaking als een eeuwige korrel in hun hart gelegd, en zal daar, voor de troon van God en het Lam, in volmaaktheid, als een rijpe levensvrucht, als een verheerlijkt leven, zich openbaren. Daar zullen alle raadselen voor eeuwig zijn opgelost, raadselen van voor- en tegenspoed, druk, kruis, genot, gemis, ja, van alles, dat we hier niet konden doorzien noch begrijpen, waarop van toepassing was: "Na dezen zult ge het verstaan." Daar zullen we voor eeuwig zijn overgegaan uit het klaaghuis der zonden in de bruiloftszaal van Koning Immanuël, om eeuwig vreugde te bedrijven.
Toehoorders, zouden we, lettende op zulk een heerlijke toekomst, niet instemmen met PSALM 17: 8.

TOEPASSING.
Maar nu is de vraag: Zullen ook wij eenmaal in die heerlijkheid ingaan? Behoren wij tot die door Gods Geest levendgemaakten? Hebben we kennis aan de eigenschappen van het geestelijke leven? Zo ja, dan hebben we kennis aan ons verleden, want ellendekennis gaat vooraf. Als we niet ontdekt zijn geworden aan onze diep rampzalige gescheiden toestand van God, als we niet gevoelen in banden en strikken der zonde door satan gekluisterd te zijn, zal er ook nooit behoefte komen, om daaruit verlost en door Christus vrijgemaakt te worden. Mijn onbekeerde medereiziger naar de ontzaglijke, allesbeslissende eeuwigheid! och! gij kent noch gevoelt het gevaarvolle van uw toestand, waarin gij zijt. Gij zijt nog in uwen doodstaat en hebt nodig, door Gods Geest levend gemaakt te worden, zal het bij de dood wél met u zijn. Beeldt u niet in met het: "Het zal zo erg niet zijn."
Laat u niet vleien en geruststellen met het bedriegelijke: "Vrede, vrede, en geen gevaar!" Nee, alle heil en leven, de ware vreugde en blijdschap is alleen in Christus, door de levendmaking met Hem. Daarom, verlaat de slechtigheden, treedt op de weg des verstands, bidt om de werking en ontdekking des Geestes, opdat gij uw doodstaat leert kennen en voor God bewenen. "Ontwaakt, gij die slaapt, staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten!"
Nog is het heden, nog is er de mogelijkheid van zalig worden. Maar dat kan spoedig gedaan zijn. En dan gedagvaard voor de rechterstoel van Christus, om rekenschap af te leggen van uw leven hier op aarde. En dan het aanbod van vrije genade versmaad hebbende, zal het vreselijk zijn te vallen in de handen van de levenden God. Dan zal het Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden. Och! mocht ge, al is het dan ook verstandelijk, uw knieën buigen voor de Heere, en Hem smeken om genade, licht en leven. Mocht het u eens ernst worden, want de ure komt gewis, dat de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.
Op dat "gehoord hebben" komt het juist op aan. Dat slaat terug hier op de tijd. Het is ons nodig, om nu, terwijl wij nog leven, die stem des Zoons Gods te horen, dat Hij ons opwekke uit onze doodstaat en levend maken niet Hem door Zijn Geest.
Meent ook niet, M. H., dat een nauw godsdienstig leven ons de levendmaking met Christus schenkt. Zulken zijn als "de gerusten te Sion en de zekeren op de berg van Samaria". Nee, ons godsdienstig leven, hoe vroom en onberispelijk ook, (hoewel te waarderen) geeft ons dat niet. Weet, dat liet geen grond voor de eeuwigheid kan zijn. Geen tranen, gebeden, kerkgaan of avondmaal vieren kan ons stellen in levensgemeenschap niet Christus. 't Zijn wel vruchtgevolgen van het nieuw leven, en allen, die de Heere vrezen, begeren ook in zijn inzettingen te wandelen en naar. zijn ordonnantiën te leven. Nooit echter kan dit op zichzelf een rechten grond zijn. Nee! wij allen, hetzij vroom of goddeloos, hebben nodig, aan onze doodstaat ontdekt te

worden. Wij moeten met onze godsdienst in de dood, ons leven moeten wij verliezen, wil liet leven in Christus ons uit genade geschonken worden, opdat de tollenaarsbede in ons hart geboren worde. Dan ook zal de Heere gewis Zijn genade schenken.

En nu, volk van God! gij, die in meerdere of mindere mate kennis hebt gekregen aan uw verleden, maar ook aan uw heden, u wacht een heerlijke toekomst. Wandelt daarom waardiglijk der roeping, niet welke gij geroepen zijt, en, gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is, zo 95
wordt ook gij zelve heilig in al uwen wandel. Bewonder veel de genade Gods over u in Christus Jezus tot levendmaking, want dat is de grond. Gij zelf kon u nooit uit uw doodstaat opheffen en de levendmaking met Christus schenken. Daarom zegt Paulus: En u heeft Hij, n.l. God, mede levend gemaakt. Hem alleen daarvoor de ere! Ook onze tekst zegt: "Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft Hij ons levend gemaakt met Christus."
Hij heeft ons opgewekt uit de dood en verlost uit de kaken der hel, waar wij nooit uit kunnen komen van of door onszelf. Dit is totaal onmogelijk, Psalm 49: 8. Alleen zijn gerechtigheid heeft ons vrijgemaakt van de dood en op grond daarvan heeft God ons het leven der gerechtigheid geschonken. En dat nu niet alleen in onze rechtvaardigmaking, in welke God ons verlost heeft van de onderworpenheid aan de eeuwigen dood, en ons een recht gaf ten eeuwigen leven, en daardoor uit een rechterlijken doodstaat in Adam werden overgezet in een rechterlijken levensstaat in Christus, maar wij werden reeds door de instorting van een nieuw leven bij de wedergeboorte, werkelijk een leven deelachtig, dat niet meer sterven kan. Daar werden we reeds een levensbeginsel deelachtig, dat weer uit God begint te leven, in tegenstelling van voorheen, waar men toen naar liet vlees leefde, waaraan de dood verbonden is, (Rom. 8: 13). Maar nu, met Christus levend gemaakt en verenigd zijnde, zullen wij ook behouden worden door Zijn leven. En dit is een leven van, uit en door God in Christus, door de Heilige Geest. En zo dis het dan ook een leven tot en voor de Heere, en dat waarborgt onze eeuwige behoudenis. En die eeuwige behoudenis is ons nu niet gewaarborgd, omdat wij leven, maar omdat Christus voor en in ons leeft, (Joh. 14: 19). En wat nu Christus leeft, dat leeft Hij ten goede voor al de Zijnen, om voor hen te bidden, hen te zegenen en te bewaren voor Zijn hemels koninkrijk, waarin het dan een leven zal zijn van kennen, dienen en eeuwig genieten van God.
Daar zullen alle levendgemaakten onafgebroken leven in de volzalige gemeenschap des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest.
Welk een heerlijke toekomst dus wacht het volk des Heeren! Daar zal het een leven zijn in onbevlekte reinheid en een wandelen in witte klederen van volmaakte heerlijkheid. Daar zullen de gouden kronen op hun hoofd gedrukt en de palmtakken der overwinning in de handen gegeven worden.
Het zal een leven zijn, waar het verstand vol zal zijn van de kennis des Heeren, het oordeel geheel vervuld met rechte bevattingen, het hart met ongestoorde vrede, de wil met volkomen heiligheid, de genegenheden met brandende liefde, het lichaam volkomen het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig! Welk een zalig aanschouwen zal dat zijn. De eerste dingen zullen daar zijn weggedaan, en Hij, die op de troon zit, zal zeggen: "Ziet, Ik maak alle dingen nieuw."
Het zal een leven zijn, waar al het verlorene in Adam, door Christus aangebracht, ons weer voor eeuwig zal geschonken worden. Is hier het leven vaak een gedurige strijd, daar zal het niet meer zijn, want daarvan zullen zij zijn verlost. Daar zal het zijn een leven van eeuwige zegepraal. Hier moet met tranen gezaaid, daar wordt met gejuich gemaaid! 't Zal zijn een leven van licht en vreugde!

Welaan dan, volk des Heeren! is hier uw leven vaak donker, vol strijd en beroering, daar zal het eeuwige licht over u opgaan, om nooit meer onder te gaan. Hebt ge hier een weg van druk en kruis, daar zult ge van alle lijden zijn verlost, daar zal eeuwige blijdschap op uw hoofden wezen. Laat deze heerlijke toekomst, die u wacht, u tot troost en sterkte zijn.

Laat het veel uw overdenking zijn, opdat het u nauwer en nader aan de Heere en Zijn dienst verbinde. Volhardt tot het einde, en de Heere zal u geven de kroon des levens. Legt blijmoedig getuigenis af van uw voorrecht. 't Is uw dure roeping.

En eenmaal Gods raad uitgediend hebbende, zal Christus u overvoeren uit de strijdende in de triomferende kerk. Dan is alle leed geleden, alle strijd gestreden. Dan gewandeld in de zalen van eeuwige glans. Welaan dan, dit is de heerlijke toekomst, die u wacht, en daarom:

Die hoop moet al het leed verzachten.
Komt, reisgenoten! 't hoofd omhoog.
Voor hen, die 't heil des Heeren wachten
Zijn bergen vlak en zeeën droog.
O zaligheid, niet af te meten!
O vreugd, die alle smart verbant!
Daar is de vreemd'lingschap vergeten!
En wij, wij zijn in 't Vaderland!

AMEN!

7. De Hulp in benauwdheden.

God is een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden.

Psalm 46:2

Overgenomen uit: VOOR GEZETTE TIJDEN. Door Ds. A. MAKKENZE, Predikant bij de Gereformeerde Gemeente te Ridderkerk.

Psalm 62: 2 en 3.
Lezen: Psalm 46 onberijmd.
Ps. 25: 3.
Psalm 46: 1 en 2.
Psalm 118: 10.

Geliefde Toehoorders!

"Want Gij zijt de God mijns heils, U verwacht ik de gansen dag", aldus spreekt David in de 25en Psalm, daarmede betuigende, wat de Heere van en voor hem is en wel de God zijns heils. De Heere is dan ook alleen het heil voor zijn gunstgenoten. Jozua 2 vers 9: *Het heil is des Heeren.*

Niet alleen spreekt David van de Heere, maar hij spreekt ook tot Hem, in welk spreken tot de Heere helder uitkomt, dat hij de Heere nodig heeft, Hem verwachtende de gansen dag.

En op welken grond verwacht David de Heere? Niet op grond van iets, dat uit David zelf voortkomt; nee, uit en van zichzelf kan David niets goeds voortbrengen, waarop hij de Heere zou kunnen verwachten. Hij ook moet, als later Paulus, getuigen, dat in hem, dat is in zijn vlees geen goed woont.

David verwacht de Heere op grond van Zijn eigen getuigenis, van welk getuigenis hij in Psalm 119 zegt: Gedenk het Woord, tot uwen knecht gesproken, op hetwelk Gij hem hebt doen hopen. Dat Woord kan ook de grond van zijn verwachting wezen, want God is geen man, die liegen zal, of een mensenkind, dat het Hem berouwen zal; zal Hij het zeggen en niet doen, spreken en niet bestendig maken?
En dat Woord des Heeren, tot David gesproken, hield in de groten rijkdom van het Genade- en Vredeverbond, waarin de Heere David had opgenomen en waarin al zijn heil en zaligheid is verzekerd. David grondt dus zijn hoop niet op iets, dat in hem zelf is, maar alleen op datgene, dat in de Heere is en erkent als zodanig, dat de Heere alles doet om Zijns groten Naams wil.
Waarom verwacht David de Heere?
Omdat David de Heere nodig heeft en van de God Zijns heils alleen alles verwacht, wetende dat het de Heere is, die alles in allen moet schenken en alleen kan bekwaam maken en ook in hem moet werken, wat naar Zijnen wil welbehagelijk is.
Hij verwacht ook, dat de Heere tot hem zal komen, daar hij er zich bewust van is, zelf nooit tot de Heere te willen of kunnen komen en dat de Heere, tot hem komende, hem brengt uitreddingen, hulp en vertroosting in de betoning Zijner liefde, barmhartigheid en genade jegens zijn schuldig zondaarshart. Zowel voor tijd als voor eeuwigheid, voor lichaam als voor de ziel, is alleen hulp besteld bij de Held uit Juda's stam. Als het dan bange is van rondom, bang door de druk van uitwendige of inwendige omstandigheden, dan moet ook alleen hulp gezocht worden bij Hem, die krachtig bevonden is te zijn een hulp in benauwdheden.
Hierbij wensen wij enige ogenblikken Uw aandacht nader te bepalen. De tekstwoorden, die ons daartoe aanleiding geven, vindt u in Psalm 46 vers 2.

God is een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheden.

Het is niet met zekerheid te zeggen, door wien deze psalm is opgesteld, wijl dit in geen opschrift daarboven wordt aangeduid, gelijk dit bij vele andere psalmen het geval is. Volgens sommigen zou hij opgesteld zijn door David, als hij grote en roemrijke overwinningen op zijn vijanden behaald had, naar 2 Samuel 8 vers 1 - 14.
De inhoud van dit lied behelst een heilige triomf in en door God na zeer merkwaardige verlossingen uit de handen van zeer machtige volken en waarin dankbare herinnering zich uit, gevende de Heere van alles de ere en de roem.
Het is zeer betamelijk, dat de nakomelingen een dankbaar gedenkteken wordt nagelaten, van de wondere daden des Heeren, waardoor grote overwinningen behaald werden, opdat het onder de zegen des Heeren kunnen dienen tot aansporing en aanmoediging, om hun hoop op God te stellen, zoals dit tot het Bondsvolk gezegd wordt, Psalm 130, *Israël hope op de Heere, want bij de Heere is goedertierenheid en veel verlossing.*
Anderen noemen Hiskia als vervaardiger van dezen Psalm, toen Gods hand hem gered had uit de macht van Sanherib, Assyrië's Koning, bij welke gelegenheid de God des Verbonds zijn trouw en weldadigheid aan Hiskia grotelijks vermenigvuldigd had.
De hoofdgedachte van dit lied is de zekerheid en waarborg voor de gemeente des Heeren, daarin gelegen zijnde, dat Jehovah gedurig in haar midden is. De behoudenis van Gods gunstgenoten wordt hun verzekerd te midden van alle stormen des levens, zodat zelfs de poorten der hel de gemeente Gods niet zullen overweldigen.
Duidelijk blijkt uit dezen Psalm, dat de dichter verkeerde onder de levendige indruk van Gods grote daden, die de vijanden vernietigen en de verlossing van 's Heeren volk

te weeg brengen. Deze wetenschap strekt tot bemoediging en volharding in de strijd, om zich door de machtige legers der vijanden niet te laten afschrikken, om met Jósafath van alles af te zien en alleen op de Heere liet oog te richten. Wij weten niet, wat wij doen zullen, maar onze ogen zijn op U. 2 Kron. 20 vers 12.
Deze psalm is een krijgszang en troostlied tevens. Een krijgszang voor de strijders in 's Heeren kerk, om hen aan te vuren en te bemoedigen; een troostlied om door verkwikt te worden, als banden des doods de ziel omvangen en angsten der hel haar verschrikken, Luther heeft dezen psalm nagezongen, als hij zich opmaakte voor de Rijksdag te Augsburg en zijn: *Een Vaste burcht is onze God*, is de nagalm, nee de heldere weerklank van God is een toevlucht voor de Zijnen.
De beschrijving in dezen Psalm van de wondervolle redding en verlossing van 's Heeren volk, leert hun, dat al hun veiligheid en behoud is gelegen in de Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Deze veiligheid en dit behoud wordt hun gewaarborgd naar het onveranderlijke Verbond.
Waar des Heeren vrijmacht en onnaspeurlijke wijsheid zijn kinderen in laten komen, dan zullen ook zijn almacht, liefde en trouw hen genadiglijk uitleiden. In welke toestand of in welke omstandigheid zij zich mogen bevinden, Hij zal hen nimmer om doen komen. Des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te verlossen en hen bij het leven te behouden in de honger.
Nee, niet hun komt de roem, lof en eer toe van hun verlossingen, maar de Heere moeten die alleen toegekend worden. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen en zo moet men dus met alles in Hem eindigen.

De aanhef van deze Psalm luidt: *Een lied op alamoth voor de Opperzangmeester onder de kinueren van Korach.* Alamoth wil zeggen *Maagden*, en wil deze uitdrukking dus betekenen, dat deze psalm gezongen moest worden met vrouwenstemmen of met andere woorden met verhoogde stemmen, in verband met de aard van dit lied, zijnde een triomflied. Niet dus op klagende toon, maar op vrolijk verheffende toon moest deze psalm voorgedragen worden, zou uiterlijk en innerlijk tot hun rechtkomen.
Het lied was bestemd om gezongen te worden onder leiding van de Opperzangmeester onder de kinderen van Korach bij de tempeldienst. Deze kinderen van Korach maakten een voorname orde van zangers uit in het huis des Heeren, waarvan eenmaal Heman, het hoofd of de opperzangmeester was. Opmerkelijk worden deze zangers niet, zoals men verwachten zou, kinderen van Heman genoemd doch kinderen van Korach.
In die vermelding wil de Heilige Geest te kennen geven, van wie deze zangers afkomstig waren, aanduidende de groten afstand die tussen stamvader en nakroost bestaat. Gene wegens de opstand tegen Mozes en mitsdien tegen God zelf, door de opening der aarde levend ter helle gevaren, dezen door 's Heeren genadige bewaring niet uitgestorven niet alleen, maar zelfs met de gave der zangkunst bedeeld, tot zangers aangesteld, om de Heere te dienen in Zijn heiligdom. Welk een genadig voorrecht, welk een gunstvolle onderscheiding.
Zo konden deze kinderen van Korach, ziende op hun afkomst en zichzelven aanmerkende, wel uitroepen: *Wat onderscheidt gij en wat hebt gij ontvangen, dat gij niet ontvangen hebt.*

Staan wij nu evenwel bij een drietal gedachten, in ons tekstwoord vervat, nader stil en letten wij:

le Op de benauwdheden,
2e Op de toevlucht en
3e Op de hulpe.

Zingen wij vooraf: Psalm 86 vers 3.
God is een toevlucht en sterkte, *Hij is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden*. In deze psalmwoorden horen wij de taal des geloofs, der ondervinding, der volle verzekerdheid van de Gemeente Gods, wat de Heere God is, en wat zij aan Hem heeft, maar ook wat Hij altoos voor haar zijn en blijven wil.
Wij horen hier de gunstgenoten des Heeren bezingen, wat God voor hen is, waar het ook vooral, ja alleen op aan komt.
Niet, wat de Heere is en in welke deugden Hij zich openbaart, maar wat God voor ons persoonlijk is, zodat wij met Psalm 48 vers 15 kunnen zeggen: *Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe;* dat is het waarbij onze ziel gebaat is.
Dat is de grote bate, die het geloof uit al de wegen en de werken des Heeren trekt, welk geloof zo kan spreken, ten spijt van al het woelen en werken der vijanden, waar met dat "Deze en onze God" dood, duivel en alle zielvijanden getart worden kunnen. Waar deze en onze God onze toevlucht is, daar kunnen wij gerust en zeker van onze behoudenis zijn. Daarom is het beter tot de Heere toevlucht te nemen dan op Prinsen te vertrouwen.
Israël had reeds te midden van vele bange belegeringen op de Heere vertrouwd en had bevonden, krachtig bevonden, dat de Heere een hulp was ten dage der benauwdheden. Zo hadden zij ervaren 's Heeren hulpe, als Hij daarin zich gunstrijk openbaarde, toen Hij door Zijnen Engel honderd vijf en tachtig duizend van het leger der Assyriërs versloeg en Sanherib, dien bitteren vijand dwong naar zijn land terug te keren en hem deed vallen door de hand zijner zonen.
God is ons een toevlucht. Dat is de beste, betrouwbaarste toevlucht, tot Wie zij zich kunnen wenden in hun benauwdheden, als wanneer de Heere telkens bewees hun te zijn een Redder, Verlosser en Uithelper.
's Heeren volk is hier op aarde aan vele en velerlei benauwdheden onderworpen vanwege de zonde, die de bron en oorzaak is van alle ellende en bittere zielssmart. En gelukkig, zo men hier maar in zijn zonden zijn ellende en zielssmart leert vinden en vanwege zijn zonde moet getuigen: Ik was benauwd omringd door droefenissen.
Het geestelijk Israël heeft hier vaak vele benauwers. Benauwen wil zeggen, in de engte drijven, zodanig, dat men
van rondom besloten is en daaruit niet zonder de hulp des Heeren verlost kan worden, gelijk verzekerd wordt in Psalm 118 vers 5: Uit de benauwdheid heb ik de Heere aangeroepen en Hij heeft mij verhoord, stellende mij in de ruimte.
De Heere had de kinderen lsraëls voorzegd, dat Hij de Kanaänieten niet geheel uit hun bezittingen zou verdrijven maar hen hun zou doen zijn tot doornen in hun ogen en om hen te benauwen. De vervulling hiervan zien wij in de tijd der Richteren, toen het Volk Israëls moest zuchten vanwege degenen, die hen drongen en drukten. Zo is het ook voor des Heeren volk. De vijanden hunner ziel, de Wereld, de Zonde, de Duivel en eigen vlees worden hun verdrukkers.
Van vrienden werden deze verdrukkers, vijanden, benauwers der ziel, ja doornen van zielskwellingen, waarom de ziel moet uitroepen: Zij hebben mij dikwijls benauwd van mijn jeugd aan, Psalm 129 vers 2. Op de enige weg des levens, waarop de Heere een zondaar brengt, op de weg der waarheid en der gerechtigheid, daarop ontmoet men kruis; want men wordt van zondaar geroepen tot kruisdrager. Op die enigen weg

ondervindt men noden en benauwdheden, waaruit de Heere alleen kan redden en uitleiden. David getuigt hiervan Psalm 25 vers 17: *De benauwdheden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt, voer mij uit mijn noden.*
Hier op aarde is het deel der kinderen Gods verdrukking en kruis en menigerlei tegenheden, hetgeen God echter zo heeft gewild en naar Johs. 16 vers 33 heeft voorzegd: In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar houdt goeden moed; ik heb de wereld overwonnen. Welk een genadig voorrecht, dat de Heere zelf uit die noden wil uithelpen en een sterkte en toevlucht wil zijn.
Ja, als zodanig wil Hij aangebeden en aangeroepen zijn, zodat de Heere de arm zijner verlossing uitstrekkende, al de roem, lof en ere worde toegebracht Dan wordt het wel eens ondervonden: *Deze ellendige riep en de Heere hoorde,* Psalm 34 vers 7.
Benauwdheden, wanneer die ons aangrijpen, dan wordt het wel eens een benauwing des geestes, zodat men als David, gans radeloos wordt en niet weet wat te doen en uitroept: *Mij is zeer bange,* toen hij voor die ontzettende keus gesteld werd, om uit drie oordelen Gods een te kiezen, maar toch was nog in die angst zijn oog gevestigd op de barmhartigheid Gods en zegt hij: *Laat mij dan toch maar in de hand des Heeren vallen, want zijn barmhartigheden zijn vele.*
Een eigenschap van ware benauwdheid is, dat zij zich niet leent tot een onderwerp van redeneren. Uit benauwdheden kan men door praten, lippenwerk of harteloos bidden niet uitgered worden. Nee, zij veroorzaken een worstelen en smeken en een roepen uit de diepte. *Uit de diepte roep ik tot U, o Heere.*
Onze tekst spreekt niet van benauwdheid als van één, maar van benauwdheden als van meerdere. Ja, de benauwdheden van Gods kerk zijn vele en van zeer verschillenden aard. Elifas zegt tot Job: *In zes benauwdheden, zal Hij u verlossen en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren.* Job 5 vers 19. Intussen zij opgemerkt, dat het gemakkelijker was voor Elifas, die buiten alle ellende stond, om zo te spreken, dan voor Job, die midden in de ellende zat, om er troost uit te putten.
Het is voor 's Heeren volk nodig, dat hun geloof gesterkt wordt, wil het kunnen zeggen tot hun ziele: *Wat buigt gij U neder, o mijn ziel, wat zijt gij onrustig in mij, hoop op God. Ik zal Hem nog loven, voor de verlossingen Zijns aangezichts*. Psalm 42 vers 6.
Hij, de Heere, de Drieëenige, de getrouw en onveranderlijke Verbonds-God, heeft door zijn daden bewezen te zijn een Hulp in benauwdheden. Dat wil dus zeggen in alle en allerlei benauwdheden, waarmede de Heere betoont zijn weldadigheid en zijn kracht om zijn gunstgenoten te versterken, zodat wij dus gesterkt worden in en door de Heere.
In Jeremia 30 wordt gesproken van een dag der benauwdheid voor Jacob. Daarmede wordt bedoeld voor 's Heeren bondsvolk, gelijk Jacob het uitverkoren verbondskind was. Met dien dag wordt niet aangeduid een tijdperk van 12 of 24 uren, maar een door de wijsheid en vrijmacht des Allerhoogsten bepaalde tijd. Een tijdperk niet langer maar ook niet korter dan in de raad en na de voorkennis Gods vastgesteld. In die benauwdheid zou men nergens kans zien om er uit verlost te worden. In de noden en gevaren zou een hevige aandoening des gemoeds zich openbaren, die met innige droefenis der ziel gepaard zou gaan zodat het werd: *Banden des doods hadden mij omvangen, angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis.*
Het volk te Jeruzalem wordt door de Heiland verzekerd, dat zij van alle zijden benauwd worden zullen. Zo is er voor allen, die naar Gods name genoemd zijn, een tijd van benauwdheid waaruit de Heere hen komt te verlossen, redden en zaligen. Want Hij betoont te zijn de Verlosser, de Zaligmaker.
Voor dezulken, wier namen zijn in het Boek des Levens, openbaart God zich als een

vertoornd God, over de zonde schrikkelijk toornend, Hij vertoont zich als een wrekend en straffend Rechter van Wien gezegd wordt: Een Wreker is de Heere en dat zeer grimmig. Een benauwdheid is dan binnen in hem, wanneer de Heere de zonde en de schuld als een zware last op de ziel bindt waarom zulke benauwden uitroepen moeten: Mijn hart keert om en om; mijn kracht heeft mij verlaten en het licht mijner ogen, ook datzelve is bij mij niet.
o, Welk een benauwdheid, wanneer Gods vlekkeloze heiligheid, als een verterend vuur aan de ziel geopenbaard wordt, en de onkreukbare rechtvaardigheid in al haar gestrengheid ontdekt wordt, als gezien wordt, dat God van Zijn recht geen afstand kan doen, als dan de wet met haar eis en vloek op de ziel aankomt, waar de wet haar vloek op elke overtreding uitspreekt,
Hoe beangst is die ziel en is op haar van toepassing: Gij hebt mij vele benauwdheden en rampen doen zien. Psalm 71 vers 20.
Die benauwdheid wordt nog vermeerderd, als de Satan op de ziel aanvalt, haar toevoegende: Gij hebt geen heil bij God, zoals hij bij Jozua aan de rechterhand staat, om hem te weerstaan en de ziel op al satans aanklachten geen woord kan inbrengen en moet verstommen op al de beschuldigingen. O, hoe bang is het dan, wanneer er geen uitzicht op redding meer overblijft en aan onze zijde alle hoop ontvalt, zodat men moet uitroepen met Psalm 142 vers 5 *Ik zag uit ter rechterhand en ziet daar was niemand, die mij kende, daar was geen ontvlieden voor mij, niemand zorgde voor mijn ziel.*
Dan in de hoogste nood en benauwdheid der ziel openbaart zich de Heere tot een toevlucht in de benauwde worstelingen en smekingen der ziel. Dan openbaart zich de Heere in Christus naar het Evangelium. Daarin wordt de weg der verlossing aan de ziel ontdekt. De verborgene ondersteuningen doen dan de ziel staande blijven en het gezicht in de geopenbaarde verlossingsweg bewaart haar voor het pad, waarlangs Judas ging, die in wanhoop naar de strop vluchtte en zichzelf verworgde. Door de Geest der genade en der gebeden blijft de ziel smeken, tot haar de Verlosser ter verlossing geopenbaard wordt, wanneer de schaduwen des doods veranderd worden in licht, leven en vrede. Dan gevoelt de ziel de dringende behoefte aan de persoonlijke toepassing van Jezus Christus en aan Zijn bloed en gerechtigheid tot verlossing en vergeving van zonden en schuld.
Wanneer dit geschiedt, dan wijkt de benauwdheid, dan wordt vrede met God gekend en ondervonden. Dan wordt blijdschap ervaren in de ziele, die kan getuigen: *Hij verloste mij, Hij voerde mij uit in de ruimte. Hij rukte mij uit, want Hij had lust aan mij.*
Maar dus blijft het met de ziel niet. Weer komen er tijden van benauwdheid, wegens het inwonend verderf, wegens de onreine lusten en begeerlijkheden des vleses, waardoor een kind Gods zijn God en Zaligmaker bedroeft, aangezien Deze voor de ziel zo dierbaar geworden is. Zo horen wij hem, die te voren zo vol van vreugde en blijdschap was en vandaar kon zingen, nu weer klagen: *Ik zie een andere wet in mijn leden, die strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is. Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods.*
Zo wordt een strijd gevoerd tussen vlees en geest.
Is men door genade van de Heere aangenomen, zodat men Hem toebehoort, dan zal men ook ondervinden, dat de tegenspoeden der rechtvaardigen vele zijn en zij in velerlei verzoekingen komen. Hoe menigmaal warden zij door Satan aangevallen, die hun toevoegt: Gij zijt als een Orpa, die tot aan Moabs grens medetoog, maar toch éénmaal weer naar haar uitgangspunt terugkeerde, als een Bileam, die zulk een

troostvolle profetie uitsprak en zulk een vrome wens uitte, maar toch het loon der ongerechtigheid liefhad, als een Judas, als een Demas, als degenen, die volgens Hebreeën 6, eens verlicht waren geweest, de hemelse gaven gesmaakt, het goede woord Gods en de krachten der toekomende eeuw deelachtig geweest waren en toch weer afvallig waren geworden.
Ook kan de beproeving worden bij Gods gunstgenoten als bij Job, die van zijn vervolgers zegt, dat zij zijn ellende bevorderen, en dat zijn vrienden zijn bespotters geworden zijn en dat zijn oog druipt tot God. Daarbij komt nog, dat in zijn beproeving zijn huisvrouw, nog zijn plaag vermeerdert, als zij hem zegt: Zegen God en sterf. Ja, wordt het in het leven van 's Heeren Volk niet menigmaal bevestigd: *Eens mans huisgenoten zullen zijn vijanden zijn.* Welke benauwdheden kunnen er niet zijn, als in het huiselijk leven onenigheden zich voordoen, om der waarheids wil.
Andermaal weer wordt Gods kind in de benauwdheid gebracht, als hij of de zijnen door ziekte worden aangetast, wanneer de dood zich van naderbij doet zien. Ja, dan als het verloop der ziekte het zegt, dat de bekwaamheid van de arts, dat de kracht der geneesmiddelen, dat de hulp der betrekkingen geen baat meer verschaffen, als het schijnt of er geen redding meer mogelijk is, dan is er benauwdheid, grote benauwdheid in de ziel aanwezig.
Maar, o, welk een ontzettende benauwdheid kan de ziel der vromen aangrijpen, als hun oog zich vestigt op de algemene toestand van land en volk, van kerk en staat. De afval wordt met de dag groter, de Godsontkenning en de miskenning neemt hand over hand toe aan de een kant, terwijl anderzijds de algemene verzoeningsleer hoogtij viert.
Maar onder alle omstandigheden gaat Satan zijnen gang, trekt af, wat af te trekken valt, en vermoordt wat hij vermoorden kan, en al moge het hem nimmer gelukken, een wedergeborene tot afval te brengen, toch slaagt hij goed om het fijne goud van Ofir te verdonkeren.
Allerwegen worden 's Heeren geboden, rechten en ordinantiën met voeten getreden. Geen trede kan men buiten zijn woning doen, of de lastering van 's Heeren naam klinkt u ontzettend in de oren. In spoor, in boot of op enige openbare plaats, overal, onder alle personen, onder alle omstandigheden hoort gij de vloeker.
Geen zonde, zo vaak, zo groot als overtreding van het zevende gebod. Ja, als Sodoms inwoners schaamt men zich niet zijn zonden openbaar uit te spreken en worden echtbreuk en overspel goed gepraat, ja meer dan dat, van ondeugd tot deugd gepromoveerd. Diefstal, moord, meineed en alle gruwelijke zonden worden niet meer op rekening van de zondaar geboekt en dienovereenkomstig rechtvaardige straf geëist, maar gekrenkte geestvermogens worden als motief aangenomen om geen of zeer lichte straffen toe te passen.
's Heeren dag wordt ontheiligd en van Zondag tot zondedag gemaakt, hem gebruikende tot uitoefening van sport-, reis- en drinkgelegenheid.
De kinderen Gods zijn de aardse flessen gelijk geworden en er is geen bede, dat hun oog een springader van tranen zij, om te bewenen de breuk van Sions dochteren.
Ja, donkerheid heerst alom en de afval van dien God, Die met ons land en volk zoveel bemoeienissen maakte, wordt steeds groter en groter,
Dan, gelukkig voor Christus' gemeente: *Haar God is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden; Hij is een toevlucht en een sterkte.*

Zo zien wij dan ten tweede op: ***De toevlucht***
Gelukkig, ja hoogst gelukkig, die in God een toevlucht gevonden heeft, ja wien de Heere God zelf tot een toevlucht is.
Dan geen nood zo groot, geen gevaar zo dringend of nabij, geen benauwdheid, zo

drukkend of zwaar, of de Heere kan en wil redden. Hij zal de nooddruftigen redden, die daar roept, mitsgaders de ellendigen en dien, die geen helper heeft.
Mozes zegt in de 90e Psalm, dat de Heere een toevlucht was eer de wereld was. Ja, reeds van eeuwigheid af heeft de Heere zich een toevlucht gesteld. Daartoe heeft Hij Zijn onveranderlijk genadeverbond opgericht. dat eeuwig onverbreekbaar en vast is.
De Heere is een sterke toevlucht. Dat was de Heere ook voor David, naar luid van Psalm 71 vers 7, Gij zijt mij een sterke toevlucht. Tegen de Heere is geen vijand bestaanbaar. De ziel, die dan ook de Heere tot zijn toevlucht heeft mag vrijmoedig zeggen: *De Heere is bij mij ik zal niet vrezen, wat zal mij een mens doen.* God alleen is een toevlucht. Alles buiten Hem is een toevlucht der leugenera. Alle kracht buiten de kracht Godes is geen kracht, maar enkel zwakheid. Want alleen in God is kracht. En waar de Heere God de Algenoegzame is, daar zijn wij dan ook altijd en tegen alles genoegzaam beveiligd: God de Heere is een toevlucht en sterkte; Hij is krachtig bevonden een hulp in benauwdheid.
Nooit onttrekt de Heere zich van hen, die in benauwdheid verkeren; Hij is in waarheid en ten allen tijde hun Hulp.
Hij is nog meer nabij dan een vriend. Ja, eer de benauwdheid komt, is de Heere reeds daar. Eer zij roepen zal ik antwoorden. *De Heere is nabij allen die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in waarheid.*
De Heere is een toevlucht, maar eerst dan, als voor ons alles buiten de Heere wegvalt, wanneer alle leunsels en steunsels ons ontzinken, wanneer voor ons de hagel van Gods ongenoegen de toegang tot de toevlucht der leugenen belet; want het zal hagelen, waar men afgaat naar het woud. Als alles buiten God in Christus ons als toevlucht ontvalt en nergens geen toevlucht, om veilig in geborgen te zijn, meer gevonden wordt, dan openbaart de Heere zich als een toevlucht, gelijk de haven voor een noodlijdend schip. Hij, de Heere verwekt de stormwind, die de golven omhoog stuwt, waardoor nood, gevaar en benauwdheid komen, maar juist, waar dan een roepen geboren wordt uit de angsten in de benauwdheid, die de scheepslieden hebben, worden zij door de Heere geleid tot de haven hunner begeerte.
De Heere openbaart zich als een toevlucht, gelijk de vrijstad voor de doodslager, die openstaat voor degenen, die, bij ongeluk, zijnen naaste, die hij gisteren en eergisteren niet gehaat heeft doodde. En zoals die vrijstad in Israël nu openstond voor hem die door de bloedwreker achtervolgd werd, zo is de Heere de eeuwige, enige waarborg biedende Vrijstad, waarin men veilig voor alle bloedwrekers is. De Heere is een toevlucht ten dage der benauwdheid voor de verdrukte.

Nee, niet Israëls legerscharen, niet hun sterke vestingen, waarop men als op natuurlijke zijn vertrouwen zou stellen, konden een toevlucht voor hen zijn; in Israëls Jehovah Zebaóth is hun roem. Tegen 's Heeren macht en sterkte bestond geen vijandelijk oorlogsheir. Dit alleen is hun hoogste roem: De Heere der Heirscharen is met ons, de God Jacobs is ons een hoog vertrek.
Alle toevlucht buiten God, stelt in nood, gevaar en benauwdheid teleur. David ondervond dit, toen hij bij Achis een toevlucht zocht. In welk een groot gevaar bracht hij zich zelf niet, toen hij zich als gek aanstelde, om bij Achis een veilige schuilplaats te zoeken. Achis evenwel had weinig behoefte aan zulken, die David nabootste en ontzegde hem dus zijn stad ter schuilplaats. Doch David had hiermede toch iets geleerd uit het toevlucht nemen bij mensen, want toen hij later, na zijn zonde met de volkstelling, voor de keuze zijner straffe gesteld werd, zeide hij: Laat mij maar niet in 's mensen handen vallen, maar in de hand des Heeren. En geen wonder, want Salomo zegt, dat de barmhartigheden der goddelozen wreed zijn. Ja, 's mensen heil is

ijdelheid. *Vervloekt is de mens, die vlees tot zijn arm stelt, maar gezegend is hij, die op de Heere vertrouwt.*
Immers God alleen maar kan men zijn hartsgeheimen vertrouwen en ons lot en toestand veilig in zijn handen overgeven en toevertrouwen. Hij ziet onze noden en kent onze omstandigheden, zoowel naar ziel als lichaam, zoowel geestelijk als tijdelijk. Des Heeren oog is over degenen die Hem vrezen, die op zijn goedertierenheid hopen. Hij hoort ons geroep, Hij kent onze begeerten en onze verborgene zuchten zijn Hem niet onbekend. Dit geloofde ook David en spreekt daarvan in Psalm 38 vers 10. *Heere voor U is al mijn begeerte en mijn zuchten is voor U niet verborgen.*
De Heere heeft al onze belangen in zijn hand. Hij is machtig om datgene, wat Hij beloofd heeft, ook te vervullen.
Hiervan is Abraham een sprekend bewijs, die op hope tegen hope aan Gods belofte vasthield, en gelovende, dat Jehovah Izak hem uit de doden weer zou kunnen geven, zoals hij hem ook, naar Hebreeën 11, bij gelijkenis wedergekregen heeft, zijn enige Izak Gode ten offer leidde.

God is een toevlucht en sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden.
Dit is de troost van Gods volk, dat zij geloven mogen, ja vaster dan op iets staat kunnen maken, dat de Heere kent al hun noden, gevaren en benauwdheden, dat Hij kent al hun vijanden, met hun listen, raadslagen en bedoelingen. Doch niet dit alleen; maar zij hebben ook deze gewisse belofte, die God zelf hun toegezegd heeft, dat alle instrument, hetwelk tegen hen bereid wordt, niet zal gelukken.
De vijand uwer zielen, o kinderen Gods, werpt zich zo vaak op Uw zielen en stort allerlei gruwelijke gedachten in u, op een vreselijke en benauwende wijze. En wanneer hij dat gedaan heeft, beschuldigt hij u en zegt, dat is niet met genade bestaanbaar en zijt gij, uit en van u zelf, daar niet tegen bestand. Dan weet gij niet, hoe aan Satans macht te ontkomen. Waar nu heen? Niemand is in staat u hulp te bieden. Maar nauwelijks geeft de Heere u, uw harten in de gebeden te ontlasten, of het blijkt, dat de Heere krachtig bevonden wordt een toevlucht en hulp in benauwdheden. Dan moogt gij ondervinden de waarmaking van 's Heeren Woord en belofte: *Hij verhoort u in de dag der benauwdheden.*

Staan wij ten slotte stil bij de hulp.
Gelijk de Heere alleen de enige en waarborg gevende toevlucht is, zo is Hij ook alleen de enige ware hulpe: *Hij is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden.* De Heere is de enige, ware, maar ook algenoegzame Helper. Hij helpt allen, die zijn hulp van node hebben en die in zich zelf van alle kracht ontbloot zijn en zichzelf dus niet kunnen helpen.
Zij, van wie alle krachten verbroken zijn en moede en mat van al hun vergeefs gezwoeg en geslaaf, zijn neergezegen, dienwil Hij zijn hulp verlenen. *Hij geeft de moeden kracht en vermenigvuldigt de sterkte, dien die geen krachten heeft.* Afbreken gaat voor wederopbouwen. Zal het werk der genade dus naar 's Heeren raad en bestuur kunnen plaats vinden, dan moet de Heere eerst alle eigen werk afbreken, eerst alle eigen kracht vernietigen en dan zal Hij kracht geven om door zijn kracht alleen werkzaam te zijn. Hij is ter sterkte, waar in ons geen kracht meer is, zelfs niet om een enige zucht ten goede voort te brengen of enige Gode behaaglijke begeerte te koesteren.
Wanneer David zegt, dat al zijn zuchten en begeerten voor de Heere zijn, dan erkent Hij daarmede ook, dat die zuchten en begeerten ook alleen van en door de Heere

worden gewerkt ja door de Heere alleen, die alles in allen werkt naar de raad van Zijn welbehagen.
Niets in eigen kracht vermogen zij, wien de Heere een Helper is. Immers 's Heeren volk kan met de eens ontvangen genade zelf niet voortwerken. Nee, zij zijn allen alleszins afhankelijk van de Heere, die niet op eens voor alles en altijd krachten geeft, maar gedurig van tijd tot tijd, zodat zij telkens de Heere nodig hebben. Alles moet Gods volk doen in de kracht van hunnen God. Door die kracht kunnen zij geloof oefenen, daardoor alleen kunnen zij hopende zijn op het heil des Heeren en hun hope stellen op God: daardoor alleen kunnen zij de waarheid in de beloften Gods omhelzen en aannemen; en alleen daardoor vermogen zij de strijd te voeren tegen de zonde, het vlees, de wereld en Satan en met Paulus getuigen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft.
Hij de Heere, de Verbonds-Jehovah is de enige en ware Helper. Wie of wat zal helpen, als de Heere niet helpt. Dat ondervond David, toen de Amalekieten hem van alles beroofd hadden; vrouwen, kinderen en goederen hadden geroofd, Ziklag verbrand en men hem zelf wilde stenigen. De Heere evenwel was zijn bewaarder, zijn helper, die hem bewaarde in de dreigende doodsgevaren. In dien God, die hem bewaarde, sterkte David zich en de Heere verloste hem. Gij, zo zegt David hebt mij vele benauwdheden en kwaden doen zien, maar verder zegt hij, dat de Heere zijn Helper was en dat Hij, de Heere hem van rondom zou troosten.
De Heere heeft met alles zijn wijze bedoelingen. Hij is de Heere en doet niet het Zijne, wat goed is in zijn ogen God laat zijn kinderen in benauwdheden komen, opdat zij Hem zouden nodig hebben en daardoor tot Hem gedreven worden en tot Hem zouden leren roepen en Hij hen zou verhoren en uitredden, opdat Hij Zijn woord zou bevestigen en vervullen de belofte uit Psalm 50: Roep Mij aan in de dag der benauwdheid: Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren. Hij wil en zal zijn gunstgenoten helpen, hen redden, hen verlossen en daarom laat Hij hen komen in noden, angsten, gevaren en benauwdheden, opdat Hij krachtig door hen zou bevonden worden een Helper te zijn.
Let wel, mijn Hoorders! op het woord bevonden.
Niet te weten alleen, dat de Heere zich in Zijn Getuigenis geopenbaard heeft en verzekert, te zijn een sterkte, een toevlucht, een hulp in benauwdheden. Niet dat te weten is alleen genoeg, zal het wel zijn, maar men moet dat door genade, op grond van Gods Woord ondervinden bij aan- en voortgang.
Het is noodzakelijk, dat men ondervindelijke kennis hebben zal van de daden des Heeren voor ons en in ons, om te kunnen getuigen: *De Heere is mij een hulp en een sterkte.*
De Heere is de enige en genoegzame hulpe. Het inwonend zondeverderf moge groot in ons zijn; de verdorven verkeerdheid van ons vlees desgelijks; het gevaar van een wereld, die in het boze ligt, rondom ons, groot zijn; Satans listen en machten grote en vele tegen ons, maar geen nood voor ons, zo wij de Heere tot een hulp hebben. Wie God de Heere tot zijn hulp heeft, vindt in Hem, de God der hulpe, meer, dat vóór hem is te zijner behoudenis, dan dat tegen hem is, dat het op zijn dood en verderf heeft toegelegd.
En de Heere die onze hulp is, zal nooit laten varen de werken Zijner handen maar Hij zal voleindigen, wat Hij begonnen heeft. De Heere is de enige en genoegzame hulpe. Aan die hulp hebben zijn kinderen genoeg. Immers, de Heere is het die al hun vijanden kan beschamen. Hij zelf wil al hun gebeden verhoren en bekronen. Daardoor verheerlijkt Hij Zichzelf in zijn deugden en volmaaktheden jegens hen. In zijn wijsheid, die altijd raad en baat weet en nooit te vroeg of te laat komt om te helpen en

te redden. In zijn almacht, daar niets en niemand tegen de Heere bestaan kan.
In Zijn barmhartigheid, waardoor Hij de ellendigen gedenkt. In Zijn liefde, die op degenen, die Hem vrezen met groter mededogen neerziet, dan ooit enig vader op zijn teder kroost. In Zijn genade, die de oorzaak en grond is van iedere weldaad, een schuldig Adamskind bewezen. In Zijn trouw, die van geen wankelen weet en die nooit de ondergang Zijner gemeente gedoogt.
Ja in al deze eigenschappen, deugden en volmaaktheden van de Drieëenige Verbonds-Jehovah wordt Diens hulp aan een in zichzelf verloren 'zondig Adamsgeslacht, dat naar de eeuwige verkiezing en Vredesraad Godes, gepredestineerd werd ten eeuwigen leven, op 't luisterijkst ten toon gespreid.
Daarin betoont zich de Heere een volkomen en genoegzaam Helper, als een Held, bij Wie Hulp is besteld. Dat wordt Hij krachtig bevonden te zijn in alle ziels- en lichaamsgevaren en benauwdheden mits bij ons gevonden worde een ontvallen van alle eigen machtsmiddelen, die wij aangrijpen om ons zelf te redden en bij het leven te behouden en ons zelf te handhaven tegenover de Heere.
Zagen wij nu achtereenvolgens, M. H, dat 's Heeren Gemeente voortdurend aan allerlei benauwdheden onderworpen is en met Job moet zeggen: Heeft niet de mens een strijd op aarde en waarvan de Psalmdichter ook zingt: *Veel wederwaardigheen, veel rampen zijn der Vromen lot,* ten andere, dat er een geopende toegang is tot de troon der genade, op welken troon Hij zetelt, die een toevlucht is ten allen tijde, en eindelijk dat er een alleszins genoegzame hulp is in de Heere God.
Laat ons nu met een woord van toepassing eindigen, maar zingen wij vooraf: Psalm 46 vers 1 en 2.

Toepassing.
Welaan Gel. Toehoorders, hoe staat gij tegenover de door ons overdachte waarheid? Is ooit in uw harten opgekomen de wens, de bede, de stille verzuchting, dat God u een toevlucht mocht zijn? Ja misschien wordt mij door sommigen uwer geantwoord, daar komen wel tijden, dat ik geroepen heb tot God, dat ik ernstig gebeden heb, dat de Heere mij wilde redden en verlossen Ik vraag u, wanneer en bij welke gelegenheid?
Als pijnen of ongemakken u kwelden; wanneer ziekte u deed vrezen, dat de dood wel eens zijn intrek in uw woning kon nemen; toen u vreesde dat de kille hand des doods uw adem zou beroeren; toen gij onder 's mensen druk gebukt ging; als uw consciëntie u al te zeer aanklaagde; was het toen? Het zal u geen baat voor uw ziel verschaffen. U staat gelijk met hen, wien God aan te roepen een dwaasheid of ergernis is, omdat het u niet was te doen om God tot een toevlucht te hebben voor leven en dood, voor tijd en eeuwigheid. Dat bleek duidelijk toen uw ziekte genezen, uw pijnen gestild, uw vrees des doods geweken, uw consciëntie u met rust gelaten had; toen bekommerde ge u niet meer om God.
Anderen zullen antwoorden, ja maar mij was en is het toch wel om de Heere als toevlucht te doen. Ik ga trouw ter kerk, ik bid en dank menigmaal, lees trouw mijn Bijbel en ben alleszins godsdienstig. Wat ontbreekt mij?
Wat u ontbreekt? Een kennen van U zelf als verloren in schuld, afgevallen van de levendige God, dood en hel verdiend hebbend en niet waardig, dat het zonlicht u beschijnt, geen recht hebbend op één ademtocht, maar alleen daarop, om eeuwig van Gods aangezicht verstoken te worden. Daarom geen behoefte bij u, dat God u een sterkte en toevlucht zou zijn opdat Hij Zich in u zou verheerlijken, door u te trekken uit de macht van zonde, dood, duivel en hel. Daarom geen levendig roepen, dat de Heere in u krachtig bevonden worde een hulp, om u te verlossen uit banden des doods en angsten der hel, opdat gij in het bloed van het gezegende Lam Gods gewassen van

uw zonden, gereinigd van uw schuld, een leven der dankbaarheid in Christus Jezus de Heere kunt ten offer brengen.
Welnu dan gij onbekeerde van God vervreemde zondaar, hetzij in uw ware gedaante u vertonend, of met het masker van godsdienstig schijn u dekkend, welaan, is de Heere een toevlucht voor een armen verloren in zichzelf reddeloze zondaar; is Hij een toevlucht tot schuiling bij hem en tot verberging door Hem tegen de eeuwige dood en rampzaligheid; is Hij een sterkte bij zwakheid en onmogelijkheid van de zondaar om door iets van zichzelf vrijspraak van straf en schuld en een ingang in het eeuwige leven te erlangen; is Hij een Hulp als tijdelijke en eeuwige benauwdheid komt of dreigt, waar zal het dan met u heen, als straks de adem uit uw neusgaten genomen wordt en gij zult hebben te verschijnen voor de Rechter des hemels en der aarde?
Leeft en sterft gij zonder ooit in waarheid gevraagd te hebben naar dien Held bij Wien hulp is besteld vreselijk zal het u dan zijn, te vallen in de handen van de levenden God; want die God is een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie niemand wonen kan, tenzij bekleed met de mantel der gerechtigheid. Als u hier in de tijd geen noden en benauwdheden leerde kennen wegens uw zonden en de daarop rustende toorn Gods en de Middelaar Gods en der mensen tot uw toevlucht en sterkte begeerde, dan zal God straks lachen in uw verderf en spotten als uw vreze komt.
Bedenkt het, dat indien gij de Heere hier niet tot een toevlucht behoeft en nodig hebt, Hij in de eeuwigheid nimmermeer uw toevlucht zal zijn. Neemt het ter ore, wijl de tijd kort is en in het graf geen bezinning. Valt de Heere te voet eer het eeuwig te laat zich over u ontsluit. Verlaat uwen weg goddelozen en vraagt naar de paden des rechts, waarop de dwazen niet dwalen. Nog heden, heden, zo gij zijn stemme hoort, verhardt u niet, maar laat u leiden. De Heere is barmhartig en genadig en groot van goedertierenheid. Wie weet, Hij mocht zich laten verbidden en u genade bewijzen.

En gij geliefden, die daar al zuchtend en klagend uwen weg gaat, gij bekommerde en bestreden zielen, gij zult met de Heere nooit beschaamd uitkomen. Nu moogt gij vaak met vreze en bekommernis vervuld zijn, of het bij n wel waar, wel zaligmakend werk is, of de Heere u wel ter toevlucht zal willen zijn. Zijt er echter ten volle van verzekerd, dat Hij, die in u een goed werk begon, nooit zal laten varen de werken Zijner handen. Alleen maar, uw gemis worde eens werkelijk gemis. Gemis, dat onhoudbaar is, en bij u worde het zo, dat zonder Jezus te zijn, u onmogelijk zij. Dat het worde:

Geef mij Jezus of ik sterf,
buiten Jezus is geen leven,
maar een eeuwig zielsverderf.

Wanneer dan alles bij u als grond voor de eeuwigheid wegvalt en nergens meer in kunt rusten buiten de Heere, dan zult u ondervinden, dat de Heere een sterkte en toevlucht is en krachtig bevonden wordt te zijn ere hulp in benauwdheid.
Hebt gij niet aanvankelijk daarvan de bewijzen bij u. Heeft Hij zich niet menigmaal een Uithelper betoond, door zijn almachtige kracht. Heeft Hij daardoor u niet uit een staat des doods uitgetrokken en een ander leven doen leven. Heeft Hij niet in u gewrocht die innerlijke keuze, om voor Hem te leven en de smadingen van Christus te verkiezen boven aardse geneugten. Heeft Hij in benauwdheden uw roepen en smeken niet menigmaal verhoord. Heeft Hij u in uw droefenissen niet menigmaal vertroost.
O, kinderen Gods, hoe groot is het voorrecht u geschonken, dat u mag getuigen en ten volle verzekerd zijn van dat wondere feit, dat de Heere u uit grondeloze ontferming,

uit eeuwige liefde, uit vrije genade een toevlucht en sterkte en krachtig bevonden werd te zijn een hulp in benauwdheden.
O, Wonder van aanbiddelijke genade, u weet uit ondervinding te spreken van uitreddingen door de Heere uit allerlei noden en vrijmaking uit allerlei ongelegenheden, waar uzelf geen ontkoming zaagt, van bewaring bij zoveel dreigend gevaar, dat gij zelf niet afwenden kon. Ja, toen u wegens zonde en schuld onder Gods ongenoegen dreigde om te komen, ja toen werd de Heere u tot een toevlucht en Hij redde en verloste uw ziel en bewees u krachtig een hulp in benauwdheid te zijn.
O, hoe zalig zijt gij volk des Heeren, dat het geklank in onze tekstwoorden vervat, zielsbevindelijk heeft leren kennen. God was uw toevlucht in Christus en waar Christus heden en gisteren dezelfde is en in der eeuwigheid, daar was, is en blijft God uw toevlucht uw hulp in benauwdheden.
God bevestigt door daden hetgeen Hij in Zijn woord gezegd heeft. Dus wordt ook bewaarheid: *In de wereld zult gij verdrukking hebben.* Allerlei verdrukking. Als krankheid u of de uwen aan het ziekbed kluistert; als de dood u uw liefste panden van het hart scheurt; als de staf des broods uitgeput raakt, als uw vijanden zich van rondom tegen u opmaken, dit en nog duizend andere verdrukkingen zijn de bewijzen van de waarheid des Woords In de wereld zult gij verdrukking hebben.
Maar, gelukkig, er staat meer. Niet alleen in de wereld zult gij verdrukking hebben, doch ook, *houdt goeden moed: Ik heb de wereld overwonnen*, dwz. Ik heb mij tot een Toevlucht, een sterkte, een hulp gesteld. Dat is de grote, de enige de afdoende troost in leven en sterven.
Dus ook geen nood dan als straks uw doodsuur slaat. Dan zal de Heere u een toevlucht zijn voor eeuwig in het Jeruzalem, dat boven is. Dan zult gij daar Hem eeuwig prijzen danken en loven in storeloze zaligheden, Hem die een sterkte en toevlucht is en krachtig is bevonden een hulp in benauwdheden.
Amen.

Nazang Psalm 118 vers 10.